

KARDINAL PETIT DE JULLEVILLE

NAŠA KATOLIČKA VJERA

Naslov originala:

Cardinal Petit de Julleville
NOTRE FOI CATHOLIQUE

Paris 1974.

Editions P. Tequi, 82 rue Bonaparte — Paris 6e

Izdavač: Zajednica braće »Regina mundi«, 43260 Križevci, Račkoga 12

Za izdavača: Antun Đureković, 43260 Križevci, Račkoga 12

Imprimatur
Broj 354/1976. Mostar, dne 3. lipnja 1976.
† Petar, biskup

KARDINAL PIERRE PETIT DE JULLEVILLE

NAŠA KATOLIČKA VJERA

(Obiteljska knjiga)

Priredio Dr Srećko Bošnjak

Zagreb 1977.

PREDGOVOR HRVATSKOM IZDANJU

Ovo je djelo na molbu francuskog episkopata napisao kardinal Pierre Petit de Julleville. Najnovije izdanje je iz godine 1974. Pisac je svećenik — dugogodišnji profesor, biskup, kardinal. Knjiga mu je, zaista, jedinstveno djelo. Francuzi nemaju dosad ništa bolje. Namijenjena je i mladeži i starijima, da svima pomogne da se obogate temeljnim blagom kršćanske vjere i morala. Obuhvaćena je sva katolička nauka, iznesena jednostavnim i laganim jezikom kako bi je svi mogli lako razumjeti pa da se u svima utvrdi ili probudi vjera.

Nama Hrvatima potrebno je takvo djelo. Prigodom proslave 1300. godišnjice pokrštenja Hrvata i prigodom Hrvatske Marijanske godine, o tisućobljetnici hrvatske kraljice Jelene preveo sam ovu knjigu sa željom da uđe u svaku našu katoličku obitelj. Neka po zagovoru Majke Kristove bude na korist hrvatskom narodu!

Srećko Bošnjak

UVOD

1. BOŽJA OPSTOJNOST

1. Tko je stvorio nebo i zemlju? — Mi vjerujemo u Boga. Uostalom, kako bismo mogli ne vjerovati u Boga? Ovdje na zemlji sve nam govori o Njemu. Sve potvrđuje njegovu opstojnost.

Gledajmo oko sebe! Što vidimo? Vidimo zemlju, a podigavši oči prema visinama, vidimo i nebo.

Gledamo zemlju, od koje nam dolaze tolika bogatstva i naša hrana za svaki dan. Biljke i drveće. Životinje svake vrste... Ljude, žene, djecu. Možda u sebi govorimo: »Kako li je velika zemlja!« Međutim, zemlja nije tako velika kako se čini, nego je vrlo malena, izgubljena u svemiru. Nebo je pak veliko i neizmjerno.

Gledajmo, dakle, nebo. Kad je noć vedra, možemo vidjeti mnoštvo, mnoštvo zvijezda, koje nije moguće izbrojiti. Mi već znamo, to su veći svjetovi od ovog našeg. I oni najbliži su u silno velikoj udaljenosti od nas. A što reći tek za najdalje od nas? Ne možemo na sve to misliti a da se ne divimo.

2. Tko je stvorio našu dušu? — Sada ne gledajmo više ono što je oko nas, nego gledajmo što smo mi sami.

Svaki pojedini od nas ima tijelo. Poslušajmo svoje srce, koje kuca, pluća, pomoću kojih dišemo. Naše se tijelo hrani, raste, bori se protiv bolesti, zatim nakon mnogo godina počinje slabjeti i umire.

Ali svaki od nas jednako je uvjeren da u sebi ima i nešto što nije tijelo.

Mi imamo razum, koji je sposoban učiti, razmišljati, uspoređivati, rasuđivati, pronalaziti.

Imamo srce, koje osjeća, koje ljubi ili ne ljubi, koje je sretno ili nesretno.

Imamo volju, koja nam svakog časa pomaže da se odlučimo i da radimo. Da djelujemo.

Dakle, nemamo samo tijelo, nego imamo i dušu. Ona nam je mnogo važnija od tijela. Ono će, naime, umrijeti, a duša, bu-

dući da je duh, ne može umrijeti. Zbog toga kažemo da je duša besmrtna.

3. Tko upravlja svijetom i svime što je u njemu? — Zemlja... nebo... naše tijelo... naša duša... Zar je sve to slučajno? Sigurno ne! Nebo i zemlja podložni su, a da to i ne znaju, zakonima s kojima su povezani.

Zvijezde na svom putu idu uvijek određenim stazama.

Sjemenke biljki kliju i rastu bezuvjetno ako su u dobroj zemlji te ako imaju dovoljno sunca i kiše.

Životinje se ravnaju prema svom instinktu, nagonu, koji je često čudesan i silan.

Što se tiče ljudi, koji su jedini u svemiru s besmrtnom dušom, oni jedini od stvorenja u svemiru mogu imati moralni i vjerski život.

Moralni život: još posve maleni imali smo pojam o onome što je dobro, a što je zlo. Poseban glas u nama govorio je o tome. Taj glas ili nas je hvalio ili kudio, prigovarao nam: to je glas naše savjesti.

Vjerski, religiozni život: znamo da postoji Bog. Znamo također da prema Njemu imamo dužnosti, a radi Njega i prema drugim ljudima, koji su naša braća u Bogu.

Vjerski i moralni život ne gone nas na to silom. Mi vrlo dobro osjećamo da možemo prihvatiti ili odbiti Božje zapovijedi. Mi osjećamo da smo slobodni da reknemo DA ili NE!

4. Bog je sve stvorio i svim upravlja. — Tko je stvorio nebo i zemlju? Tko je dao zakone kojima su podložni nebo i zemlja? Tko je dao svakome od nas, kao i svim ljudima besmrtnu dušu? Tko je stavio u našu dušu ideju dužnosti, želju da činimo dobro, žalost nad učinjenim zlom? Tko je htio da slobodno budemo pobožni ili bezbožni, dobri ili zli?

To je dao Onaj koji je SVA ISTINA, SVA VLAST I SNAGA, SVA MUDROST, SVA SVETOST.

To je Onaj kojega nazivljemo BOGOM.

Izvan Njega je sve što je u svemiru tajna koju ništa ne može rastumačiti.

Pretpostavimo da sretnemo čovjeka koji ne vjeruje u Boga. On ne bi mogao više ništa rastumačiti od svega onoga što bi vidio na nebu, na zemlji ili u samome sebi.

Takav čovjek prisiljen je reći da je svijet od sebe i da ne zna kamo ide, da ljudi nemaju duše, da nema moralnog zakona, jednom riječju, da svijet nema nikakva smisla i da, prema tome, ničemu ne vodi. Sigurno, opstojnost Boga također je velika tajna, ali tajna koja sve drugo čini vrlo jasnim.

Naprotiv, nijekanje opstojnosti Boga vodi nas u tamnu noć. Zato, kad čujemo da ljudi govore: »Nema Boga«, žalimo ih iz svega srca, kao što žalimo slijepce.

Takvi, uostalom, nisu previše brojni. A mnogi od njih i ne misle što govore. Kad bi razmišljali, većina ne bi tako govorila.

5. Što znamo o Bogu. — Ali, ako je sigurno da Bog postoji, ne treba iz toga zaključiti da možemo spoznati sve što Bog jest, niti možemo potpuno shvatiti što znamo o Njemu.

Bog je tako velik da ga nazivljemo neizmjernim. Kako bi ljudi, kojih je razum nužno ograničen, mogli shvatiti i razumjeti neizmjernoga? Međutim, evo što možemo reći o Bogu bez straha da ćemo se prevariti. Bog nema tijela: On je Duh.

Bog nije imao početka i nikad neće imati svršetka: On je vječan.

Bog je posvuda prisutan. I budući da je svuda prisutan, zna sve: prošlost, sadašnjost, budućnost, pa i sve što mi mislimo ili činimo, bilo to dobro ili zlo. Ništa mu ne može izbjeći.

Bog je svemoćan. Učinio je što je htio, sve što postoji. On je Stvoritelj svega, vidljivoga i nevidljivoga.

Jednom riječju, Bog ima sve kvalitete, koje možemo zamisliti, a te su kvalitete bezgranične: Bog je jedino savršeno biće.

»Ali, možda će netko reći, budući da je Bog tako velik, nije moguće da vodi brigu o nama ljudima, da vodi brigu o meni: što su ljudi i što sam ja prema Bogu? Gotovo ništa! Zašto bi Bog u svojoj neizmjernosti vodio brigu o mome tijelu, o mojoj duši, o mome sadašnjem životu i o mome budućem životu? Jasno je da Bog postoji, ali pošto me je bacio u svijet, ne misli više na mene. On je zauvijek daleko od mene.«

Baš je protivno istina! Što naš razum nije bio u stanju ustvrditi, Bog nam je dao da to sa sigurnošću spoznamo. On nam je to »objavio«. Kršćanska vjera, čiji smo učenici i sljedbenici, vjera je Boga koji nam je sasvim blizu, koji je s nama, ili, još bolje, koji je u nama. Odakle ta čudnovata divota?

Odgovor je dan u tri riječi: Bog nas ljubi.

2. BOG NAS LJUBI

DAR I GUBITAK NADNARAVNOG ŽIVOTA

6. »Bog je ljubav« (1 Iv 4, 8). — Zaista je divno čudo da nas Bog ljubi. U nekom smislu, samo to je najveća tajna naše vjere jer tumači sve druge.

Bez sumnje, Bog ljubi sva svoja stvorenja. Svakog časa, obnavlja ih i upravlja njima, zacrtava putove kojih se sve stvari moraju držati.

Bog ljubi posebno anđele, te sretne duhove, podložne Njegovoj volji i koji su ostali nevini i slobodni od svakog grijeha.

Isto tako Bog ljubi posebno nas, ljude.

Iz ljubavi Bog nam je dao besmrtnu dušu.

Iz ljubavi On očinski bdije nad nama i ništa nam se ne događa bez Njegova dopuštenja, a sve je za naše dobro.

Iz ljubavi On hoće da Ga spoznamo, da Ga ljubimo, da mu služimo čineći sve po Njegovoj volji, kako bi nas mogao uzeti k sebi u času naše smrti, pa da budemo vječno s Njime sretni.

Napokon, iz ljubavi nas je pozvao od početka ljudskog roda da nam dade, da nam daruje svoj vlastiti život. Poslušajte divnu i tragičnu povijest Adama i Eve!

7. Nadnaravni darovi za Adama i Evu. — Dobro su nam poznati Adam i Eva. Prvi čovjek i prva žena.

Kad su se pojavili na zemlji, posljednji među živim bićima? To ne možemo točno odrediti.

Čitajući Bibliju, vjersku i nadahnutu knjigu izraelskog naroda (vidi 8. pogl.), saznajemo jednostavno da im je Bog dao sve što im je trebalo da budu sretni. Ne samo da su primili lijepe naravne oblike u tijelu i duši, nego ih je Bog obogatio i svim nadnaravnim darovima koje donosi Milost Božja. Vi se sigurno sjećate što je Milost. To je dar, nezasluženi dar ljudskoj duši, koji Bog daje iz svoje ljubavi, jer je dobar, darežljiv, pun ljubavi, bez zasluge s naše strane.

Adam i Eva, obogaćeni tom Milošću, morali su živjeti daleko od grijeha, te ostavivši ovu zemlju, pridružiti se Bogu zauvijek.

Stvoreni od Boga, trebali su se vratiti Bogu pošto bi u miru srca i u jedinstvu s Njime proživjeli na zemlji.

8. Prvi grijeh. — Da osiguraju tu sreću bez kraja, bio im je postavljen samo jedan uvjet: u svemu slušati Božje odredbe.

Ali zavedeni od zla duha, od demona, Adam i Eva teško se iznevjeriše neposlušnošću.

Njihov grijeh, kojim su se pokazali toliko nezahvalni, bio je kažnjen kako je i zaslužio.

Prvi čovjek i prva žena izgubili su nadnaravni život. Osjetili su da su se odvojili od Boga. Bez Boga u životu, spoznali su patnju. Prije grijeha sve su vidjeli u Božjoj svjetlosti. Nakon grijeha tražili su Boga kao slijepci. Zle sklonosti osvojiše im dušu i upoznaše kako je teško biti dobar.

Napokon, nestade velike vizije o sretnoj vječnosti s Bogom. Ali još i nešto teže je tu. Bog bijaše odredio da naši praroditelji budu odgovorni za sveukupno čovječanstvo. Svi ljudi na zemlji naslijedili su nesretne posljedice njihova grijeha. Zbog toga svako dijete koje dolazi na ovaj svijet dolazi lišeno nadnaravnog života. Štoviše, dolazi s grijehom na duši. To je izvorni grijeh, istočni grijeh. Tako se nazivlje, jer potječe od početka čovječanstva, istječe od prvih ljudi.

9. Božje pomilovanje. — Da je Bog napustio ljude nakon grijeha Adama i Eve, bilo bi zauvijek sve svršeno. Ljudi nikad ne bi spoznali nadnaravne darove Božje ljubavi ni u svom životu, ni poslije smrti.

Ali Bog, koji je tako silno ljubio prvog čovjeka i prvu ženu dok su bili nevini, ljubio ih je i pošto postadoše grješni.

U njima je ljubio i sve koji će se roditi od njih do kraja vremena. I nas je ljubio i ljubi.

Kako li je ljudima potrebna ta Božja ljubav! U tisućama godina nakon izvornog, istočnog grijeha, potomci Adama i Eve u velikom broju raširit će se na zemlji. Većina od njih postat će krivobošci. Mjesto da obožavaju samo jednog pravog Boga, da se klanjaju jedinom Bogu, oni će obožavati sunce, mjesec, neke životinje, pa i same materijalne predmete od drveta i kamenja.

Ali ako su ljudi zaboravljali Boga, Bog nije zaboravljao njih. Između svih naroda na zemlji pogledao je na jedan sasvim mali narod, od kojeg je želio učiniti »svoj narod«, od kojeg će dolaziti proroci, od kojeg će se roditi naš Gospodin Isus Krist, Krist-Bog, Spasitelj iskvarenih i unesrećenih ljudi. (Vidi 4. poglavlje.)

Evo kako je taj narod bio izabran.

10. Abraham, »otac svih koji vjeruju«. — Bio je to po prilici prije 4 tisuće godina. U zemlji istočno od Arabije, između ri-

jeka Eufrata i Tigrisa, po imenu Kaldeja, živjelo je pleme smješteno u dolini pod šatorima sa stadima ovaca, magaradi i deva, tražeći stalno bolje pašnjake. Vođa tog plemena zvao se Abraham.

Abraham bijaše duboko religiozan čovjek. Vjerovao je samo u jednog, pravog Boga. I samo se Njemu molio. Bog je također često govorio u njegovu srcu. Dao mu je da spozna »da će on biti otac mnogim narodima« (Post 17, 4). »Umnožit ću tvoje potomstvo«, reče mu On, kao zvijezde nebeske i kao pijesak morski.« Obećao mu je također da će sklopiti savez s njim i s narodom koji će se od njega roditi. »Ti čuvaj moj savez, ti i tvoje potomstvo nakon tebe u sve vijeke.«

Abraham povjerova živo u sva ta Božja obećanja. Ostade vjeran Bogu do smrti. Zbog toga je zaslužio da mu se dade lijepo ime »otac svih koji vjeruju« (Rim 7, 11).

Na Božju zapovijed Abraham je napustio Kaldeju i premjestio se u zemlju Kanaan, a to je po prilici današnja Palestina. Njegov sin Isak i njegov unuk Jakov nastavili su kao i on služiti Bogu i klanjati Mu se. Napraviše mu oltare, na kojima u određene dane prikazivahu žrtve.

I malo-pomalo, poštujući Boga i pokoravajući Mu se, malo Abrahamovo pleme postade brojno. Izraste u pravi narod: narod izraelski.

Izraelci su bili ponosni što pripadaju Bogu, a posebno što ih Bog štiti. Oni jedini, između svih naroda na zemlji, mogli su za sebe reći i biti uvjereni da su »Božji narod«.

Počeli su shvaćati da po tome treba da na zemlji odigraju veliku ulogu. Usred drugih naroda oni su bili kao čuvari prave vjere: svjetlo u tami. U svom srcu čuvali su nadu, još nejasnu, ali sigurnu nadu u svoju budućnost.

3. NAROD BOŽJI

11. Izraelski narod u Egiptu. — Kad je Jakov sasvim ostario, napustio je zemlju Kanaan i premjestio se više na jug, u deltu Nila u Egiptu, gdje Josip, jedan od njegovih sinova postade ministar egipatskog kralja (faraona).

Malo-pomalo iseli se sav izraelski narod.

Izraelci ostadoše više vjekova u Egiptu. U početku im život bijaše težak. Prije svega, bavili su se zemljoradnjom i stočarstvom. Brojčano su stalno rasli.

Kasnije su faraoni prisiljavali Izraelce na teške poslove, postupali su s njima kao s robovima. Izraelci padoše u nesreću i bijedu.

Ali Bog nije prestao bdjeti nad svojim narodom: nakon sedam stotina godina otkako mu je govorio po Abrahamu još mu je progovorio glasom jednoga između njih, po Mojsiju.

12. Mojsije izbavlja, oslobađa svoj narod. — Mojsije je jedan od najvećih ljudi koji su se ikad pojavili na zemlji.

Već bijaše u godinama kad mu se Bog posebno povjerljivo objavio: »Ja sam Bog tvoga oca. Bog Abrahamov, Bog Izakov, Bog Jakovljev ... Ja sam onaj koji jesam« (Izl. pogl. 3., 6 i 14).

Mojsije je shvatio da treba da ispuni jedno poslanstvo: najprije da izbavi svoj narod ispod egipatskog jarma. Zatim da u ime Božje isposluje narodu slobodu, vjerske i građanske zakone, što je narodu potrebno da bi postao zaista pravi narod. Najprije započe oslobađati svoj narod. Nije to bilo lako. Egipćani su trebali radnu snagu Izraelaca i nisu dopuštali da odu, da se isele. Ali Mojsije, zahvaljujući čudesima što mu Bog dade da ih učini, uspio je postići slobodu svoje braće.

Dakle, napušta Egipat i odlazi u arapsku pustinju. Putujući kroz pustinju, Izraelci su se zadržali četrdeset godina prije nego što ponovo zaposjednuše zemlju Kanaan.

13. U ime Božje Mojsije daje svom narodu zakone. — Pošto se izraelski narod oslobodio, Mojsije nije zaboravio drugi dio svog poslanstva. Na četrdeset dana povukao se na vrh brda Sinaja i ondje je potpuno sâm bio s Bogom u molitvi i primao Božje naredbe. Tu Mu se klanjao, ljubeći ga svom svojom dušom.

Kad je sišao s brda, dao je Izraelcima u ime Božje velike zapovijedi za vjerski i moralni život. Dao im je određene smjernice (Izl 20, 7-17).

Dužnosti prema Bogu: priznavati samo jednog Boga i Njemu se jedinom klanjati. Bez ozbiljnog razloga ne zaklinjati se. Poštivati i obdržavati dan Gospodnji. Dužnosti prema drugim ljudima: poštivati svoga oca i majku i pomoći im u potrebi. Ne ubijati, Ne krasti. Ne lagati. Ne željeti prisvojiti nešto što pripada drugome.

Dužnosti prema samom sebi: biti čist u duši i tijelu!

Uz te velike zapovijedi Mojsije je malo-pomalo dodavao cijeli skup građanskih i religioznih zakona.

Tu su građanski zakoni, koji su bili nadahnuti velikim načelima individualne slobode, društvene jednakosti, poštivanja obitelji i moralnosti.

Religijski zakoni određivali su u potankostima dužnosti svih prema Bogu i precizirali sve što se odnosilo na molitvu i kult.

Jedinstvo svih građanskih i religijskih zakona tvorio je »Zakonik veze s Bogom«, ili, jednostavnije rečeno, »Zakon«.

U religijskom pogledu odlučio je Mojsije da se jedno Izraelovo pleme, Levijevo, bavi isključivo kultom.

Svećenici će bdjeti nad Zavjetnim Kovčegom. U njemu će biti škrinja sa smotkom Zakona.

Oni će predvoditi javnu molitvu, posebno u određeni dan posvećen Gospodinu (subota, nazvana Sabbat).

Prinosit će žrtve i organizirati svetkovine.

Dok je Mojsije umirao u pustinji, tek je pred smrt iz daljine opazio obećanu zemlju (zemlju Kanaan). Ali zahvaljujući Bogu i Mojsiju, staro malo kaldejsko pleme bilo je dostojno nazvati se narodom.

Taj narod osjećao se ponosnijim nego ikad prije. Ponosio se svojom prošlošću jer ga je Bog obogatio svojim dobročinstvima. Bio je ponosan na svoju budućnost, punu obećanja.

Predvođen Bogom, Mojsije je zaista bio utemeljitelj Božjeg naroda. Bio je čovjek velike kulture. Od djetinjstva do četrdesete godine izgrađivao se na faraonovu dvoru. Bio je velika i plemenita srca, pošten, nesebičan, čovjek silne energije. Nadasve je bio Božji čovjek, stalno zauzet za čast Božju. Ljubav prema Bogu i ljubav prema Izraelu radi Boga ispunjala je sav njegov život.

On je pripadao onom malom broju ljudi velikoga duha koji su iza sebe ostavljali neizbrisive tragove.

14. Patnje izraelskog naroda. — Nakon Mojsijeve smrti izraelski narod je u ogorčenim borbama osvojio zemlju Kanaan. Onu istu zemlju, koju je nekoć napustio Jakov.

Pod vodstvom vojničkih prvaka, koji se zovu suci, zatim kraljevi, od kojih najslavniji bijahu David i njegov sin Salomon, taj narod postade moćan narod od Damaska do Egipta. Ali to razdoblje sretnih uspjeha ne potraje dugo.

Izraelci diobama oslabiše. Stvoriše dva kraljevstva s različitim glavnim gradovima: kraljevstvo Samarije i kraljevstvo Jeruzalema.

Zatim, krajem 7. i početkom 6. stoljeća, Izraelce je pobijedio babilonski kralj i u velikom broju otjerao ih u tuđu zemlju kao zarobljenike.

Napokon, kad su pokoljenja pobijeđenih dobila slobodu i vratila se iz progonstva, proživješe u nezavisnosti oko 80 godina (od 142. do 63), pa opet potpadoše najprije pod Perzijance, zatim pod Grke, Egipćane, Sirijce, te napokon pod Rimljane. Godine 63. Pompej osvoji Jeruzalem. Sva zemlja postade rimskom provincijom.

15. Najveća patnja — često zaboravljanje Boga. — Kako god bila teška ta iskušenja, ipak nisu bila kao najveće poniženje za Izrael. Najveće poniženje za njih bilo je, osobito prije babilonskog sužanjstva, što nisu ostali vjerni savezu koji je Bog bio sklopio s Abrahamom i obnovio s Mojsijem. Mnogi su bili zaboravili da su izabrani između svih drugih naroda, da čuvaju čisto vjerovanje u pravoga Boga i da to vjerovanje šire u svijetu.

Narodni prvaci, pa i sami kraljevi upustili bi se vrlo često da žive kao pogani s kojima su graničili, zaboravivši Boga i Zakon i čineći tako velike grijehe.

Bog ih je mogao napustiti, jer su zlo i nezahvalno odgovorili na njegovu ljubav i na vjersko poslanstvo koje im je bio povjerio.

Ali On to nije učinio. Bio je s njima vrlo strpljiv i milosrdan. Nije im prestao stavljati pred oči, podsjećati ih na duhovnu baštinu njihovih otaca. Kakva je to bila baština? To bijaše blago plemenitih i uzvišenih misli: duh ljubavi i sinovskog straha, pouzdanje u Boga, strpljivost pred kušnjom, strah od grijeha, ljubav prema unesrećenoj braći. To bijaše i čudesna nada u bolju budućnost, nada koju ništa nije moglo oslabiti. Nada u poslanstvo Izraela i u Onoga koji će kasnije predstavljati nacionalne i vjerske težnje izabranika, Mesije.

U toku više vjekova Bog je bez prestanka podsjećao izraelski narod na poseban poziv, na njegov poziv. To je činio po glasu ljudi koji su od krvi i plemena Izraelova: zovemo ih proročima.

4. IZRAELSKI PROROCI

Prvi i najslavniji od njih bio je Mojsije. Djelovali su još i nakon povratka izraelskog naroda iz babilonskog ropstva. Znači, djelovali su u dugom razdoblju od kojih osam stotina godina.

16. Tko su bili proroci? — U izraelskom narodu proroci su bili Božji poslanici, u točnijem smislu riječi: »Božji govornici«. Neki su živjeli potpuno sami ili u svojim obiteljima. Drugi su bili u zajednicama s nekoliko učenika, koje su poučavali i religiozno izgrađivali.

Među njima bilo je radnika i seljaka, ali i plemića, intelektualaca, svećenika.

U nekim razdobljima bijaše vrlo mnogo proroka. Međutim, poznata su nam samo imena malog broja od njih. Upamtit ćete Iliju i Elizeja, koji su bili sa sela. Izaija i Danijel pripadali su izraelskom plemstvu. Jeremija i Ezekijel su iz svećeničkih redova.

Većina proroka nije ništa pisala. Šesnaestorica od njih ipak ostaviše dio svojih spisa.

17. Što su govorili proroci? — Proroci su govorili za sav narod u Izraelu, ne samo za običan puk, nego i za velikaše, svećenike i kraljeve. Podsjećali su sve na dužnost da se pokoravaju Bogu, podsjećali su na zapovijedi Zakona.

Kad je bilo potrebno, progovarali su svima s velikom strogošću i hrabrošću, posebno zbog idololatrije, zbog krivoboštva i nemoralnosti.

Vjera i pobožnost, kakvu su naučavali proroci bila je čista i lijepa.

Tvrdili su da je Bog, koji je želio od Izraela stvoriti svoj izabrani narod, ujedno Bog i drugih naroda, cijelog svijeta.

Proroci su govorili da Bog očekuje od onih koji u Nj vjeruju manje životinjskih žrtava na oltarima, pa i dugih molitava, a više želi da čuvaju čisto srce i da izbjegavaju grijeh.

Napokon, navješćivali su da će doći dan u koji će Bog posredništvom izraelskog naroda ustanoviti svoje kraljevstvo na svoj zemlji.

To će biti kraljevstvo pravde i svetosti. To će biti kraljevstvo mira i sreće.

To Božje kraljevstvo utemeljit će Božji poslanik, Mesija, tj. onaj koji je posvećen svetim pomazanjem.

Mesija će biti od kraljevskog roda Davidova, ali uzvišeniji od Davida. Čudesno će se roditi od Djevice (Iz 7, 14) u Judeji, u mjestu Betlehemu (Mih 5, 1-4).

On će biti »Knez mira«, »Bog jaki«, »Bog s nama« (Iz 9, 5-6). Na njemu će počinuti Duh Božji sa svim svojim darovima (Iz 11, 1-2).

Iznijet će pobjedu nad svim neprijateljima Izraela, nad svim neprijateljima Božjim. S njim će započeti mesijansko kraljevstvo.

Većina proroka predstavljala je Mesiju kao junaka, kao slavnog osvajača. Neki su proroci govorili da će Mesija biti svećenik.

Ni ratnik ni svećenik, naviještao je Izaija, nego čovjek boli, koji će trpjeti, biti prezren i odbačen od sviju. »Bog će dopustiti da na Nj padne zloća ljudi... pogrđivat će ga, zlostavljat će ga, mučit će ga i ubit će ga kao zločinca...»Neće otvoriti usta, sličan janjetu što ga vode na zaklanje... Ali pošto prikaže žrtvu pokorničku, otkupiteljsku za grijehe... živjet će navijeke« (Iz 42, 49, 52 i osobito 53). Njegova smrt bit će znak početka njegove pobjede.

Zahvaljujući prorocima, bar dio Izraelaca ostade vjeran pravom Bogu.

Zatim, malo-pomalo, proroci su iščezavali. Njihov glas čuo se kroz 400 godina dok se nije pojavio zadnji između njih, a to bijaše Ivan, koji se nazivlje Krstitelj, jer je krstio vodom one koji su se kajali za svoje grijehe.

Je li Ivan Krstitelj bio prorok? Da, bio je i više nego prorok, reći će jednog dana o njemu Mesija... »Zaista vam kažem, između rođenih od žene, nijedan se nije pojavio veći od Ivana Krstitelja« (Mt 11, 9-11).

18. Zadnji od proroka. — Onaj o kome je Krist izrekao tako divnu pohvalu godine 27. našeg vremena stanovao je sam u pustinji blizu Jeruzalema, na obalama rijeke Jordana. Imao je oko 31 godinu.

Sve, njegova odjeća, način života i njegov govor, sve je podsjećalo na najstrožeg između starih proroka.

Bio je obučen u devinu kožu, svezanu kožnim pojasom. Hranio se onim što bi našao: skakavcima, koje bi pržio na vatri i pčelinjim medom što bi ga nalazio u kamenim šupljinama.

Vrlo brzo širila se kroz svu zemlju vijest da se pojavio prorok, sličan onima iz prošlosti. Mnoštvo je hrlilo odasvud da ga vidi i čuje. Govorio im je: »Obratite se jer se približilo kraljevstvo nebesko« (Mt 3, 1-2).

Bijaše strog za one koji nisu bili iskreni i govorio im je: »Zmijski rode, tko vas upozori da bježite od srdžbe koja dolazi? Donesite plodove, koji odgovaraju obraćenju (Lk 3, 7-8).

Ali onima koji su se kajali za svoje grijehe pomagao je da uđu u rijeku Jordan i davao im krštenje pokore, lijevajući na njih vodu u znak očišćenja njihovih duša.

19. Isusovo krštenje. — Jednog dana, dok je Ivan krstio, mlad čovjek (bio je nekoliko mjeseci mlađi od Ivana) umiješa se u mnoštvo grešnika i dođe pred proroka. Bio je sam, jednostavno odjeven, poput seoskog zanatlije. Dolazio je iz Nazareta, malog gradića pokrajine Galileje.

Zvao se Isus, što znači »Bog je Spasitelj«.

Kad je došao na njega red, zamoli Ivana da ga krsti. Ivan nije htio. Bog ga je rasvijetlio o poslanstvu Onoga koji k njemu dođe, pa je odlučno govorio: »Meni je potrebno da Ti mene krstiš, a Ti dolaziš k meni!« Ali Isus mu reče: »Pusti sada da se krstim, jer nam treba ispuniti tako svu pravdu«, što znači: da se potpuno pokorimo Božjoj volji.

Ivan je popustio, Isus bijaše kršten. Izašao je iz vode i moleći ugleda Duha Božjega, koji je silazio poput goluba nada nj. I glas s nebesa čuo se: »Ovo je moj ljubljeni Sin...« (Mt 3, 13-17).

20. Tko je bio Isus? — Židovi ga još nisu poznavali. Dva mjeseca nakon krštenja Ivan je mogao reći: »Među vama stoji netko koga vi ne poznajete... Ja nisam dostojan odriješiti svezu na njegovoj obući...« (Iv 1, 19-28).

Ali mi smo sretniji nego Židovi, jer mi svi znamo Isusa. Znamo da je on neizmjerno veći od svih ljudi koji su bili na ovoj zemlji prije njega i koji će doći poslije Njega.

On bijaše Mesija ili Krist Izraelov, naviješten i očekivan kroz tisuće godina, poslan od Boga da osnuje Božje kraljevstvo na zemlji.

Bio je Spasitelj svijeta, koji je po žrtvi svoga nevinog života i okrutne smrti trpio i ispaštao za naše grijehe mjesto nas i

svim ljudima dobre volje vratio prijateljstvo s Bogom, život milosti, mogućnost da dođu u nebo.

Bio je Čovjek i Bog.

Čitamo povijest naše vjere da bismo mogli bolje shvatiti našega Gospodina Isusa Krista, da ga bolje uzljubimo, nasljedujemo i da mu se molimo, kako bismo uz Njegovu pomoć u svemu izvršavali njegovu svetu božansku volju.

Prvi dio

NAŠ GOSPODIN ISUS KRIST

5. ZEMLJA U KOJOJ JE ŽIVIO ISUS KRIST

21. Gdje se nalazi ta zemlja? — Prije nego vam iznesem povijest našega Gospodina Isusa Krista, veoma je potrebno — da biste je bolje shvatili — da najprije upoznate zemlju u kojoj je živio.

To je zemlja o kojoj smo već govorili. Zemlja gdje se smjestiše Abraham i njegova obitelj, došavši iz Kaldeje, a kasnije izraelski narod nakon izlaska iz Egipta i boravka kroz 40 godina u sinajskoj pustinji.

Nekoć se ta zemlja zvala »Zemlja Kanaan«. No ima već više vjekova, pa još i danas zove se Palestina.

22. Opći izgled Palestine. — Palestina je dio zapadne Azije ili, kako se često kaže, Bližeg istoka.

Pružala se između planina Sirije, Libanona i Antilibanona na sjeveru, između Sredozemnog mora na zapadu, te pustinje na istoku i jugu.

Velika je kao današnja Belgija. Duga 220 kilometara, a široka 125 kilometara.

Opći izgled Palestine veoma je različit. Uzduž Sredozemnog mora pješčani su nasipi i ravnica je ponekad prilično uska, ali zaista plodna. Zatim, udaljujući se od mora, od sjevera prema jugu, uzastopno slijede planine, brežuljci, visoravni, te još dalje duboki pâd zemlje od Libanona do Crvenoga mora, od 200 do 400 metara ispod morske razine: kroz tu udolinu teče rijeka Jordan.

Prešavši rijeku, široke visoravni pružaju se ponovo prema istoku i svršavaju pustinjom.

Jordan teče kroz Palestinu kroz svu njezinu duljinu.

Ime Jordana na hebrejskom jeziku znači »silazak«. I to je ime dobro izabrano, jer nakon izvora ispod antilibanonskih planina Jordan teče vrlo brzim padom. Žuri prema jugu okružen trskama, vrbama i crvenim oleandrima, siječe Tiberijadsko jezero (20 km dugo, 10 km široko) i sad ključajući, sad mirno vukući se, gubi se u drugom jezeru, koje se zove Mrtvo more, a 85 km je dugo i 16 km široko.

Voda Mrtvog mora, puna soli i ulja, ima strašno gorak i bljutav ukus i ne može se piti. Uostalom, u tom moru ne može živjeti ni riba niti išta živo može u njemu opstojati.

23. Klima — podneblje Palestine. — Klima Palestine razlikuje se prema godišnjem vremenu. U zimskim mjesecima blaga je i kišovita. Veoma je vruća i potpuno suha za ljetnih mjeseci.

Voda je rijetka. Nikakve jače tekućice osim Jordana. Malo je izvora. Bez sumnje, u proljeće sve zazeleni pod djelovanjem zimskih kiša. Ali, krajolik općenito izgleda kao opržen, gotovo kao spaljen. Ni u čemu ne sliči našim krajevima, Međutim, velika je razlika između pokrajina Palestine, Općenito se može reći da se neplodnost zemlje povećava od sjevera prema jugu i od istoka prema zapadu.

24. Velike pokrajine Palestine. — Palestina bijaše podijeljena na više pokrajina. Na desnoj obali Jordana Galileja, Samarija, Judeja, a na lijevoj Pereja.

Pokrajina Galileja bijaše najplodnija i najbolje obrađena. Stalno zelena stabla borova, čempresa. Žitna polja pšenice i ječma. Voćnjaci, maslinici. Naranče, limunovi, smokve, orasi. Vinova loza obično uz stabla.

Galilejci su bili brojni i radišni. Većinom seljaci. Čuvali su stada ovaca i koza. Obrađivali su zemlju uz spregu volova i magaradi. Ali mnogi su živjeli i od ribe. Tiberijadsko jezero obilovalo je njome.

Glavni gradovi Galileje bili su: Nazaret, trgovište kao pričvršćeno uz brežuljak (i danas postoji), a na obalama jezera Tiberijada, Kafarnaum, važan trgovački centar, te Betsaida, Korozaim. Od triju posljednjih ostadoše samo ruševine.

Pokrajina Samarija dijelila je Galileju od Judeje, s kojom nije imala nikakvih veza. Galilejci i Judejci prezirali su stanovništvo Samarije, koje se bijaše pomiješalo s poganskim naseobinama, što su ih naselili Asirci. Neprijateljstvo među njima bijaše takvo da su Samaritanci, iako povezani židovskom vjerom, izgradili u Samariji poseban hram kao suparnički onome u Jeruzalemu, ali taj hram bio je u Kristovo vrijeme ruševina.

Pokrajina Judeja malo je sličila na pokrajinu Galileju. Osim Jerihona, prave oaze u pustinji, poznate po vrtovima, palmama, cvjetnim površinama, Judeja bijaše gola i pješčana zemlja, s rijetkim raslinstvom. Tako je i danas.

Ali ta siromašna i pusta zemlja imala je Jeruzalem i njime se ponosila. Jeruzalem bijaše sveti grad izraelskog naroda, vjersko i narodno središte. Vjersko i nacionalno žarište. Sagrađen na dva brežuljka, opkoljen debelim zidovima, u njemu se isticao Božji hram sa zlatnim krovom, koji je sjao na suncu. Jeruzalem bijaše ponos židovskog naroda. Računa se da je imao blizu sto tisuća stanovnika, a u vrijeme hodočašća i mnogo više.

25. Gdje je živio naš Gospodin Isus Krist? — Isus se rodio u Judeji, u mjestu Betlehemu. Prigodom velikih vjerskih svetkovina, osobito o blagdanu Pashe, dolazio je češće u Jeruzalem preko Samarije. U Jeruzalemu je propovijedao. Tu je i umro na križu.

Bivao je u zemlji Tira i Sidona (Mk 7, 24), osobito na lijevoj obali Jordana i Tiberijadskog jezera. Prilično mnogo vremena ostade u Pereji (šest mjeseci pred zadnji odlazak u Jeruzalem).

Međutim, Krist je živio u Galileji. Najveći dio svog života, oko 30 godina, proveo je u Nazaretu. Kad je započeo svoje poslanstvo, nastanio se na obalama Tiberijadskog jezera, napose u Kafarnaumu, koji Evanđelje nazivlje »njegovim gradom« (Mt 9, 1). Odatle je odilazio i putovao cijelom zemljom. Izgleda da nije ulazio u Tiberijadu, koji bijaše poganski grad, novijeg datuma, veoma sličan grčkim gradovima.

Tako Onaj kojega je riječ trebala doprijeti do kraja svijeta, osobno nije izlazio iz ove male zemlje, koju je između sviju izabrao da u njoj posije sjeme »Radosne vijesti«.

6. IZRAELSKI NAROD U KRISTOVO VRIJEME

GRAĐANSKI I VJERSKI ŽIVOT (1)

26. Palestina je sačinjavala dio Rimskog carstva. — Već smo rekli, Rimljani su osvojili Palestinu 63. godine prije Krista. Rimljani su bili gospodari Palestine i u vrijeme Kristovo.

Rimljani su direktno upravljali Judejom i Samarijom preko rimskog činovnika, a zvao se službeno prokurator. Kristu bijaše poznat Poncije Pilat, a spominje se i u našem Vjerovanju.

Rimljani su upravljali i Galilejom, Perejom i ostalim dijelom zemlje po dvojici sinova starog kralja Palestine Heroda Velikog, koji je umro malo nakon Isusova rođenja.

Dva vladara, Herod Antipa, koji je upravljao Galilejom i Perejom, te Filip, koji je upravljao ostalim dijelom zemlje, bili su vrlo odani Rimljanima.

27. Veliko vijeće Židova. — Po običaju, primijenjenom prema drugim narodima koje bi osvojili, Rimljani su i Židovima u Judeji i Samariji ostavili prilično veliku slobodu da sami sobom upravljaju.

Prokurator je obično živio u Cezareji, na obali Sredozemnog mora. U Jeruzalem bi dolazio prigodom velikih vjerskih blagdana.

Svojim autoritetom služio se samo u vojničkim i financijskim stvarima. Naravno, bio je šef rimske vojske, koja je imala svoj garnizon sad ovdje, sad ondje, da bi čuvala red u zemlji.

Dužnost mu je bila da skuplja porez: posredni porez po svojim funkcionerima, a neposredni (carine i dr.) po činovnicima iz židovskog naroda. Ti su se činovnici zvali carinici. Njihova uslužnost prema stranoj vlasti, njihovo zvanje i ponekad općeniti manjak poštenja izazivali su prezir ostalih njihovih sugrađana.

Ali osim vojničkih i financijskih pitanja Židovi su sačuvali svoje sloboštine.

Dakle, posvuda, do najmanjih sela, bila su mjesna vijeća od izabranih starijih ljudi, koji su upravljali tekućim pitanjima, posebno u stvarima pravosuđa.

U Jeruzalemu je posebno bila vrhovna skupština, sastavljena od 71 člana, kao vrhovno sudište, koje je odlučivalo ne samo u pojedinim parnicama, nego i o najvažnijim vjerskim i nacionalnim pitanjima.

Imali su velike ovlasti, ali nisu mogli izricati smrtne kazne bez odobrenja rimskog prokuratora.

Ta velika skupština ili veliko vijeće, koje će učiniti da Isus bude osuđen na muku i na smrt, sastojala se:

1. od velikog svećenika, koji joj je bio predsjednik; od starih, isluženih velikih svećenika i prvaka svećeničkih obitelji (zvali su ih »svećeničkim poglavarima«),

2. od predstavnika najuglednijih obitelji Izraela, koji su se zvali »narodni starješine«,

3. od predstavnika književnika; tako su se zvali oni koji su bili dužni proučavati i poučavati Mojsijev Zakon. U slijedećem poglavlju o njima ćemo govoriti posebno.

28. Božji hram. — Nakon povratka iz babilonskog ropstva vjera Židova postala je mnogo usrdnija i gorljivija.

Hram Božji u Jeruzalemu, koji je nekoć sagradio kralj Salomon, obnovio je kralj Herod Veliki. Iako još potpuno nedovršen, ipak je pružao veličanstven izgled. Ni u čemu nije bio sličan našim crkvama, niti najljepšim katedralama. Bio je to skup dvorišta, predvorja i zgrada, koje su se protezale na prostoru od 500 metara duljine i 300 metara širine. Prvo predvorje bilo je za pogane, otvoreno i pristupačno za svakoga. To bijaše ogroman trg s trijemovima sa svih strana. Bilo je natrpano trgovcima volova, ovaca ili golubova, mjenjačima novca. Jednom riječju, tu se se nalazili svi koji su živjeli od životinjskih žrtava.

Iznad predvorja za pogane bilo je predvorje za žene i predvorje za Izraelce.

Poganima je pod smrtnu kaznu bilo zabranjeno ući u to predvorje.

Opet iznad toga bilo je predvorje za svećenike s oltarom određenim za žrtve. Napokon, na vrhu pravo svetište, koje se sastojalo od tri dvorane: trijema, »Svetinje« i »Svetinje nad Svetinjama«, u koju je ulazio samo veliki svećenik, i to jednom godišnje za pomirnu ili pokorničku svetkovinu.

Dva velika zastora, jedan pred »Svetinjom«, a drugi pred »Svetinjom nad Svetinjama« odvajali su ih od svakog profanog kontakta.

29. Svećenici i leviti. — Služba u hramu Božjem bila je povjerena velikom mnoštvu svećenika, koji su svoju službu obavljali po određenom redu, a pomagali su im poslužnici, zvani leviti.

Židovski svećenici nisu imali ništa zajedničko s katoličkim svećenicima koje poznajete. Niti su poučavali o vjeri, niti su odgajali savjesti.

Dužnost im je bila da jednostavno prikazuju žrtve životinja na oltarima, da triput dnevno glasno čitaju javne molitve, da pjevaju psalme uz različite glazbene instrumente.

Glavni od njih bio je veliki svećenik. Bio je to službeni predstavnik naroda pred Bogom i prva ličnost Izraela i u vjerskom i u građanskom pogledu.

30. Sinagoge. — Samo je jedan Božji hram bio u svoj Palestini i u svemu svijetu, onaj u Jeruzalemu.

Ali svuda su bile otvorene dvorane za molitvu. Zvale su se sinagoge. Još i danas se tako zovu židovske vjerske zgrade. Postoje u svim dijelovima gradova i sela. Ima ih u gradovima određenih za ljude posebnih zanata.

Svaka sinagoga ima malo svetište s Mojsijevim Zakonom, pred kojim uvijek gori svjetiljka, zatim jedno povišeno mjesto, počasna sjedišta između svetišta i povišenog mjesta.

Sinagoge su bile napose otvorene na dan Gospodnji (u subotu, sabbat) i u svetačne, prazničke dane. Program na sastancima sastojao se od zajedničke molitve, čitanja, prijevoda i tumačenja na običnom jeziku (aramejskom) Zakona i Proroka, od nagovora o pobožnom životu, koji bi održao jedan od prisutnih, po mogućnosti književnik ili stranac na prolazu.

Uz svaku sinagogu često se nalazila školska dvorana. Temeljna nauka koja se davala djeci sastojala se od učenja Mojsijeva Zakona.

7. IZRAELSKI NAROD U KRISTOVO VRIJEME

GRAĐANSKI I VJERSKI ŽIVOT (2)

31. Karakter ili značaj izraelske vjere. — Vjera Izraela, nakon povratka iz ropstva djelomično je opet počela biti uzornija i žarča.

Židovi su opet molili u uvjerenju da je Izrael izabrani narod između svih naroda na zemlji i da je jedan jedini pravi Bog, Svemogući i Presveti Bog sklopio savez s njime.

Vjera je Izraelce učila strahu Božjem i Ljubavi Božjoj. Ljubiti Boga značilo je opsluživati Božje zapovijedi i izbjegavati grijeh, davati milodare suplemenjacima, sunarodnjacima i moliti svaki dan.

U životu Židova molitva je imala važno mjesto. Svatko je bio dužan moliti tri puta dnevno, prije i poslije jela, a za same muškarce jutrom i večerom.
Nažalost, ta vjera i praksa, u sebi odlična, bila je iskvarena praznovjernim kultom Mojsijeva Zakona.
Bilo je mišljenje: da bi se svidjeli Bogu, treba da se pokoravaju mnoštvu nesnosnih propisa, više od šest stotina njih. Tko bi htio biti zaista pobožan, mora dodati dan pokorničke svetkovine, postove ponedjeljkom i četvrtkom svakog tjedna. Postovi su bili vrlo strogi. Trebalo je biti 24 sata bez ikakve hrane.
Trebalo je još održavati različita pranja. Mnoge su se stvari smatrale kao nečiste: neke životinje, bolest, kao guba i općenito pogani, poganske kuće i sve što je pripadalo poganima. Svaki Židov koji bi imao doticaj s predmetima ili nečistim osobama bio je dužan da se očisti: pranjem šake, pranjem cijele ruke do ramena ili potpunim pranjem, kupanjem. Nije se smjelo uzimati jelo bez pranja ruku.
Tako shvaćen vjerski život postao je pravo ropstvo.

32. Dan Gospodnji i blagdani. — U subotu (sabbat), u dan na poseban način posvećen Bogu (kao kod nas nedjelja) vjerske su odredbe bile još strože. Izvan sastanaka u sinagogi, sav rad, točnije govoreći, svaki napor bio je zabranjen uz najstrože kazne. Bilo je apsolutno nemoguće bilo što raditi. Na primjer, ako je netko izašao iz kuće, nije smio otići dalje od tisuću metara.
Tri najveće svetkovine u godini bile su Pasha, Pedesetnica i praznik Sjenica.
Pasha je bila praznik oslobođenja, koji je podsjećao na slavnu uspomenu izlaska iz Egipta. Brojno mnoštvo ne samo iz Palestine, nego također iz svih židovskih kolonija rimskog carstva dolazilo je u Jeruzalem. Pasha je trajala osam dana. Još prve večeri, kad bi pala noć, svaka bi se obitelj sastajala da blaguje pashalno janje prema točnim propisima Zakona.
Pedeset dana kasnije, svetkovina Pedesetnice označivala je kraj žetve. Trajala je samo jedan dan.
Naprotiv, praznik Sjenica (ili Šatora), krajem rujna ili početkom listopada, u vrijeme berbe, trajao je osam dana, kao i svetkovina Pashe.

33. Farizeji i književnici. — U opisivanju života Isusa Krista često će se spominjati farizeji. U čemu se oni razlikuju od ostalog židovskog naroda? Farizeji, koji su pripadali svim slojevima društva (među njima bilo je bogatih i siromašnih, ponešto svećenika, najviše laika), bili su najgorljiviji vjernici među Židovima. Dakle, imali su velike kvalitete: vrlo živu vjeru u Boga, potpuno pouzdanje u poslanstvo Izraela i u dolazak Mesije. Ali imali su i velikih, teških, mana.
Često su bili oholice. Držali su za sebe da su bolji od ostalih ljudi, bili su tvrdi i okrutni i prezirali su one koji su imali drukčije mišljenje, pogane, carinike, one koje su smatrali neznalicama Zakona, one koje su držali za »ljude nevaljala života«.
Bili su puni mržnje prema strancima.
Bili su tašti, naduveni, voljeli su se šetati u raskošnoj odjeći, voljeli su da ih drugi pozdravljaju na javnim mjestima, voljeli su počasna mjesta u sinagogama i prva mjesta na gozbama (Mk 12, 38-39). Nastojali su da istaknu svoju pobožnost i ljubav pred svakim »čineći sve da ih ljudi vide« (Mt 23, 5). Bili su licemjeri, skrivajući svoje slabosti pod prividnom svetošću, pravili se svetima iako su bili grješni. »Davali su sve dugove, reći će o njima Isus Krist, a zanemarivali pravdu i ljubav prema Bogu« (Lk 11, 42). I na drugom mjestu: »Pravite se pravednima pred ljudima, ali Bog poznaje vaša srca« (Lk 16, 15).
Književnici su gotovo svi pripadali farizejskoj stranci. Služba im je bila proučavati Mojsijev Zakon, naučavati, propovijedati taj Zakon. Budući da je Mojsijev Zakon upravljao svim životom Židova, i građanskim i duhovnim, književnici su bili ne samo učitelji vjere i propovjednici nego i ljudi zakona, suci, i javni bilježnici.
Bili su prve ugledne ličnosti izraelskog naroda.
Najglasovitiji između njih otvarali su prave škole, gdje su se skupljali njihovi učenici. Isus Krist nije nikad pohađao nijednu takvu školu. Mnoštvo koje je Njega slušalo, nekad se pitalo, kao ono u Nazaretu: »Odakle njemu ovo znanje? Kakva li mu je mudrost dana?« (Mk 6, 2).
Nastavak našeg pripovijedanja pomoći će vam da shvatite kako Isus Krist nije imao većih neprijatelja nego što su bili farizeji i književnici.

34. Saduceji. — Uz farizeje, saduceji su sačinjavali drugu stranku u Izraelu. Manje gorljivi od prvih. I s manje vjere od prvih; nisu vjerovali da je duša besmrtna, pa prema tome ni u

to da će tijelo uskrsnuti. Pokazivali su se manje fanatični u pogledu stranaca i lako su prihvaćali da se podlože Rimljanima.
Gotovo svi književnici bili su farizeji, a gotovo svi svećenici bili su saduceji.
Sav utjecaj na narod, i vjerski, i moralni, i nacionalni, bio je u rukama književnika.

35. Očekivanje Mesije. — Napokon dodajmo da je u vrijeme Kristova dolaska izraelski narod, ponižen rimskom dominacijom, u vjeri religioznoj i nacionalnoj, koju neće dijeliti jednu od druge, te potresen riječima Ivana Krstitelja, nestrpljivo očekivao toga Mesiju, toga borca, suca koji će osnovati Božje kraljevstvo. »Onoga, koji mora doći« (Mt 11, 3), govorili su jedni. »Onoga koji dolazi«, govorili su drugi.

8. RANO DJETINJSTVO ISUSA KRISTA

36. Evanđeoski izvještaji. — Sada, pošto smo upoznali zemlju u kojoj je živio naš Gospodin i ljude koji su živjeli u njegovo vrijeme, možemo početi i s poviješću Isusa Krista.
Tu Kristovu povijest nalazimo u potpunosti u evanđeoskim izvještajima. Riječ »evanđelje« na grčkom jeziku znači »radosna vijest«.
Četiri su Evanđelja. Dva su napisali sveti Matej i sveti Ivan, koji nisu ostavljali Isusa nakon njegove započete misije. Tako sveti Ivan veli: »Slušali smo Ga i gledali našim očima i promatrali Ga, ruke su Ga naše doticale« (1 Iv 1, 1). I na drugom mjestu veli Ivan: »Vidjeli smo Njegovu slavu« (Iv 1, 14).
Druga dva Evanđelja napisala su druga dva čovjeka, sveti Marko i sveti Luka.
Oni su pripadnici prvih kršćana. Prvi je učenik svetog Petra, a drugi je učenik i pratilac svetog Pavla.
Sveti Matej, sveti Marko i sveti Luka napisaše svoja Evanđelja u sadašnjem obliku oko 60. godine, to jest tridesetak godina nakon događaja o kojima pripovijedaju.
Sveti Ivan napisao je svoje Evanđelje krajem 100. godine, nakon toga.
Četiri Evanđelja spajaju u zbirku vrlo različitih i vrlo brojnih spisa (ima ih 73), koji se zajedničkim imenom zovu Biblija ili Svete knjige, Sveto Pismo.

Oni spisi koji su se pojavili prije Kristova rođenja, čine Stari Zavjet ili Stari Savez između Boga i ljudi.
One pak knjige koje su se pojavile nakon Kristova rođenja, čine Novi Zavjet ili Novi Savez između Boga i ljudi.
Stari i Novi Zavjet nadahnuti su od Boga. To znači da je Bog htio da te knjige budu napisane u svim pojedinostima kao što su napisane i da ne bude u njima ništa što je protivno istini.
Povijest Isusa Krista, prema tome, istinita je povijest od početka do kraja. Evo kako ta povijest počinje.

37. Presveta Djevica, Majka Isusa Krista. — Malo prije početka naše kršćanske epohe živjela je u gradiću Nazaretu u Galileji sasvim mlada djevojka, imenom Marija.
Bijaše skromnog stanja, iako je potjecala od Davidove kraljevske kuće. Tradicija izvješćuje da joj je majci bilo ime Ana, a ocu Joakim (slave se 26. srpnja).
Budući da je dobri Bog nju izabrao da bude Majka Isusa Spasitelja, On ju je očuvao od istočnog grijeha, nju jedinu između svih ljudskih stvorenja (v. pogl. 2). Dakle, ona bijaše savršeno dobra i čista. Zbog toga je nazivljemo Bezgrješnom Djevicom ili Presvetom Djevicom.
Jednog dana ukazao joj se anđeo Gabrijel u njezinoj kući, govoreći joj: »Pozdravljena, milosti puna, Gospodin je s tobom!« Navijestio joj je da će čudom svemogućnosti Božje, Onaj koji će dobiti ime Isus, koji je Sin Svevišnjega, Sin Božji i čijemu kraljevstvu neće biti kraja, biti njezino dijete, njezin Sin.
Najprije zbunjena zbog tog ukazanja i navještenja te čudesne tajne, Marija, puna vjere i pouzdanja, međutim reče: »Evo službenice Gospodnje! Neka mi bude po riječi tvojoj!« (Lk 1, 26-38).
Taj neobično velik događaj slavimo svake godine 25. ožujka. To je svetkovina Blagovijesti, to jest Gabrijelov navještaj Gospi.
Taj navještaj slavimo svakog dana tri puta na glas zvona. Anđelov pozdrav!
Marija postade zaručnica mladog tesara po imenu Josipa (svetkuje se 19. ožujka), koji je, kao i Marija bio od roda Davidova. Josip poučen u snu o tome što se dogodilo s Marijom, uzme Mariju u svoju kuću. Sklopili su ženidbu. Ali Josip do svoje smrti bijaše jednostavno brižljiv čuvar Svete Obitelji, koju je ljubio kako ga je Bog nadahnjivao.

38. Rođenje Djeteta Isusa. — Međutim, Dijete Isus nije se rodilo u Galileji, nego u Judeji, u gradiću Betlehemu, četiri kilometra daleko od Jeruzalema. Naime, u želji da sazna broj svojih podložnika, rimski car August odredio je da se svatko upiše u kraju odakle je potjecao. Dakle, za Mariju i Josipa to bijaše Davidova postojbina.
Ali pošto su nakon nekoliko dana hoda stigli (između Nazareta i Betlehema bila je razdaljina veća od stotinu kilometara), Marija i Josip ne nađoše nigdje smještaja i bili su prisiljeni skloniti se u jednu spilju, u koju su se katkad sklanjale životinje.
I tu se rodi Isus u najvećem siromaštvu. Presveta Ga Djevica povi u pelene i položi u jasle.
Svi vi sigurno znate da mi rođenje Djeteta Isusa, koje je najveći događaj u povijesti, slavimo 25. prosinca. To je blagdan koji se zove Božić.

39. Dijete Isus u Betlehemu. — Prvi dani Djeteta Isusa nisu uznemirili svijet. Evanđelje nam ipak pripovijeda o dirljivoj povijesti pastira iz okolice Betlehema, koji, čudesno obaviješteni, dođoše obdariti novorođenče svojim siromašnim darovima, pokloniti Mu se. Vrativši se »slavili su i hvalili Boga za sve što su čuli i vidjeli« (Lk 2, 8-20).
Osam dana nakon Isusova rođenja, prema izraelskom običaju bilo je obrezanje Djeteta. Tada mu je dano ime Isus (Lk 2, 21).
Četrdeset dana nakon Isusova rođenja, Marija i Josip odniješe Ga u Božji hram da Ga prikažu Bogu uz skromnu žrtvu od dvije grlice. (Slavi se u Crkvi 2. veljače.) Dvije stare osobe, potaknute Božjim nadahnućem, Simeon i Ana, prorekoše da je to malo Dijete Izraelov Mesija (Lk 2, 22-38).
Izgleda da je Sveta Obitelj dulje vrijeme ostala u Betlehemu. U svakom slučaju, kad su Mudraci, tajinstvene osobe, predvođene zvijezdom, došli iz svoje zemlje (Arabije?) da iskažu poštovanje Djetetu, ne nađoše Ga više u pećini, nego u jednoj kući (Mt 2, 1-12). Blagdan triju Mudraca slavi se 6. siječnja.

40. Dijete Isus u Egiptu. — Sumnje, pune mržnje Heroda Velikog, kralja Palestine, strah nakon izvještaja Mudraca da Dijete, rođeno u Betlehemu, Dijete koje je navijestio prorok Miheja, obećani Izraelov Mesija, ne bi jednog dana prisvojio njegovo kraljevstvo, snovao je oduzeti život Djetetu. Slijedi bijeg Marije i Josipa s Djetetom u Egipat (Mt 2, 13-15). Po naređenju okrutnog Heroda ginu sva djeca od dvije godine i ona mlađa u Betlehemu i okolici (Mt 2, 16-18); to je pokolj nevine djece. Nakon smrti kralja Heroda, pošto prođe svaka opasnost, Sveta Obitelj vratila se u galilejski grad Nazaret (Mt 2, 19-23). Dijete Isus imalo je tada po prilici tri godine.

9. ISUS KRIST U NAZARETU

41. Isusova kuća. — Isus učenik i naučnik. — Od treće pa do tridesete godine, kad započe Isusovo javno djelovanje, proživio je Isus u Nazaretu.
O tom dugom razdoblju evanđelja ne govore gotovo ništa.
Ali znamo kako su živjeli Židovi onog vremena. Sigurno je i Isus živio kao i oni.
Marija i Josip, budući da su bili jednostavni seoski radnici, živjeli su u vrlo siromašnoj kući. Predstavite sebi zidove od suhe gline, možda od opeke, sušene i stvrdnute na suncu. Krov od slame, zemlje i gline na gredama od maslinova drveta. Taj krov činio je terasu ili ravan krov. Penjalo se na tu terasu po vanjskim ljestvama ili stubištem, kojega su stepenice bile obično od kamena. Za vrijeme velikih vrućina na toj terasi provodila bi se noć. Na terasi bi se običavala sagraditi posebna prostorija, koja se zvala »gornja prostorija«.
Unutrašnjost kuće sastojala se samo od jedne prostorije.
Namještaj bijaše jednostavan: jedan sanduk, klupice, sagovi, prostirači, nekoliko jastuka na kojima se sjedilo pri jelu i na kojima se spavalo. Zatim poseban sud i ručni mlin za mljerenje i mljevenje žita. Mali stan za tkanje, svjetiljka od gline, nekoliko mjehova od kozje ili ovčije kože za vino i ulje.
Radionica svetog Josipa vjerojatno bijaše vezana uz kuću.
Kao i sva nazaretska djeca, Isus je išao u sinagogu na pouku. Tu se učilo čitati i pisati te napamet glavniji dijelovi Zakona.
Govorio je — to bijaše njegov glavni jezik — aramejskim jezikom. Taj je jezik nakon sužanjstva svuda u Izraelu zamjenjivao hebrejski jezik. Hebrejski su znali jedino učeniji, školovaniji. Moguće je da je Isus govorio i grčki.
Kad je odrastao, postao je radnik skupa s Josipom u njegovu zanatu. Od drveta izrađivali su stolove, kola i ostale predmete.
Taj zanat pomagao mu je da uzdržava sebe i Presvetu Djevicu prije svog odlaska na javno djelovanje.

42. Isus u Jeruzalemu, među književnicima. — Evanđelje nam daje tek nekoliko pojedinosti o Isusovu životu u Nazaretu. Ono jednostavno kaže da je »Isus napredovao u mudrosti, rastu i milosti pred Bogom i pred ljudima« te »da bijaše poslušan Mariji i Josipu« (Lk 2, 51-52).

Međutim, Evanđelje donosi jednu činjenicu iz koje se već vidi Isusov božanski karakter. Evo ga!

Kad je Isusu bilo 12 godina, pratio je svoje roditelje u Jeruzalem prigodom proslave Pashe. Nakon svršene proslave, Marija i Josip odoše nazad. Isus nije pošao s njima. Najprije se oni nisu uznemiravali, misleći da je Isus s kojom prijateljskom obitelji. Ali, kako Ga nakon nekog vremena ne opaziše, uplašiše se i vratiše se u Jeruzalem da Ga traže. Treći dan nađoše Ga u hramu kako sjedi među književnicima. Pita ih i sluša što govore. Književnici su se divili njegovu znanju i mudrosti. Ugledavši Ga, Marija reče: »Sinko moj, zašto nam to učini? Gle, otac tvoj i ja s bolom smo Te tražili.« On im odgovori: »Zašto ste me tražili? Zar niste znali da ja moram biti u kući Oca svoga? Oni ništa ne razumješe što im reče, veli Evanđelje. Ali »Njegova Majka čuvala je brižno sve te događaje u srcu« (Lk 2, 41-52).

43. Isus ostavlja Nazaret i svoju Majku. — Sveti Josip je vjerojatno umro nakon nekoliko godina pokornosti, rada i molitve. Evanđelje naime više ne govori o njemu.

Isus ostade sam sa svojom Majkom.

Napokon, godine 27., kad je imao oko 30 godina, kako je oduvijek znao da je On izraelski Mesija i Sin Božji, znao je i čas kad se imao pokazati ljudima, da ih pouči o istini, da trpi i umre, da im pokaže svoju veliku ljubav i da im izbavi duše od grijeha, da ih oslobodi od ropstva grijehu. Tada, dakle, ostavi Isus svoju Majku i ode sam.

Ode iz Galije, pređe Samariju i zaustavi se u Judeji, na obalama Jordana. Vidjeli smo da je tu zatražio krštenje od svetog Ivana Krstitelja. (Vidi 4. poglavlje.)

44. »Odlazi, sotono!« (Mt 4, 10). — Pošto se krstio, a što Njemu nije trebalo, povukao se u samoću Judejske pustinje.

Tu je potpuno sam proveo 40 dana u molitvi, bez ikakve hrane. Na kraju Ga je Božji neprijatelj, demon, kušao, napastovao. Ne kao nas, jer On nije mogao učiniti nikakva grijeha ili da bi sumnjao izvršiti svoju najveću dužnost. U času kad je Isus imao započeti svoje poslanstvo, demon je htio da izabere za to sjajan način. Da se pokaže kao čudotvorac, kao svemoćni kralj i pobjednik. Zato reče zli duh: »Ako si Sin Božji, reci da ovo kamenje postane kruh . . . Ako si Sin Božji, baci se dolje (s vrha hrama), jer je pisano: Naredit će svojim anđelima za tebe da te nose na rukama da ne bi gdje nogom udario o kamen . . . Sva ću ti kraljevstva svijeta dati, ako padneš ničice i meni se pokloniš.«

Isusu nije trebalo da se bori s napasnikovom kušnjom. Bez napora odbije poziv na isprznu slavu: »Odlazi, sotono, jer je pisano: Gospodinu Bog svojemu klanjaj se i njemu jedinom služi.« On nije došao na zemlju, kako je kasnije sam rekao, da mu ljudi služe, nego da on služi i dadne život svoj kao otkup mjesto njih (Mk 10, 45). Htio je biti siromašan, strpljiv, blag, ponizna srca, pun milosrđa i ljubavi. Htio je trpjeti u tijelu i na duši. Htio je umrijeti na križu. Tako ljudi dobre volje neće moći sumnjati u njegovu ljubav. Tako će moći Ocu nebeskom prikazati žrtvu sposobnu da zadovolji naše grijehe i da cijelom svijetu otvori izvore milosti (Mt 4, 1-11; Lk 4, 1-13).

45. Isus počinje svoje poslanstvo. — Izišavši iz pustinje, započe poučavati ljude, sve koje je susretao, govoreći im iste riječi kao i sveti Ivan Krstitelj: »Ispunilo se vrijeme i kraljevstvo je Božje blizu: Obratite se i vjerujte u Radosnu Vijest, vjerujte Evanđelju« (Mk 1, 14-15).

10. ISUS KRIST U APOSTOLSKOM RADU

46. Običan život našeg Gospodina. — Poslanstvo ili javno naučavanje Isusovo trajalo je dvije godine i nekoliko mjeseci. Dosta nam je lako saznati kako je Isus za to vrijeme živio. Bijaše odjeven kao i drugi ljudi njegove zemlje u ono vrijeme. Nosio je na sebi tuniku, skrojenu od jednog komada tkanine, a padala mu je do stopala. Iznad tunike prilično dug ogrtač, plave ili bijele boje sa smeđim prugama i s tri otvora, kako bi kroz njih mogla proći glava i ruke. Na četiri kraja ogrtača visjele su četiri rese plave boje. Na glavi je imao bijelu maramu, koja je padala na ramena, pod bradom svezanu vrpcom. Na nogama, bez čarapa, sandale svezane remenom. Imao je prilično dugu kosu i bradu prema onom vremenu. U prvo vrijeme živio je sam. Ali dosta brzo izabrao je nekoliko ljudi iz puka i pozvao ih da idu za Njim svuda kud On

bude išao. Nakon nekoliko mjeseci izabra ih točno dvanaest i nazva ih apostolima, što znači »poslanima«. (V. 13. pogl.)
I tako je, kako nam govori sveti Luka, »putovao po gradovima i selima propovijedajući i navješćujući radosnu vijest kraljevstva Božjega. I Dvanaestorica su išla s Njime« (Lk 8, 1).
Naš Gospodin Isus Krist nije imao vlastitog stana. Ipak je u Kafarnaumu imao kuću gdje bi obično stanovao (Mt 4, 13, i Mt 13, 36); bit će to vjerojatno Petrova kuća. Petar imađaše obitelj u Kafarnaumu. Izvan Kafarnauma Isus bi se navraćao k obiteljima koje je kao više prijateljske poznavao, ili bi se zaustavio kod onih koji bi Ga na prolazu primali. Ali ponekad bi noć proveo i vani, pa je zato i govorio: »Lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje da nasloni glavu« (Mt 8, 20). Rado se nazivao Sinom Čovječjim.
Jeo je što je bilo sad ovdje, sad ondje, gdje bi stanovao, bilo na obalama Tiberijadskog jezera ili na selu. Hrana bijaše jednostavna: kruh od pšenice ili ječma, riba, jaja, med, ulje, voće. Kad bi se pružila prilika, jednostavno bi prihvaćao pozive, a nije odbijao hranu ni kod kojeg farizeja, pa i carinika.

47. Isus Krist propovijeda svoje Evanđelje. — Isus je obično provodio vrijeme u propovijedanju Evanđelja, u razgovorima s mnoštvom, posebno s bolesnima i nevoljnima te u povjerljivim razgovorima sa svojim apostolima i u molitvi.
Evanđelje je propovijedao u sinagogama, posebno subotom (sabbat), nakon pročitanog dijela Zakona ili Proroka. Kad bi se našao u Jeruzalemu, govorio je u prvom predvorju hrama, pod trijemovima. Ali često je skupljao svoje učenike i vani pa bi posjedali po livadi ili na padinama brežuljaka ili na obali jezera. Da ga mnoštvo ne bi smetalo, ponekad bi govorio iz barke malo udaljene od obale (Mt 13, 2; Mk 3, 9). Što je sve govorio, reći ću vam u pojedinostima u trećem dijelu izlaganja. U ovom času neka bude dosta da znate kako je od svih tražio da budu dostojni da mognu ući u kraljevstvo Božje. To će biti budu li ljubili Boga i braću. Ljubiti Boga znači Njemu se pokoravati, opsluživati njegove zapovijedi, boriti se protiv grijeha, biti ponizan i čist, moliti s pouzdanjem. A ljubiti svoju braću znači ne samo ne činiti nikome zla bilo na tijelu bilo na duši, nego biti spreman svakome činiti što je moguće više dobra.
Svuda, kud je god prolazio, mnoštvo je dolazilo izdaleka da Ga vidi i čuje. Iz Galileje i Judeje, iz krajeva preko Jordana, sve je grnulo k Njemu. Nekad bi se skupilo na tisuće ljudi

oko Njega »tako da su jedni drugima gazili noge« (Lk 12, 1). Nije imao vremena ni jesti. Svi su Ga na svaki način htjeli vidjeti, čuti, dotaknuti Ga se. »Sve je mnoštvo tražilo da Ga se dotakne«, veli sveti Luka (Lk 6, 19).

48. Isus liječi bolesnike. — I bolesnici, u nadi da će se osloboditi svojih nevolja, žurili su se da dođu k Njemu. Sveti Marko govori »da su nasrtali k njemu« (Mk 3, 10). Postavljali bi bolesnike na trgove (Mk 6, 56). Stavljali su ih pred Njegove noge (Mt 15, 30). Govorili su kao ona siromašna žena, koja je neprimjetno otraga išla u mnoštvu: »Ako se samo dotaknem njegovih haljina, ozdravit ću« (Mk 5, 28). Ili bar skuta njegova ogrtača željeli su se dotaknuti (Mk 6, 56).
Među bolesnicima bilo je uzetih, gluhonijemih, slijepih, nesretnika, koje je mučio zli duh. Bilo je gubavih, kojima bijaše zabranjeno približiti se zbog opasnosti od zaraze, pa su izdaleka vikali: »Nečist, nečist« i molili Ga da im pomogne.
Usred tolikog narodnog oduševljenja, samo su farizeji i književnici bili po strani. Ukoliko bi se i umiješali među mnoštvo, najčešće su to činili da uhvate Isusa u riječi. Ali On im je odgovarao vrlo lako, jer je dobro znao što se skrivalo u njihovim srcima (Iv 2, 25).

49. Isus izgrađuje apostole. — Kad bi mogao, Isus bi blago otpuštao mnoštvo i zadržao bi apostole uza se.
Koristio je te časove odmora, kao i tihe večeri, prolazeći kroz polja ili prelazeći preko jezera, bio bi u potrebi apostolima zbog teškoća, koje bi se pojavile među njima i govorio bi im povjerljivije o kraljevstvu Božjem, s ljubavlju bi ih upozoravao na njihove mane i poučavao ih o velikom poslanstvu koje će im kasnije biti povjereno. (V. 13. poglavlje.)

50. Isus moli svoga Oca. — Napokon, ranim jutrom (Mk 1, 35) ili kad bi pala noć, ili svu noć, odilazio bi sam u polje ili na brežuljke i tamo bi dugo molio (Mt 14, 23; Lk 5, 16, 6, 12). Bez sumnje, njegova molitva nije nikad prestajala, jer je njegova duša bila ujedinjena s Bogom na čudesan, jedinstven način (v. 23. pogl.). Ali u tim časovima, slobodan od apostolskog rada, bio bi slobodniji da se klanja svome Ocu, da Mu zahvaljuje i da Mu se moli.
Tako su prolazili Isusovi dani u njegovu stalnom darivanju sebe, u njegovoj ljubavi bez granica, u osjećaju savršene povezanosti s Ocem.

11. ISUS KRIST U APOSTOLSKOM RADU

KAKO JE GOVORIO?

51. »Nikad čovjek nije govorio kao On« (Iv 7, 46). — Zašto je mnoštvo sa svih strana navaljivalo prema Isusu? Bez sumnje zato, što je i naravno, da se izliječi od svojih bolesti, ali sigurno i da čuje što On govori. Sveti Luka čini se da pretpostavlja kako to bijaše prva želja tog mnoštva. »Dolazili su da Ga čuju i da ozdrave od svojih bolesti« (Lk 6, 18). Svi su u vidu kraljevstva Božjega imali iskrenu volju da se pokaju za svoje grijehe, da se obrate u želji da Ga slušaju. Pa i oni koji nisu bili njegovi učenici, npr. službenici hrama, događalo se da su govorili: »Nikad čovjek nije govorio kao što On govori« (Iv 7, 46).

Dakle, sigurno je da je Isusova riječ imala izvanredan uspjeh. A sve to zbog njegova žarkog uvjerenja, zbog njegove ljubavi koja je ključala iz njegova srca za duše, te zbog njegove apsolutne svetosti. A sve to i zbog načina kojim je govorio.

52. Njegova riječ bila je jednostavna, slikovita i živa. — Isus nije volio svečanih riječi ni velikih rečenica. Da bi Ga narod mogao bolje razumjeti, služio se mnogo primjerima i usporedbama iz života svojih slušatelja. Lako mu je bilo naći ih gledajući oko sebe. Otvorite Evanđelje i pažljivo čitajte! Na svakoj ćete strani naći mnogo slika koje ste i sami vidjeli.

Eno orača koji plugom prevrće zemlju. Eno sijača koji u zemlju baca sjeme. Eno žetelaca koji spaljuju divlju travu, a žito kupe i unose u žitnicu. Eno vinogradara koji prešom gnječi grožđe. Eno pastira koji čuva svoje stado. Eno ribara koji bacaju udice ili mreže u more i sjedaju na obalu te izabiru ribe. Eno radnika koji čekaju da ih tkogod unajmi na posao. Eno trgovca koji prodaje dragocjene bisere. Eno mjenjača pred njegovim stolovima. Eno vjenčanih mladenaca koji slave svoju svadbu. Eno kradljivaca koji probijaju zidove da bi ušli u kuću. Eno djece koja se igraju i raspravljaju između sebe. Eno ptica koje kruže po nebu. Eno orlova koji se nadvijaju nad lješine. Eno nepametne ovce koja se sunovraća i pogiba. Eno zmije koja se vuče između kamenja. Eno nemirne kokoši koja skuplja piliće pod svoja krila. Eno poljskih ljiljana. Eno loze koja se penje uz maslinu. Eno žita koje polako raste. Eno zrna gorušice, najmanjega od svih sjemena, a uzraste velika biljka.

Eno skromnog posuđa za kućanstvo: stupa, glinenog lonca, mjehova, svjetiljke, sitnog novčića, koji se teško zasluži, a kad se izgubi, sretan je onaj koji ga pronađe.

Sve je to Isus upotrebljavao da bi bolje izrazio svoju misao. I da ga lakše razumiju.

53. Isusova riječ bijaše iskrena i jasna. — Njegova riječ, tako jednostavna, u isto je vrijeme vrlo jasna. Isus je siguran, nije zaobilazan. Ništa ne ostavlja u mraku. Što želi, to jasno govori. Izjavljuje snažno šta je dobro, a što je zlo.

Na iznenađenje naroda, ne govori kao književnici, koji su ponavljali ono što naučiše. Isus poučava s najvećim autoritetom i u vlastito ime (Mk 1, 22).

U Govoru na Gori Isus šest puta ponavlja: »Čuli ste da je rečeno starima (u Zakonu)..., a ja vam kažem...« (Mt 5, 21). On se nikoga ne boji. Ne štedi ni samih učitelja u Izraelu. Strogo osuđuje licemjerstvo i nepravdu farizeja i književnika »koji govore, a ne čine« (Mt 23, 3). Nemilosrdan je prema onima koji se služe vjerom da bi zadovoljili svoje osobne interese.

Napokon, On zahtijeva, naučavajući kao što nikad nije činio nijedan učitelj. Tko Ga želi slijediti, treba da se odreče bar u srcu svega što posjeduje. Naime, onaj koji ljubi svoje, oca, majku, sina, kćer više nego Njega, nije Njega dostojan (Mt 10, 37).

54. Isusova je riječ za svakoga. — Važno je vidjeti u čemu se Isusova riječ obraćala i još obraća svim dušama dobre volje, dušama svih vremena, svake zemlje, svake dobi, svakog društvenog položaja. Bio mlad ili star, bogat ili siromah, učen ili neuk, u Kristovoj riječi kao nekoć, tako će i danas i sutra i uvijek naći sve što je potrebno za lijep, plemenit i čist život. Kao što veli sam Isus, »Njegove su riječi duh i život« (Iv 6, 64), što znači da su sposobne oplemeniti svaki ljudski život.

55. Parabole — priče. — Isus je često svoju pouku iznosio u obliku priča, nekad vrlo kratkih, a nekad prilično dugih, i one su na način domaćih usporedbi pomagale onima koji su iskreno težili za vjerskim i moralnim istinama.

Računa se da ima oko trideset takvih priča u Evanđelju, oko trideset »povjesnica«, koje se zovu »parabole«.

Bila bi za vas radost da ih sve čujete ispripovjeđene. No, još je bolje da ih sami pročitate. Na primjer: Sijač (Mt 13, 3-9, te 1-23), Kukolj (Mt 13, 24-30 i 36-43), Izgubljena i nađena ovca (Lk 15, 3-7), Rasipni sin (Lk 15, 11-32), Dva sina (Mt 21, 28-32), Deset djevica (Mt 25, 1-13), Nesnosni prijatelj (Lk 11, 5-8), Nemilosrdni sluga (Mt 18, 23-35), Dobri Samaritanac (Lk 10, 25-37), Farizej i carinik (Lk 18, 9-14), Vinogradari ubojice (Mt 21, 33-44), Uzvanici na gozbu (Mt 14, 16-24), zao bogataš i siromašni Lazar (Lk 16, 19-31). Te »povjesnice«, tako lijepo ispripovjeđene iz Isusovih usta, ne mogu se nikad zaboraviti kad se jednom čuju.

Isusova je riječ kroz gotovo dvije tisuće godina činila veliko dobro ljudima. Njegova ih je riječ rasvjetljivala, tješila i jačala. Tako će biti i do kraja svijeta. »Nebo i zemlja će proći, rekao je Isus, ali moje riječi neće proći« (Mt 24, 35). Nikad nećemo dosta poštovati Evanđelje, riječ Isusovu, riječ Božju!

12. ISUS KRIST U APOSTOLSKOM RADU

ISUSOVA DOBROTA

56. »Prošao je čineći dobro. (Dj. 10, 38). — Isus je kao čovjek bio pošten, bez ikakva grijeha i bez ikakve nesavršenosti. Dakle, imao je sve kreposti. Ipak, čini se da se može posebno govoriti o njegovoj dobroti. Tako Isusova dobrota odsijeva na svakoj strani Evanđelja. Čitajući ga, svakog časa nailazimo na milosrđe, strpljivost, blagost, na Isusovu želju da izliječi tijelo i da posveti dušu. Jednom riječju, nailazimo na srce koje trepti od ljubavi našeg Spasitelja.

»Dođite k meni, reče On jednog dana, svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti« (Mt 11, 28). Koliki su u njegovo vrijeme i u svim vremenima čuli taj ganutljivi poziv i našli uz Krista hrabrosti, koja im je manjkala!

57. Siromasi, bolesni, veliki grešnici, ljudi koje su mrzili. — Već smo vidjeli (10. pogl.) kakvu je samilost pokazivao za mnoštvo koje je k Njemu dolazilo sa svih strana. Prema njemu je pokazivao beskrajno milosrđe »jer su bili satrveni i zapušteni kao ovce bez pastira« (Mt 9, 36). Izgleda da su se sve ljudske bijede susretale s Njim. Nema primjera da je ikad ikoga odbio.

Sličnu je dobrotu pokazivao i prema bolesnima na duši, koji su loše živjeli, koji su činili teške grijehe i prema tome nisu bili u prijateljstvu s Bogom. Nikad im nije nemilosrdno govorio. Imao je jedinu brigu da ih pridobije svojom blagošću. Kad su mu farizeji predbacivali da posjećuje ljude koji su se loše vladali, griješno živjeli, odgovorio bi im »da nije došao zvati pravednike nego grešnike na pokoru« (Lk 5, 32) i da »zdravima ne treba liječnika, nego bolesnima« (Mt 9, 12). »Bit će veće veselje na nebu zbog jednog grešnika koji se obrati nego zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja« (Lk 15, 7).

Zbog toga je dopustio da Mu se približi javna grešnica, koja je odlučila promijeniti svoj život i koja je došla plačući k Njemu te izlila mirisnu pomast na njegove noge prigodom gozbe kod farizeja Šimuna. »Oprošteni su joj mnogi grijesi, jer je mnogo ljubila.« I okrenuvši se prema toj ženi, reče: »Oprošteni su ti tvoji grijesi . . . tvoja te je vjera spasila, idi u miru!« (Lk 7, 36-50).

Još jednom je nasrtljivim farizejima, koji su tražili da osudi drugu tešku grešnicu, odgovorio: »Koji je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen.« I tako se tužitelji posramljeni udaljiše jedan za drugim. Isus ostade sam, a pred njim je stajala nesretna žena. Reče joj: »Ni ja te neću osuditi, ali odsad ne griješi više« (Iv 8, 1-11).

Imao je ljubavi i prema onima koje su drugi prezirali bilo zbog njihova zanimanja, bilo zato što su bili stranci ili pogani. Dovoljno je između ostalog sjetiti se da je jedan od njegovih apostola, Matej, bio carinik i da je carinik bio također Zahej, kod kojeg se navratio na objed.

Za rimskog stotnika, kojemu je izliječio slugu, rekao je: »Zaista vam kažem, ne nađoh tako velike vjere u Izraelu« (Mt 8, 10).

58. Djeca. — Potrebno je posebno govoriti o Isusovoj ljubavi prema djeci. One koji su bili još sasvim maleni i nisu mogli sami pristupiti k Isusu, nosile su njihove majke na rukama preda nj. Kad su apostoli zbog navale majki s djecom mrmljali i htjeli ih otjerati, Isus ih uze u obranu govoreći: »Pustite dječicu i nemojte im priječiti da dođu k meni, jer takvima pripada kraljevstvo nebesko« (Mt 19, 13-14). U tom smislu opet reče: »Ako ne postanete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko« (Mt 18, 3).

Dječje srce je čisto: »Njihovi anđeli na nebesima neprestano gledaju lice Oca moga nebeskoga« (Mt 18, 10). Isus nije dopuštao da se djeca preziru. Posebno se grozio onima koji bi djecu sablaznili: »A tko na grijeh navede jednoga od ovih malenih, koji u me vjeruju, bolje bi mu bilo da mu se objesi mlinski kamen o vratu i da ga utope u dnu mora« (Mt 18, 6). Naprotiv, tko primi dijete u ime Isusovo, prima samoga Isusa (Lk 9, 48).

I primajući često djecu, grlio ih je i stavljao im ruke na glavu, blagoslivljajući ih i moleći za njih (Mk 10, 16).

59. Zašto je Isus nekad bio strog? — Možda ćete reći: kad je Isus bio tako dobar, zašto je onako strogo govorio farizejima i književnicima? Zašto ih je nazivao »slijepim vođama« (Mt 23, 24), »slijepcima i vođama slijepaca« (Mt 15, 14), »luđacima« (Mt 23, 17), »gujama i zmijskim porodom« (Mt 23, 33)? Zašto im se često grozio govoreći: »Teško vama«? Zašto? Jer je znao da su ti ljudi, kako smo već čuli, oholi i licemjerni te je bio »ožalošćen zbog tvrdoće njihova srca« (Mk 3, 5). Govorili su i radili manje iz ljubavi prema Bogu, a više radi toga da ih drugi vide i cijene. Osuđujući ih bezobzirno, Isus je htio poučiti mnoštvo plemenitog svijeta, koje ih je smatralo svojim vođama. Želio je to mnoštvo zaštititi od opasnosti da ne bi slijedilo takav primjer nepoštenja.

60. Isusova strpljivost i blagost. — Naprotiv, kad se radilo o samom Isusu, i u najtragičnijim okolnostima, pred najnepravednijim optužbama, On pruža dokaz najdivnije strpljivosti i blagosti.

To ćemo vidjeti kad budemo govorili o Njegovu hapšenju, o groznom i nepravednom suđenju i o užasnoj Isusovoj smrti. Napušten gotovo od svih, sačuvao je mir, a u njegovim su ustima samo riječi mira i opraštanja.

Ta Isusova dobrota ostat će ista do kraja svijeta. Mi to dobro znamo, svi mi koji smo sretni što smo kršćani-katolici. Od našeg rođenja Isus nas je obogatio svojom milošću. A možda nam je često oprostio grijehe i dao nam se potpuno u divnoj tajni Euharistije.

13. ISUS KRIST U APOSTOLSKOM RADU

NJEGOVI APOSTOLI

61. Tko su bili apostoli? — Nitko nije kao apostoli poznavao tu veliku dobrotu i stalnu požrtvovnost našeg Gospodina.

Tko su bili apostoli? Bili su to ljudi iz naroda, većinom mladi radnici sa sigurnim zanatom. Većina od njih bijahu ribari na Tiberijadskom jezeru. Drugi su vjerojatno bili zemljoradnici ili seoski zanatlije. Jedan od njih bijaše carinik u Kafarnaumu.

Nisu imali velike naobrazbe. U svakom slučaju, nijedan od njih nije išao u školu književnika. Isus ih je izabrao za svoje pratioce, koji će s Njime stalno živjeti i od Njega primiti teško poslanstvo da šire Njegovu nauku po svijetu.

62. »Pozva one koje odabra« (Mk 3, 13). — Tu riječ svetog Marka potvrdio je sam Isus riječima: »Niste vi izabrali Mene, nego sam Ja izabrao vas« (Iv 15, 16).

Neke je od njih susreo u Judeji, na obalama Jordana, početkom svoga javnog djelovanja, a to su: Ivan, Andrija, Petar (Iv 1, 35-42), Filip, Natanael ili Bartolomej (Iv 1, 45-51). Ali u Galileji povezao ih je tješnje uza se. »Kad je Isus prolazio pokraj Galilejskog mora, opazi dvojicu braće, Šimuna, zvanog Petar, i brata mu Andriju, kako bacaju mrežu u more — bili su naime ribari — pa im reče: Pođite za mnom, i učinit ću vas ribarima ljudi. Oni istoga časa ostave mreže i pođu za njim« (Mt 4, 18-20). »Idući odatle dalje, opazi drugu dvojicu braće, Jakova Zebedejeva i brata mu Ivana, u lađici s ocem, gdje krpe mreže i pozove i njih. Oni odmah ostave lađicu i svog oca te pođu za njim« (Mt 4, 21-22). Kasnije »Isus opazi carinika, po imenu Levija-Mateja gdje sjedi u carinarnici, te mu reče: »Hajde za mnom. I Matej ostavi sve te ustade i pođe za njim« (Lk 5, 27-28).

Ostali su bili: Toma, Jakov mlađi, Juda, Šimun i nesretni Juda Iskariotski, koji je prodao svoga Učitelja za trideset srebrenika.

Ali grupu od Dvanaestorice konačno je odredio krajem prve godine svog apostolata nakon noći provedene u molitvi. Nazvao ih je apostolima. Između svih učenika oni postadoše »njegovi drugovi«, koje će On poslati da propovijedaju Kra-

ljevstvo Božje i da liječe bolesnike (Mt 10, 1-4; Mk 3, 13-19; Lk 6, 12-18).

Od Dvanaestorice jedanaestorica su bili Galilejci, dok je Juda bio iz Judeje.

Petar i Andrija, dva rođena brata. Jakov i Ivan isto tako. Sva četvorica iz Betsaide. Izgleda da su bili članovi istog ribarskog poduzeća (Lk 5, 10).

Jakov mlađi, Juda i Šimun bili su Isusovi rođaci. Bili su to oni koje Evanđelje nazivlje »braćom Gospodinovom«.

U najtežim okolnostima Isus je uzimao sa sobom Petra, Jakova i Ivana.

Ivana je Isus volio više od svih.

63. Dobre i loše strane apostola. — Jedanaestorica, koji ostadoše vjerni, sigurno su bili iskrena i plemenita srca. Dostatan je znak za to način kako ostaviše bez kolebanja obitelj i zanat da odgovore spremno na Isusov poziv. Ali oni koji će kasnije obraćati na tisuće i tisuće ljudi i koji će postati veliki sveci, bilo je potrebno da se prvi obrate,

Mnogi su bili častoljubivi i nadali su se da će postići neku dobit što su pošli za Isusom (Mk 10, 35-40). Drugi su bili zavidni i raspravljali su među sobom s nelijepim osjećajem u srcu da bi doznali koji će od njih biti najveći (Mk 9, 32-34). Nijedan nije imao dovoljno ljubavi ni hrabrosti. Kasnije ćemo vidjeti kako će pobjeći u času opasnosti.

64. Isus posebno izgrađuje i odgaja apostole. — Unatoč nedostacima i slabostima Isus je želio od njih stvoriti svoje prve misionare-poslanike, svoje prve svećenike, prve poglavare svoje Crkve.

Trebalo je mnogo vremena da ih pouči i odgoji kako će svuda biti njegovi predstavnici: »Tko vas prima, Mene prima... (Mt 10, 40). Tko vas sluša, Mene sluša, a tko vas prezire, Mene prezire« (Lk 10, 16).

Naveče svetog četvrtka, njegova ljubav prema njima bijaše nježnija nego ikad: »Dječice moja, reče im On... (Iv 13, 35), Kako je Mene ljubio moj Otac, i Ja sam vas ljubio. Ostanite u Mojoj ljubavi... (Iv 15, 9). Ne zovem vas više slugama... nego prijateljima« (Iv 15, 15).

Ali nikad im nije sakrivao da im treba mnogo trpjeti. Šalje ih »kao ovce među vukove« (Mt 10, 16). Bit će progonjeni, »mrzit će ih radi Njegova imena« (Mt 10, 17-22). Ne treba da se čude zbog toga. »Učenik nije nad učiteljem« (Mt 10, 24).

Ne smiju se ni strašiti zbog toga. Ne treba da se boje onih koji ubijaju tijelo, a ne mogu ubiti duše (Mt 10, 28).

Ali da bi pobijedili zlo, apostoli se moraju boriti da steknu velike kreposti.

Moraju biti dobri, pošteni i razboriti: »Budite mudri kao zmije i jednostavni kao golubovi« (Mt 10, 16).

Moraju imati vjeru punu pouzdanja u pomoć Božju (Mt 10, 19-16).

Moraju biti potpuno ponizni, da se ne bi uznosili zbog dobra što ga budu učinili. Što god učinili, neka reknu: »Sluge smo nekorisne« (Lk 17, 10).

Drukčije rečeno, moraju se odreći svega da bi slijedili svoga Učitelja. Poslušajte savjete koje im je davao šaljući ih po dva da propovijedaju po galilejskim selima: »Badava ste primili, badava i dajte. Ne pribavljajte sebi u pojase ni zlatnog, ni srebrenog, ni bakrenog novca, ni putne torbe, ni dviju haljina, ni obuće, ni štapa« (Mt 10, 8-10).

On traži od njih potpuno odreknuće, da nikad ne požale što su ostavili. Jer »nitko tko stavi ruku svoju na plug te se obazire natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje« (Lk 9, 62).

65. Isus daje apostolima divna obećanja. — U isto vrijeme Isus je dao apostolima i divna obećanja da bi podržao njihovu hrabrost. Dao im je obećanje da će dati njima i njihovim nasljednicima Božje ovlasti (v. 29. pogl.) i da će im nakon svog odlaska poslati Duha Svetoga, Duha Tješitelja (v. 17. pogl.).

Napokon, najveće je obećanje sreća koja ne svršava, sreća u Bogu. Tko god naime sve ostavi radi Njegova Imena, taj će »primiti stotinu puta više i postignut će život vječni« (Mt 19, 29).

14. ISUS KRIST U APOSTOLSKOM RADU

ISUSOVA ČUDESA

66. Isus je činio brojna čudesa. — Čini se da bi dobrota, požrtvovnost i svetost našega Gospodina bile dovoljne da osvoje pouzdanje ljudi njegova vremena i ljudi svih vremena.

To bijaše i Isusova želja. Zato se u Njegovoj riječi, koju je upravio jednom funkcioneru kralja Heroda prije nego mu je

izliječio sina, nalazi prigovor: »Ne vjerujte dok ne vidite čudesa i znakove« (Iv 4, 48).

Međutim, Isus je imao sažaljenja nad slabošću naše vjere i nad našim patnjama. Zato je od početka svog propovijedanja činio mnoga čudesa. Svi znamo što je čudo. To je izvanredna činjenica koja se ne može rastumačiti bez posebnog i izvanrednog Božjeg djelovanja. Bog je htio to čudesno djelo osobito radi toga da bi potvrdio istinu vjere.

67. Čudesa koja donosi Evanđelje. — Evanđelje nam donosi oko četrdeset Isusovih čudesa. Ali, kako piše sveti Ivan: »Mnoga je druga čudesa učinio Isus pred svojim učenicima. Ona nisu opisana u ovoj knjizi« (Iv 20, 30). Četrdeset čudesa, koja su nam poznata, to su prije svega iznenadna ozdravljenja bolesnika i nemoćnika te uskrsnuća mrtvih. Sigurno nećete propustiti da ne pročitate povijest tih čudesa, kako ih iznosi Evanđelje. Na primjer: Slijepac iz Betsaide (Mk 10, 46-52). Uzeti bolesnik iz Kafarnauma (Mk 2, 1-12). Sluga rimskog satnika (Mt 8, 5-13). Kći Kananejke (Mt 15, 21-28). Opsjednuto dijete od zla duha (Mk 9, 14-29). Deset gubavaca (Lk 8, 11-19). Slijepac od rođenja (Iv 9). Bolesnik kod ribnjaka (Iv 5, 1-15). Uskrsnuće sina udovice iz Naima (Lk 7, 11-17). Kći Jairova (Mk 5, 21-43). Uskrsnuće Lazara (Iv 11).

Opisivanje tih čudesa tako je živo te izgleda da gledamo te događaje. Gledamo i čujemo našega Gospodina, jadikovanje bolesnika, klicanje oduševljenog mnoštva.

Druga čudesa svjedoče da je naš Gospodin bio svemoćni gospodar prirode.

Kad je Isus bio pozvan na svadbu u selu Kani u Galileji, nestalo je vina. On pretvara vodu u vino. To bijaše Isusovo prvo čudo (Iv 2, 1-11).

U mnogim okolnostima Isus naređuje apostolima, koji su izgubili hrabrost nakon dugog lova na jezeru i ništa ne uloviše, da ponovo bace mreže. I gle, mreže se tako napuniše ribama da su gotovo pucale (Lk 5, 1-11). Isus hoda po vodi na jezeru mirno kao po čvrstoj zemlji (Mt 15, 22-23). Također na jezeru jednom riječju utišava žestoku oluju (Mk 4, 35-41).

Napokon, da bi utišao glad mnoštva, koje je išlo za njim u pustinju, a nije imalo što jesti, umnožava nekoliko kruhova i suhih riba, koje mu učenici pružiše (Mk 6, 34-44, 8, 1-9).

68. Zašto je Isus činio čudesa? — Bez sumnje, zbog svoje dobrote. Gledajući toliku bijedu oko sebe, slušajući molbene jecaje, srce mu se paralo. »Žao mi je mnoštva, govorio je apostolima prije drugog umnoženja kruhova, jer već su tri dana kod njega, a nemaju šta jesti. Ako ih otpustim gladne, na putu će smalaksati, jer su neki izdaleka« (Mk 8, 2-3).

Njegova dobrota ide do suza — na primjer, kad je vidio žalost sestara mrtvog Lazara (Iv 11, 35).

Isus je činio čudesa osobito radi toga da svoje slušatelje utvrdi u vjeri, to jest da im pomogne povjerovati u njegovo božansko poslanstvo. To nam je sam On rekao. Iz zatvora, gdje će poginuti, Ivan Krstitelj poslao je k Isusu dva svoja učenika: »Jesi li ti onaj koji ima doći ili da drugoga čekamo? — Idite, reče Isus, i javite Ivanu što čujete i vidite. Slijepi progledavaju, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se propovijeda Evanđelje« (Mt 11, 2-5).

Evo zašto Ivan reče na kraju svog Evanđelja: »Ova su čudesa opisana da trajno vjerujete da je Isus Mesija, Sin Božji, te da vjerujući imate život po njemu« (Iv 20, 31).

69. Isusova čudesa također su nagrada za vjeru. — Ako su Isusova čudesa bila određena da učvrste vjeru njegovih slušatelja, treba dodati da općenito pretpostavljaju bar početak vjere kod onih kojima su učinjena.

Evanđelje nam govori da u Nazaretu nije učinio mnogo čudesa »zbog njihove nevjere« (Mt 13, 58).

Naprotiv, poslušajte nekoliko opisanih, uzetih između mnogih drugih! Jerihonski slijepac: »Isus mu reče: Što hoćeš da ti učinim? Slijepac mu odgovori: Gospodine, da progledam! Idi, reče mu Isus, vjera te je tvoja spasila!« (Mk 10, 51-52).

Dijete opsjednuto od zla duha: »Ako što možeš reče djetetov otac, pomozi nam, smiluj nam se. Ako što možeš, reče mu Isus. Sve je moguće onomu koji vjeruje. Vjerujem — odmah poviče glasno dječakov otac. Pomozi moju nevjeru!« (Mk 9, 21-23). I dječak ozdravi u onaj čas.

70. U svojim čudesima Isus se pokazuje kao gospodar. — U svim čudesima naš Gospodin govori kao gospodar kojemu se sve mora pokoriti.

Jedna riječ, jedan znak, jedna kretnja dosta su da se čudo dogodi, pa i daleko (Mt 15, 22-28, Lk 7, 1-10).

Jednom opsjednutom Isus reče: »Šuti. Umukni. Izlazi iz tog čovjeka« (Mk 1, 25).

Smirena oluja: »On se tada probudi, zaprijeti vjetru i reče moru: Utišaj se. Vjetar prestade i nastade velika tišina« (Mk 4, 39).

Uskrsnuće Lazara: »Viknu jakim glasom: Lazare, izađi! I mrtvac izađe« (Iv 11, 43-44).

Isusova čudesa najsigurniji su znak istinitosti njegove riječi i njegova poslanstva.

Zbog toga je bio Isus strog prema onima koji ostadoše indiferentni, nehajni: »Jao tebi, Korozaine! Jao tebi, Betsaido! Jer da su u Tiru i Sidonu bila čudesa što su se u vama dogodila, već bi se davno, obučeni u kostrijet i sjedeći u pepelu, obratili. Ali Tiru i Sidonu bit će lakše na Sudu nego vama. A ti, Kafarnaume, zar ćeš se do neba dići? Do pakla ćeš biti oboren« (Lk 10, 13-15).

15. ISUS KRIST U APOSTOLSKOM RADU PREMA JERUZALEMU

71. Isus je više puta navijestio svoju muku i smrt. — Dosad smo govorili o životu našega Gospodina, o Njegovu tihom i gotovo nepoznatom životu u Betlehemu i Nazaretu, o Njegovu vatrenom apostolskom radu među mnoštvom u Galileji i Judeji.

Sada treba da govorimo o zadnjim mjesecima toga tako svetog života, osobito zadnjih dana, o mukama, agoniji i o smrti Spasiteljevoj.

Budimo pažljiviji više nego ikad! Otvorimo uši i svoja srca! Stižemo do najozbiljnijih časova, do časova jedine žrtve koja će biti prinesena za grijehe svih ljudi, do žrtve pomirnice za sve koji žele spasiti svoje duše. Muka i smrt! Uvijek ih je Isus imao pred očima. Iz ljubavi je i došao na zemlju da nas izbavi od grijeha. Ali od početka svog djelovanja nije o svojoj muci i smrti govorio nikome jer Ga nitko ne bi bio sposoban razumjeti... Kako bi Židovi, pa i sami apostoli mogli u prvi mah shvatiti da će Mesija biti »čovjek boli«, mučenik, pribijen na križ poput krivca grijeŠnog roba između dvaju razbojnika? Nitko se ne bi sjetio strašnog proročanstva što se nalazi u drugom dijelu proroka Izaije (v. 4. pogl.).

Međutim, kojih šest mjeseci prije smrti Isus poče otkrivati veo koji je skrivao njegov svršetak.

Prvi put to bijaše na putu koji je vodio u Cezareju, sjeverni grad Palestine, nakon izjave Petru da je On »Mesija, Sin Boga živoga« (v. 20. pogl.).

Isus je odobrio i pohvalio izjavu svog apostola, ali je također dodao da On treba da ide u Jeruzalem, da će mnogo trpjeti od svećeničkih poglavara, narodnih starješina i književnika, da će biti ubijen, usmrćen i da će treći dan uskrsnuti... »Neka Ti Bog bude milostiv, Gospodine! Bože sačuvaj! Tebi se takvo što ne smije dogoditi. On se okrenu Petru i reče: Protivniče, idi mi s očiju! Ti si sablazan za me, jer tvoje misli nisu Božje nego ljudske« (Mt 16, 21-23).

Drugi put to bijaše nakon čudesnog Preobraženja. Isus se popeo, vjerojatno, na brdo Tabor da moli. Pratili su Ga Petar, Jakov i Ivan. I dok se molio, njegovo se lice promijenilo, odjeća mu postade sjajno bijela, Mojsije i Ilija ukazaše se trojici apostola, koje obuze strah. Čuo se glas: »Ovo je moj Ljubljeni Sin. Njega slušajte« (Mt 17, 1-9).

Dakle, malo nakon tog slavnog očitovanja, Isus ponovo reče svojim apostolima da će biti »predan u ruke ljudima i oni će Ga ubiti, a On će uskrsnuti nakon tri dana iza smrti« (Mk 9, 29-31).

Oni neobično uznemireni, još nisu bili kadri to razumjeti, nisu se usudili pitati Isusa više o tome.

72. Šest zadnjih mjeseci. — Preobraženje obilježilo je kraj boravka u Galileji. Ostavljajući zauvijek svoju malu domovinu i ne želeći putovati preko Samarije, Isus je proslijedio lijevom obalom Jordana i stigao u Pereju.

Izgleda vjerojatnim da je ostao šest mjeseci u tom kraju uz pustinju.

Taj dugi boravak bi prekinut s dva putovanja u Jeruzalem. U rujnu za svetkovinu Sjenica i u prosincu za svetkovinu Posvećenja. Kroz nekoliko sedmica Isus je proboravio u malom gradu Efremu. Odatle se vratio u Betaniju da bi uskrsnuo mrtvog Lazara, brata Marte i Marije.

Krajem ožujka, kad se približavala svetkovina Pashe, mnogo naroda sa svih strana žurilo je prema Jeruzalemu na godišnje hodočašće (Iv 11, 55).

73. Isus na putu prema Jeruzalemu. — Napustivši Efrem, »odlučno« krenu u Jeruzalem sa svojima (Lk 9, 51). Penjali

su se putem u Jeruzalem. Isus je išao pred apostolima. Bili su zaprepašteni, ali su ga slijedili i bojali se (Mk 10, 32).

Usput im još jednom reče što će mu se dogoditi: »Evo, uzlazimo u Jeruzalem i Sin Čovječji bit će predan glavarima svećeničkim i književnicima. Oni će ga osuditi na smrt i predati poganima. Ovi će ga izvrgnuti ruglu, popljuvati, bičevati i ubiti. Ali će on poslije tri dana uskrsnuti« (Mk 10, 33-34). Ali apostoli ni ovaj put ne razumješe što im je govorio. To za njih bijaše tajna (Lk 18, 34).

Putujući, uđe u Jerihon i pođe kroz grad. Carinički starješina Zahej primi ga u svoju kuću u goste (Lk 19, 1-9). Na izlasku iz grada izliječio je slijepca koji je sjedio kraj puta i, saznavši da Isus prolazi, molio ga vičući za pomoć (Mk 10, 46-52).

I vjerojatno, u petak 31. ožujka 30. godine navečer, stigao je u Betaniju, tri kilometra daleko od Jeruzalema i zaustavio se kod gubavca Šimuna. U društvu mnogih uzvanika (između ostalih tu bijahu Marta, Marija i Lazar) tu je večerao. Dok je bio za večerom, Marija mu izli na glavu dragocjenu mirisnu pomast iz alabastrene posude (Mt 26, 6-13).

74. Narod dočekuje Isusa klicanjem. — Sutradan poslije podne Isus stiže pred Maslinsko brdo, poviše svetoga grada. Kad je mnoštvo saznalo da On dolazi, iziđe mu u susret. Učenici Ga postaviše na magare, što ga pronađoše dvojica od njih prema Njegovim uputama. Mnoštvo je prostiralo svoju odjeću putem kojim je prolazio. Drugi su sjekli palmine i maslinove grane i bacali ih pred povorku. I svi koji su išli s Njim vikali su: »Hosana, blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje! Blagoslovljeno kraljevstvo oca našega Davida koje dolazi. Hosana na nebu!« (Mk 11, 10).

75. Isus zaplaka ugledavši Jeruzalem i uđe u grad. — Na ulasku u grad Isus poče plakati. Jeruzalem i narodni vođe nisu razumjeli njegovo poslanstvo ljubavi! Loše su ga razumjeli. Još nekoliko dana i tu će proliti svoju krv. Nakon nekoliko godina od svega toga sjaja neće ostati ni kamen na kamenu (Lk 19, 41-45).

Isus uđe u Jeruzalem i navrati se u Hram. Grad bijaše uzbuđen. »Tko je ovdje? — govorili su ljudi. Mnoštvo je govorilo: »To je Isus, prorok iz galilejskog Nazareta« (Mt 21, 10-11). Cvjetna nedjelja, što je svake godine slavimo, uspomenu je na te događaje.

16. ISUS KRIST U APOSTOLSKOM RADU

OD SVETOG PONEDJELJKA DO ČETVRTKA

76. Prodavači istjerani iz Hrama. — Tri dana, u ponedjeljak, utorak i u srijedu, Isus je izjutra dolazio u Hram i ostajao bi dugo poučavajući i raspravljajući pod trijemovima prvog predvorja. Navečer bi napuštao grad i povukao bi se u okolicu. U ponedjeljak je sigurno bio u Betaniji, a u ostala dva dana na Maslinskom brdu.

»Znajući, kako veli sveti Ivan, da je došao Njegov čas da s ovog svijeta prijeđe k Ocu« (Iv 13, 1), nije se više obazirao na one koji su se protivili pojavi prave vjere.

Tako je u ponedjeljak ujutro istjerao prodavače iz Hrama, isprevrtao stolove mjenjača novca i stolice trgovaca golubovima, tjerajući stoku koja se nakupila u dvorištu za pogane. »Pisano je, reče, kuća moja neka bude kuća molitve, a vi je pretvarate u razbojničku spilju« (Mt 21, 12-17).

77. Osuda Izraela. — Isus je osudio i tvrdoću srca, licemjerstvo i vanjski kult farizeja i književnika. »Teško vama, književnici i farizeji, licemjeri, koji pred ljudima zatvarate vrata kraljevstva nebeskoga: vi sami ne ulazite u njega, niti dopuštate da uđu oni koji bi htjeli!« (Mt 23, 13).

Kako je bolno misliti na sudbinu namijenjenu ovom narodu, koji bijaše izabran između svih, a koji je tako zlo odgovorio na Božju ponudu! »Jeruzaleme, Jeruzaleme, što ubijaš proroke i kamenuješ one koji su ti poslani! Koliko puta htjedoh skupiti tvoju djecu kao što kvočka skuplja svoje piliće pod krila, ali vi ne htjedoste!« (Mt 23, 37).

Jao! Isus ponovo govori da će Jeruzalem i Hram biti potpuno uništeni (Mt 24, 2). Baština Izraelova dat će se drugima, koji će bolje poslušati Božji poziv.

To je očit smisao Isusovih priča — parabola što ih je onih dana izgovorio. Priča o dvojici sinova: »Neki je čovjek imao dva sina i pristupi prvome pa mu reče: Sinko, hajde i radi danas u vinogradu! On mu odgovori: Idem, gospodaru, ali ne ode. Tada pristupi drugom pa mu isto reče: On mu odgovori: Neću. Kasnije promijeni odluku i ode. Koji je od dvojice izvršio očevu volju? Odgovoriše: Posljednji! Reče im Isus: Zaista, kažem vam, carinici i bludnice pred vama su na putu u kraljevstvo nebesko. Dođe, naime, Ivan k vama putem pravednosti. Vi

mu ne povjerovaste, a vjerovali su carinici i bludnice. A vi, videći to, niste se poslije pokajali, tako da bi mu vjerovali« (Mt 21, 28-32).
Priča o gozbi: nijedan od pozvanih nije odgovorio, nije se odazvao na kraljev poziv da dođe na svadbu njegova sina. Svi nađoše neki izgovor te se ne odazvaše. Onda kraljevi sluge na kraljevu zapovijed odoše na raskršća da pozovu sve koje nađu na kraljevu gozbu (Mt 22, 1-14).
Napokon, priča o ubijenim vinogradarima: ovi nesretnici istukli su, kamenovali, ubili poslane od svog gospodara. Nisu poštedjeli ni njegova sina, kojega su izbacili iz vinograda i ubili ga... Što će, dakle, učiniti gospodar vinograda na to? Pobit će ubojice, a svoj će vinograd dati drugim vinogradarima. »Tako će vam se, reče, oduzeti kraljevstvo Božje i dat će se narodu koji rađa njegovim rodom« (Mt 21, 33-46).

78. Proročanstvo o svršetku svijeta. — U isto vrijeme dok je govorio s boljų o osudi Izraela, Isus je pred oči svojih slušatelja iznio i strahote koje će se dogoditi na kraju svijeta i veličanstveni prizor općeg suda (Mt 24, 1-35). To treba da podsjeti da smo svi mi u Božjim rukama. Ne znamo časa svoje smrti, ni kraja svijeta. »Ne znate ni dana ni časa« (Mt 25, 13).
Najveća je mudrost biti uvijek spreman da odgovoriš na poziv Gospodara u bdijenju, u molitvi i u vježbi ljubavi.
Treba bdjeti »jer će Sin Čovječji doći u čas kad se ne nadate« (Mt 24, 44). Kako nam strašnu opomenu daje priča o deset djevica! Ali zaručnik im odgovori: »Zaista vam kažem, ne poznam vas« (Mt 25, 1-13).
Potrebno je moliti, jer je molitva naše glavno sredstvo za vezu s Bogom. Treba nam i ljubav, jer će ljudi biti suđeni prije svega prema svome odnosu prema drugim ljudima, prema braći (Mt 25, 31-46).

79. Zavjera — urota i izdaja. — Isus je tako naučavao u Hramu da Ga je »sav narod slušao i visio o Njegovoj riječi« (Lk 19, 48). Ali Isusovi neprijatelji ne ostadoše mirni. Zaista, treba Isusu stati na kraj! Mladi prorok napao je izravno Izraelove učitelje, Izraelove gospodare. Mnoštvo je primalo njegovu riječ s oduševljenjem. To oni više nisu mogli podnositi.
U srijedu se svećenički poglavari, narodni starješine i književnici skupiše u palači velikog svećenika po imenu Kaife i počeše se savjetovati, dogovarati. Složno su donijeli odluku: Isusa treba uhvatiti na prevaru i osuditi ga na smrt. Ipak, trebat će čekati kraj proslave Pashe, da se izbjegne buna u narodu.
Ali istog dana jedan od apostola, Juda Iskariotski, dođe k njima i reče im: »Što ćete mi dati i ja ću vam ga predati.« Složiše se za trideset srebrenika.
I od tog časa Juda je tražio zgodu da ga izda (Mt 26, 14-16).

80. Priprava za Pashu. — U četvrtak po danu Isus pošalje Petra i Ivana da prirede prostoriju gdje je želio blagovati Pashu sa svojim apostolima. Rekao im je da idu u određenu obitelj, koju im je označio i da se dogovore o tome s gospodarom kuće: »Učitelj veli: moje vrijeme je blizu. Kod tebe ću provesti Pashu s učenicima svojim« (Mt 26, 17-19).
Gospodar kuće pokaže Petru i Ivanu na gornjem katu veliku sobu. Prostorija bijaše opremljena sagovima i jastucima. Sve bijaše kao unaprijed pripravljeno. Oni su imali prirediti pečeno janje, beskvasni kruh, gorko zelje, izmiješano voće i čaše za vino.
Nakon sunčanog zalaska Isus sjede za stol s Dvanaestoricom (Mt 26, 20).
Časovi koji će uslijediti sigurno su najvažniji u povijesti svijeta.

17. ISUSOVO POSLANSTVO

NAJVEĆI DOKAZ LJUBAVI (1)

81. Samo nekoliko sati... — Samo nekoliko sati, ni jedan potpun dan... Prije tih sati, ljudi, svi ljudi, bili su bez nadnaravnog života, što su ga poznavali i izgubili naši praroditelji. Bilo im je nemoguće stići u nebo.
Nakon tih sati, ljudi, svi ljudi dobre volje izbavljeni su od ropstva zlu, od ropstva grijehu i postali su sposobni sjediniti se s Bogom nakon svoje smrti — zauvijek.
Tu neizmjernu promjenu proizvelo je prikazanje krvave Isusove žrtve, koju je Isus dragovoljno i slobodno izabrao iz velike ljubavi.
Bez sumnje, sav Njegov život bio je neprekidna žrtva. Sjetimo se čudesnog poniženja Njegova utjelovljenja, oskudice u Betlehemu, podložnosti njegovim stvorenjima u Nazaretu,

teškog i napornog rada do tridesete godine, umora, progonstva, moralne osamljenosti kroz godine javnog djelovanja.

Isto je tako istina da Isusova otkupiteljska žrtva, koju je on prihvatio, počinje za stolom kod zadnje večere na svetkovinu Pashe i završava na križu, gdje je »sve svršeno« (Iv 19, 30).

Tako su događaji o kojima ćemo govoriti, pashalna večera, smrtna muka u Maslinskom vrtu, sve patnje Muke, smrt na Križu, koliko god prividno izgledale različite, u stvari povezane istom voljom: žarkom voljom Isusa Krista da se prikaže i žrtvuje iz ljubavi kao otkupna žrtva za spas duša (vidi 24. pogl.).

82. Pashalna večera. — Ništa ne može zamijeniti u iznošenju događaja čitanje teksta tako jednostavnog i tako potrebnog u Evanđeljima. Tu ćemo vidjeti najprije kako Isus na početku Večere pere i briše svojim apostolima noge, a to zato da im pokaže uzvišen, divan primjer poniznosti. Zatim kako im je najavio sasvim blizu izdaju: »Jedan između vas će me izdati, jedan koji sa mnom jede.« Žalost i uznemirenost obuze apostole i svi su govorili: »Da nisam ja, Gospodine?« (Mt 26, 22). Izlazak suzdržljivo prokazanog Jude u noć. »Što misliš činiti, čini brzo« (Iv 13, 27).

Najvažnija činjenica te večeri bijaše najava nasilne smrti i njezina otkupiteljskog značenja.

Na kraju Večere uze Isus beskvasni kruh, blagoslovi ga, razlomi i dade jedanaestorici apostola govoreći: »Uzmite i jedite. Ovo je tijelo moje, koje se za vas daje. Ovo činite na moju uspomenu« (Lk 22, 19).

Zatim uze kalež te zahvali i dade im ga govoreći: Pijte iz njega svi, jer ovo je moja krv, krv Saveza, koja se prolijeva za sve za oproštenje grijeha« (Mt 26, 27-28). Jedanaestorica se pričestiše Tijelom i Krvlju svoga učitelja.

U tom veličanstvenom času bijaše ustanovljena sveta Misna Žrtva (vidi 44. i 45. pogl.), Presveta Euharistija (vidi 58, 59. i 60. pogl.) i katoličko svećeništvo (vidi 34. i 57. pogl.).

83. Večernji razgovori. — Razgovori prije i poslije večere, bilo u samoj dvorani, bilo na putu prema Maslinskom brdu, ne mogu se ukratko izreći. Treba ih čitati, kako ih donosi sveti Ivan (Iv 14, 17).

Riječi pune ljubavi prema apostolima: »Neka se ne plaši vaše srce . . . (Iv 14, 1). Ostavljam vam mir, dajem vam svoj mir . . .

(Iv 14, 27). Ostanite u meni i ja u vama . . . (Iv 15, 4). Ostanite u mojoj ljubavi (Iv 15, 9).

Upornost poziva na bratsku ljubav: »Novu vam zapovijed dajem: Ljubite jedan drugoga. Kao što sam ja ljubio vas, ljubite i vi jedan drugoga. Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici« (Iv 13, 34-35).

Obećanje »da ih neće ostaviti kao siročad«. Poslat će im zaštitnika, utješitelja, branitelja, koji će ih čuvati u istini. To je Duh istine (Iv 14, 16-18; 16, 12-13).

Isusove riječi svršavaju se molitvom. On podiže oči prema nebu. On moli za njih. Moli za svoje apostole da budu »sačuvani od zla« i »posvećeni u istini«. On moli za sve koji će u Nj povjerovati u budućnosti. Da sačuvaju jedinstvo kakvo je između Oca i Sina. Božje jedinstvo (Iv 17).

Tako razgovarajući s apostolima, Isus stiže kao i prijašnjih večeri, na Maslinsku goru. Tu bijaše vlasništvo jednog dobrog čovjeka, a zvalo se Getsemani (»Tijesak za masline«). Ostavivši većinu apostola izvan ograde, uđe u vrt s Petrom, Jakovom i Ivanom.

84. Smrtna muka u Maslinskom vrtu. — Čim je ušao, osvoji ga klonulost i žalost. »Žalosna je duša moja do smrti, reče Isus. Ostanite ovdje i bdijte sa mnom.« I udaljivši se nekoliko koraka, pade ničice i pomoli se: Oče moj, ako je moguće, neka me mimoiđe ovaj kalež. Ali neka ne bude moja, nego tvoja volja!« (Mt 26, 39).

Pri pomisli na muke koje su ga čekale i još više gledajući užasne grijehe što će ih ljudi činiti do kraja svijeta i toliko vrijeđati nebeskog Oca i što će za same grešnike biti tako pogubni, sve je to djelovalo na Isusa da »njegov znoj postade kao velike kapi krvi koje su curile na zemlju« (Lk 22, 44).

Tri put se navraćao do apostola i svaki put ih nađe pozaspale. »Tako, reče prvi put Petru, niste mogli probdjeti sa mnom jednu uru!« (Mt 26, 40).

Tri put ponovio je iste zazive kao i čin odricanja i ljubavi. Zadnje riječi bile su mu: »Oče . . . ne kako ja hoću, nego kako ti hoćeš . . . Neka bude volja tvoja!« (Mt 26, 44-46).

Tada, znajući da je došao čas, probudi svoje pratioce. »Dosta je. Došao je čas. Evo Sin Čovječji predaje se u ruke grešnika. Ustanite, hajdemo. Evo, izdajnik je moj sasvim blizu« (Mk 14, 41-42).

85. Judin poljubac. — Isus je još rekao da u vrt dolazi četa hramskih slugu s nekoliko rimskih vojnika s mačevima i štapovima, poslanih od velikih svećenika i narodnih starješina, a Juda je pred njima kao vođa. Juda im je govorio: »Koga ja poljubim, taj je. Njega držite i odvedite oprezno.« (Mk 14, 44). Došavši Juda k Isusu, reče: »Zdravo, učitelju! I poljubi ga (Mt 26, 49). Isus mu mirno odgovori: »Prijatelju, zašto si došao? Tako, poljupcem izdaješ Sina Čovječjega?«
Tada hramski sluge i vojnici navale na Isusa.
Svi apostoli ostaviše ga i pobjegoše.

18. ISUSOVO POSLANSTVO

NAJVEĆI DOKAZ LJUBAVI (2)

86. Muka. — Bilo je oko ponoći u času Isusova uhićenja. Počinje njegovo dugo mučeništvo, koje će bez prekida potrajati do njegove smrti.

Odvedoše Isusa svezana k Ani, isluženom velikom svećeniku, a zatim Kaifi, njegovu zetu, velikom svećeniku te godine. Zatim ga odvedoše Ponciju Pilatu, rimskom prokuratoru, koji se nalazio u Jeruzalemu u vezi sa svetkovanjem Pashe. Zatim ga odvedoše pred Heroda Antipu, koji bijaše upravitelj Galileje i Pereje u ime Rimljana, a onda ponovo k Ponciju Pilatu. Nisu Ga poštedjeli ni od kleveta, ni od pogrdnih riječi i psovki, ni od pljuvački, ni od udaraca. Posebno je prizor bio ružan i sraman u dvorištu Kaifine palače. Stražari i sluge staviše Isusu na glavu maramu i udarahu ga po licu psujući ga i govoreći: »Reci nam Kriste, tko te je udario« (Mt 26, 67).

Isus je potpuno osamljen. Sam Petar, koji je dva sata prije govorio: »Svoj ću život dati za te« (Iv 13, 37), Petar koji ga je izdaleka slijedio, tri put se zakleo »da ne pozna tog čovjeka« (Mt 26, 69-75).

Isus je sam pred mržnjom Izraelovih prvaka, koji su tražili njegovu smrt, pred kukavičlukom Poncija Pilata, koji je znao da je nevin, ali se nije usudio da ga spasi.

Isus bijaše strpljiv, blag, ponizan srcem, miran, općenito je šutio. Mislio je na svog nebeskog Oca i na naše duše.

Iz te beskrajne bolne i tužne noći upamtite osobito dva prizora, jedan s početka, a drugi s kraja. U početku, pred židovskim vijećem, svečana izjava našega Gospodina o Njegovu mesijanskom značaju i o Njegovu dostojanstvu Božjega Sina. »Zaklinjem te živim Bogom da nam rekneš, jesi li ti Mesija, Sin Božji?« (Mt 26, 63). Odgovor Isusov bijaše: »Jesam!« (Mk 14, 62). Na to se podiže ogromna vika. »Tada veliki svećenik razdera haljine svoje i reče: Pogrdio je Boga! Čemu nam više trebaju svjedoci? U ovaj čas čuli ste pogrdu. Što vam se čini? Zaslužio je smrt, odgovoriše« (Mt 26, 65-66).

Pri kraju noći slijedi konačna odluka. Nju ima izreći Poncije Pilat.

On nije prihvatio nijednu optužbu protiv Isusa. I rekao je: »Ja ne nalazim nikakve krivice na tom čovjeku« (Lk 23, 4). Nastojao je da ga i spasi. Bio je običaj u vrijeme Pashe da se pomiluje jedan osuđenik. I Pilat predloži svjetini da izabere koga da im pusti: buntovnika i razbojnika Barabu ili Isusa, koji ničim nije zaslužio smrt.

Židovi su vikali: »Pusti nam Barabu!« »A što da učinim od ovoga, kojega nazivljete kraljem židovskim? — Raspni ga! — Šta je On učinio? Ali oni su još jače vikali: »Neka se razapne!« (Mk 15, 12-14).

Pilat je popustio i naredio da mu se donese voda i opravši ruke pred svjetinom reče: »Ja sam nevin od krvi ovog pravednika. Vi ćete vidjeti!«

I sav narod reče: »Krv njegova na nas i na našu djecu!« (Mt 27, 24-25). I dopustivši da ga okrutno tuku kožnim remenjem s olovnim kuglicama, napokon im ga preda. Vojnici skinuše s njega odijelo i obukoše ga u crvenu kabanicu, kakvu su upotrebljavali u rimskoj vojsci. Na glavu mu natukoše krunu brzo spletenu od trnja što ga urezaše s grma u blizini. U desnu ruku staviše mu trsku. I svaki je dolazio da podrugljivo poklekne pred njim govoreći: »Zdravo, kralju židovski!« (Mt 27, 29)

Napokon mu vratiše njegovu odjeću i natovariše mu na ramena težak križ. Budući da je posrtao pod teškim teretom, na putu susretoše nekog Šimuna Cirenca, koji se vraćao iz polja pa njemu dadoše da nosi križ iza Isusa. I evo našeg Gospodina, okrvavljena, iscrpljena, oslabljena kako stiže na mjesto smrtne kazne, na stratište, na brežuljak, koji se zvao Golgota. To bijaše sasvim blizu jednih gradskih vrata, blizu puta.

87. Razapinjanje na Križ. — Naš Gospodin Isus Krist bi prikovan na Križ između dva razbojnika.

Iznad glave je natpis na aramejskom, latinskom i grčkom jeziku s riječima: »Ovo je Isus, kralj židovski« (Iv 19, 19-20).
Četvorica službujućih vojnika razdijeliše između sebe njegovu odjeću, osim gornje haljine, koja bijaše otkana u jednom komadu. Za nju baciše kocku (Iv 19, 23-24).
Dok je prolazio putem, svjetina se rugala Isusu i još ga vrijeđala govoreći: »Druge je spašavao, a sebe ne može spasiti. Ako je Sin Božji, neka siđe s križa, pa ćemo mu vjerovati!« (Mt 27, 42).
Pod križem stajala je Isusova Majka, apostol sveti Ivan, Marija Magdalena i neke druge žene, koje su Ga pomagale za vrijeme javnog djelovanja. Krv Spasiteljeva tekla je iznad njih.

88. Zadnje Isusove riječi i smrt. — Zadnje riječi umirućega svete su za one koji ga ljube. A što ćemo tek reći za Isusove zadnje riječi?
Riječi herojske ljubavi: »Oče, oprosti im jer ne znaju šta čine« (Lk 23, 34).
Riječi nježnosti za svoju Majku i za nas: »Majko, evo ti sina«. Zatim reče učeniku: »Evo ti majke!« (Iv 19, 26-27).
Riječi milosrđa za jednog od razbojnika: »Zaista ti kažem, još danas bit ćeš sa mnom u raju« (Lk 23, 43).
Riječi boli: »Žedan sam« (Iv 19, 28). »Bože moj, Bože moj, zašto si me napustio?« (Mt 27, 46). Te riječi su početak psalma 21, molitva pravednika, okružena neprijateljima, a svršava s osjećajem pouzdanja.
Riječi rastanka: »Sve je dovršeno«, to znači: svoje poslanstvo sam dovršio (Iv 19, 30). »Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj« (Lk 23, 46).
To bijahu Isusove zadnje riječi. Tek što ih je izgovorio jakim glasom nakloni glavu i izdahnu.

89. Stavljanje Isusova tijela u grob. — Tri sata su poslije podne. Ubrzo čudna tama pokri zemlju. Pri Isusovoj smrti dogodiše se i drugi znakovi, čudesni znakovi koje spominje Evanđelje. Prisutni uznemireni tiho se udaljiše. Neki se udarahu u prsa. Možda su mnogi poput stotnika mislili: »Zaista, ovaj čovjek bijaše pravednik« (Mt 23, 47).
Malo iza toga jedan Židov, član velikog vijeća, koji je ljubio Isusa, ali se nije usudio to reći, smogao je hrabrosti da zatraži Njegovo tijelo od Pilata. Zvao se Josip iz Arimateje. Pilat mu dopusti da uzme tijelo. Da bude siguran da je Isus mrtav, jedan vojnik probode kopljem Isusovo Srce. I poteče krv i voda (Iv 19, 33-34).
Skidanje s Križa, pomazanje mirisnim pomastima, stavljanje u platno i polaganje u novi grob, napravljen u stijeni, a pripadao je Josipu Arimatejskom.
Veliki kamen, poput mlinskog, dovukoše i postaviše na ulaz groba. U strahu da apostoli ne bi ukrali Isusovo tijelo, glavari svećenički se pobrinuše da se postavi straža od nekoliko čuvara.

90. Što učiniše apostoli? — Osim Ivana, ustrašeni apostoli izgubiše hrabrost i više se nisu pojavljivali. Izgleda da su ostali zajedno, možda u kojoj prijateljskoj obitelji, možda kod Markove majke (Dj 12, 12).
Obuzeše ih osjećaji tuge i straha.
Mislili su, sve je gotovo. »Radosna vijest« Isusova bila je kao lijep san. I nema im ulaska u »kraljevstvo Božje«.

19. SLAVNI SVRŠETAK ISUSOVA POSLANSTVA

USKRSNUĆE I UZAŠAŠĆE

91. Isus je navijestio svoje uskrsnuće. — Apostoli su se prevarili misleći da je sve izgubljeno. S Isusovom smrću nije sve bilo svršeno. Naprotiv, sve će započeti s divnom poviješću kršćanske vjere. »Mrak (to jest zlo i demon) nije mogao prekriti svjetlo« (Iv 1, 5).
Bili ste uzbuđeni poviješću Isusove smrtne muke, Isusovih patnja i smrti.
Danas se radujte, jer je Krist uskrsnuo! Stavljen u grob Josipa Arimatejskoga na sveti petak uvečer, nije dugo ondje ostao. Izašao je živ iz groba, uskrsnuo je na uskrsno rano jutro, treći dan nakon smrti.
To svoje slavno uskrsnuće navijestio je Isus svojim apostolima, ali oni to ne razumješe. Uskrsnućem je pokazao najjači znak svoga božanskog poslanja.

92. Prazan grob i ukazanja. — Isusovo uskrsnuće sigurna je činjenica. Najprije, na uskrsno jutro grob bijaše prazan.

Istog dana i slijedećih dana Isus se ukazao sa svojim slavnim i preobraženim tijelom svojim učenicima, koji su ga vidjeli, pa i doticali.

Grob bijaše prazan. Kad je Marija Magdalena s drugim ženama zorom došla da nadoknadi pomazanje Isusova tijela, učinjenog u žurbi na veliki, sveti petak, ustanovila je sa strahom da tijela nema u grobu. Kamen s vrata groba bio je uklonjen, a Isusa nije bilo unutra.

Radosne i ustrašene, unatoč svjedočanstva anđela, koji ih je hrabrio, žene obavijestiše apostole o čudesnom događaju.

Petar i Ivan otrčaše na grob. Nema sumnje, grob je prazan! I odmah počeše ukazanja uskrslog Isusa. Bilo ih je jedanaest. Pet ih je na sam uskrsni dan: ženama na grobu, Mariji Magdaleni, apostolu Petru, dvojici učenika na putu u selo Emaus, nedaleko od Jeruzalema, apostolima — svima osim Tome, vjerojatno u dvorani pashalne večere.

Šest ostalih: drugi put apostolima skupa s Tomom, mnoštvu od »pet stotina braće od kojih većina još živi« (1 Kor. 15, 1-9). Zatim zadnje ukazanje u Galileji i napokon zadnje od svih u Judeji, prije **Uzašašća.**

93. Ukazanja su stvarna. — No zar se apostoli, učenici, pobožne žene, koje tvrde da su vidjele uskrsnulog Isusa, nisu mogli prevariti, zar nisu mogli biti žrtve zablude, tzv. obmane? Sigurno ne!

Mnogo je onih koji su vidjeli uskrsnulog Isusa, pa čak i onih koji su ga, kao, na primjer, apostoli, rukama doticali, a da bi zabluda bila moguća, to više što se ne smije zaboraviti da su apostoli na sveti petak i na svetu subotu bili potpuno klonuli i malodušni. Nisu mogli razumjeti da je njihov Učitelj, koji ih je pozvao sa svetim Petrom, Izraelov Mesija, Sin živog Boga, umro sramotno na križu. Jesu li još imali imalo vjere? Moglo se sumnjati u to. Kad je Marija Magdalena s drugim ženama trčala da javi da je grob prazan, »te riječi njima su izgledale sanjarije, izmišljotine. I nisu im vjerovali« (Lk 24, 11).

Napokon, ako su s toliko žara vjerovali u stvarnost tog velikog i silnog čuda, ako su od dana uskrsnuća bili »svjedoci Uskrsnuća« (Dj 1, 22), ako su vjerno sačuvali vjeru u svog Učitelja sve do smrti, to bijaše zato što su svojim očima vidjeli jasno uskrslog Krista te više nikako nisu mogli sumnjati ni u njegovu riječ, ni u njegovo poslanstvo.

94. Isusovo Uzašašće. — Napokon, stigli smo na kraj čudesne povijesti. Četrdeset dana prođe otkako je Isus izašao iz groba. On treba da se opet vrati svom Ocu.

U Galileji, na vrhu jednog brežuljka, svi ga apostoli još jednom vidješe. »Kad ga ugledaše, pokloniše mu se. A neki su sumnjali. Tada im se približi Isus te im reče: Dana mi je sva vlast, nebeska i zemaljska. Zato idite i učinite sve narode mojim učenicima. Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Učite ih da drže sve što sam vam zapovjedio. Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mt 28, 16-20).

Ovo iznosi sveti Matej. A zadnji čin donosi nam sveti Luka. Sada smo blizu Betanije, blizu Jeruzalema. Krist podiže ruke. Blagoslivlje apostole. I dok ih je blagoslivljao, nestade ga ispred njihovih očiju. Podiže se u nebo. »A oni, puni radosti, vratiše se u Jeruzalem, gdje su sve vrijeme bili u hramu hvaleći Boga« (Lk 24, 50-53).

95. Proslavljeni Krist. — Uskrsli Krist je u nebu.

Kao Sin Božji, jednak je svome Ocu (v. 25. pogl.).

Kao čovjek, na vrhuncu je slave, neizmjerno iznad svih stvorenja.

Na Križu, u času uzvišene žrtve za grijehe, počela je primjena otkupiteljskog djela dušama kako ga je sam navijestio: »Kad budem podignut od zemlje, sve ću privući k sebi« (Iv 12, 32). Izvor milosti provreo je na svijetu. »I mi primismo od njegove punine« (Iv 1, 16). Svi, to jest svi oni koji su prije Isusova dolaska ljubili Boga i nastojali vršiti njegovu svetu volju prema svom spoznanju. Bez mogućnosti da se izrazi tajna koja ostaje prekrivena nejasnoćom, to je vjerovanje u nadnaravno spasenje pravednika starog Zakona o kome govore riječi našeg Vjerovanja: »Sišao nad pakao.«

Svi, to jest sve pravedne duše svih vremena i svih zemalja, koje od Isusova dolaska iskreno provode život prema svjetlu koje su primile (v. 31. pogl.).

Tako, kraljevstvo u dušama proslavljenog Krista, početak božanskog života za sve ljude dobre volje neće imati kraja.

Krist jučer, Krist danas, Krist sutra!

Te vječne slave Spasitelja svijeta, koja čini »da se u njegovo ime pokloni svako koljeno nebeskih, zemaljskih i podzemaljskih bića« (Fil 2, 9-11), sjećamo se svaki dan u svojoj molitvi, kad govorimo: »Sjedi ob desnu Boga Oca svemogućega.«

20. ŠTA SU LJUDI MISLILI O ISUSU?

96. Šta su mislili izraelski prvaci? Izraelski poglavari? — Čini se da bi takav život, s kojim se nijedan drugi ne može usporediti, trebao da osvoji sva srca i da u njima probudi najžarču vjeru.
Ali vi znate da nije tako bilo. Sveti Ivan sa žalošću govori na početku svoga Evanđelja: »Bijaše na svijetu i svijet postade po njemu, a svijet ga ne upozna. K svojima dođe, ali ga njegovi ne primiše« (Iv 1, 10-11).
Isus je ne samo došao u sukob s nehajem i nevjerom farizeja, književnika i Velikog židovskog vijeća, nego je trpio i od njihova nepovjerenja, zavisti, špijunaže — uhodarstva i mržnje. Izuzevši neke od njih, stalno ih je susretao na svom putu kako nastoje ometati njegovo djelo.
Prigovarali su mu da se ne drži točno subotnjeg mira. Vidjeli su ga kako subotom liječi bolesnike i nevoljnike (Mt 12, 9-14). Začudili su ih i njegovi učenici kad su otrgnuli nekoliko klasova žita uz polje, što su smatrali zabranjenim radom žetve (Mt 12, 1-8).
Drugi prigovori. Učenici se nisu držali obrednih pranja. Vidjeli su ih kako jedu kruh a da prije toga nisu oprali ruke (Mt 15, 1-2). I sam njihov Učitelj čak jednom reče: »Ne kalja čovjeka ako se jede neopranim rukama ... Što izlazi iz srca, to kalja čovjeka« (Mt 15, 18-20).
Isto tako, učenici nisu obdržavali post (Mk 2, 18-20).
Što je još sablažnjivije, Isus, koji se predstavlja kao prorok, pohađa ništarije, carinike, strance, pogane, ljude i žene koje se ne drže Zakona, sumnjiva su moralnog života, nekad i sablažnjiva života (Mk 2, 16. Mt 9, 10-13). Zaista se moglo reći da On bijaše »prijatelj carinika i grešnika« (Mt 11, 19).
I povrh svega, katkad oprašta grijehe. Zar to nije hula na Boga? Tko osim Boga može opraštati grijehe? (Mt 9, 2-3)
Čak su mu dobacivali da je »opsjednut od sotonskog poglavice« i da pomoću sotone izgoni zle duhove (Mk 3, 22-30; Mt 9, 34; 12, 22-30).
Njihovo neprijateljstvo raslo je iz dana u dan.
Isus je za njih opasan čovjek, revolucionarac. Treba ga ubiti, Trebat će ga poslati u smrt.
Dakle, sigurno je da su izraelski starješine odbacili zajednički izraelskog Mesiju. Samo neki, npr. Nikodem (Iv 3, 1-21), Josip Arimatejski, Gamalijel (Dj 15, 34) i još neki kojima ne znamo

imena (Dj 15, 5) postali su mu prijatelji. Njih je privukao k sebi i osvojio.

97. Što su o njemu mislili ljudi iz Nazareta i njegova rodbina? — Isus reče jednog dana: »Prorok je bez časti jedino u svom zavičaju, kod svoje rodbine i u svojoj kući« (Mk 6, 4). Činjenice su potvrdile tu tešku i žalosnu tvrdnju. Oni koji su ga poznavali kao dijete, zatim kao odrasla, a bez sumnje neki su ga poznavali i kao radnika, nisu mogli zatomiti svoje čuđenje kad su ga slušali da govori u sinagogi: »Odakle njemu ovo? Kakva li čudesa čini svojom rukom? Zar ovo nije tesar, sin Marijin« (Mk 6, 2-3). Zbog toga su se sablažnjavali.
Sveti Luka nam donosi slučaj gdje Židovi nisu mogli podnijeti neke Isusove riječi, koje im bijaše upravio. Istjeraše ga izvan grada i dovedu na rub brijega ... da ga strmoglave. »Ali on prođe između njih i umakne« (Lk 4, 16-30).
Rođaci Isusovi, osim Jakova, Jude i Šimuna, koji su ga slijedili i postali apostoli, također su mu bili neprijateljski raspoloženi. Sigurno je da su nastojali smetati ga u poslu (Mk 3, 21).

98. Što je o Isusu mislilo mnoštvo? — Naprotiv, mnoštvo, dobri narod, osobito u Galileji u prvo vrijeme, pokazivalo je, vidjeli smo, vrlo često svoje divljenje do oduševljenja. Mnoštvo bijaše »zadivljeno njegovom naukom« (Mt 7, 28), brojnim i iznenadnim ozdravljenjima koja je činio nadnaravnom silom, o kojoj je pružao toliko znakova, te njegovom neumornom dobrotom. Mnoštvo je, na primjer, govorilo: »Danas vidjesmo čudesa« (Lk 5, 26). »Nešto slično nije se vidjelo u Izraelu« (Mt 9, 33). »Velik prorok pojavio se među nama« (Lk 7, 16). »Kada dođe Mesija, hoće li činiti više čudesa nego ih je ovaj učinio?« (Iv 7, 31). Blizina Božje prisutnosti i Božjeg djela katkad ih je tako potresla da su bili »zaprepašteni« (Mk 1, 27, Mt 12, 23). Nekad bi se »prestrašili« (Mt 9, 8, Lk 5, 26) i bili bi kao »izvan sebe« (Mk 2, 12).
Ali mnoštvo je uvijek isto. Narod je prevrtljiv. Neprijateljstvo prema vlasti i sili uzbuni i okrene masu.
Mnoštvo se zastrašilo. Masa se povlači i skriva. Šutnja naroda bila je teška u dane petka i subote.
Šutnja od straha ... A koliko je duša u vrijeme Isusova javnog djelovanja pokazivalo najdirljivije pouzdanje u Spasitelja! Koliki su bili spremni da vjeruju!

99. Što su mislili apostoli? — Kao što je i naravno, apostoli, koji su stalno živjeli s Isusom, otišli su dalje od mnoštva u

spoznaji vjere. U početku su sigurno bili neodlučni. Njihov Učitelj bio je, bez sumnje, Božji čovjek, velik prorok. Osvojio ih je zauvijek. Imali su prema Njemu veliko poštovanje. Koji put, pred nekim čudesima, i neku vrstu straha (Lk 5, 9), ali uvijek odanost jaču od svakog umora i od svake patnje. No nisu se usudili upitati Ga o tajni koja bijaše u Njemu. Bilo je zgoda kad su između sebe govorili: »Tko je ovaj da mu se vjetar i more pokoravaju?« (Mk 4, 40).

100. Ti si Krist, Sin Boga živoga. — Unatoč svemu, misao o jedinstvenom i neusporedivom odnosu između Isusa i Boga, Njegova Oca, polako je počela prodirati u njihove duše i osvajati ih. Jednog dana Isus ih je sam izazvao da se izjasne o svojoj vjeri. Bijaše to šest mjeseci prije Njegove smrti. Apostoli su išli s Isusom prema gradu Cezareji na sjeveru Palestine. On iznenada upita svoje učenike: »Za koga drže ljudi Sina Čovječjega? Oni odgovoriše: Jedni za Ivana Krstitelja, drugi za Iliju, treći za Jeremiju ili za jednoga od proroka. A vi, reče im, za koga me vi držite? Ti si Krist Sin Boga živoga, odgovori mu Šimun Petar. Na to mu Isus reče: Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer tebi to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj nebeski.« (Mt 16, 13-20).

No ta vjera apostola ipak bijaše još neodređena, nejasna.

Bilo je potrebno zanosno viđenje uskrsloga Krista i svijetla što ga primiše na duhovski dan da se ta vjera podigne, upotpuni i učvrsti, utvrdi. Napokon, apostoli su živjeli i umrli za Krista, Sina Božjega, za Isusa, samog Boga.

Vjera apostola i naša je vjera!

21. ŠTA MI MISLIMO O ISUSU?

ISUSOVO BOŽANSTVO

101. Jesu li potrebni dokazi za Isusovo božanstvo? — Mogli bismo se o tome upitati. Sve što smo dosad rekli o Isusu, jasno dokazuje da je Isus više nego običan čovjek.

Ali kud god budete išli, gdje god budete radili, susrest ćete ljude i žene koji su prestali vjerovati u božanstvo Isusa Krista ili u nj možda nisu nikad ni vjerovali jer o tome nisu bili poučeni. Bit će vrlo potrebno za dobro drugih, kao i za vaše

osobno dobro, da istina na kojoj se temelji sva naša kršćanska vjera bude u vama tvrda i nepokolebiva. Zašto, dakle, vjerujemo u Isusovo božanstvo?

102. Isus prema Evanđelju. — Najprije, mi vjerujemo u Isusovo božanstvo radi svega onoga što nas uči Evanđelje. Sjetimo se da je Isus, iako savršeno ponizan, više puta rekao da je On iznad svih prvaka izraelskog naroda. Ne samo iznad patrijarha, proroka i kraljeva, nego i iznad Mojsija, utemeljitelja izraelskog naroda.

Isus je i iznad anđela. Oni su u Njegovoj službi. Oni su izvršitelji njegove volje. To će biti i u zadnji dan ovoga svijeta (Mk 1, 13, Mt 26, 53).

Isus je veći i od ljudi i od anđela. Ima vlast i moć Božju. Vidjeli smo u dosadašnjim poukama kako se drži gospodarom u pogledu Zakona, subote — dana Gospodnjega, u pogledu grijeha, koji samo Bog može oprostiti.

Izjasnio se i o svojoj vlastitoj osobi, o povezanosti s Bogom, o poslušnosti, ljubavi, te o odreknuću od svega što nije On (Mt 10, 37).

Na kraju svijeta Isus će biti konačni sudac živih i mrtvih (Mt 16, 27). I prema tome, kako su Ga ljudi ljubili ili mrzili, kako su Ga hrabro slijedili ili nijekali, izreći će nad njima presudu života ili vječne smrti (Mt 10, 32-33).

103. Proroštva i čudesa — »sigurni znakovi« (I. vat. sabor). — Dosta smo o tome govorili i nije potrebno da to ponavljamo (v. 4. i 14. pogl.).

Isus o samom sebi govori: »Sveto Pismo svjedoči za me« (Iv 5, 39). I zaista, stranice Izaije i mnogi psalmi posvećeni su patnjama ili smrti Mesije, tako da kad ih čitamo, mislimo da slušamo opis Isusove muke.

Uz proroštva koja su iznosila neke misli o Isusovu poslanstvu ili životu, ne smiju se zaboraviti ni proroštva samog Isusa, a koja su se ostvarila. Najjasnija, najjača su ona koja u potankosti govore o razapinjanju, o uskrsnuću, o razorenju Jeruzalema, o progonstvima i pobjedama Crkve. Napokon, sjećamo se različitih i brojnih čudesa što ih je učinio. Najveće od svih je Njegovo uskrsnuće, a sva su određena da olakšaju i utvrde vjeru slušatelja.

104. Što je Isus rekao o sebi? — Svi dokazi što ih čitamo u Evanđelju već su čudesni, izvanredni. Dokazuju bar to da je

Isus nešto jedinstveno između svih ljudi. S kim se može usporediti?

Ostaje nam da vidimo što je to jedinstveno biće samo o sebi mislilo.

Osobito u zadnjim mjesecima, kad su duhovi bili pripravniji za izvanredniju objavu, Isus je izjavio ne samo da je On Mesija, obećani od Boga i iščekivani od Izraela, nego da je i Sin Božji u sasvim posebnom smislu.

On to otvoreno izjavljuje prema Evanđelju sv. Mateja: »Sve mi je predao moj Otac. Nitko ne pozna Sina nego Otac i nitko ne pozna Oca nego Sin i onaj komu Sin htjede objaviti« (Mt 11, 27).

Već smo vidjeli, Isus to ponavlja u najintimnijem krugu svojih apostola, na putu u Cezareju i u priči o ubijenim vinogradarima (v. 16. pogl.).

Napokon, Isus to ponavlja još pred sucima na tako jasan način da Ga optužiše za hulu i osudiše na smrt.

U Evanđelju svetog Ivana, od početka do kraja, tvrdnje o Isusovu božanstvu neprekidne su i tako brojne da ih nije potrebon sve iznositi.

Evo ih nekoliko! O Isusovu porijeklu: On je Sin jedinoga Oca (Iv 3, 16). On je sišao s neba (Iv 3, 13).

O Njegovoj jednakosti s Ocem: Otac i Sin imaju istu moć (Iv 5, 20). Imaju samo jedan i isti život, jednu i istu volju (Iv 8, 29).

Sve im je zajedničko (Iv 16, 15).

Napokon, oni su jedno (Iv 10, 30). On je u Bogu, On je Bog (Iv 1, 1). Nemoguće je biti jasniji. Od početka, pa dalje, Židovi se u tome ne varaju. Sveti Ivan nam veli da su tražili da ubiju Isusa nakon ozdravljenja padavičara kod ribnjaka. Ne samo što je povrijedio subotu »nego je i Boga nazivao svojim Ocem praveći se tako jednakim Bogu« (Iv 5, 18).

105. Djelo našega Gospodina potvrđuje njegovo božanstvo. — Sve to skupa već je dovoljno da nam pruži najčvršće dokaze o toj temeljnoj istini.

Rekli smo: naša je vjera vjera apostola, vjera svih prvih kršćana, koji su ljubili i molili Isusa kao »Gospodina« Boga.

To je i vjera najvećeg od njih, vjera apostola svetog Pavla. To je vjera mnoštva mučenika, koji su radije umirali u mukama nego da zanijeću svoga Učitelja.

To je vjera velikih sabora (tako se zovu skupštine biskupa, o kojima ćemo kasnije govoriti) koji su pod vodstvom Duha Svetoga definirali vjeru u Krista-Boga.

Nakon gotovo dvije tisuće godina ta ista vjera sjedinjuje milijune kršćana po svemu svijetu.

Vrijeme ne oslabljuje, nego povećava sigurnost, jer djelo Isusa Krista, koje se stalno nastavlja, izgleda sve više božanskim. Kad se radi o njegovu Evanđelju, nema nikakve nauke koja bi se mogla s njime izjednačiti. Kad se radi o Crkvi Kristovoj, koja je prošla kroz mnoga krvava iskušenja. Kad se radi o Kristovu djelu u dušama. Bezbrojne su duše koje, danas kao i jučer, nalaze u svojoj vjeri u Krista-Boga snagu da mogu pobjeđivati zlo u svom srcu, ljubiti Boga i bližnjega.

Kad Isusa ostavi velik broj njegovih učenika, jednog dana upita On apostole: »Hoćete li i vi otići?« Petar mu odgovori: »Gospodine, kome ćemo ići? Ti imaš riječi života vječnoga« (Iv 6, 67-68).

Držimo se mišljenja svetog Petra: Nikad ne ostaviti Krista-Boga nehajem, malodušnošću, kukavičlukom!

Izgubiti Krista znači izgubiti svoju dušu!

22. TAJNA UTJELOVLJENJA

U ČEMU SE SASTOJI (1)

106. Što je to tajna? — Božanstvo Isusa Krista jedna je od najvećih tajni naše vjere.

U običnom govoru kažemo da je nešto »tajna« kada to ne možemo razumjeti kako bismo htjeli niti drugima jasno rastumačiti.

U tom smislu ima mnogo tajnih stvari oko nas. Gledamo ih svojim očima. Možemo se njima i poslužiti u praktičnim potrebama života, ali ne znamo kako su moguće.

To više nije čudno da i u vjeri ima tajnih stvari. Bolje rečeno, bilo bi nemoguće da ih nema.

Nismo zaboravili što je Bog: On je Svemogući, Vječni, Neizmjerni. Kako bi čovjek, makar bio bistar, no u svemu ograničeno stvorenje, kako bi on mogao potpuno shvatiti Biće bez granica, kao što je Bog?

Zato se nemojte čuditi što su mnoge istine koje vam tumačimo djelomično tajinstvene.
Naprotiv, bilo bi čudno da je drukčije: vjera bez tajni nužno bi bila kriva vjera.

107. Tri velike tajne kršćanske vjere. — Od tajni kršćanske vjere osobito treba da znamo ove tri:
Prva se zove tajna Presvetog Trojstva. To je tajna o jednom Bogu u tri različite Osobe, koje su Otac, Sin i Duh Sveti.
Druga tajna kršćanske vjere jest Utjelovljenje. To je tajna o Sinu Božjem koji je postao čovjekom.
Napokon, treća se zove Tajna Otkupljenja. To je tajna o Sinu Božjem koji je postao čovjekom i umro na križu da bi otkupio sve ljude.

108. U čemu se sastoji Tajna Utjelovljenja? — Tajna Utjelovljenja je tajna o Sinu Božjemu, koji je postao čovjekom. Kao što označuje riječ »utjelovljenje«, Sin Božji »postao je Tijelom« (Iv 1, 14). Uzeo je tijelo.
Govoriti tako znači u nekoliko riječi reći sve što smo dosad naučili o Isusu Kristu.
Je li Isus zaista bio čovjek? Sigurno jest. Imao je tijelo kao što ga imaju svi ljudi. Tijelo rođeno od Djevice Marije, koje je raslo, osjećalo glad i žeđ, umaralo se u radu, odmaralo se u snu, trpjelo i umrlo.
Isus je imao dušu, kao i ostali ljudi. Bez sumnje, kasnije ćemo to reći, njegov je razum bio izvanredan, srce žarko, volja bez slabosti, savjest sigurna u se. Sigurno je njegova duša, jedinstvena među svim dušama, bila ljudska duša. Poznavala je radost, osjećaje prijateljstva, uzbuđenje do suza, negodovanje pred zlom. Poznavao je žalost i strah »na smrt«. Jednom riječju, Kristova je duša imala sve ljudsko, osim napasti da učini zlo i grijeh. Tako je, dakle, Isus imao ljudsko tijelo, ljudsku dušu. Bio je jedan od nas. Bio je naš brat.
S druge strane, Isus bijaše Sin Božji, sam Bog. Naša prethodna pouka to je dovoljno dokazala.
Isus bijaše zaista čovjek. Imao je ljudsku narav. Bio je i Bog. Imao je božansku narav. U isto vrijeme bijaše Čovjek i Bog. Zbog toga zovemo Ga Bogo-Čovjekom. Kako rastumačiti tu veliku tajnu, koliko je to moguće?

109. Tumačenja koja su zablude. — Ljudi su uvijek tražili tumačenje, ali vrlo često nisu od svega toga ništa protumačili, kad bi nastojali mimoići tajnu. Tajna se mimoilazila tvrdnjom ili da Isus nije bio pravi čovjek ili da nije bio pravi Bog.

Osobito su u prvim vremenima kršćanstva neki tvrdili da Isus nije bio pravi čovjek Imao je samo prividnost čovjeka. Govorili su da nije imao pravog ljudskog tijela. Nije imao prave ljudske duše, govorili su drugi.
Još češće se, i to u svim vremenima, govorilo da Isus nije bio pravi Bog. Bio je savršeniji, uzvišeniji čovjek, uzvišeniji od svih ljudi koji su ikad bili na zemlji, po svojoj ljubavi prema nebeskom Ocu i prema bližnjemu, te po svojoj svetosti. No nije bio utjelovljeni Bog među nama. Tako su govorili.
Dakle, protiv tih dviju zabluda, koje su jedna drugoj oprečne jedna je naime nijekala Kristovo čovještvo, a druga njegovo božanstvo — vjera katoličke Crkve nakon mnogih rasprava i borbi uvijek je tvrdila: Isus Krist je ujedno savršen, pravi Čovjek, naš brat, i savršen, pravi Bog, naš Bog. On je Bogo-Čovjek.

110. Jedino pravo tumačenje. — Jedino pravo tumačenje jest ovo: u Isusu Kristu dvije su naravi, ali samo jedna osoba.
U Kristu su dvije naravi, kako već prije rekosmo: ljudska i božanska narav.
U Kristu je samo jedna osoba: osoba Sina Božjega.
I to je tajna.
U bilo kojem čovjeku, u svakom od nas ima ljudska narav (tijelo i duša), a s druge strane u čovjeku je i ljudska osoba. Ljudska osoba je vlasnik i gospodar te ljudske naravi. Osoba je odgovorna za sve što misli, za sve što govori i za sve što čini ljudska narav.
Zbog toga Petar nije Ivan, Marija nije Terezija, iako svi četvero imaju istu ljudsku narav. Naprotiv, u Isusu Kristu postoji ljudska narav, ali nema ljudske osobe. Mjesto ljudske osobe u Kristu je božanska osoba Sina Božjega.
Sin Božji uzeo je tu ljudsku narav na dan Navještenja pod srcem Djevice Marije. Postao je vlasnik i odgovorni gospodar te naravi, koju je visoko uzdigao. Tako, sve što je ta narav mislila, željela, činila, trpjela, sve su to postale misli, želje, riječi, djela i patnje samog Sina Božjega u njegovoj ljudskoj naravi.
Temelj tajne je u ovome: sjedinjenje dviju naravi, božanske i ljudske u samo jednoj osobi, u osobi Sina Božjega.

23. TAJNA UTJELOVLJENJA

U ČEMU SE SASTOJI (2)

OBOŽAVANJE KRISTA

111. Mudrost i svetost Bogo-Čovjeka. — Od tog tijesnog sjedinjenja ljudske naravi i božanske osobe proistječu dva zaključka, koji se nužno nameću.

Prvi zaključak: Isusova mudrost bila je neusporediva. Njegova duša promatrala je direktno, neposredno Boga. Gledala je Boga već ovdje na zemlji više nego što će ga gledati sveci u nebu. I u tom gledanju njegova je mudrost imala potpunu spoznaju samoga sebe i svih drugih. Potpunu spoznaju i svijest o svom mesijanskom karakteru, o svom otkupiteljskom poslanstvu, o svom božanstvu.

Drugi zaključak: Isusova povijest bila je apsolutna, potpuna. On bijaše svet u najodličnijem smislu. Bio je potpuno u milosti, potpuna svetost. Nikad nije učinio nikakva grijeha i kao nitko mogao je reći pred svojim neprijateljima: »Tko će mi od vas dokazati neki grijeh?« (Iv 8, 46). Ne samo da je pružao primjer svih kreposti nego se mora reći da On nije mogao učiniti ni najmanju pogrešku jer nije imao nikakve sklonosti na zlo.

112. Zašto se Sin Božji utjelovio? — Svatko zna da Sin Božji nije bio dužan doći na zemlju. Zašto je, dakle, došao? Može se reći — i reklo se da je Utjelovljenje kruna Božjeg djela: unatoč svojim grijesima čovjek je najveći od svega stvorenja. U Isusu Kristu sretoše se stvorenje i Stvoritelj u savršenom zbliženju!

Dakle, dopušteno je vjerovati da bi se Utjelovljenje ostvarilo i da grijeh nije zavladao ovim svijetom.

Ali budući da je čovjek bijedno sagriješio, Utjelovljenje, onakvo kakvo je ostvareno, usko je povezano s nadnaravnim otkupljenjem čovječanstva.

Prije svega, Utjelovljenje je tajna samilosti, milosrđa. Svjetlo u našoj tami. Glas koji nas zove da izađemo iz ponora. Pružena ruka da nam pomogne dignuti se.

Utjelovljenje je tajna ljubavi. Bog je ljubav. »Toliko je ljubio svijet da je dao svog Jedinca Sina« (Iv 3, 16).

113. Obožavanje Krista. — Ne treba se čuditi što su se prema Isusu, našem Gospodinu, Kristu-Bogu, Spasitelju naših duša, uvijek dizale molitve u svim oblicima: klanjanje, zahvaljivanje, nadoknada-zadovoljština i neprestane prošnje.

U drugom dijelu vidjet ćemo kako je Žrtva Kalvarije (sveta Misa), stvarna Isusova prisutnost (Euharistija), u središtu kršćanskog kulta, o čemu ćemo kasnije govoriti. Zanimljivo je odmah istaknuti da se svi glavni događaji iz Isusova života spominju i slave u kršćanskim svetkovinama.

114. Uspomena na Isusa u liturgijskoj godini. — 1. Isusovo djetinjstvo i mladost. Već svetkovina Navještenja (25. ožujka) donosi nam pred oči dirljiv prizor Nazareta: poruku anđela Gabrijela, odgovor presvete Djevice Božjim nakanama, Božjim namjerama.

Mjesec dana prije Božića, vrijeme adventa (riječ advent znači »dolazak«) priprema aktivnijom pokorom i žarčom molitvom naša srca za božićne radosti i milosti.

Evo nas u Betlehemu s Božićem (25. prosinca), evo nam Bogojavljenje (6. siječnja), Isusova prikazanja u hramu (2. veljače).

Evo nas u Nazaretu sa svetkovinom Svete Obitelji, gdje se slave sakrivene kreposti i divno jedinstvo Srca Isusova, Marije i Josipa.

Evo nas pred javnim djelovanjem Isusovim: četrdeset korizmenih dana, posvećenih kao i advent, i više nego advent, u sabranosti, molitvi, mrtvenju na uspomenu Isusova boravka u pustinji.

2. Mukotrpni Isusov život. Prije svega, javna molitva iz dana u dan treba da u pojedinostima oživi veliki tjedan, Sveti Tjedan.

Cvjetna nedjelja: Isusa slave u Jeruzalemu.

Sveti Četvrtak: ustanova Svete Mise, Euharistije i svećeništva.

Sveti Petak: Isusova smrt na Križu.

Sveta Subota: boravak u grobu.

Uskrsna nedjelja: Isusovo slavno Uskrsnuće.

Sveti Četvrtak Uzašašća: Isusov povratak k Ocu.

Više puta kroz godinu te uzvišene stvarnosti naše vjere ponovo se spominju: Uzvišenje svetog Križa (14. rujna)...

3. Ostale svetkovine: svetkovina Presvetog Sakramenta ili Tijela Kristova (četvrtak nakon Presv. Trojstva), Srca Isusova (petak nakon tjelovske osmine), Krista Kralja (zadnja nedjelja crkvene godine) slave moć i ljubav Isusovu.

115. Pobožnost prema Srcu Isusovu. — Sav naš kult Krista-Boga sadržan je u pobožnosti Srca Isusova (Prikazanja svetoj Mariji-Magdaleni u 17. stoljeću). Vidjeli smo, život i smrt Isusova bogati su na čudesan način. Ali ne možemo to bogatstvo dosta upoznati ako ne uđemo s beskrajnim poštovanjem u njegovo Srce.

Isusovo Srce bijaše puno ljubavi prema Njegovu Ocu nebeskom. Ljubio Ga je kako zaslužuje, s potpunom i žarkom podložnošću.

Srce Isusovo ljubilo je sve ljude, svoju braću. Ljubio ih je bez mjere.

U Srcu Isusovu, Srcu nevinu i svetu, umorenu i probijenu, Srcu punu žarke ljubavi, u tom Svetom Srcu prikazana je otkupiteljska i pomirbena žrtva za ljude.

Štujući Srce Isusovo, klanjamo se tjelesnom Srcu, koje bijaše ljudsko Srce Sina Božjega, koje je kucalo pravom ljubavlju prema Ocu i prema nama. Po tom kultu klanjamo se Isusu u njegovoj smrtnoj borbi, u njegovoj muci, u njegovu razapinjanju. Klanjamo se Isusu, koji će u svojoj ljubavi tražiti duše do kraja svijeta i do kraja vremena, do kraja vjekova.

Po Srcu Isusovu klanjamo se Isusu, koji je zauvijek ostao među nama u Euharistiji. Ona je uspomena na njegove patnje i na njegovu smrt, svjedočanstvo njegova uskrsnuća i njegova života.

Kult Srca Isusova kult je ljubavi prema Isusu Kristu. Nema bogatije pobožnosti od pobožnosti prema Srcu Isusovu. To je potpuno evanđeoska pobožnost.

24. TAJNA OTKUPLJENJA

116. Isus je sam govorio o toj velikoj tajni. — Dvije prethodne pouke već su nam pomogle da shvatimo kako je tajna Otkupljenja najuže povezana s tajnom Utjelovljenja: Sin Božji postao je čovjekom da bi spasio sve ljude od grijeha i od njegovih ubitačnih posljedica.

Isus nas je sam poučio o toj velikoj tajni i na najjasniji način stavio svoje patnje i smrt u neposredni odnos s nadnaravnim spasenjem čovječanstva.

Već nam se sam predstavio kao dobri pastir, »koji daje život svoj za svoje ovce« (Iv 10, 11).

Uoči svog zadnjeg ulaska u Jeruzalem, Isus je u Jerihonu izgovorio svoje odlučne riječi: »Sin Čovječji došao je tražiti i spasiti što je izgubljeno« (Lk 19, 10). Pred vratima pak svetoga grada svim apostolima okupljenima oko njega reče: »Sin Čovječji nije došao da njemu služe, nego da on služi i da život svoj dade kao otkup za mnoge« (Mt 20, 28).

Napokon, nismo zaboravili ni svete riječi iznad svih, riječi ustanove Euharistije: »Ovo je moje Tijelo, koje se za vas predaje. . .« (Lk 22, 19). . . »Ovo je moja Krv, krv Novog zavjeta, koja se prolijeva za sve za oproštenje grijeha« (Mt 26, 28).

Zaista, Isus je mogao reći: »Nisam došao da sudim svijetu, nego da spasim svijet« (Iv 12, 47).

117. U čemu se sastoji tajna Otkupljenja? — Potrebno je rastumačiti Kristove riječi. U čemu se, dakle, sastoji Otkupljenje? Kod starih naroda mogao se rob osloboditi »otkupom«, to jest predajući svome gospodaru neku sumu novaca ako bi ovaj na to pristao.

Odmah vidimo primjenu te slike na slučaj s izgubljenim, palim čovječanstvom. Bili smo robovi grijeha . . . Utjelovljeni Sin Božji otkupio nas je dragocjenim darom, a to je On sam.

Ipak, to je samo slika, još nedovoljna slika. Treba ići mnogo dalje, da se više izrazi dogma, onakva kakva je u sebi.

Treba reći da nauka o Otkupljenju počiva na dvije glavne činjenice.

Prva činjenica: solidarnost koja postoji između Isusa i čovječanstva.

Druga činjenica: potpuno prikazanje Krista Spasitelja u duhu poslušnosti i ljubavi do krvne Žrtve na Križu.

Kad govorimo o solidarnosti, želimo reći da svi ljudi čine pred Bogom samo jedno tijelo, kojemu je Krist glava. Kako su svi izgubljeni u Adamu, tako se svi mogu spasiti u Isusu Kristu.

Kad govorimo o potpunom prikazanju, želimo reći da je potpuno predanje, kao dar našega Gospodina neizmjerne vrijednosti zbog njegova božanstva, izbrisalo podlost i sramotu svih grijeha učinjenih od istočnog grijeha pa do kraja vjekova.

Mi smo bili nesposobni da sami okajemo krivicu grijeha i da se pomirimo s Bogom. Isus je to učinio mjesto nas.

Okajavši mjesto nas, Isus postade u najstrožem i najtočnijem smislu Spasitelj duša.

118. Mjesto nas. — Temelj tajne sadržan je točno u ove dvije riječi: »mjesto nas«.

Tajna je da je Isus »nosio u sebi cijelo čovječanstvo«, da je povezao svoju sudbinu sa sudbinom svih ljudi i sa svakim pojedinim čovjekom.
Tajna je da zbog te solidarnosti Isusova zadovoljština i Njegova zasluga postadoše kao naša zadovoljština i naša zasluga.
Treba ponovo istaći: samo izvanredna ljubav može učiniti da se nešto shvati u tom divnom Božjem nacrtu.
Nakon grijeha Bog je mogao prepustiti ljude njihovoj žalosnoj sudbini. Dakle, prvi je znak ljubavi što je Krist htio njihovo vječno spasenje.
Želeći njihovo vječno spasenje, mogao je Bog to ostvariti i bez utjelovljenja svoga Sina. Dakle, drugi znak ljubavi: Bog je želio ljude spasiti šaljući im Onoga koji zaista postade njihov brat po ljudskoj naravi.
Napokon, želeći im vječno spasenje po utjelovljenju svoga Sina, mogao je ne izabrati put muke i smrti.
Dakle, treći znak ljubavi jest put koji je Isus slijedio, put žrtve, i to krvave žrtve na križu.
Zašto?

119. Otkupljenje je remek-djelo Božje ljubavi. — Zašto? Najprije zato da u nama bolje pobudi uvjerenje o težini grijeha. Ali osobito uvjerenje da nikad ne posumnjamo u njegovu neizmjernu ljubav. Isus je rekao: »Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje« (Iv 15, 13). Zbog toga »ljubeći svoje koji su na svijetu, iskaza im ljubav do vrhunca« (Iv 13, 1).

Dobro pogledajte svoje Raspelo! Razmislite malo. Tu je Isus, uvrijeđen, pogrđen, krvav, umirući, a ipak strpljiv i blag. Tu je zbog grijeha svih ljudi, pa i zbog naših grijeha. Tu je, jer je htio, tjeran jedino svojom ljubavlju prema svom Ocu i prema nama.
Kako ne bismo bar malo ljubili Onoga koji je nas toliko ljubio?

120. Kome je koristilo Otkupljenje? — Dobročinstva, plodovi Otkupljenja nisu ograničeni na malu skupinu povlaštenih. Isus je umro za sve ljude, što znači da se svaki čovjek, pa i onaj koji ne zna za kršćanstvo, može nadnaravno spasiti, ako je dobar, ako ima dobru volju, ako se hrabro pokorava svojoj dužnosti kako mu savjest pokazuje. S Kristom Bogom i Spasiteljem, »svjetlom i istinom, koja obasjava svakog čovjeka, koji dolazi na ovaj svijet« (Iv 1, 9).

Jasno, sigurnije je biti rođen u kršćanskoj zemlji, od djetinjstva biti odgajan u katoličkoj istini i milosti. Koliko smo mi sretniji od tolikih siromašnih duša po svijetu! Koliko blago i kolika snaga za nas kad znamo dokle nas je Bog ljubio!
Ali svako se dobročinstvo plaća. Na sudnji dan bit ćemo odgovorni više od onih koji nisu gotovo ništa primili (Mt 25, 14-30).

25. TAJNA PRESVETOG TROJSTVA

121. To je tajna najintimnijeg Božjeg života. — Tajna Utjelovljenja već nam je dala nazrijeti tajnu intimnog Božjeg života. Tajna Presvetog Trojstva najnepristupačnija je od svih kršćanskih tajni. Nadilazi naše shvaćanje više nego ijedna druga. Nema ljudske mudrosti koja bi mogla istražiti »dubine Božje« (1 Kor 2, 10).
Ta velika tajna sastoji se od dviju tvrdnji.
Prva tvrdnja: samo je jedan Bog, Svemogući, Presveti. Vječni, neizmjerno Savršeni Bog.
Druga tvrdnja: u jednome Bogu postoji odnos istog života između Trojice koji se poznaju i ljube.
Svaki od Trojice ima istu snagu, istu svetost, istu vječnost, isto neizmjerno savršenstvo kao i DVA ostala.
Tko su ta Trojica? Isus nas je o tome poučio.
Ima Otac: On je Bog. Ima Sin: On je Bog. Ima Duh Sveti: On je Bog.
Te tri istine nalaze se u Evanđelju: dakle su sigurne.
Ali kako se radi o neizmjernom Bogu, te će istine biti uvijek iznad našeg razuma, iznad našeg shvaćanja.
Da bi izrazila razliku između Oca, Sina i Duha Svetoga u Božjem jedinstvu, naša katolička vjera od davnina upotrebljava riječ »osobe«. Zato kažemo da je tajna Presvetog Trojstva tajna jednog Boga u tri osobe.

122. Osoba Oca i osoba Sina. — Isusova nauka u Evanđelju uči nas najprije da je Otac Bog, da je Sin Bog te da je između Oca i Sina tijesna životna veza i savršena jednakost.
Otac je Bog: On je stvoritelj neba i zemlje, anđela i ljudi. Po svojoj Providnosti bdije nad svim što postoji. Svakoga između nas ljubi kao sina. U jedinstvenom smislu, On je Otac utjelovljenog Sina.

Sin je Bog: On je Mesija-Spasitelj po svom Utjelovljenju i Otkupljenju. Po svojoj dragovoljnoj žrtvi On nas je opet uveo u nadnaravne privilegije, vratio nam nadnaravne povlastice. U jedinstvenom smislu On je Sin nebeskog Oca.

Napokon, između Oca i Sina postoji tijesna veza života i savršena jednakost. Tko vidi Sina, vidi i Oca (Iv 14, 9).

Upoznati Sina, znači upoznati Oca (Iv 8, 19).

Slušati Sina, znači slušati Oca (Iv 14, 10).

Mrziti Sina, znači mrziti Oca (Iv 15, 23).

Naravno, kad je Isus rekao: »Ja sam u Ocu i Otac je u meni« (Iv 14, 11).

Zatim: »Ja i Otac jedno smo« (Iv 10, 30).

123. Osoba Duha Svetoga. — Valjda se sjećate da nam je Isus govorio i o Duhu Svetom. To bijaše navečer, na sveti Četvrtak. Rekao je apostolima da On treba da ide k Ocu nebeskom. Ali neka se ohrabre! On ih neće ostaviti. Neće ih »napustiti kao sirote« (Iv 14, 18). Doći će drugi i bit će njihov branitelj i ostat će uvijek s njima. Taj drugi jest Duh istine. On će ih podsjetiti na sve što ih je Isus učio. Ali On će ih učiti sve ono što im nije Isus dosad govorio, jer ne bi bili u stanju razumjeti. Jednom riječju, On će im biti vođa u svoj istini (Iv 16, 12-13).

To je Duh Istine, to je Duh Sveti. Nije ni Otac ni Sin, ali je u najužim odnosima s njima: On dolazi od Oca (u Vjerovanju se veli da »proizlazi od Oca«), Otac Ga šalje na molbu Sina. Deset dana nakon Uzašašća, na dan Duhova, ta su se Isusova obećanja ostvarila.

Dvanaest apostola (opet ih je dvanaest, jer je Judu zamijenio Matija) bijahu zajedno u dvorani pashalne večere, u cenakulu. Ujedinjeni srcem, mole bez prestanka s nekoliko pobožnih žena, napose s Presvetom Djevicom Marijom.

Iznenada dođe neka buka s neba, kao kad puše silan vjetar, pa ispuni svu kuću u kojoj su boravili. Ukazaše im se jezici kao od plamena i razdijeliše se te nad svakog od njih siđe po jedan. Svi se oni napuniše Duha Svetoga« (Dj 12-14, 2, 1-4).

Apostoli, još jučer strašivice, neodlučni, sad se utvrdiše u vjeri i u ljubavi i takvi ostadoše do smrti.

124. Presveto Trojstvo. — Samo jedan Bog i tri Osobe u Bogu, to je, dakle, nauka Evanđelja i nauka Crkve.

Trojstvo Osoba u Bogu opazilo se već pri Isusovu krštenju. Ali posebno na kraju svog javnog djelovanja, svoga apostolskog rada Isus jasnije objavljuje tu tajnu. Sigurno se sjećate Isusovih riječi pri ukazanju u Galileji: »Idite i učite sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga« (Mt 28, 19). Nemoguće je biti točniji.

125. Presveto Trojstvo i kršćanska molitva. — Zato je razumljivo da je od početka kršćanstva vjera u Presveto Trojstvo bila vjera svih kršćana.

U prvim stoljećima kršćanstva ta je vjera žestoko napadana, ali su je i žestoko branili i »definirali« mnogi sabori.

Vjera u Presveto Trojstvo temeljna je istina koja se nalazi u svemu našem molitvenom životu.

Najprije, znakom križa, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, počinjemo i završavamo svoje molitve.

Znakom križa, ako smo uistinu pobožni, stavljamo pod Božju zaštitu sve što činimo u danu: uranak-ustajanje, posao, hranu, prolaz ispred crkve ili Kalvarije, počinak. Tako svemu dajemo nadnaravnu vrijednost u dnevnom životu.

U ime Presvetog Trojstva završava svaki psalam službene crkvene molitve: »Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetom, kako bijaše na početku, tako i sada i u vijeke vjekova.«

U ime Presvetog Trojstva dijele se sakramenti i blagoslovi, kojima raspolaže Crkva.

Napokon, kao što ćemo kasnije vidjeti, vjeru u Presveto Trojstvo ističemo u Svetoj Misi, u zazivima »Gospodine, smiluj se, Kriste, smiluj se, Gospodine smiluj se« i moleći Slava Bogu na visini, Vjerovanje, Svet, Svet, Svet.

Kroz stoljeća teolozi su nastojali rastumačiti tu veliku tajnu. Ali koliko god njihova nastojanja bila korisna, iz dogme Presvetog Trojstva mogu se pribaviti plodovi posvećenja jednostavnom vjerom koja nam kaže bitno, učeći nas svemu što je dobro, o istini, milosti, nadnaravnom životu.

Sve nam to dolazi od Boga Oca, Sina i Duha Svetoga.

Još nas vjera uči: ako izbjegavamo teški grijeh, tri božanske Osobe stanuju u nama u jedinstvu svoje naravi, svoje prisutnosti, svoga djelovanja i svoje ljubavi.

To dvostruko uvjerenje dostatno je da nas utvrdi u miru i radosti.

26. PRESVETA DJEVICA MARIJA

126. Naša Gospa od Presvetog Trojstva, Majka Kristova. — Evo prilike da reknemo više o Presvetoj Djevici Mariji. Zaista, ne može se odvojiti tajna o Presvetoj Djevici od triju Tajni: Trojstva, Utjelovljenja i Otkupljenja.

Od Presvete Djevice rodio se Isus. Ona je prava Isusova Majka.

Ona je Majka Onoga koji je Bog. I, da reknemo još jednostavnije, Ona je »Majka Božja«.

U tom neusporedivom imenu molimo se Gospi svaki dan: »Sveta Marijo, Majko Božja«.

127. Život Presvete Djevice Marije. — O životu Presvete Djevice Marije poznato nam je vrlo malo. Već smo govorili o njezinoj ulozi prije i poslije Isusova rođenja (v. 8. pogl.). Nakon povratka u Nazaret kad je ono Isus bio izgubljen i pronađen u Jeruzalemu, više nema govora o Presvetoj Djevici Mariji, kao ni o samom Isusu kroz trideset godina. Ništa o obiteljskom životu Isusa, Marije i Josipa, ništa o njihovoj zajedničkoj molitvi, o njihovu radu, o njihovu razgovoru, povjerljivosti njihovih duša.

Ništa o Isusovu odlasku! Taj odlazak morao je biti uzbudljiv, potresan.

I za vrijeme Isusova javnog djelovanja Presveta Djevica Marija samo se dvaput pojavljuje.

Sasvim na početku, u Kani Galilejskoj, ona potiče Isusovu ljubav prema onima koji su ih pozvali na svadbu: »Nemaju vina.« Prvo Isusovo čudo bijaše voda pretvorena u vino (Iv 2, 1-11).

Zatim, nekoliko mjeseci kasnije, u Kafarnaumu, uznemirena zbog tolikih glasina koje su posvuda kružile, nastojala je sastati se s Isusom. Samo ga je vidjela i nije mogla pristupiti k njemu od svjetine. Hrabro odlazi, a Isusa ostavlja u njegovu apostolskom radu među nepoznatima, koji su postali »njegova braća, i sestre i majka« (Mt 12, 46-50).

Njezino pravo mjesto bilo je pod Križem. Tu je nalazimo na sveti Petak uz njezinu sestru, uz svetog Ivana, uz Mariju Magdalenu.

Na dan Očišćenja (obred St. zavjeta), kad je prikazivala Dijete Isusa Bogu, starac Šimun reče joj: »Tebi će samoj mač probosti dušu« (Lk 2, 35). Ali ona nije mogla predvidjeti toliku bol.

Između Uzašašća i Duhova Ona je u dvorani zadnje Večere, u cenakulu, s apostolima. S njima moli, očekujući dolazak onog Duha, kojega je Isus navijestio.

Ostali dio života po Isusovoj želji provodi u kući svetog Ivana, u Jeruzalemu.

I jednog dana, koji ne možemo odrediti, nakon blage smrti, uznesena je s dušom i tijelom, da se u nebu sjedini sa svojim Sinom u ljubavi i slavi.

128. Gospina tajnovitost, žar njezine duše. — Isus je tako želio da Njegova Majka ostane u sjeni. Na prvi pogled nas ta izvanredna tajnovitost zbunjuje. Ali, razmislivši malo, bolje shvaćamo zašto je to tako. Presveta Djevica došla je radi svoga Sina i radi nas. Po primjeru svoga Sina došla je da služi. Izražaj njezine duše u odgovoru je što ga dade Anđelu: »Evo službenice Gospodnje« (Lk 1, 38). Bolje nego Ivan Krstitelj mogla je reći: »On mora rasti, a ja se umanjivati« (Iv 3, 30).

Ali tu svojevoljna povučenost ne umanjuje poleta njezina srca.

S potpunom sigurnošću možemo reći da nitko nije toliko ljubio niti će ikada toliko ljubiti Isusa ni druge ljude kao što to čini Presv. Dj. Marija.

129. Učini mi velike stvari Svesilni, čije je ime sveto. — Da je jedina od svih stvorenja imala izvanredne privilegije, tome se nitko ne treba čuditi jer je Presv. Djevica Marija Majka Krista-Boga.

Tri mjeseca nakon Navještenja, kad dođe u posjet rođakinji Elizabeti, majci sv. Ivana Krstitelja, izreče pjesmu zahvalnicu, svoj »Veliča duša moja«, koju i mi često molimo. Tu su i riječi: »Učini mi velike stvari Svesilni čije je ime sveto« (Lk 1, 46-49).

»Velike stvari« jesu povlastice Presv. Djevice Marije.

Prva od tih povlastica, koja je izvor svih drugih, jest Bezgrješno Začeće (slavi se 8. prosinca). Dok svaka duša od prvog časa začeća nosi tragove istočnog grijeha i sklonosti na zlo, duša Presv. Djevice Marije, jedina od svih nije bila opterećena žalosnim nasljedstvom grijeha. Ona je uvijek živjela u svjetlu i ljubavi. Izvor zla u njoj nije nikad postojao, nikakav grijeh, nikakva mana, ni najmanji grijeh, ni sklonost na grijeh. Čistoća njezina srca bijaše uvijek potpuna: mi smo u

prisutnosti prave svetosti kad smo pred Presv. Djevicom Marijom.

Druga povlastica je Uznesenje na nebo (slavi se 15. kolovoza). Ta je istina proglašena dogmom, definiranom 1954. godine. Kroz vjekove je opće vjerovanje kršćana bilo da tijelo Presv. Djevice Marije nije ostalo u grobu da trune, nego je uzeto i proslavljeno u nebu brzo nakon njezine smrti.

130. Presveta Djevica Marija pridružena je Tajni Otkupljenja. — Samo je jedan Otkupitelj, a to je Krist-Bog.

Ali ako sve duše dobre volje, posebno svete duše, mogu svoje zasluge sjediniti sa Spasiteljevim zaslugama i tako pomoći nadnaravnom spasenju ljudskog roda (v. 88. pogl.), što ćemo tek reći o moćnom zagovoru Presvete Djevice Marije, čija je bezgrješna duša neusporedivo veća iznad svih drugih duša? Prihvativši da bude Majka Spasiteljeva i postavši tako oruđe tajne Utjelovljenja, Presv. Dj. Marija sudjelovala je i još bez prestanka sudjeluje u djelu Otkupljenja.

Zato imamo pravo očekivati milosti, koje tražimo od Boga po zaslugama i neprestanim molbama One koja je »puna milosti« (Lk 1, 28).

S tako velikim pouzdanjem nazivljemo je svojom Majkom. Ona je naša Majka, jer je Isus htio da to bude (Iv 19, 26-27). Ona je naša Majka, jer nježno bdije nad nama i ništa je u tom ne može spriječiti. Jer Ona je naša pomoćnica u žalosnim i opasnim časovima našeg života.

Zazivljemo je naslovima »Utočište grešnika«, »Utjeho žalosnih«, »Djevice vjerna«. Ona nas ne zaboravlja, Ona nas ne ostavlja.

Zato se ne treba čuditi što u katoličkoj pobožnosti ima važno i osobito značajno mjesto.

Papa Pavao VI. je godine 1964. Gospi dao naslov: Marija, Majka Crkve.

Od 2. vatikanskog sabora pobožnost prema Gospi posebno je istaknuta (Lumen gentium). U najnovijoj apostolskoj ekshortaciji Marialis cultus od 2. veljače 1974. Pavao VI. posebno je preporučio štovanje Blažene Djevice Marije.

U svakom mjesecu bar kojom svetkovinom štuje se Marija, Kristova Majka. Svibanj i listopad napose su posvećeni Presvetoj Djevici Mariji.

Gospi u čast posvuda su podignute mnoge crkve. Mnoge vjerske zajednice stavile su se pod Njezinu zaštitu. U hodočašćima

priređenima Gospi na čast Gospa se veoma mnogo zaziva upomoć. Mnogi se obrate, u vjeri utvrde i u kreposnom životu upute k Bogu.

Posvuda raširena pobožnost Gospi na čast je krunica (»ružarje«) s razmatranjima o tajnama naše vjere.

27. ISUS JE UVIJEK S NAMA

PO SVOJOJ ISTINI I MILOSTI

131. »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mt 28, 20). — To su zadnje riječi uskrsloga Krista, koje je prije svoga uzašašća uputio ne samo svojim apostolima nego i svima onima koji budu u Nj ubuduće vjerovali, pa prema tome i nama. Isus je s nama. On je sa svakim od nas svaki dan. I dok bude ljudi na zemlji, Isus će biti među njima.

Kao nekoć stanovnici Galileje i Judeje, i mi možemo slušati Njegovu riječ, čuvati je u svom srcu, vjerovati u Nj, uzdati se u Nj i ljubiti Ga iznad svega, povezati se s Njime i ići za Njim.

Je li to istina? Kako On može još biti među nama? Zar nas On nije ostavio kad je završio svoje poslanstvo i vratio se svom Ocu?

Da, istina je!

132. »Ja sam istina« (Iv 14, 6). — Što nam je ostavio Isus? Istinu i milost svoju, koju čuva Crkva, te po Crkvi još vječnu žrtvu — samog sebe i svoju stvarnu prisutnost.

Najprije Isusova vjersko-moralna istina određena da hrani i podržava život naših duša. Da bi, naime, duša mogla živjeti, treba da se hrani kao i tijelo. Tijelo se hrani materijalnom hranom. Ali »čovjek ne živi samo od kruha«. Radi toga duša se hrani duhovnom hranom, svakom riječu koja izlazi iz usta Božjih« (Mt 4, 4).

Riječi koje izlaze iz usta Božjih, riječi su Krista Boga, koji postade Čovjekom.

Istine, potrebne za našu sreću jesu istine o nebeskom Ocu, o Isusu Kristu, našem Spasitelju i o Duhu Svetom. O njima nas je poučio Isus Krist. Kako li je plemenit životni program otvorio Isus pred nama!

Kršćanstvo nije jednostavni priručnik molitava, koje se usmeno izgovaraju, ni vanjska podložnost nekim zakonima pokornosti ili discipline. Nije ni neki magični recept koji bi nam pribavio božansku zaštitu. Tako bijaše kod starih pogana, a tako je i sada u poganskim religijama.
Kršćanstvo je nauka ljubavi, koja treba da postane svjetlo za sav naš život, a to svjetlo treba da prihvati svačije srce.
Radi se o dvostrukoj ljubavi. O ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu. Ljubav prema Bogu ne sastoji se od riječi i osjećaja, nego mora biti djelotvorna, pokazati se na djelu, životom. To je istaknuo Isus riječima: »Tko me ljubi, obdržavat će moje zapovijedi« (Iv 14, 15). Ljubiti Boga znači obratiti se. Znači opirati se griješnim napastima. Znači popravljati svoje manjke. Vjerovati sve što nas je učio Isus i u život provoditi sve što nam je On naložio.
Isto tako, ljubav prema bližnjemu jest ljubav koja se očituje djelom.
Ljubiti druge znači htjeti im, željeti im i činiti sve kao što bismo htjeli da se nama čini, da drugi nama čine. Znači biti prema bližnjemu što je moguće pravedniji i ljubezniji.
Vi znate da mi posjedujemo takvu vjersko-moralnu, božansku hranu za naše duše. Ta nas hrana »izbavlja od zla« (Iv 8, 32) i malo-pomalo čini nas boljima da postanemo pravim kršćanima. Tu hranu primili su prvi učenici, koji su slijedili Isusa. Nalazi se u četiri Evanđelja, u knjizi koju može držati jedna ruka, ali već je poučila i preobrazila, obnovila milijarde duša u prošlosti, a danas treba da pouči i obnovi naše duše.

133. »Dao sam vam primjer« (Iv 13, 15). — Isus nije dao samo istinu kao veličanstveno svjetlo koje je sposobno da nas rasvijetli kako bismo bili sigurni u svim svojim dužnostima. Htio nam je dati i primjer, koji može ljudima poslužiti do kraja vremena, do kraja vjekova. Osim napisanih četiriju Evanđelja, koja sadrže Isusovu volju i želju, ostavio nam je i jednu vrstu živog Evanđelja. Dosta je pogledati kako On živi i radi, te nasljedovati Ga kako bismo se svidjeli Bogu i spasili svoju dušu.
Kako je On daleko od licemjerja književnika! Od nas nije tražio ništa što nije sam činio s božanskim savršenstvom, koje bijaše u njemu.
Kako ćemo dostojno govoriti o Njegovoj povezanosti s Bogom, o Njegovu duhu molitve, o vjernosti njegova žarkog i čistog Srca, o Njegovoj poniznosti, o Njegovoj samilosnoj ljubavi,

napose o Njegovoj neizmjernoj ljubavi, da je On najsvetiji, bezgrešni, koji nije poznavao grijeha, uzeo teški križ, odlučivši trpjeti i umrijeti za nas kao otkupiteljska žrtva!

134. »Došao sam da imate život, i to u izobilju« (Iv 10, 10). — Imati istinu koja oslobađa i primjer koji privlači već je neizmjerno dobročinstvo, zar ne? Ali moglo bi se reći, čemu upoznati tako lijep životni program, ako nema snage da se on ostvari? Koja korist od primjera ako nema snage za nasljedovanje? Tko će nam, dakle, pomoći da slijedimo Krista, da mislimo kao Krist, da ljubimo kao Krist, da radimo kao Krist? Tko? Sam Isus Krist! On nije samo naš Učitelj i uzorni primjer. On je i naš Otkupitelj, to jest izvor nadnaravne milosti i za svakoga od nas mogućnost da ispunimo njegovu odredbu i volju te da idemo u nebo. Sjetimo se pouke o tajni Otkupljenja (v. 24. pogl.). Po svom Utjelovljenju, po životu žrtve, po krvavoj žrtvi na Kalvariji, po svom trajnom prikazanju, u svom Srcu koje gori od ljubavi, po Euharistiji, Isus, Bog-Čovjek, otvorio je cijelom svijetu neizmjerno blago milosti. On je došao, kako sam reče, da imamo život i da ga imamo u izobilju. Kakav život? Nadnaravni život, život samog Boga, koji treba da uvijek ostane u nama.

135. »Uzdajte se, budite sigurni« (Iv 16, 33). — Da li bar malo razumijemo Božju dobrotu za naše duše? Isus dolazi k nama sa svojom istinom i sa svojom milošću. Ništa nam ne manjka da postanemo dobri, pa čak i sveti. To više što nas Isus neće nikad prvi ostaviti, ako Ga mi jednog dana ne ostavimo. On će nas čekati kao otac koji na putu čeka svog sina (Lk 15, 11-32). Čekat će nas i neće prestati ljubiti nas, ne bi li u nama probudio žalost ili uznemirenje savjesti zbog učinjenog grijeha.

28. ISUS JE UVIJEK S NAMA

U CRKVI (1)

136. Isus nastavlja svoje djelo po Crkvi. — Isus je tako uvijek s nama. S nama je po spoznaji istine. S nama je po jakosti svoje milosti. »Milost i istina došli su po Isusu Kristu« (Iv 1, 17).

Ali tko će bdjeti, tko će čuvati tu Kristovu istinu? Tko će ljudima pomoći da kroz vjekove ne bi mijenjali istinu prema svojim prohtjevima?

Tko će ljudima dati sigurnost da zaista primaju Kristovu milost?

Tko će čuvati istinu? Po kome će se davati milost? Tko je to? To je Katolička Crkva, koju je sam Isus ustanovio da bi po njoj nastavio i svoje djelo.

Katolička Crkva trajni je Krist među ljudima.

137. Dobro shvatimo što je Crkva. — Potrebno je najprije kazati da ne miješamo zgrade, koje nazivljemo »crkvama«, s katoličkom Crkvom.

U svakoj župi zgrada-crkva jest kuća Božja i kuća molitve. Katolička Crkva je zajednica svih onih koji su primili krštenje, koji vjeruju u isto Evanđelje i u istoga Krista, i koji, dosljedno, imaju istu vjeru, istu nadu, istu molitvu, isti moral, koje poučavaju i vode isti poglavari: Papa za cijeli svijet, biskupi za pojedine biskupije, a Papu i biskupe svuda pomažu u njihovoj službi svećenici.

Kad govorimo o Katoličkoj Crkvi ili kad mislimo na veliku zajednicu svih katolika oko Isusa Krista, svaki od nas može reći s milijunima drugih ljudi: »Ja pripadam Crkvi, ja sam sin Katoličke Crkve.«

Mislimo na poglavare Crkve kad govorimo: »Crkva odlučuje... naređuje... nekad i osuđuje.«

138. Crkva čuva istinu i dijeli milost. — Kako Crkva čuva istinu? Bdijući nad njom i poučavajući o njoj.

Crkva bdije nad istinom (to je prva dužnost Pape i biskupa) tako da je ne bi štogod pokvarilo. Mislimo, dakle, na to što je istina: to je riječ Božja, koja mora ostati sasvim čista do kraja svijeta, riječ određena da spasava ljude. Nema na zemlji ništa svetije od Božje riječi. Ta istina nad kojom Crkva bdije između tolikih zabluda, da ostane onakva kakvu je primila iz ruku Isusovih, Crkva naučava i posvuda širi: u svojim katekizmima za milijune djece; u svojim crkvama svake nedjelje; u svojim mislima raširenim po svemu svijetu; u svojim sjemeništima, u svojim školama, sveučilištima; u svojim novinama, časopisima, knjigama, u svojim savjetima što ih daje u ispovjedaonici; u skupinama pobožnosti i apostolata. Sve to svaki katolik treba da osigura svojim životom u obitelji i u radu.

A kako Crkva dijeli milost? Potičući na molitvu u svim oblicima, javnu i privatnu molitvu, te dijeleći vjernicima Božje tajne, svete sakramente.

139. U Crkvi je Isus, Učitelj istine, davatelj milosti. — Kad bi Crkva samo čuvala Isusovu istinu i dijelila milost, već bi bila velika dobročiniteljica čovječanstva. Ali u Crkvi ima još nešto više. Ovdje se dodirujemo najčudesnije tajne koja se može zamisliti: tajne osobne i stvarne prisutnosti Isusa, Učitelja istine i darovatelja milosti u Crkvi i po Crkvi.

Kasnije ćemo opširnije govoriti o Žrtvi svete Mise i o Presv. Euharistiji (v. pogl. 44, 45, 58, 59 i 60). Ovog časa dosta je da se sjetimo da po misnoj žrtvi Isus produljuje do kraja svijeta pred našim očima djelo Otkupljenja. Bez prekida proslavljeni Isus prikazuje se svom Ocu kao što se nekoć prikazao u krvi i smrti, po krvnoj žrtvi na križu.

Po Presvetoj Euharistiji tih, ali živ i uvijek pun ljubavi, stanuje među nama.

Razumijete li sada bolje veličinu Crkve, jer u Crkvi nalazite Kristovu istinu... Kristovu milost... samu osobu Kristovu?... Sigurno ćete reći da to još ne razumijete dovoljno.

140. Isus je ustanovio Crkvu. — Zar je Isus ustanovio Crkvu, čuvaricu istine, djeliteljicu milosti, u kojoj On nastavlja svoj život i rad? Odgovor je na to pozitivan — bez ikakva kolebanja.

1) Na dan svog Uzašašća Isus je imao grupu svojih vjernih osim jedanaestorice apostola, koje će Duh Sveti konačno utvrditi na Duhove. Osobito je u Galileji bilo poniznih duša koje je Isus privukao svojom čudesnom snagom, dobrotom i riječju. U svim gradovima i selima Palestine bilo je dosta onih koji su bili spremni da se ujedine u vjeri i u ljubavi svoga Učitelja. Na prvu Petrovu propovijed »tri tisuće prihvatilo je njegovu riječ i dalo se krstiti« (Dj 2, 41). Taj broj naraste do pet tisuća nakon nekoliko dana (Dj 4, 4).

2) Isus je želio da se vjernici prošire malo-pomalo po svoj zemlji. Bez sumnje, On je došao samo »za izgubljeno stado doma Izraelova« (Mt 14, 24). Ali oni koji će doći iza Njega činit će veće stvari (Iv 14, 12). Treba im osvojiti cijeli svijet. To osvajanje svijeta počet će sutradan nakon Uzašašća. »Idite, učite sve narode... (Mt 28, 19) počevši od Jeruzalema (Lk 24, 47)... Mnogi će doći od Istoka do Zapada...« (Mt 8, 11).

Mnogo je ovaca izvan Njegova stada. Ali On će ih tražiti. Čut će Njegov glas. I doći će dan kad će »biti jedno stado i jedan pastir« (Iv 10, 1-16).

3) Zajednica, u koju treba da stupe sve duše, mora biti jedinstvena. Tako je Isus želio. Vidjeli smo (v. 17. pogl.) kako je govorio na sveti Četvrtak uveče: Svi se učenici moraju sjediniti, ljubiti, kao što su jedno i kao što se ljube Otac i Sin (Iv 17, 20-23).

4) Napokon, to potrebno jedinstvo bit će jedan od glavnih plodova poslušnosti poglavarima. Među kršćanima mora biti i poglavara: najprije apostoli, a poslije njih oni koje će apostoli izabrati da ih naslijede. Poglavari, koji će predstavljati Učitelja, uvijek prisutnoga, ali nevidljiva: »Tko vas prima, mene prima...« (Mt 10, 40). »Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire« (Lk 10, 16).

Te Isusove tvrdnje, koje se odnose na Crkvu, već su vrlo jasne. A one koje slijede, bit će još jasnije.

29. ISUS JE UVIJEK S NAMA

U CRKVI (2)

141. Ustanova svećeništva. — Tako je Isus želio da se svi oni koji budu vjerovali u Nj okupljaju oko Njega u istoj vjeri i u istoj molitvi. Želio im je dati i poglavare. Želio je utemeljiti Crkvu.

Sad ćemo potanje govoriti o ustanovi poglavara u Crkvi.

Već smo rekli da su prvi poglavari Crkve apostoli, koje je Isus izabrao kao suradnike svoga poslanstva, kao svjedoke svoga uskrsnuća.

Na sveti Četvrtak uveče On ih je povezao, prve od svih ljudi, tajnom svoga Tijela i svoje Krvi.

Oni su primili i posebno posvećenje, posvećenje svećeništva. On ih je odvojio od mnoštva svih drugih vjernika. Oni će biti svećenici, svećenici novog Zakona, vječnog Evanđelja, Crkve koja počinje.

A nakon njih, oni koji će biti izabrani i posvećeni, kao što su i oni bili izabrani i posvećeni po Isusu, bit će mjesto njih svećenici. Tako će Crkva živjeti. Tako će u Crkvi i po Crkvi živjeti Krist.

142. Svećeničke ovlasti. — Svojim apostolima i njihovim nasljednicima Isus je dao svoje posebne ovlasti, božanske ovlasti za širenje istine i za dijeljenje milosti. Koje su to ovlasti?

1) Ovlast poučavanja, naučavanja, o kojoj smo već govorili (v. 28. pogl.). Apostoli, pa i neki od učenika, služili su se tom ovlasti za Isusova života, kad ih je Učitelj slao dvojicu po dvojicu po Galileji da propovijedaju radosnu vijest Kraljevstva (Mk 6, 6-13). Ali On im nanovo daje tu ovlast na svečan način na dan Uzašašća (Mt 28, 19).

2) Ovlast da se nastavi nekrvnim načinom prikazivanje kalvarijske Žrtve. »Ovo je moje Tijelo, koje se daje za vas. Ovo činite na moju uspomenu« (Lk 22, 19). To je izvor svete Mise, središte svećeništva i svega religioznog života Crkve.

3) Ovlast dijeliti sakramente, koji su poput električnih žica, po kojima milost dolazi u duše.

Sakramenat krštenja: »Krstite sve narode u ime Oca i Sina i Duha Svetoga« (Mt 28, 19).

Sakramenat pokore: »Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni. Kojima zadržite grijehe, bit će im zadržani« (Iv 20, 23).

Sakramenat Euharistije: svaki je svećenik apostol i čuvar stvarne prisutnosti Spasitelja.

U drugom dijelu našeg izlaganja bit će pobliže govora o ta tri sakramenta i o četiri ostala (potvrda, bolesničko pomazanje, svećenički red i ženidba).

143. Prvi poglavar Crkve. — Ali vjernicima okupljenim u Crkvi, apostolima i njihovim nasljednicima, biskupima, kojima pomažu svećenici, svima je njima potreban jedan poglavar, bilo da ostanu povezani u jedinstvu vjere, bilo da se svima upravlja tako da mu se svi pokoravaju.

Trebalo je da bude jedan poglavar od prvih dana Crkve jer se Crkva imala razvijati u vremenu i u prostoru.

Prvi poglavar Crkve nije bio sveti Ivan, kojega je Isus posebno volio. To bijaše Petar, koji je izgubio hrabrost uveče na sveti Četvrtak, ali koji se iste večeri otrijeznio i pokajao i za kojeg je Isus znao da je inače vjeran, plemenit, vatren i pomirljiv ujedno. Da je Isus odredio svetog Petra da bude prvi poglavar svoje Crkve, jasna je činjenica. Ne samo da ga je razlikovao od ostalih u mnogim okolnostima i dao mu prvo mjesto, nego je to učinio još i u trima, posebno teškim prilikama. Dao mu je najsvečanija obećanja.

Na putu u Cezareju: »A ja tebi kažem: Ti si Petar-Stijena, i na toj Stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskog, pa što god svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, a što razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima« (Mt 16, 18-19).

U prijateljskoj atmosferi u dvorani Pashalne Večere: »Šimune... ja sam molio za tebe da tvoja vjera ne malakše... utvrđuj svoju braću« (Lk 22, 32).

Na obalama Tiberijadskog jezera, nakon Uskrsnuća: »Pasi janjce moje... pasi ovce moje« (Iv 21, 15-17).

144. Sveti Petar u prvim danima Crkve. — Činjenice potvrđuju stvarnost onoga što je Isus želio. Među apostolima nije se raspravljalo o vlasti svetog Petra. Jasno je da je i sam bio potpuno svjestan toga. Sutradan po Uzašašću Petar odlučuje da se mjesto Jude izabere drugi. Na dan Duhova u ime svih izgovara riječ, koja ozdravlja uzetoga na vratima hrama »u ime Isusa Nazarećanina« (Dj 3, 1-11). Petar brani sudrugove pred velikim židovskim vijećem. On dvaput odbija zahtjev da šuti i odgovara književnicima izraelskim: »Mi ne možemo drukčije nego govoriti što smo vidjeli i čuli« (Dj 4, 20)... »Više se treba pokoravati Bogu nego ljudima« (Dj 5, 29).

Nema više sumnje da je sveti Petar nakon svoga boravka u Jeruzalemu i Antiohiji došao u Rim, glavni grad rimskog carstva. U samom Rimu bio je prvi biskup kršćanske zajednice. Umro je mučeničkom smrću vjerojatno godine 65. po Kristu.

Rimski biskupi, njegovi nasljednici, naslijedili su i njegovu vlast u Crkvi.

145. Obećanje Božje prisutnosti. — Napokon, Kristova je Crkva rođena, iz ruku samog Isusa primila je prve svećenike i božanske ovlasti i prvog poglavara. Toj svojoj Crkvi Isus je još obećao da će je uvijek čuvati i jačati njegov Duh. Može se reći da je katolička Crkva definitivno utemeljena nakon duhovske objave, po dolasku Duha Svetoga nad apostole.

Duh Sveti živi u njoj, bdije nad njom, štiti je, čuva je od zabluda u vjeri u osobi Pape (v. 37, 38. i 39. pogl.), ili pod autoritetom Pape biskupi sjedinjeni na saboru (v. 36. pogl.).

Bez sumnje, Crkva će tijekom vjekova nailaziti na bolna iskušenja (v. 61. pogl.). Unatoč svemu, vođena Duhom Svetim, ostat će vjerna svom poslanstvu.

Crkva živi. Ona privodi dobru u pokršćanjenim zemljama duše vjernika, pa i one duše koje ne vjeruju. Ona malo-pomalo prodire i u neizmjerno mnoštvo poganstva. Ona uskrsuje tamo gdje su je držali **mrtvom.**

Crkva je Isus Krist koji ne prestaje djelovati na zemlji.

30. ISUS JE JEDINI UČITELJ

146. »Imate samo jednog vođu-Krista« (Mt 23, 10). — Evo, stigosmo na kraj prvog dijela našeg izlaganja. Sada, kad bolje poznajemo Isusa Krista, razumijemo li kakvo mjesto mora odsad Isus imati u našem životu?

Od početka svog apostolskog djelovanja već je tvrdio: »Nitko ne može služiti dvojici gospodara: jer ili će jednoga mrziti, a drugoga ljubiti, ili će uz jednoga pristajati, a drugoga prezirati« (Mt 6, 24).

U isto vrijeme ne možemo ljubiti dobro i zlo, opačinu i krepost, Isusa i sotonu.

Treba imati jednog Učitelja. Treba ga odmah izabrati. Tko će, dakle, biti Učitelj naše duše, i to jedini učitelj? Odgovaramo: »Naš Gospodin Isus Krist.« Imamo pravo, kad tako govorimo, jer je Isus sam rekao: »Imate samo jednog Učitelja-Krista« (Mt 23, 10).

147. Eto, to je Isus među nama. — Tu jednostavnu nauku sveti Ivan dokazuje i potvrđuje i više puta u svom Evanđelju, uzimajući iz našeg običnog svagdanjeg života potresne slike. Evo ih nekoliko!

»Ja sam put« (Iv 14, 6), veli Isus, što znači da po Njemu treba ići u nebo kao što se ide putem ili stazom u grad ili u selo. »Ja sam vrata. Tko uđe kroza me, spasit će se« (Iv 10, 9), što znači da ne može ući u nebesko kraljevstvo onaj tko nije Isusov učenik.

U drugim okolnostima Isus se uspoređuje s onim što je najpotrebnije za život svakoga od nas: s vodom, s kruhom, sa svjetlom.

Voda: »Ako je tko žedan, neka dođe k meni i neka pije« (Iv 7, 37)... »Tko god pije od vode koju ću mu ja dati, postat će u njemu izvorom one vode što struji u život vječni« (Iv 4, 13-14).

Kruh: »Ja sam kruh života. Tko dođe k meni, neće više ogladnjeti« (Iv 6, 35).

Svjetlo: »Ja sam svjetlo koje dođe na svijet da nijedan koji u me vjeruje ne ostane u tami«... (Iv 12, 46)... »Onaj koji ide za mnom, ne će ići po tami, nego će imati svjetlo koje vodi u život« (Iv 8, 12).

148. Trs i loze. — Te su usporedbe već vrlo jasne. Ali slika trsa i loze još bolje pokazuje odnose koji moraju biti između Isusa i nas. On je »pravi trs«. Mi koji vjerujemo u Nj, mi smo kao loze. Ako se odreže loza od trsa, osuši se na zemlji, kupe je i bacaju u vatru. Isto tako, ako se odijelimo od Isusa, ne nosimo više ploda: nismo ni za što nego »da budemo bačeni van« (Iv 15, 1-6).

Zar se treba čuditi da je Krist »istina« (Iv 14, 6), da je »život« (Iv 14, 6), da je »uskrsnuće i život« (Iv 11, 25)? Onaj tko vjeruje u Njega, ako i umre, živjet će. Koji god živi i vjeruje u Njega, neće nikada umrijeti (Iv 11, 25-26).

149. Dvije kuće. — Dakle, Isus je apsolutno potreban za nadnaravni život naših duša, za naš sadašnji i vječni život.

Na Njemu treba da gradimo sav svoj život: u radu, u obitelji, u odnosu s bližnjim.

Poslušajte samog Isusa! Graditi na Isusu znači graditi na stijeni: unatoč kiši, poplavi, vjetrovima, kuća se ne ruši, jer je solidno napravljena na hridini.

Tko ne gradi kuću na Kristu, gradi je na pijesku i kad nadođu kiše, poplave i vjetrovi, kuća se ruši, jer nije imala dobrog temelja (Mt 7, 24-29).

S našim je dušama kao i s kućama o kojima govori Isus. Ako su sjedinjene s Isusom, ni patnje, ni napasti, ni grijesi neće ih moći razvaliti ni uništiti. Uvijek će odoljeti svemu. Ako bi pak po nesreći i posrnule, uvijek će se dići. Sve se može s Isusom!

Ne može se ništa bez Isusa. On je to jasno rekao: »Bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15, 5).

Kako bismo mogli to ne shvatiti kako treba, zauvijek?

Kolika žalost i strah u Isusovim riječima: »Ali vi nećete da dođete k meni da primite život« (Iv 5, 40).

150. »Krist je za mene život.« (Fil 1, 21). — Ne postoje dva puta da spasimo našu dušu i da zaslužimo nebo. Samo je jedan put za to: slijediti Krista, i, kako reče apostol Pavao, »obući se u Krista«, »ukorijeniti se« u Kristu. Zapravo to znači: sve više misliti kao Krist, ljubiti kao Krist, raditi kao Krist. Na veliku sreću mi znamo šta Isus želi od svakoga od nas. Koliko je moguće, svaki dan bolje upoznavati njegovu volju i njegovo Srce, da ta volja uđe u našu savjest. Jednom riječju, prosuđivati sve kao pravi kršćani, jedini je način da budemo pravi Isusovi učenici. »Evanđelje u svemu kroz sav život.« Cjelokupno Evanđelje: to znači ne samo što nam se sviđa, nego i kad nešto traži napor i žrtvu.

Potpuno Evanđelje znači ne samo u nekim časovima, u nekim danima, u nekim prilikama, nego svuda, u školi, kod kuće, na radu, u igri, sâm ili s drugim, i sutra, ako je moguće s više vjere, s više žara nego danas.

Možda vam je poznata mala knjiga o pobožnosti, napisana u 15. stoljeću, a napisao ju je svećenik-redovnik pod naslovom: Nasljeduj Krista.

No ako vam i nije poznata, nemojte zaboraviti nasljedovati Isusa. To je vaša najveća kršćanska dužnost. Što jedini moj Učitelj određuje za moju dušu? Što On želi od mene? Kakve mi savjete daje? Što bi On radio na mom mjestu?

Blago onima koji su uzeli geslo u svom životu, geslo kojemu će ostati vjerni do smrti: »Sve kao Krist. Sve za Krista. Sve po Kristu!«

DRUGI DIO

NAŠ GOSPODIN ISUS KRIST S NAMA U CRKVI

31. ZAJEDNICA SVIH DUŠA OKO KRISTA OTKUPITELJA

151. Zajednica svih duša. — Na kraju prvog dijela našeg razlaganja, nakon što smo govorili o Kristu, vidjeli smo da između Krista i Crkve postoje neke tijesne veze, koje ništa ne može slomiti (v. 28. i 29. pogl.).

Rekli smo da u Crkvi nalazimo Kristovu istinu, Kristovu milost, samu osobu Krista.

Zaista, Crkva, koju je Krist utemeljio, nastavlja Kristovo djelo u vremenu i prostoru. O toj Crkvi, o našoj Crkvi, bit će govora u drugom dijelu.

Ali prije nego vam počnem govoriti o toj Crkvi, čini mi se potrebnim da vas još jednom upozorim na ljubav Božju za svaku ljudsku dušu, pa bila ona ma kako daleko od Njega. Sigurno je da je Crkva redoviti put koji je Bog izabrao da nam pomogne da postignemo nebo. Isus je rekao: »Na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu i vrata paklena neće je nadvladati« (Mt 16, 18). Dobročinstva Otkupljenja nalaze se u vidljivoj Crkvi.

152. »Narod koji je u tami« (Mt 4, 16). — Kako to? Kako dopustiti i zar se kršćansko srce ne protivi tome da nebrojeno mnoštvo poganskih duša koje su u potpunoj nemogućnosti da upoznaju Evanđelje, da velik broj drugih duša, koje u dobroj vjeri-uvjerenju ne pripadaju katoličkoj Crkvi, bude osuđen na tamu?

Moram reći da nauka Crkve, možda malo poznata, pruža smirenje, ako je netko uznemiren radi toga.

153. »Kad budem podignut od zemlje, sve ću privući k sebi« (Iv 12, 32). — Ta se nauka sastoji u nekoliko riječi: Isus je Spasitelj svih. On se utjelovio za sve bez izuzetka, za sve je trpio i umro.

Svi su ljudi bez osobne odgovornosti bili lišeni nadnaravnih darova krivnjom naših praroditelja.

Kaže se: Svi su izgubljeni »u Adamu«! Bez sumnje, nemaju nikakva prava da im Bog oprosti. Milost, kako joj samo ime kaže, jest nezasluženi dar.

Ali od časa kad je Bog opraštao, zar se ne slaže s Njegovom dobrotom da se njegovo oproštenje protegne na sve duše, jer su sve one Božje — da bi sve mogle biti pomirene i spašene »u Isusu Kristu«?

Dodajmo da je teško odrediti točne uvjete tog spasenja. Međutim, jasno je da će Bog pitati te siromašne duše, koje su u neznanju, ali ne u jednakom neznanju, o Božjem daru, o dobrom uvjerenju, o iskrenoj želji da čine dobro, to jest o stalnoj volji da vrše svoju dužnost kako misle da je moraju vršiti, da slijede svjetlo koje se nalazi u njima. Takvi idu za Onim koji je svjetlo svijeta...

Kako će biti divno otkriće za te iskrene duše kad po smrti uđu u pravi Život, u posjed Istine!

154. Sve su duše sjedinjene između sebe. — Eto, Otkupljenje bi tako htjelo obuhvatiti i spasiti sve ljude. Ali nauka još dodaje da su u tom otkupiteljskom djelu svi ljudi prošlih i sadašnjih vremena međusobno ujedinjeni (osim onih osuđenih u paklu).

Sjedinjeni u istoj solidarnosti: svaka duša ima neku korist od truda i zasluga svih drugih. Neka više, neka manje.

Dosljedno sjedinjeni u istoj ljubavi: bratska ljubav struji među svima, bilo da su živi ili mrtvi.

Napokon, sjedinjeni u zajedničkom blagu, iz kojega, a da se ne može osiromašiti, crpi korist ljudska slabost.

U tom blagu postoje zasluge Isusa Krista, nevidljivog gospodara Otkupljenja, jedinog Učitelja, sveopćeg Spasitelja, kojega žrtva pruža milosti svim iskrenim dušama.

Ali postoje i izvanredne zasluge Presvete Djevice Marije, zasluge svetaca i svih onih koji su, poznati nam ili nepoznati, u prošlosti ili sadašnjosti po svom plemenitom životu dodavali nešto zajedničkom dobru.

Tako između svih ljudskih duša postoji tajna i tijesna veza: duhovno bogatstvo jednih dolazi u pomoć duhovnoj bijedi drugih.

Je li moguće zamisliti ljudski rod uže povezan između svih članova, rod nesebičniji, oduševljeniji duhom zajedništva, bratskiji, nego ljudski rod kako ga predstavlja naša kršćanska

vjera? Svi su pozvani k spasenju. I svi, ukoliko žele, mogu ići prema kraljevstvu Božjem oslanjajući se jedni na druge, gdje bolji i jači pomažu i podižu slabije.

155. Zajednica — Općinstvo svetih. — Ta divna nauka potječe od početka našeg kršćanstva, ali formula (oblik) kojim se ona izražava — »Vjerujem u općinstvo svetih« — ušla je u naše Vjerovanje u 5. stoljeću.
Tim riječima »općinstvo svetih« potrebno je razjašnjenje. »Općinstvo« ili »zajednica« ovdje znači »jedinstvo među svima«.
Riječ »svetih« ne odnosi se samo na one duše koje su u nebu nego i na duše koje su pozvane da uđu u nebo. Prema tome, odnosi se na sve duše, osim onih koje su osuđene na propast. Jeste li razmišljali o tome koliko je svaki od vas zahvalan za napore i žrtve i zasluge drugih, tj. za općinstvo svetih?
Mi nismo na zemlji sami. Na putu koji vodi k Bogu nevidljivo je mnoštvo mrtvih i živih. Jedni su išli prije nas ili nas prate i, u svakom slučaju, oni nam pomažu.

32. ZAJEDNIŠTVO SVIH KATOLIKA U VIDLJIVOJ KRISTOVOJ CRKVI

156. Radujmo se što smo sinovi Crkve. — Rekosmo da se duše mogu spasiti i izvan Crkve. Znači li to da nije važno biti dijete Crkve? Tko bi tako mislio, teško bi se prevario.
Biti sin Crkve znači biti jak. Pomislite na sve što nam Crkva daje da nam pomogne ući u Božje kraljevstvo: u Crkvi imamo sigurnost da nas Bog ljubi, imamo svjetlo istine, opraštanje grijeha, imamo na dohvatu milost po svetim sakramentima.
U tome je snaga i radost. Pomislimo da se odjednom iz našeg života ukloni Isus i njegovo Evanđelje: naš bi život postao mračan i žalostan!
Međutim, većina čovječanstva ne poznaje toga i umire a da ne upozna Isusa ni Njegova Evanđelja. Zar onda mi nismo sretniji? Razumijemo li to dovoljno? Zar možemo ikad zaboraviti da je taj privilegij, biti pripadnik Crkve, silan poziv da budemo svaki dan hrabriji i plemenitiji!

157. Jedinstvo Crkve. — Katolička Crkva jasno se razlikuje od ostalih vjerskih zajednica po svijetu. Prepoznat ćemo pak

pravu Kristovu Crkvu po ovim dvama znakovima: po znaku jedinstva i po znaku »katoliciteta« (općenitosti).
Sigurno se sjećate kako je Isus isticao potrebu da apostoli između sebe čuvaju potpuno jedinstvo. Govorio im je kako mu je želja da među ljudima bude »jedno stado i jedan pastir« (Iv 10, 16). Ali dok čekamo da se ta nada ostvari neka među onima koji vjeruju bude najtješnje jedinstvo duhova i srdaca. Pred svoju smrt Isus je govorio o svojim učenicima: »Da budu jedno, kao što smo i mi jedno« (Iv 17, 11).
Katolička Crkva ostvaruje tu Isusovu želju. Svuda gdje je susrećemo, od župe do župe, od biskupije do biskupije, od zemlje do zemlje i do kraja svijeta, svugdje je ista vjera, ista zajednička molitva, ista nada, isti crkveni poglavari.
1. Ista vjera. Mi nemamo pravo izabirati od Božjih objavljenih istina što ih Crkva naučava pa čuvati one koje nam se sviđaju, a odbaciti one koje nam se ne sviđaju. Moramo ih sve jednako poštivati i prihvatiti jer dolaze od Boga. Zato su vjerni katolici vjerovali od početka, a vjeruju i danas, u svim vremenima i mjestima, u samo jednog Boga u tri Osobe, u jednog Krista, utjelovljenog Boga i Otkupitelja, u jedno Evanđelje, u jedan moralni zakon, u jednu jedinu Crkvu. Samo se jedno Vjerovanje govori, recitira ili pjeva svuda, bilo u siromašnoj kapelici u misijama ili u veličanstvenim katedralama kod nas.

2. Ista zajednička molitva. Bez sumnje, ima toliko načina molitve koliko je duša koje mole. Ali molitva koja je u ime Crkve i po Crkvi ne dopušta nikakvih većih izmjena: to je službena molitva koju mole svećenici u katedralama ili redovničke zajednice ili svaki pojedini svećenik napose (to je Brevijar ili Časoslov), to su molitve pri dijeljenju sakramenata te molitve svete misne Žrtve.
Osim istočnih zemalja sa starim tradicijama, jedinstvo zajedničke molitve ogleda se i u ceremonijama i u pjevanju. Ceremonije su određene po obredima koji su svuda u biti slični.
3. Ista nada. Kad se radi o želji koju moramo svi imati da živimo kao dobri kršćani ili da se posvetimo, nalazimo u Crkvi sva sredstva za čuvanje prijateljstva s Bogom i da postanemo sveti. Stvar je dobre volje i hrabrosti. Ili, kad se radi o beskrajnoj želji u srcu: spasiti dušu, tj. voditi je k Bogu da napokon postignemo Boga zauvijek.

4. Napokon, isti poglavari. Samo je jedan biskup, koji upravlja u biskupiji. Njemu se katolici u vjerskim stvarima moraju

pokoravati. Samo je jedan Papa na svijetu, kome je sva Crkva podložna.

Kako vidimo, jedinstvo svuda u Crkvi. Bilo kako različiti katolici po karakteru, po narodu kome pripadaju, bilo na kojem stupnju inteligencije ili naobrazbe, kad se radi o nauci i disciplini u Crkvi, svi misle jednako i slušaju jednako.

To je znak jedinstva.

158. Katolicitet — općenitost Crkve. — Drugi je znak katolicitet, univerzalnost, općenitost (prema grčkoj riječi).

Crkva je općenita, znači da je određena da se širi svukuda i da je sposobna to postići. Povijesne okolnosti pomogle su da se najprije raširi na Istoku, zatim u svim zemljama koje su pripadale rimskom carstvu te u objema Amerikama, ali ona se postepeno širi i u svim ostalim narodima. Često je Crkva poput malog sjemena bačenog na široko polje, ali to sjeme, oplođeno molitvom, žrtvom i patnjom, ne prestaje rasti (v. 49. pogl.).

159. O onima, koji su izvan Crkve. — Mala sjemenka ... nažalost istinita usporedba kad se pomisli na veliku većinu ljudi koji su još izvan Katoličke Crkve.

S bolju u duši pomislimo prije svega na nebrojeno mnoštvo pogana, tj. onih koji nisu kršteni, a vjeruju u mnoštvo krivih bogova, idola. Ima ih više od milijarde. Nalaze se osobito u Africi, u Aziji, Oceaniji, ali i u kršćanskim zemljama, napose u velikim gradovima. Zatim ima oko 14 milijuna Židova, oko 500 milijuna muslimana, a da ne govorimo o poganima kod nas.

160. Otpadnici, raskolnici, heretici. — Uz ovo mnoštvo dostojno našeg poštovanja i sami kršćani mogu biti izvan Crkve. To je slučaj kod otpadnika. Tako se zovu oni koji su bili kršteni pa su potpuno zanijekali svoje krštenje i svoju vjeru. Ne zbog nemara ili nehaja, nego čvrstom i neprijateljskom voljom. Raskolnici su oni koji su u biti sačuvali katoličku vjeru, ali odbijaju da se pokoravaju Papinu autoritetu.

Heretici su nužno raskolnici, ali oni još odbijaju prihvatiti, odnosno odbacuju više vjerskih istina što ih Crkva naučava. To su npr. protestanti, koji su često vjerni moralu Evanđelja, ali su u vjerovanju drukčiji.

33. U SLUŽBI CRKVE

I. ZVANJE

161. U službi Crkve. — Svi katolici, dostojni toga imena, pozvani su da služe Crkvi. Oni su na to obvezani ljubavlju prema Bogu i bližnjemu: kako će ljubiti Boga i bližnjega ako ne ljube Crkvu, u kojoj živi i djeluje Krist-Bog za spasenje sve naše braće?

Ali kod skoro svih katolika ta služba Crkvi slaže se s potrebama njihova obiteljskog i stručnog života. Oni se žene, imaju djecu, imaju neki zanat, nastoje poboljšati svoj položaj. U isto vrijeme, kad su u mogućnosti i ako su slobodni, oni daju Crkvi materijalnu pomoć, svoje vrijeme i požrtvovnost, da pomognu Crkvi u njezinu poslanstvu. Kao laici sudjeluju u razvitku pravog kršćanstva u župi i vjerskim društvima. Svatko na svom radnom mjestu može pomagati Crkvu riječju i primjerom.

Međutim, u velikom mnoštvu katolika nađe se katkad djece, mladića i djevojaka koji žele učiniti još više. Da li iz oholosti, da se uzdignu iznad drugih, radi osobne slave? Sigurno ne. To ne bi valjalo. Oni to žele iz veće ljubavi prema Kristu. Iz ljubavi žele dati Crkvi ne jedan dio života, nego sav svoj život. Neće da imaju svoje obitelji niti zanata. Žele sve ostaviti kao što to učiniše apostoli da bi mogli ići za Isusom Kristom i pomagati Ga u Njegovu djelovanju.

O takvima se kaže da imaju »zvanje«. Ako u tom ustraju, postat će svećenici, redovnici i redovnice.

Zato treba da govorimo o zvanju. Svi moramo znati kako Krist zove i priprema one koji se odriču svijeta da bi Mu služili.

162. Poziv Isusa Krista. — Postoji poziv Isusa Krista. Njegove riječi Dvanaestorici apostola ostat će uvijek istinite: »Niste vi mene izabrali, nego sam ja vas izabrao« (Iv 15, 16).

Nekad se dogodi da taj Isusov poziv bude direktan, neposredan, bez drugog posrednika. Zov iz Srca Isusova javi se u onome kojega je Isus pozvao. Dijete, dječak, djevojčica počnu razmišljati, osjećati, dolaze do uvjerenja, do spoznaje da će biti svećenici, redovnici, redovnice. I to uvjerenje u njima postane tako jako da ga ništa ne može pokolebati. Zatim se događa da koji dječak ili djevojčica na dan Prve Pričesti ili pri-

godom ma koje pobožne Pričesti pomisle kako bi bilo lijepo da se potpuno posvete Spasitelju. I ta ih misao više ne ostavlja.
Događa se također kojem mladiću ili djevojci nakon svršetka studija, ili nakon što su već izabrali zanat, da ih zaokupi misao da sve ostave kako bi se potpuno posvetili Bogu i dušama. U svim tim slučajevima može se reći da je Isusov poziv direktan. Ali mnogo češće dobiva se zvanje posredno, preko kojeg prijatelja ili iz primjera kojeg svećenika, redovnice, koji su puni dobrote i žara ili su se požrtvovno posvetili za druge. Zvanje može doći i čitanjem dobrih knjiga ili čitanjem života kojeg sveca. Možda netko dobije poziv ili zvanje i po ovome što sada pišem, moleći za one koji će ovo čitati... To je malo, ali dovoljno je da neki dječak ili djevojčica pod utjecajem milosti rekne: »Zašto su drugi bili izabrani, a ja ne?... Gospodine, što želiš da učinim?«
Normalno je da Isusov poziv dolazi po glasu svećenika. To dijete, taj mladić ne sluti ni o čemu, jer im Isus u srcu nije ništa progovorio, ali neki svećenik pazi na njih i moli za njih. On vidi da imaju rijetke kvalitete, bez sumnje su pobožni, a napose su plemeniti, sposobni da prihvate i teže žrtve. Jednog dana taj svećenik govori o zvanju... I događa se da sijevne misao: »Kako nisam prije pomislio na to? Kako nisam vidio da me drugo ništa ne zanima osim toga?« Mnogo češće svjetlo dolazi polako. I dođe dan kad padne odluka.
Vidimo da poziv Isusa Krista dolazi na različite načine. Ništa zato!
Svi putovi vode do susreta Isusa Krista i onoga koji je izabran. Uvijek se ponavlja čas kad Isus govori: »Hajde za mnom« i kad duša konačno odgovara kao nekoć Presveta Djevica: »Evo službenice Gospodnje. Neka mi bude po riječi tvojoj.«

163. Poziv Crkve. — Čovjek je često slab sudac u vlastitoj stvari. Može se prevariti u najboljem uvjerenju da je pozvan, a da zapravo nije pozvan. Isto tako može imati pravi poziv, a smatrati se nedostojnim da na laku ruku prihvati poziv zbog nemarnosti ili slabosti koja ga dovodi do grijeha. Tko će provjeriti da li poziv dolazi od Boga i smije li se bez straha uputiti prema svećeništvu ili redovništvu? Tko? Sama Crkva, tj. svaki biskup u svojoj biskupiji i svećenici koje je on postavio da proučavaju zvanja, te redovnički poglavari sa svojim savjetnicima.

Crkva na poseban način postupa vrlo razborito prije nego nekoga posveti za svećenika. Ona prije toga dugo razmišlja. I pita one koji joj dolaze: »Kakvu garanciju, kakvo jamstvo daješ? Je li isključeno svako slavoljublje? Kakve su ti intelektualne sposobnosti? Odlučnost? Zdrav sud za vodstvo drugih? Osobito Crkva ispituje da li je kandidat požrtvovan, plemenit, spreman na žrtve, napreduje li u svemu otkad je odlučio da se posve dade Bogu. I podsjeća kandidata govoreći: Ne zaboravi da se drvo prepoznaje po plodovima!

164. Kušnja u sjemeništima i novicijatima. — Radi toga prije nego će nekoga prihvatiti u svoju službu, Crkva stavlja sve kandidate na kušnju kroz više godina u velikim sjemeništima i u novicijatima.
Velika sjemeništa su kuće intelektualnog rada: tu se studira filozofija, teologija, Sveto Pismo, povijest Crkve, liturgija.
Sjemeništa su kuće molitve: nekoliko sati dnevno rezervirano je za molitvu. Tu su i razmatranja, Sveta Misa, krunica, pohod Presvetom Sakramentu-Euharistiji, čitanje Svetog Pisma, duhovno čitanje.
Sjemeništa su kuće zajedničkog života, da različiti karakteri nauče podnositi jedni druge, da se nadopunjuju.
Osobito su to kuće osobnog posvećenja: šutnja, sabranost, pokoravanje propisima, mrtvenje u povučenosti od svijeta, sve to pomaže seminarcu da bolje upozna svoju dušu i Boga; svoju dušu otkrivajući nedostatke i pogreške s čvrstom voljom da ih popravi. Boga, koji postade čovjekom upoznaje bolje posebno u Evanđelju, u Svetoj Misi, u Euharistiji. Isus mu je Učitelj i prijatelj u sve dane.
Nakon kušnje kroz više godina biskup će izreći konačan sud da li su kandidati pozvani od Crkve i odabrane će posvetiti za svećenike. Zarediti ih, kako se obično kaže. I oni će zauvijek biti svećenici. Kroz svu vječnost (v. 57. pogl.). Slična je kušnja i u novicijatima.

165. Od večeri svetog Četvrtka. — Od večeri svetog Četvrtka, kad je Isus apostole zaredio za svećenike, stalno ima svećeničkih zvanja, pa dosljedno u Crkvi uvijek ima svećenika. Isus Krist i Crkva uvijek pozivaju djecu i mladiće ili odraslije da se odreknu svega i da se upute za Kristom, jedinim Učiteljem.
Jeste li razmišljali o tome kako se gotovo već dvije tisuće godina svećeništvo prenosi na one koji su pozvani?

Uz svećenike pozvani su na sličan način redovnici i redovnice. Tko zna da nije i netko od vas pozvan?...

34. U SLUŽBI CRKVE

II. SVEĆENICI

166. Svećeničke su funkcije vrlo različite. — Tako su između onih koje je Krist izabrao, Crkva prihvatila, odgojila i posvetila, neki postali svećenici, i to zauvijek.

Među svećenicima u najvećem su broju oni koji su u službi biskupije. Dosljedno tome, suradnici su biskupovi.

Drugi pripadaju redovničkim zajednicama, a rade u mnogim biskupijama i po svijetu.

Bilo da su »biskupijski«, bilo »redovnički«, svećenici obavljaju različite službe, koje se razlikuju jedne od drugih.

Većina biskupijskih svećenika na službi je u župama. Njih najbolje poznajete.

Poglavari na župama zovu se župnicima. Oni svećenici koji pomažu župnicima zovu se zamjenici, kapelani, pomoćnici.

I po gradovima i po selima često jedan župnik ima više župa, u kojima ima iste obveze i ovlaštenja.

Uz župske svećenike mnogi biskupijski ili redovnički svećenici posvećuju se pouci i odgoju dječaka i mladeži. Nekad su direktori škola, najčešće su poglavari, profesori, nadglednici u sjemeništima, gimnazijama ili predaju na katoličkim sveučilištima vjerske ili profane znanosti.

Drugi svećenici su opet duhovnici u bolnicama, sirotištima, u zatvorima, ili u vjerskim gimnazijama, samostanima ili u velikim zajednicama laičkih grupacija.

Ostali su misionari. Ostavljaju svoju domovinu da bi mogli propovijedati vjeru Evanđelja u poganskim krajevima.

Redovnici žive većinom u svojim samostanima. Neki provode život u stalnoj šutnji i pokori, u molitvi i radu, intelektualnom ili manualnom. Da budemo potpuni, treba još spomenuti svećenike-pučke misionare, svećenike-novinare (u novinama ili časopisima), te svećenike-učenjake.

Možda dosad niste znali kako različite funkcije obavljaju svećenici. Kakva god bila njihova služba, svi su primili isto svećeništvo.

167. Samo je jedno svećeništvo, ono koje je izašlo iz misli i Srca Isusova na sveti Četvrtak uveče u jeruzalemskoj dvorani i po kome je Isus gledao kako se ostvaruju divne stvari.

Prvi svećenik novog svećeništva je sam Isus Krist. Na neki način On je jedini svećenik, jer je izvor svega svećeništva do kraja vjekova.

Iza Krista prvi svećenici bili su apostoli. Sjećamo se što im je rekao prigodom ustanove Euharistije: »Ovo činite meni na uspomenu.«

Iza apostola postadoše svećenici oni koje su apostoli posvetili ili zaredili. Iza njih opet drugi i tako redom. Tako je od početka i tako će biti do kraja svijeta.

Zato svaki svećenik kojega je Crkva zaredila ima pravo (koliko snage i radosti za njega!) da se tijekom stoljeća penje i pridruži svom Spasitelju kod Euharistijskog stola, u patnjama i smrtnoj muci na podnožju Križa, jednom riječi, u svim etapama otkupiteljske Žrtve.

Biti naime svećenik znači nastaviti svećeništvo Isusa Krista u uskom jedinstvu i prijateljstvu s Njime.

Sad nam je jasnije kako su svećeničke funkcije Kristove funkcije i kako svećenički duh mora biti Kristov duh, koliko to ljudska slabost dopušta.

168. Funkcije svećenika Kristove su funkcije. — Koje su bile Kristove funkcije? Lako ih je točno navesti.

Isus je poučavao riječju i primjerom, iznoseći božansku istinu koja oslobađa duše od grijeha i spašava ih. On je rekao: »Došao sam da svjedočim za istinu« (Iv 18, 37).

Nastavljajući Kristovo svećeništvo, svećenici također poučavaju o istini bilo riječju (katekizam, propovijedi, privatni razgovori itd.), bilo spisima (knjige, članci itd.), napose pak primjerom: svećenik mora do svoje smrti nastojati da što je više moguće nasljeduje Učitelja, kojemu se predao.

Isus bijaše savršeni Sluga Božji neprestanom molitvom. Bio je savršeni Sluga i ljudima po milosti, koja je iz Njega izlazila i po svojoj ljubavi bez granica.

Nastavljajući Kristovo svećeništvo, svećenici su ljudi javne molitve, prije svega svete misne Žrtve, djelitelji milosti (sakramenata), širitelji Evanđelja ljubavi (»ljubite se međusobno«).

Napokon, od početka do kraja svog života, posebno umirući na Križu, Isus se prikazivao kao žrtva koja ispaštava, žrtva

zadovoljštine za grijehe ljudi. Nastavljajući Kristovo svećeništvo, i svećenici se prikazuju svojim srcem za spas svijeta. Prikazuju svoje tijelo i dušu jedinom Spasitelju. Ideal je pravih svećenika da se što više odriču svojih interesa ili osobnog uživanja, da bi mogli misliti, ljubiti, htjeti, raditi kao što je to činio Krist.

169. Duh svećenika mora biti duh Kristov. — Bez sumnje, svećenici ostaju ljudi poput drugih ljudi, podložni utjecaju istočnog grijeha. I neka nas ne čudi ako na njima opazimo manjke i slabosti.

Ali svećenik, dostojan svoga zvanja, ne smije prestati da se bori da uvijek čuva prijateljstvo s Bogom, da se što više posvećuje i da što više bude sličan Isusu Kristu.

Ne smije zanemariti nijedan napor, nijednu krepost. Međutim, svećenika moraju resiti prije svega neke posebne kreposti.

Poniznost: ne može se zamisliti bez sažaljenja svećenik koji bi bio ohol. Velike moći što ih ima (moć posvećivati Tijelo i Krv Spasitelja i opraštati grijehe) nisu njegove, nego Kristove. Bila bi to jedna vrsta ludosti kad bi svećenik zbog toga postao umišljen ili bi se time isprazno ponosio.

Nesebičnost: svećenik koji bi radio u apostolatu koji mu je povjeren zato da se obogati ili iz ambicije ili da bude obljubljen, otrovao bi sav svoj rad. Isus je napose svećeniku upravio svoju riječ: »Tko hoće da ide za mnom, nek se odrekne samog sebe« (Mt 16, 24).

Napokon ljubav: svećenik mora imati širom otvoreno srce za ljubav i milosrđe. Mora imati sažaljenja za sve patnje, bilo tjelesne, bilo duševne. Mora imati osjećaja za patnje svih ljudi bilo koje rase, društvenog položaja, mišljenja, prošlosti. Svećenik je čovjek svih, kao i Krist, koji je umro za sve.

170. Poštovanje prema svećenicima. — Kao što znamo, na zemlji nema ništa veće od svećeničke službe. Svaki je svećenik primio božanske ovlasti. Svaki je svećenik kao nastavak Kristov. Što su ljudske veličine kao bogatstvo ili moć prema veličini svećenika?

Zato ćemo nastojati poštivati svećenika. Ne traži se od nas da ne vidimo njihove nedostatke ako ih opazimo na njima, nego se od nas traži da nikad ne zaboravimo da ih je pozvao i posvetio Krist za svoju službu. Pa ukoliko su odgovorili tom pozivu, učinili su to iz ljubavi prema Bogu i prema braći.

35. U SLUŽBI CRKVE

III. REDOVNICI I REDOVNICE

171. Redovnici i redovnice. — Rekli smo da su neki svećenici u službi biskupije a drugi pripadaju redovničkim zajednicama. Mnogo je tih zajednica i važna je njihova služba u Crkvi. Ima redovničkih zajednica a da u njima nema nijednog svećenika. Ima takvih u kojima ima svećenika, ali i braće-laika koji nemaju svećeništva.

I jedni i drugi su redovnici sa svojim posebnim pravilima. Ali u Crkvi ima i mnogo redovnica.

U čemu se onda sastoji redovnički stalež? Četiri su oznake redovničkog staleža:

Prva oznaka: zajednički život. Redovnici žive u zajednici. Isto tako i redovnice. Žive u istoj kući, u istom »samostanu«, iako su im različite službe. Zajedno su svakog dana u kapelici ili u crkvi, u zajedničkoj dvorani, u blagovaonici i za vrijeme odmora, ukoliko je predviđen.

Među redovnicima ima takvih, koji nikad nisu sami. Uvijek rade zajedno.

Druga oznaka: za sve jedno pravilo. Svaka redovnička zajednica ima svoju posebnu povijest, svoje tradicije, svoje običaje, svoj duh pa i način odijevanja. Ali ima i velikih razlika, posebno u pogledu zadaće kojoj su posvećene. Imaju i svoja posebna pravila.

Treća oznaka: redovnici i redovnice polažu zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti.

Po zavjetu čistoće pred Bogom se obvezuju da nikad neće osnivati svoje obitelji, da će čuvati čisto srce u mislima i djelima.

Po zavjetu siromaštva pred Bogom se obvezuju da nikad neće posjedovati nešto kao svoje: ni novca, ni predmeta za pobožnost, ni knjiga za studij, ni rublja, ni odijela. Sve to pripada zajednici. I ako netko nekome nešto pokloni bilo iz kojeg raz loga, sve to pripada zajednici.

Ima i redovničkih zajednica bez ičega vlastitoga; one žive iz dana u dan, oslanjajući se na Božju dobrotu, koja se brine za njihov svagdašnji kruh. I ne varaju se u nadi.

Napokon. po zavjetu poslušnosti redovnici i redovnice obvezuju se pred Bogom da će svoju volju podložiti volji svojih

poglavara. Razumije se da bi ta podložnost otpala u slučaju kad bi poglavari tražili da učine nešto što bi se protivilo moralnom zakonu.

Ti zavjeti najprije su privremeni. Ograničeni na određeno vrijeme, najviše na tri godine. Pametno je da se iskušaju na kraće vrijeme prije nego polože takozvane vječne zavjete.

Četvrta oznaka: vrijeme novicijata. Za posebno zvanje redovnika i redovnica potrebno je da se upute u duh i običaje dotične zajednice, napose u solidnom duhovnom životu. Najmanje jednu godinu dana kandidati moraju biti u zajednici. Moraju raditi na osobnoj formaciji, izgradnji: obratiti se, mrtviti se, moliti.

To su glavne oznake po kojima se poznaju redovnici i redovnice koji treba da su potpuno odani u službi Crkve.

Služba Crkvi može imati najrazličitije oblike.

172. Služba ljubavi i apostolata. — Evo najprije oblika koji je najviše raširen: darovati sebe za dobro bližnjega.

(1) Bolničke službe. Mnogo je redovničkih zajednica koje se posvećuju brizi za bolesnike, neizlječive nevoljnike, stare osobe, siročad, mladež koja je u moralnoj pogibelji, zatim kuhinjskoj službi, brizi za rublje, u praonicama, u bolnicama, u sjemeništima, školama itd.

(2) Školske kongregacije, koje se posvećuju pouci i odgoju djece i mladeži.

(3) Misijske kongregacije. Posvećuju se evangelizaciji pogana, neznabožaca.

173. Služba molitve i pokore. — Ali služba za bližnjega nije samo u karitativnom i apostolskom radu. Ljudima je potrebna i briga za duše. Ima redovnica koje stalno žive u svojim samostanima, provodeći život u molitvi i pokori, da isprose od Boga potrebne milosti dušama, da zadovolje za grijehe drugih.

174. Kongregacije s vrlo različitim zanimanjima. — Poznati su nam dominikanci, koje je osnovao Španjolac sv. Dominik, a bave se propovijedanjem, poučavanjem, školstvom i misijama. Iz 13. su stoljeća!

Franjevci, koje je osnovao Talijan sv. Franjo, bave se propovijedanjem i misijama. Iz 13. su stoljeća!

Isusovci, koje je osnovao Španjolac sv. Ignacije, bave se propovijedanjem, poučavanjem, školstvom i misijama. Iz 16. su stoljeća!

Lazaristi, koje je osnovao Francuz sv. Vinko Paulski, bave se poučavanjem, misijama, vodstvom mladeži, brinu se za bolesnike i siromahe. Iz 17. su stoljeća!

Salezijanci, koje je osnovao Talijan sv. Ivan Bosco, bave se odgojem mladeži i misijama. Iz 19. su stoljeća!

175. Sadašnje stanje tih kongregacija ili redovnika. — U povijesti se uvijek javljao veći broj mladeži za redovnička, kao i za svećenička zvanja. Djeluju i danas u velikom broju iako se u posljednje vrijeme opaža pad zvanja.

36. U SLUŽBI CRKVE

IV. BISKUPI POGLAVARI BISKUPIJA

176. Uloga biskupa u Crkvi. — Sigurno poznajete nekoliko svećenika. Možda i nekoliko redovnika i redovnica. Možda poznajete i svoga biskupa. Vidjeli ste ga bar na dan kad ste primili sakramenat potvrde. Opazili ste da na glavi pod službom u crkvi ima posebnu kapu, koja se zove mitra, a u lijevoj ruci poseban štap s križem. Opazili ste da mu i župnik i vjernici iskazuju posebno poštovanje. Njegov blagoslov primili ste na koljenima.

Zašto posebno poštovanje prema biskupima? Zbog vrlo važnih funkcija što ih vrše u Crkvi. Biskupi su nasljednici apostola. Imaju istu misiju, iste vlasti, iste obveze i dužnosti. Biskupi su čuvari vjere: oni u ime Crkve bdiju nad božanskom istinom, nad svetim Evanđeljem, da ne bi ništa pokvarilo nauku ili kršćanski moral. Oni daju svećeništvo mladim seminaristima i redovnicima koje Crkva prima u svoju službu. Biskupi svakom katoliku podjeljuju sakramenat potvrde, snagu Duha Svetoga, koji će mu pomoći da se uspješnije bori protiv grijeha i da brani vjeru.

Napokon, mnogi biskupi poglavari su u biskupijama, tj. upravljaju dijelom svijeta pod autoritetom Pape.

Ima biskupa koji ne upravljaju nijednom biskupijom, kao što ima i biskupija kojima ne upravlja biskup.

Smatra se da danas u kršćanskom svijetu ima oko 2000 biskupija. Toliko je i biskupa upravitelja uz pomoćne biskupe.

Nasljednici apostola, ... čuvari blaga vjere ... posvetitelji svećenika ... poglavari biskupija (u većini) ... eto razloga da po-

štujemo biskupe! Još nešto ima što ne treba zaboraviti: nijedan svećenik ne postaje biskupom iz ambicije ili interesa. Autoritet u Crkvi nije tiranija. Neko sredstvo kojim se posvećuje za druge. Isus je govorio svojim apostolima: »Ja sam među vama kao poslužnik« (Lk 22, 27). I malo kasnije dragovoljno se daje prikovati na Križ. Isto tako, kad se posvećuje novi biskup, upućuju mu se riječi: »Posvećuješ se za narod.« Kao nekoć veliki svećenik, tako se i biskup uzimlje od ljudi i postavlja se na korist ljudima da im služi u svemu što se odnosi na vjerski život (Hebr 5, 1).

177. Kako se postaje biskupom? — Svećenik postaje biskupom uz posebne uvjete.

1. Treba da ima najmanje trideset godina života i pet godina svećeništva.

Osim ponekad u misijskim zemljama, biskup postaje redovito između 45. i 55. godine.

2. Mora biti odobren od Pape. Bez obzira na to kako biva predstavljan Papi, Papa ima zadnju riječ. Designirani biskup nema nikakve vlasti dok ga Papa ne potvrdi.

3. Napokon, designirani i odobreni biskup mora još od Pape dobiti dopuštenje da bude posvećen. To biva vrlo svečano. Uz biskupa posvetitelja posvećuju ga još dva biskupa asistenta.

178. Biskupi su čuvari vjere. — Prva biskupova briga mora biti da bdije nad vjerom da uvijek ostane čista, zaštićena od zablude. Zašto? Jer nema na svijetu ništa važnije od vjere, po kojoj se duše upućuju kako će ići u nebo.

Dosljedno tome, pri posveti biskupa Crkva pita svećenika koji se ima posvetiti za biskupa da li čvrsto vjeruje u sve istine kojih će biti branitelj, odbacuje li i osuđuje sve što je tome protivno i prihvaća li s poštovanjem katoličku predaju, tradiciju. Na svako pitanje kandidat odgovara: »vjerujem« ili »prihvaćam«.

Zato se u najvažnijem času posvete (polaganje ruku) uz »primi Duha Svetoga«, pomazanje glave i ruku svetim uljem, primanje križa i prstena, knjiga Evanđelja otvoreno stavlja na ramena i na glavu izabranika. Potresna slika, koja svakome govori: božansko blago objavljene istine, dragocjenije od svega, treba da biskup čuva, brani, predaje osobnom poukom ili po drugim svećenicima. Kandidatu se daje na znanje da propovijeda Evanđelje narodu koji mu je povjeren, da se brine

samo o Božjim stvarima, da gori željom za dobrom ... da radi stalno ... da ga prate ljubav za istinom, iskrena želja za mirom, poniznost sve do mržnje prema oholosti, te iskrena ljubav prema Petrovu nasljedniku ...

179. Biskupi su poglavari i oci svoga naroda. — Posvećeni biskup odjednom je postao poglavar i otac svih, i svećenika i laika koji su mu povjereni.

On je poglavar, odgovoran u svojoj biskupiji u primjenjivanju crkvenih zakona, dužan da se brine za sjemeništa, za materijalno i duhovno dobro svećenika, za imenovanja svećenika u razne službe u biskupiji. Mora biti odlučan i energičan u svemu što je na dobro Crkve.

Ali isto tako ne smije zaboraviti da on mora biti i otac duša, pun dobrote i milosrđa za sve. Treba da bude čovjek svih, ne samo svog vjernog stada, nego i nevjernog mnoštva, posebno otac siromaha, stranaca i svih koji trpe.

Kao poglavar i otac duša biskup ima pravo računati na poslušnost svojih sinova. I Crkva to očekuje od vjernika i svećenika.

Kad sve to znamo, molimo za svog biskupa, koji ima velike brige, da uz pomoć Božju ispuni svoje poslanstvo. Svećenici to čine svaki dan u svetoj Misi.

180. Zajednica biskupa — sabori. — Sabori su skupovi biskupa, koji se sastaju da razmišljaju o pitanjima vjere i discipline.

Crkveno zakonodavstvo poznaje pokrajinske i međupokrajinske sabore. Ali najvažniji su opći sabori, na koje su pozvani svi biskupi cijelog svijeta.

Samo Papa odlučuje gdje će se održavati, s kojim programom, te kad će se završiti. Osim toga, Papa potvrđuje i saborske odluke.

Tako sjedinjeni s Papom, mogu biskupi donositi odluke o istinama vjere. Mogu donositi definicije o istinama vjere.

Od početka Crkve bio je dosad 21 opći sabor. Najvažniji su sabori: Nicejski (325), Tridentski (1545—1563), Prvi vatikanski (1869—1870) i Drugi vatikanski (1961—1965).

37. U SLUŽBI CRKVE

V. PAPA, POGLAVAR SVEOPĆE CRKVE (1)

181. Svaki biskup postavljen na upravu biskupije, poglavar je te biskupije. — Svećenici i laici dužni su mu poslušnost u vjerskim stvarima.

Ali kao što su se apostoli pokoravali svetom Petru, kojega je Isus izabrao da bude glavni poglavar Crkve, tako su se i svi biskupi pokoravali nasljedniku svetog Petra, koji se nazivlje Vrhovnim Svećenikom ili, jednostavnije, Papom.

Papa je nasljednik svetog Petra. Pavao VI., koji je sada na vlasti, jest 262. Papa nakon prvaka apostola. Kao što su biskupi nasljednici apostola, Papa je nasljednik svetog Petra. Ima istu misiju, iste ovlasti, iste obveze koje je imao i ponizni ribar kome Isus reče: »Ti si Petar i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu« (Mt 16, 18).

Sveti Petar bio je biskup u Rimu: Papa je također biskup Rima. Boravi u Vatikanu.

Sveti Petar predstavljao je Isusa Krista, bio je njegov zamjenik kod apostola i prvih kršćana: Papa je i sad Kristov predstavnik, »njegov zamjenik« među biskupima, nasljednicima apostola i među svim ostalim vjernicima, nasljednicima prvih kršćana.

Napokon, sveti Petar upravljao je svom Crkvom od početka Crkve, a Papa upravlja današnjom Crkvom, koja je raširena u cijelom svijetu.

182. Papa je vrhovni čuvar vjere. — (1) Papa bdije nad vjerom, tj. nad svetim blagom istina koje nam je Bog objavio, bilo da se radi o istinama dogme (kao što su Trojstvo, utjelovljenje, otkupljenje, milost, itd...), bilo da se radi o istinama morala (zapovijedi i savjeti svetog Evanđelja). Uz pomoć biskupa u biskupijama, stalna mu je briga da ništa ne promijeni smisao Riječi Božje.

(2) Papa poučava. Pomoću konzistorijalnih alokucija (zborovi kardinala, v. 38. pogl.), pomoću obreda kanonizacije svetaca, po nekim odredbama rimskih kongregacija, koje Papa odobri, mnoštvom pisama za posebne prilike, a osobito po enciklikama (grčka riječ, koja znači »okružno pismo«), upućenima svemu svijetu, Papa izlaže neki dio nauke, upozorava na koju zabludu ili nastoji da se spozna misao Crkve o velikim problemima o kojima se raspravlja u svijetu.

(3) Budući da Papa naučava, događa se da i osuđuje. Neki se zbog toga čude, a ponekad se i srde. Međutim, to je potpuno naravno i potrebno: kako će točno odrediti istinu ako ne odbaci zabludu?

(4) Napokon, Papa ima vlast da proglasi kako je neka istina dio blaga vjere. To se zove »»definirati«. Kad definira (to su vrlo rijetke prilike), ne znači da on ima neku posebnu objavu niti inspiraciju, sličnu onoj svetih pisaca. Kad hoće nešto definirati, kad jasno iznosi tu nakanu i govori ukoliko je vrhovni poglavar sve Crkve i kad se radi o stvari koja spada na vjeru i kršćanski moral, kao čuvar svete predaje, ima privilegij neprevarljivosti, tj. Božje pomoći, koja ga čuva da se ne prevari.

(5) Tako je prva funkcija Pape da bdije nad Božjom Riječi, da poučava i osuđuje, a prema potrebi i da definira. U svemu tome on je vrhovni čuvar vjere. Svi Pape nisu bili sveci (takvih je samo 79), ali uz Božju pomoć svi su oni imali volju da čuvaju u čistoći blago vjere. Pri svršetku života, nakon mnogog rada i borbe, a možda i patnje, zadnja misao Pape mora biti da, uzdajući se u Božje milosrđe, na sebe primijeni u nadnaravnoj nadi riječi svetog Pavla Timoteju: »Trku sam dovršio. Vjeru sam sačuvao« (2 Tim 4, 7).

183. Papa je također vrhovni poglavar cijele Crkve. — Papa nije samo vrhovni čuvar vjere, nego je i vrhovni poglavar cijele Crkve u punom smislu riječi. Njegov autoritet u Crkvi obuhvaća sve osobe i sve stvari i u duhovnom, i u vremenitom, i disciplinskom redu.

Definitivno je osuđena zabluda da sabori mogu imati ikakvo pravo kontrole nad Papom u njegovim odlukama. Druga je zabluda da bi se moglo tražiti od sabora da reformiraju neku Papinu odluku.

184. Vrhovni poglavar i sluga slugu Božjih. — Ali ne varajmo se u tome! Ovdje je vrijeme da se sjetimo što smo već govorili o biskupima. Sva vlast u Crkvi u službi je duša. I kad se radi o vrhovnom svećeniku, o Papi, može se reći da je on više nego itko »sluga Božji za dobro drugoga« (Rim 13, 4). Ne može se zamisliti zvanje u kojem bi bilo manje osobnog interesa. Vrhovna vlast? Sigurno! Ali u službi svih, ili još bolje, u službi svakog od onih koji vjeruju.

185. Papa je garancija jedinstva Crkve. — Kako je to moguće? Pokušajmo to shvatiti. Papa privlači svakog katolika k Isusu: najskromniji od vjernika, u nepoznatom selu, bez osobne kulture, ako je poučljivo sjedinjen sa svojim biskupom, po svom biskupu sjedinjen je s Papom, a preko njega sjedinjen je s vjerom cijele Crkve. On se naslanja na Evanđelje, na Isusa Krista kao na čvrst temelj. Takav svoj život gradi na pećini. Nakon toliko proteklih vjekova on pije još na vječno čistom i svježem izvoru što ga je svijetu otvorio Isus Krist. Tako Papa čuva jedinstvo među svima. Od Istoka do Zapada, ljudi svih društvenih staleža, svih krajeva, svih rasa, svi gledaju prema zajedničkom Ocu. Svi oni čine »jedno u Isusu Kristu« (Gal 3, 28). U njihovim očima Papa je iznad svega što ih rastavlja. On je iznad naroda. Bez sumnje, njegovo ljudsko srce ima pravo da kuca osjećajem za svoju vlastitu domovinu. Ali Duh Božji daje mu snagu da bude pastir svih i da ima za sve istu ljubav, pa i odanost prema svima.

Budući da nas tako čuva u jedinstvu iste vjere i iste ljubavi, tko da ne vidi izvanrednu službu koju Papa čini svakome od nas? Kakva sigurnost i mir duše kad znamo da smo po Crkvi i po njezinu vrhovnom poglavaru »ukorijenjeni«, kako veli sveti Pavao, u Kristu Bogu!

Bolje ćemo razumjeti veličinu milosti, kad pomislimo na nesigurnost nauke u kojoj žive i umiru tolika naša kršćanska braća, od nas odijeljena. Među njima ima mnogo plemenitih duša. Molimo Boga da im dade želju za vjerskim jedinstvom, da im pomogne shvatiti ulogu što je ima u životu katolika nasljednik svetoga Petra.

38. U SLUŽBI CRKVE

V. PAPA, POGLAVAR SVEOPĆE CRKVE (2)

186. Papu u upravljanju Crkvom pomažu kardinali. — Kako vidite, Papino poslanstvo, protežući se na sav svijet, zahtijeva veliku brigu. Jasno je da mu je potrebna pomoć u golemoj brizi upravljanja svom Crkvom. Između onih koji mu pomažu najprije treba govoriti o kardinalima.

Uz Papu, kardinali su najvažnije osobe u Crkvi. Zovu ih ponekad »crkvenim knezovima«.

U starim vremenima kardinalom su zvali svakog biskupa, pa i svećenika koji je po funkcijama na neki definitivan način bio vezan uz jednu crkvu. Riječ »kardinal« dolazi od latinske riječi »cardo«, što znači baglama na vratima. Sliku je lako razumjeti.

Dakle, kardinala bijaše svuda u vrlo velikom broju. Kasnije je ime »kardinal« bilo rezervirano samo članovima klera rimske Crkve.

Napokon, sad se ta riječ upotrebljava samo za neposredne Papine suradnike. Zajedno čine »sveti kolegij«.

Kardinale imenuje sam Papa, a izabire ih kako mu se svidi. Velika većina kardinala su biskupi. Ali Sveti kolegij sastoji se i od nekoliko redovnika. I običan svećenik može dobiti naslov kardinala.

U načelu se kardinali imenuju zato da pomažu Papi i moraju biti u Rimu.

Međutim, treba razlikovati kardinale koji nemaju svoje biskupije i one koji upravljaju biskupijom.

Oni koji su bez biskupije i bez ikakve vanjske odgovornosti stalno su u Papinoj službi i ne mogu se udaljiti iz Rima bez Papina dopuštenja.

Koji su upravitelji biskupija, trajno ostaju u biskupijama. Koji su trajno uz Papu, bave se administrativnim poslovima Crkve.

Rezidencijalni kardinali u Rimu nisu više svi Talijani, nego ima i drugih narodnosti. Danas je u Rimu i jedan hrvatski kardinal.

187. Kardinali izabiru Papu. — Nakon Papine smrti svi se kardinali iz svega svijeta moraju skupiti u Rimu. Još od 11. stoljeća oni biraju novog Papu.

Izbor se obavlja u Papinu dvoru u Vatikanu. Da bi se spriječio svaki utjecaj izvana, kardinali su strogo zatvoreni (»conclave«, što dolazi od dvije lat. riječi »cum« i clavis«, tj. s ključem, zaključani). S njima su njihovi tajnici i ostalo potrebno osoblje. Tako ostaju odvojeni od ostalog svijeta dok između sebe ne izaberu novog Papu. Nekad izbor brzo svrši, a nekad se i odulji, ukoliko kandidat ne dobije dovoljan broj glasova (najmanje dvije trećine).

188. Kardinali i Rimske kongregacije. — Kardinali koji rezidiraju u Rimu zbog mnogih svakodnevnih poslova u upravi sveopće Crkve, raspoređeni su po tzv. »Rimskim kongrega-

cijama«. Oni su poput ministara u državnim poslovima — jedna vrsta crkvenih ministara.

Svakoj kongregaciji na čelu je jedan kardinal, uz koga su na poslu drugi kardinali, tajnik koji biskup ili nadbiskup, teolozi, pravnici, svećenici ili redovnici, nazvani konzultori, a ima i jednostavnih svećenika i laika. Odluke kongregacija stvaraju se u ime Papino i objavljuju se uz njegovo odobrenje.

189. Glavne Rimske kongregacije jesu: 1. Kongregacija za nauku vjere. Sada joj je na čelu hrvatski kardinal dr Franjo Šeper. U toj Kongregaciji nalazi se novoosnovana Središnja teološka komisija. — 2. Kongregacija za istočne Crkve. — 3. Kongregacija za biskupe i biskupije. — 4. Kongregacija za sakramente. — 5. Kongregacija za bogoštovlje. — 6. Kongregacija za procese proglašenja svetih. — 7. Kongregacija za svećenike. — 8. Kongregacija za redovnike i svjetovne institute. — 9. Kongregacija za katoličke nauke (odgoj). — 10. Kongregacija za evangelizaciju naroda (misije).

Postoje još i tri sekretarijata i tri sudišta i šest ureda.

190. Odnosi Pape s različitim državama. — Po kongregacijama Papa upravlja unutrašnjim poslovima Crkve. Što se tiče odnosa s državama, postoje ambasadori ili legati. Papa obično ima jednog ministra, posebno zaduženog za vanjske poslove. Nosi ime državnog sekretara.

39. U SLUŽBI CRKVE

V. PAPA, POGLAVAR SVEOPĆE CRKVE (3)

191. Kako živi Papa? — Papa ima danas svoju simboličnu državu (»Država Vatikan«) i potpuno je neovisan od talijanske državne uprave. Tu su zgrade i vrtovi na vatikanskom brežuljku. Državica ima svoju upravu, željeznicu, poštu i ostalo što joj je potrebno.

Papin radni dan je vrlo naporan. Početak je posvećen molitvi i svetoj Misi. Zatim slijede primanja. Svaki dan prvi dolazi kardinal državni tajnik, a onda ambasadori koji su zatražili audijenciju i pojedini kardinali prefekti Kongregacija, koji žele razgovarati o stvarima koje spadaju u njihovu administraciju. Slijede biskupi, redovnici, misionari, svećenici, laici

— ponekad u velikom broju, bilo u privatnim, bilo u javnim audijencijama, koje su ponekad veoma brojne. Obično te audijencije traju od 9 sati prije podne do 2 sata poslije podne, no nekad i dulje.

Izvan audijencija Papa proučava najteža pitanja koja na nj spadaju, sprema i piše apostolska pisma i enciklike, mnogo moli i, ako mu preostane vremena, čita najvažnije stvari koje ga zanimaju.

192. Poštovanje prema Papi. — Svaki katolik ima posebne dužnosti prema Papi. Najprije treba da ga poštuje. Njegov je rad težak i za tijelo i za duh, a on ga obavlja kao najmanji između nas. Ali njegov život svakog dana ima svoje posebne moralne brige i patnje. Zajednički je otac, koji ima veoma veliku odgovornost. Vrhovni je čuvar vjere, muče ga brige za tolike Crkve po svemu svijetu, briga za one u kojima se nastavlja Spasiteljeva agonija, boli ga razjedinjenost kršćana i bijeda poganskih naroda, a često ga napadaju i sami katolici.. I tako to traje svaki dan pa do smrti. Da li osjećate prema Papi sinovsku zahvalnost? Nemojte zaboraviti na to.

193. Poslušnost prema Papi. — Vidjeli ste prije (v. 37. pogl.) da treba slušati Papu kad definira neku vjersku istinu, jer je tada neprevarljiv (nepogrešiv). Ali to su rijetki slučajevi. Vjersku istinu koju Papa proglasi treba vjerom prihvatiti. No treba ga slušati i u drugim stvarima. Kad poučava, kad daje neke smjernice koje se tiču vjere i morala i duhovnog života, sve je to u interesu opće Crkve, u interesu svih vjernika. Drukčije misliti, oklijevati poslušati, raspravljati i mrmljati, znači ne biti dobar katolik. To znači opteretiti svoju savjest.

194. Kako pomagati Papu? — Poštivanje i poslušnost prema Papi prve su naše dužnosti. No ne smijemo zaboraviti ni plemenitost. Posebno se to očituje u molitvi.

Potrebne su mu Božje milosti. Svi svećenici u Crkvi mole svaki dan u Misi za Papu. Zašto ne bismo i mi tako činili u svojim molitvama jutrom i večerom, a posebno nedjeljom za vrijeme Mise, velike Kristove Žrtve za spas svijeta? Drugi oblik plemenitosti sastoji se u materijalnoj pomoći. Potrebna je takva pomoć ne samo za administraciju u Vatikanu, nego osobito za pomaganje misija po svijetu.

195. Gdje je Papa, tu je Crkva. — Sigurno vam je sad jasnija uloga Pape u Crkvi. On je poglavar cijele Crkve. Zamjenik

je Isusa Krista, čvrsti temelj na kome je sagrađena Crkva. Iskrena odanost Papi oznaka je katoličkog duha. Papa je i naš poglavar i naš otac. Kakvo mjesto zauzima u našem životu? Mislimo li na nj bar katkada? Molimo li za njega? Jesmo li spremni slušati ga u svemu bez izuzetka? Ako možete odgovoriti s »da«, radujte se tome. Biti, naime, daleko od Pape, znači biti daleko od Crkve. A biti daleko od Crkve, znači biti daleko od Krista!

40. U SLUŽBI CRKVE

VI. LAICI

196. I laici su u službi Crkve. — Svatko razumije da je Papa s biskupima poglavar Crkve, a svećenici i redovnici njihovi pomagači. Svi su u službi Crkve. Ali mnogi ne znaju da su i laici dužni u ime svoje vjere služiti Crkvi. Potpuno sigurno! Crkva nastavlja Kristovo djelo, pa kako bi iskreni katolici mogli biti indiferentni da se ne brinu za Crkvu, za njezine potrebe za njezin napredak, za njezine patnje, za njezinu budućnost, a sav im je život utemeljen na vjeri u Krista, na Kristovoj ljubavi!

Laici su u svim vremenima pomagali Crkvu. Ne samo materijalno nego i svojim apostolskim radom.

197. Materijalna pomoć za Crkvu. — Crkva je društvo koje se rađa, živi i razvija se. Tako se razvija kraljevstvo Božje. Plemeniti laici pomažu joj u tom razvoju uz velike žrtve.

Ne samo da je potrebno pomagati upravi Crkve s Papom, nego i u svakoj biskupiji i župi. Davno su prošla vremena kad su građanske vlasti materijalno pomagale Crkvu.

198. Crkva i novac. — Mnogo se puta čuje kako neprijatelji Crkve ozloglašuju Crkvu zbog bogatstva. To je kleveta. Pratite li koliko Papa pomaže misije u poganskim krajevima? Zar prvi ne daje priloge prigodom bilo koje katastrofe u svijetu? Za siromašne nakon ratova, nakon epidemija, potreba, poplava, Papa je uvijek prvi koji pomaže i koji pozivlje druge da pomognu.

U svakoj župskoj crkvi što je god potrebno tko će nabaviti ako ne pravi vjernici-laici?

199. Duhovna pomoć Crkvi. — Još je potrebnija duhovna pomoć Crkvi. Dobrovoljni katehisti za kršćansku formaciju djece i odraslih, napose tamo gdje nema svećenika, velika su pomoć Crkvi.

200. Obrana Crkve. — Ne radi se samo o tome da treba služiti Crkvi i da je treba pomagati materijalno i duhovno, nego je treba i braniti.

Zar je Crkvi potrebna obrana? Sigurno! Protiv koga? Nekada protiv progona, a stalno protiv zlobe i kleveta. Ako dosad niste čuli, čut ćete kasnije u životu kako protiv Crkve kruže laži razne vrste: da se Crkva bavi politikom, ... da se protivi društvenim reformama ... da je neprijateljica širokih slojeva naroda ... da nanosi štetu čovjeku govoreći o ljubavi i poniznosti ... da katolici nisu bolji od drugih ... da širi mračnjaštvo ... Sve je to nepravda i nasilje kojim se služe neprijatelj Crkve. Bitno je da uvijek ostanemo tvrdi u vjeri, da imamo povjerenja u svoje svećenike i biskupe i da uvijek živimo kao gorljivi kršćani. A kad možemo, treba da i protestiramo protiv bilo koje laži koja se iznosi na Crkvu. Ta, i mi smo Crkva. Moramo braniti sebe, a ne samo svećenike i crkvene predstavnike.

41. U SLUŽBI CRKVE

VII. LAIČKI APOSTOLAT

201. Poziv i dužnost laika za apostolat. — Dužnost je svih katoličkih laika da služe Crkvi, da je pomažu u svim materijalnim i duhovnim potrebama, pa i to da privode duše k Bogu i Crkvi. Osvojiti dušu za Crkvu znači osvojiti je za Krista. Osvojiti je za Krista znači uputiti je prema nebu i dovesti je Bogu. Ta dužnost katoličkih laika stara je toliko koliko i Crkva. Da su u prvim vremenima samo biskupi i svećenici širili Evanđelje, vjera bi se sporije širila po svijetu. Naprotiv, brzo se širila. Počevši od Jeruzalema, apostoli su širili Evanđelje i vjera se razvila najprije na Istoku, pa onda na Zapadu iznenađujućom brzinom. Zašto? Jer su najgorljiviji obraćenici postali i sami širitelji vjere. Siromasi, kao i bogati, robovi, kao i plemići, neškolovani, kao i školovani, radili su brižljivo na tome da se Evanđelje širi u svim slojevima društva. Od srca

do srca, od duše k duši. Jedna vatra zapalila bi novu vatru. Tako je kršćanstvo osvojilo ogromno rimsko carstvo. Svi su širili Evanđelje. Početkom IV. stoljeća kršćani su poznati svuda po rimskom carstvu.

Ne samo u stara vremena, nego u svim vremenima katolički su laici pomagali svećenicima i biskupima u širenju Evanđelja i katoličke vjere. Nekad više, nekad manje. Nekad više pojedinačno, nekad organizirano.

202. Zašto su laici dužni apostolski djelovati? — Svećenicima je, osobito u današnje vrijeme, potrebnija pomoć laika više nego ikad prije — osim u početku kršćanstva. Manjak svećenika se svuda po svijetu osjetno opaža. I po selima i po gradovima potrebe su velike. Gotovo svuda u svijetu rad svećenika je ograničen. Nemaju pristupa u škole. Ni u niže, ni u srednje škole, ni na sveučilišta. Svećenici ne mogu biti u tvornicama, radionicama, uredima, sindikatima, na sportskim terenima, u redakcijama novina. Tamo lakše dopiru laici, pa mogu širiti i Evanđelje.

203. Koju nauku i kako će je laici širiti? — Nauku Evanđelja, kršćansku nauku. Onakvu kakvu nalazimo u ovoj knjizi. »Mnogi, naime, ljudi mogu čuti za Evanđelje i upoznati Krista jedino preko laika s kojima dolaze u doticaj« (Dekret o apostolatu laika, 14).

Svaki vjernik dužan je propovijedati Evanđelje svjedočanstvom kršćanskog života: »Vaše svjetlo neka tako zasja pred ljudima da vide vaša dobra djela i da slave Oca našeg nebekog« (Mt 5, 16).

Kršćanski laik traži priliku da Krista navješćuje riječima, bilo onima koji ne vjeruju, da se privedu k vjeri, bilo vjernicima da se pouče, učvrste i potaknu na gorljiviji život i u srcu svih treba da odjekuju riječi apostola Pavla: »Jao meni ako ne budem propovijedao Evanđelje« (1 Kor 9, 16). (v. Dekret o apostolatu laika, 6).

Ako mladež pošteno provodi mladost i živi tako po vjeri, već svjedoči za Krista i širi nauku Evanđelja, Ako obitelji žive po vjeri, ako rađaju i kršćanski odgajaju djecu, već svjedoče za Krista i šire Evanđelje. Ako idu nedjeljom na Misu, ako se često ispovijedaju i pričešćuju, daju dobar primjer drugima i šire Evanđelje.

Ali danas kod nas svaki laik ima priliku da poučava odrasle u vjeri i da ih pripravi za krštenje, za prvu Ispovijed i Pričest, za sakramenat Potvrde, za sakramente umirućih. Primjerom i riječju svi imaju priliku da pouče neuke da prihvate Kristovu vjeru. Svagdje se može djelovati. U susjedstvu, na radnom mjestu, na putovanju, svagdje.

204. Za one koji se žele napose posvetiti katehizaciji mladeži ili odraslih, postoje škole za što stručniju pripravu. Tako stručno osposobljeni laici mogu učiniti više dobra nego svećenici, jer je njihovo svjedočanstvo mnogo privlačnije. Pokazalo se uspješnijim kad laici-intelektualci sudjeluju na misijama kao svjedoci kršćanskog života, kao svjedoci koji Crkvi i domovini rađaju brojnu djecu i temeljito je kršćanski odgajaju. Mladež koja je moralno nastradala najuspješnije privode na pravi put dobri laici svojim kršćanskim životom i savjetom. Mladi dobri vjernici mogu u današnjem zatvorenom društvu izvršiti djela koja zadivljuju. Socijalni radnici koji su se uputili za našim radnicima u inozemstvo mnogo su dobra učinili savjetom i kršćanskim primjerom života.

205. Različiti oblici Katoličke akcije. — Pod vodstvom Crkve laici osnivaju u mnogim zemljama društva za djecu i za mladež srednjih škola ili za sveučilišnu mladež, posebno za radničku, a posebno za seosku, i tako je odgajaju za savršenije vjernike, koji će postati zaista sô, kvasac i svjetlo u svijetu u kojem žive. Takva su društva donosila Crkvi velike plodove, pa su ih preporučivali i Pape i biskupi. Kod nas je uspješno djelovao u tom pogledu profesor dr Ivan Merz. Drugi vatikanski sabor preporučuje takva društva i želi da se osnivaju gdje je god to moguće.

42. U SLUŽBI CRKVE

VIII. ŽUPA

VIII. Župa

206. Porijeklo župe. — Svaki laik pripada jednoj župi, jednoj biskupiji, Crkvi. To je njegova župa, njegova biskupija, njegova Crkva, kojoj želi služiti.

U župi se rodila njegova vjera i tu se hrani istinom i milošću. U počecima kršćanstva nisu postojale župe. Kroz prva tri vijeka sam je biskup obavljao pastoralnu djelatnost među

vjernicima. Uz svećenike i đakone obavljao je službu Božju nedjeljama i blagdanima u svom biskupskom gradu. Kršćani su dolazili na službu odasvud, i iz dotičnog grada i sa sela i tako se okupljali oko biskupa na zajedničku molitvu.

Širenje kršćanstva zahtijevalo je promjenu. Kad je došlo vrijeme te su se kršćani umnožili i posvuda rasijali, nije više bilo moguće da se svi okupe oko biskupa. Zato im je biskup slao svećenike, dajući im potrebne ovlasti i punomoći. Početkom 4. stoljeća pojavljuju se delegirani svećenici po gradovima i po selima. Vjernici su pravili crkve i stvarale su se župe.

Od 7. stoljeća tako je posvuda. Krajem 16. stoljeća Tridentinski sabor traži da svaka biskupija bude podijeljena na župe i da svaka župa ima određenog župnika. Tako je vjerski praktični život u propovijedanju istine, primanju sakramenata i prikazivanju misne Žrtve postao svima pristupačniji.

207. Što je župa? — Najprije, to je dio područja biskupije. Župe nisu jednako velike. U gradovima zauzimaju manje područje, a po selima velika prostranstva.

Župa je i zajednica onih koji žive na određenom teritoriju biskupije.

Po broju vjernika gradske župe su često vrlo velike, dok seoske mogu biti vrlo malene.

U župi postoji crkva i župski stan sa župnikom, koji je odgovoran za župu. Ako je potrebno, sa župnikom radi jedan ili više pomoćnika.

208. Duša župe. — Župa je Crkva koja pruža svoja nadnaravna bogatstva svim vjernicima. To je Krist koji se tu susreće sa svakom dušom napose da je prosvijetli, obrati, očisti i spasi.

Župa se klanja Bogu, svemoćnom i predobrom, zahvaljuje Mu i moli Mu se ustrojstvom bogoštovlja, vjerskom službom i obredima.

Župa poučava vjernike vjerskim i moralnim istinama, poučava djecu i mladež u kršćanskom nauku, redovito svima osigurava propovijedi.

Župa prenosi milosti, koje je Isus Krist zaslužio, dijeljenjem svetih sakramenata.

Župa utvrđuje vjernike, pomaže im u ustrajnosti i posvećenju djelima pobožnosti i ljubavi.

Ali župa nije samo dužna da čuva vjernike. Dužna je i da pridobiva i one izvana, indiferentne i nevjerne opsežnijim apostolatom, a posebno laičkim.

Ta apostolska briga čini župu pravom vjerničkom obitelji. Bogatiji pomažu siromašnije i u materijalnom i u duhovnom pogledu.

Ako u župi kršćani žive odvojeno od svakoga i ne brinu se za druge, a možda ih i preziru, takvi kršćani nisu po Kristovu duhu.

Župa u kojoj se vjernici smatraju poput kvasca, pridobivajući druge za Božje kraljevstvo, takva je župa evanđeoskog duha.

209. Naše dužnosti prema župi. — Prema izloženom već znamo kakve su naše dužnosti prema našoj župi. Imamo dužnosti prema svojoj crkvi, prema župniku, prema svima, poznatima i nepoznatima, koji žive na teritoriju župe.

Dužnost prema župskoj crkvi sastoji se u brizi za njezino uzdržavanje, za popravke krova, zvonika i svega što spada na crkvu, za namještaj u crkvi, za uređenje crkve itd.

Dužnosti prema župniku sastoje se u tome da ga poštujemo i da mu budemo poslušni.

Poštovanje: župnik nije u župi radi uživanja. On nije čovjek zanata. Nije nikakav funkcionar. Predstavnik je biskupa i Pape, Crkve, Isusa Krista. Opterećen je brigom za duše u župi. Mora ih voditi u nadnaravni život. Budući da je čovjek, i on može imati nedostataka i pogrešaka. Zbog toga on trpi. Ali njegovi nedostaci ne ruše njegovo poslanstvo.

Poslušnost: u vjerskim stvarima župnik ima pravo tražiti da ga slušamo i da ga slijedimo. Dobar katolik neće ništa poduzimati u župi bez njegova pristanka.

Dužnosti prema drugima u župi mogu se svesti na jednu jedinu riječ: ljubav u svim oblicima. Pomagati valja materijalno siromahe i bolesnike, a u duhovnom pogledu treba biti strpljiv, odan, milosrdan. U apostolskom smislu valja biti strpljiv s indiferentnošću i nevjerom mnogih, dajući drugima primjer u vjeri i pobožnosti, uključivši se u rad laičkog apostolata.

210. Dužnosti prema biskupiji i Crkvi. — Svaki katolik pripada i svojoj biskupiji. Svaki katolik ima svog biskupa, koji

mu je poglavar i otac. Zato ga treba pomagati u svemu što je od općeg interesa za biskupiju. Svaki je katolik član velike Crkve. Poglavar sve Crkve je Papa. Treba pomagati i Papu, koji je univerzalni apostol. Treba se brinuti za misije, za širenje vjere u nekršćanskim zemljama, odazvati se uvijek Papinu pozivu u vezi s tim.

U župi ćete naći načina kako da upoznate Boga, kako ćete ga ljubiti i služiti mu i spasiti svoju dušu. Ali treba da gledate i preko granice svoje župe.

Sjedinjeni sa svojim biskupom i sa samim Papom, svojim molitvama treba da obuhvatimo i biskupiju i sav svijet. Zar ne govorimo svaki dan: »Neka Božje kraljevstvo dođe« u moju dušu i u sav svijet?

Budimo veliki po vjeri i po ljubavi!

43. CRKVA MOLI U JEDINSTVU S KRISTOM

I. JAVNA MOLITVA CRKVE

211. Crkva čini što je činio Krist. — Proučimo sada koja je uloga i koje su funkcije Crkve. Već smo više puta rekli: Crkva nastavlja djelo Krista Gospodina. Crkva čini što je činio Isus.

Dakle, Isus bijaše Čovjek savršene molitve: Crkva moli u jedinstvu s Isusom.

Isus bijaše Čovjek istine, koja spasava duše: Crkva širi istinu u jedinstvu s Isusom.

Isus bijaše Čovjek opće ljubavi: Crkva, koliko može, ublažuje ljudsku bijedu u jedinstvu s Isusom.

Isus bijaše Čovjek milosti, koja čisti i jača duše: Crkva čisti i jača duše u jedinstvu s Isusom.

Napokon, Isus bijaše Čovjek otkupiteljske patnje: Crkva trpi, Crkva će trpjeti do kraja svijeta u jedinstvu s Isusom.

Zato ćemo govoriti o molitvi, o širenju istine, o ljubavi, o milosti, o trpljenju Crkve, sve to u jedinstvu s Kristom, koji u Crkvi živi i u njoj je prisutan.

212. Molitva Crkve. — Ovdje ne govorimo o privatnoj molitvi, bilo osobnoj bilo obiteljskoj, što je svaki dan obavljaju kršćani, tj. milijuni ljudi, žena i djece.

Ovdje govorimo o javnoj molitvi, koja se obavlja u ime cijele Crkve.

To je skupna molitva, tj. to nije molitva jednog katolika, nego molitva katoličke zajednice.

To je vanjska molitva, koja izražava unutrašnje osjećaje duša riječima, pjesmom, gestama i obredima.

To je službena molitva, koju nadgledaju poglavari i svuda je ujednačena u svojoj liturgiji, bogoštovlju. Tako se zove skup pravila koji od službene molitve čini organizirano bogoštovlje.

Tako definirana, skupna, vanjska, službena, javna molitva prva je funkcija Crkve. Ona neće nikad prestati. Poučavanje u vjeri, djela ljubavi, dar milosti i patnja jednom će prestati, kao što će i svijet jednom prestati. Ali i kad sve vidljive stvari iščeznu, Crkva će se u nebu klanjati Bogu i vječno mu zahvaljivati.

213. Isus je u središtu crkvene molitve. — Prije svega, na javnu se molitvu odnose Isusova obećanja: »Gdje su dvojica ili trojica sabrana radi mene, tu sam i ja među njima« (Mt 18, 20).

Zato se crkvene molitve, kako ste sigurno opazili, završavaju riječima: »Po Gospodinu našemu Isusu Kristu . . . « itd.

Zato se osoba Isusa Krista ističe i pri dijeljenju sakramenata, i u službenoj molitvi Crkve-Časoslovu, a osobito u svetoj misnoj Žrtvi.

Sakramenti neprestano podsjećaju da milost potječe iz Spasiteljeve Žrtve.

Crkvena molitva-Časoslov svake godine slijedi Isusa u različitim etapama njegova života.

Napokon, sveta Misa, usko povezana s Euharistijskom Žrtvom svetoga Četvrtka i s krvnom i definitivnom žrtvom svetog Petka, nastavlja stvarno među nama djelo Kalvarije.

Crkvena molitva pomaže nam bolje nego ikakva druga vrsta molitve da se sjedinimo s Kristom — Bogom živućim i s njegovim Srcem koje plamti od ljubavi.

214. Crkvena molitva svake godine proživljuje sav Kristov život. — Gledajući kakvu brigu ima Crkva u svojoj molitvi, bolje ćemo vidjeti Kristov život (23. pogl.).

Svake godine mogu se razlikovati tri razdoblja u molitvi Crkve.

Pravo razdoblje podsjeća na tajnu Utjelovljenja. Počinje prvom adventskom nedjeljom, a svršava nakon Bogojavljenja.

Drugo razdoblje podsjeća na tajnu Otkupljenja. Počinje prvom korizmenom nedjeljom, a svršava Kristovim Uzašašćem na nebo.

Napokon, treće razdoblje podsjeća na tajne Milosti i Crkve, a traje od Uzašašća do Adventa.

Tako se od početka do kraja godine u kršćanskim srcima, ako su pažljiva, odvijaju tajne Kristove.

Uz ove potresne uspomene Crkva nije zaboravila u svojoj molitvi ni godišnjice svetaca. Sveci su najbolje proživljavali Isusa Krista i često su radije junački umirali nego da Ga ostave.

Već u 2. stoljeću počinju se štovati neki mučenici, a brzo za tim Presveta Djevica Marija, anđeli, sveti Ivan Krstitelj, sveti Josip, apostoli Petar i Pavao i drugi apostoli. Tijekom stoljeća uvedeni su u kalendar crkvene molitve i drugi sveci i svetice, koji nisu bili mučenici. Neki su od njih biskupi, svećenici, redovnici i redovnice, pa i laici.

215. Božanska služba-Časoslov. — Crkvena molitva izražena je prije svega u sakramentima, u svetoj Misi i u Časoslovu. Kasnije ćemo opširnije govoriti o Misi i o sakramentima, a sada nešto više o Časoslovu!

Što je Časoslov ili Crkveni službeni molitvenik? — To je javna i službena molitva Crkve, koja se diže svaki dan k Bogu u ime kršćanske zajednice za spas svega svijeta. Točno odgovara želji svetog apostola Pavla: »Tako prije svega molim da se upravljaju prošnje, molitve, zazivi, zahvaljivanja za sve ljude« (1 Tim 2, 1).

Tko je dužan da moli Časoslov? Najprije redovnici i redovnice, čija je to glavna dužnost (benediktinci, cisterciti, karmelićani, klarise). Zatim katedralni kanonici, svećenici u službi biskupa. Onda svi svećenici i zaređeni đakoni. Prije su te molitve bile u više knjiga, dok se u 12. stoljeću nije sastavila jedna knjiga pod imenom »brevijar« — kratki molitvenik, koji mi zovemo Časoslov.

Od čega se sastoje različiti dijelovi u Časoslovu? Od psalama, različitih dijelova iz Biblije, bilo Starog, bilo Novog Zavjeta, te od duhovnih spisa svetaca, saborskih dokumenata, od pjesama ili himana.

Starina psalama, njihov silan vjerski osjećaj (ljudska bijeda bez Boga, grižnja zbog grijeha, pouzdanje u Božju pomoć, očekivanje Mesije), primjer tolikih duša koje su sve poklonile Kristu, sve to čini da je Časoslov časna i vrlo korisna knjiga.

Ali od toga je mnogo veća sveta Misa, znak Kristove ljubavi do smrti.

44. CRKVA MOLI U JEDINSTVU S KRISTOM

II. SVETA MISA (1)

216. Isus Krist ustanovio je svetu Misu — potresan znak ljubavi. Misa nije ljudsko iznašašće. Sam Isus Krist ustanovio ju je prije svoje smrti. Kako je to bilo, već smo čuli. Sveti Matej veli: »Dok su blagovali, uze Isus kruh, zahvali, razlomi ga i davaše ga učenicima govoreći: Uzmite i jedite! Ovo je Tijelo moje. Zatim uze kalež te zahvali i dade im ga govoreći: Pijte iz njega svi, jer ovo je moja krv, krv Saveza, koja se prolijeva za sve za oproštenje grijeha« (Mt 26, 26—28).

Sveti Luka veli još jasnije: »Ovo je moje Tijelo koje se za vas daje... Ovo je moja krv koja se za vas daje... Ovo je moja krv koja se za vas prolijeva... Ovo činite na moju uspomenu« (Lk 22, 19—20).

Nekoliko sati kasnije, na sveti Petak, nakon podnesenih nepravdi i patnja, koje su nam poznate, Isus bijaše pribijen na Križ. Prikazao se i žrtvovao potpuno do smrti za otkupljenje svijeta.

To prikazanje na sveti Četvrtak i ta Žrtva na sveti Petak prva je Misa prikazana među ljudima, misa strašna i krvava, u kojoj Isus bijaše i Svećenik i Žrtva.

Sve Mise u budućnosti moraju biti tijesno povezane s tom Misom.

217. Misa u prvim vremenima. — »Ovo činite na moju uspomenu«, rekao je Isus apostolima. Sigurno je Crkva poslušala naredbu svog Učitelja. Apostoli su nastavili posjećivati hram, ali odlazeći iz njega, sastajali bi se s prvim učenicima u posebnim kućama na zajedničko blagovanje navečer. Na kraju obnavljali bi čine i riječi Kristove. To bijaše »lomljenje kruha«. Zatim bi slijedila Pričest Tijelom i Krvlju Isusa Krista. Zatim se »lomljenje kruha« odijelilo od običnog bla-

govanja. Od 2. stoljeća današnja Misa dobila je svoje obrise, svoj nacrt, svoj oblik.

Prvi dio sastojaó se od psalama, čitanja proroka, apostolskih pisama i nagovora. Drugi dio sastojao se od konsekracije ili posvete, od različitih molitava, poljupca mira i pričesti. Polovicom 3. stoljeća latinski jezik zamijenio je dotadašnji grčki.

Krajem 4. stoljeća »kanon« (prema grčkom »nepromjenljiva molitva«) već je ustaljen. To je glavni dio Mise. Uostalom, sve je naličilo na našu današnju Misu.

1. Ulaz svećenika i pomoćnika u procesiji, dok pjevači pjevaju psalam. Zatim molitve, poslanica i Evanđelje.

2. Vjernici donose na oltar svoje darove: kruh i vino. Kod prikazivanja novi psalam. Pranje ruku, nove molitve, Predslovlje, Svet.

3. Molitve »kanona«. Konsekracija-posvećenje. Poljubac mira. Pjevanje Gospodnje molitve »Oče naš«.

4. Vjernici pristupaju k Pričesti. Novi psalam. Nove molitve. »Idite u miru«.

Gospodine, smiluj se, Slava Bogu na visini, odgovori vjernika (I s duhom tvojim, amen) rano se pojavljuju. Vjerovanje tek oko 11. stoljeća.

Prvi dio Mise je javan: koji još nisu kršteni (zovu se katekumeni, od grčke riječi »oni koji su označeni«), veliki grešnici za vrijeme pokore mogli su prisustvovati. Nakon propovijedi bili su udaljeni iz crkve. Drugi dio Mise privatne je naravi: određen je samo za vjernike.

218. Različiti dijelovi naše Mise (danas). — Lako se može razlikovati ono što je od davnina ustaljeno u Misi: priprava, prikazivanje, posvećenje, pričest.

1. Priprava. Idemo k Bogu moleći od njega oproštenje grijeha (ispovijedna molitva), da s nama bude milostiv (Gospodine, smiluj se), slavimo Ga i priznajemo (Slava Bogu na visini) i molimo Ga za naše potrebe i za potrebe cijelog svijeta (molitva zajednice).

Bog dolazi k nama po svojoj nadahnutoj riječi (u čitanjima i Evanđelju) i po svećenikovoj propovijedi.

Na kraju prvog dijela, nedjeljama i najvećim svetkovinama moli se ili pjeva Vjerovanje, snažna potvrda katoličke vjere.

2. Prikazivanje. Označuje početak Mise u točnijem smislu. U isto vrijeme dok se prikazuju kruh i vino, prije nego budu posvećeni, i svećenik i vjernici se ponizno podlažu Božjoj volji i prikazuju svoje srce i svoj svagdašnji život (prikazanje, pranje ruku, molitva nad darovima, Predslovlje, Svet).

3. Posveta. To je središnja točka tajne. Bit kruha i vina postaje bit Tijela i Krvi Isusa Krista (sve molitve kanona).

4. Pričest. Njome se završava žrtva. Bilo da primamo svetu hostiju (sakramentalna Pričest), bilo da se duhovno združujemo s Kristom, molimo jakost od Isusa Krista, da nam pomogne živjeti daleko od grijeha u njegovu duhu i u njegovoj ljubavi.

219. Misa je najdivnija uspomena. — Bez obzira na to kakav je oblik primila tijekom vremena, očito je da je naša Misa temeljito ista Misa kao i Misa prvih vremena. Današnji svećenici prikazuju istu Misu kao i apostoli.

Ta Misa najdivnija je uspomena, uspomena Isusova žrtvovanja na Križu.

Kako reče apostol sveti Ivan, Isus Krist »sam je poznavao čovjekovu nutrinu« (Iv 2, 25), znao je da smo mi ljudi takvi da zaboravljamo druge kad ih više ne bude među nama, pa i one koji su nam činili najveće dobro. Želio je pak da Njega ne zaboravimo. Njega koji je potreban našim dušama. Kako ćemo Ga zaboraviti kad nam je ostavio Misu? Misa nam stavlja pred oči Večeru svetog Četvrtka i vodi nas pod Križ. Ona nas na neki način sjedinjuje bar svake nedjelje s Kristom Otkupiteljem, koji nas je toliko ljubio.

Sigurno ste opazili da svećenik koji prikazuje Misu nosi na misnom odijelu križ i da pod Misom čini znakove križa. Sve je to zato da ne zaboravimo Muku i smrt Kristovu.

220. Napose, Misa je Žrtva. — Nije Misa samo uspomena. Ona je prije svega prikazanje, prava Žrtva, Žrtva ispaštanja, Žrtva pomirbena, žrtva za grijehe. Misa je i poklonstvena Žrtva. I Žrtva zahvalnica. I molbena Žrtva. Pruža nam i pružat će do kraja svijeta neizmjerne plodove kalvarijske Kristove žrtve.

To je središte nauke o Misi. Opširnije ćemo o tome govoriti u slijedećoj lekciji. Nastojte to što bolje shvatiti. Tko to razumije, ne može ostaviti Isusa Krista!

45. CRKVA MOLI U JEDINSTVU S KRISTOM

II. SVETA MISA (2)

221. Sveta Misa i Kalvarija. — Ne može se razdvojiti misna Žrtva i kalvarijska Žrtva. Ne samo što Misa podsjeća na Kalvariju, nego posebno zato što je Misa produžetak kalvarijske Žrtve koja dolazi k nama. Zapravo, samo je jedna Žrtva, Žrtva Isusa Krista, umirućeg na Križu u Jeruzalemu, u duhu poklonstva i savršene zadovoljštine. Bezbrojne Mise koje su prikazane od svetog Petka primjenjuju nam neizmjerne zasluge kalvarijske Mise.

Na Kalvariji i na oltarima ista je Žrtva: Isus Krist. On se prikazao i žrtvovao svom Ocu: On nastavlja to prikazanje. Na Kalvariji i na oltarima isti je žrtvovatelj: Isus Krist. Svećenici su samo zamjenici. Oni mu posuđuju svoju dušu, svoj glas, svoje ruke. Po njima Isus govori i radi. Dokaz za to jest to što u najsvečanijem času, času posvete, ne govori svećenik: »Ovo je Kristovo Tijelo, ovo je Kristova Krv.« Ne, on govori: »Ovo je moje Tijelo, ovo je moja Krv.«

Na Kalvariji i na oltarima isto je žrtvovanje, iako su oblici žrtve različiti.

Na Kalvariji je Isus Krist trpio na svom tijelu i u svojoj duši. Prolijevao je svoju krv. I, napokon, umro.

Na oltarima nema više trpljenja, ni prolijevanja krvi, ni umiranja, jer je Isus Krist zauvijek u slavi. Ali postoji »kao slika smrti«. Vidljiva odvojenost njegova Tijela i njegove Krvi u posebnoj posveti kruha i vina, izvanredno sniženje njegova Božanstva, kroz vjekove i prostore produžuju Žrtvu Križa.

222. Misa nam primjenjuje zasluge Kalvarije. — Prema tome se razumije da nam misna Žrtva pruža zasluge neizmjerne kalvarijske Žrtve.

U Misi, kao i na Kalvariji, Isus se klanja svome i našem Ocu. On Mu zahvaljuje. On Ga moli. I On daje zadovoljštinu. Klanja se Isus Ocu u naše ime. Mi se slabo klanjamo.

Isus zahvaljuje Ocu za nas, koji to često zanemarujemo učiniti.

Isus za nas i moli. Naše su molitve naime često slabe i sebične i nemoćne bez Njega.

Napokon, Isus daje zadovoljštinu mjesto nas za naše slabosti i za naše grijehe. Samo On može potpuno nadoknaditi uvrede nanesene Bogu.

Kako vidimo, po čudu svete Mise nastavlja se Spasiteljevo otkupljenje. U svakom času. To se može reći bez pretjerivanja. Gotovo pola milijuna svećenika na svijetu, posvuda rasijani, prikazuju svete Mise svaki dan. Oni ponavljaju božanske riječi: »Ovo je moje Tijelo, ovo je moja Krv« te svakog časa i u svim zemljama obnavljaju otkupiteljsku Žrtvu.

223. Za koga se govori Misa? — Općenito se može reći da se Misa može prikazati na svaku duhovnu i vremenitu nakanu, samo ako je ona pravedna i ako ni u čemu ne vrijeđa vjeru, ni dostojanstvo ili čast Boga ili Crkve.

Dakle, svećenik može reći Misu za sebe osobno, za žive i mrtve, za bolesne, za mir u obitelji, za ustrajnost djece, za svagdašnji kruh.

Može reći Misu za raširenje vjere, za sigurnost Crkve. Za Crkvu i moli za vrijeme Mise svaki dan.

Lijep je običaj naručiti da se Misa rekne na vlastitu nakanu, da se prisustvuje i sudjeluje u toj Misi, da se pod njom primi Pričest. Mnoge milosti možemo dobiti ako se ponizno obratimo Srcu Isusovu, koje se prikazuje na oltaru posebno za nas. Da budemo bolji!

224. Kako treba prisustvovati svetoj Misi? — Ima više načina prisustvovanja svetoj Misi. Svi su dobri ako nas podsjećaju na pravo značenje svete Žrtve i pomažu nam da se pridružimo Žrtvi Isusa Krista. Više nego ikad, u najreligioznijem činu koji se može zamisliti, naše duše moraju biti žive, aktivne, prisutne. Misa se ne prikazuje samo »pred nama«, nego se prikazuje »s nama«. Pri prikazivanju govorimo: »Primi nas, Gospodine, duhom ponizne i srcem skrušene. Bila danas naša žrtva pred tvojim licem takva da ti se svidi, Gospodine Bože.«

Odličan je način da prisustvujemo svetoj Misi s Misalom i da slijedimo riječi molitve sa svećenikom, recitirajući ili pjevajući dijelove koji su određeni za vjernike, napose molitvu vjernika, koju mogu naizmenično moliti dva zbora ili neki predmoliti, a svi odgovarati.

Jednako je dobro ne slijedeći tekst razmišljati o velikim mislima što ih Misa pobuđuje u našem duhu i u našem srcu. Na početku treba da žalimo i da se kajemo za manjke i gri-

jehe. Kod prikazivanja iskrenom voljom odlučujemo da ćemo svaki dan vršiti svoje kršćanske dužnosti. Prije i poslije posvete klanjamo se Isusu. Prije i poslije Pričesti podržavamo želju da nam Isus pomogne živjeti bolje prema njegovu duhu.

Najbolji je način ne isključiti ni jedan od spomenutih. Jedna stvar je potrebna uvijek: biti na podnožju Kristova Križa i željeti iskoristiti plodove Kristove Žrtve.

225. Misa, izvor posvećenja. — Tako shvaćena i u životu primjenjivana, Misa će bez sumnje pružati obilje milosti. Posvećivat će nas i sigurnim putem voditi u nebo.

Čuvat će nas od zla duha, čistiti nas i voditi nas k spasenju. To je Isusova želja s Kalvarije. Isus to želi i iz svete Mise. Na početku misne Žrtve udaramo se u prsa skupa sa svećenikom, kajući se za grijehe. Molimo sa svećenikom u kanonu: »Molimo, Gospodine, blagohotno primi ovaj žrtveni prinos nas tvojih slugu i sve obitelji tvoje: prožimaj naše dane svojim mirom. Otmi nas od vječne osude i daj da se ubrojimo među izabrane tvoje.« Zatim: »Oče blagi, daj svima nama, djeci svojoj, da s blaženom Djevicom Bogorodicom Marijom, s tvojim apostolima i svetima, postignemo baštinu nebesku u tvom kraljevstvu, gdje ćemo te sa svim stvorenjem oslobođeni raspadljivosti grijeha i smrti slaviti po Kristu našem Gospodinu.« I opet pred Pričest: »Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga, ti si po volji Očevoj uz sudjelovanje Duha Svetoga, svojom smrću oživio svijet. Izbavi me ovim Presvetim Tijelom i Krvlju svojom od svih mojih opačina i svakog zla. Daj da se uvijek držim tvojih zapovijedi i ne dopusti da se ikad odijelim od tebe.« Kako bismo mogli kao vjernici biti na Misi bez žarke želje da ne postanemo bolji!

46. CRKVA MOLI U JEDINSTVU S KRISTOM

III. KUĆA BOŽJA

226. Kuća Božja. — Svi znademo kakva je naša crkva. Možda nam je poznata i neka druga crkva osim naše. Neke su crkve veličanstvene, druge su skromnije i siromašnije, ali sve su jednako dostojne poštovanja. Sigurno znadete zbog

čega. Svaka je crkva kuća Božja. U većini crkava Isus Krist je stvarno prisutan u svojoj Euharistiji. U svakom slučaju i u drugima se kao u spomenutim prikazuju svete Mise, žrtve Isusa Krista.

Crkve su i ljudske kuće, gdje se ljudi skupljaju na zajedničku molitvu, na ispit savjesti, na primanje sakramenata s odlukama da će bolje živjeti po Evanđelju. Prvi put ste ušli u crkvu kao mali pogani, dostojni sažaljenja, da primite milost krštenja. Možda će vas zadnji put drugi donijeti u crkvu nakon odlaska s ovog svijeta da vam drugi preporuče dušu milosrđu Božjem. Počeli ste svoj kršćanski život u crkvi. U njoj ćete ga i završiti.

227. Prve crkve. — Je li bilo katoličkih crkava u prvim vjekovima? Sigurno da je bilo!

Prve crkve bile su veće sobe u privatnim kućama. Takve sobe služile su za primanje i za razgovore. Ukoliko su pripadale kojem Kristovu učeniku, poslužile bi za sastajanje vjernika. Tu su vjernici slušali propovijedi. Tu su primali pomoć od braće ako su bili siromašni. Posebno bi se tu sastajali da sudjeluju u »lomljenju kruha«, kako su tada nazivali svetu Misu.

Ne može se točno odrediti kad su kršćani napuštali takva mjesta i počeli graditi prave crkve za javno bogoslužje. Te su crkve u početku bile kao veće dvorane pravokutna oblika, obično podijeljene stupovima na tri dijela. Imale su i posebna dvorišta s pokrivenim trijemom (»atrium«). Prema tome, zabluda je tvrditi da u prvim vjekovima nije bilo drugih crkava osim katakomba. U ovima su se vjernici sastajali u vrijeme krvavih progona, ali one nisu nikad bile redovite crkve.

228. Katakombe. — Posvuda ima katakomba. I na Istoku i na Zapadu. Što su katakombe? To su jednostavna podzemna groblja. Dugi i uski hodnici s više katova, koji su se križali jedni s drugima i proširivali s vremena na vrijeme da bi se stvorile male prostorije. U izdubljenja su se stavljala tjelesa pokojnika. Nad njima se vide natpisi, mozaici, slike. Katakombe su dragocjeno svjedočanstvo vjere naših davnih pradjedova, vjere u glavne vjerske istine, koje su i naše.

Ali iako katakombe nisu bile crkve, ipak su služile kao bogoštovna mjesta, bilo za vrijeme pokopa, bilo na godišnjice smrti mučenika. U tom drugom slučaju sveta Misa bi se pri-

kazivala na samom grobu onih koji su prolili svoju krv za Isusa Krista.

229. Romanske, gotske, moderne crkve. — Kad je rimsko carstvo postalo kršćansko (milanski edikt 313, izdan od cara Konstantina, kojim se proglašava sloboda Crkve), počele su se praviti i crkve u većem broju. Bile su obično kao bazilike, ali od 9. stoljeća gradile su se u obliku latinskog križa. Međutim, od 11. stoljeća nastaje novi zanos za vjeru i za religioznu umjetnost.

To oduševljenje vjernika nastavlja se do 13. stoljeća. Ne samo intelektualna aktivnost u ponosnoj slobodi, već se često opaža i bogatstvo u svemu, pa i u gradnji crkava.

Često nepoznati ili malo poznati graditelji podizali su remek-djela vjere, umjetnosti i znanosti, kojima se još i danas divimo.

U 11. i 12. stoljeću prevladava romanski stil. U 12. i 13. stoljeću dolazi gotski stil s veličanstvenim katedralama.

Velike su razlike između romanskog i gotičkog stila. U tehničkom pogledu drukčije se rješavao problem svoda.

Bazilike su bile s drvenom krovnom konstrukcijom i nisu bile sigurne od požara.

Romanska umjetnost gradi svod od kamena u polukrugu ili u obliku sjenice. Pravile su se solidne crkve, otporne u slučaju vatre, ali su bile malo nezgodne za oko i unutra tamne. Gotička umjetnost sačuvala je svod od kamena, ali šiljasta oblika. Svodovi su se dizali visoko u nebo i tako oslobađali zidove. Po velikim prozorima svjetlo je kroz okna blještilo u valovima. Te su crkve do danas sačuvale svu svoju veličajnost i nisu zastarjele.

Religiozno građevinarstvo kasnijih vjekova ima opet svoju draž, npr. crkva svetog Petra u Rimu (16. stoljeće) i mnoge druge. U 19. stoljeću graditelji nasljeduju svoje preteče te nastaju građevine novoromanske, novogotske, novorenesanske. Graditelji 20. stoljeća već su originalniji. Prave zračnije, svjetlije i apostolskije crkve, ističući žrtveni oltar pogledima vjernika. Najmodernije današnje crkve okupljaju vjernike oko žrtvenika, ali su inače bez veće umjetnosti za obične oči vjernika. Betonske puste građevine!

230. Različiti dijelovi crkve. — Bez obzira na stilove, osim seoskih crkava i kapelica, u svima se nalaze slijedeći dijelovi:

1. Apsida, polukružni zadnji dio crkve, iza glavnog oltara. U stara vremena tu su bila sjedala za biskupa i za svećenike.
2. Kor-pjevalište. Tu je glavni oltar, svećenstvo i pjevači.
3. Poprečna lađa. Protezala se od kora na lijevo i desno od središnje lađe i tvorila poprečni dio križa.
4. Lađa. Zove se tako prema latinskoj riječi »navis«-lađa. Proteže se od kora do glavnih vrata. Veće crkve imaju i po više lađa, koje su odijeljene stupovima.
5. Zvonik. Od 9. stoljeća na crkvama se dižu zvonici sa zvonima, koja su uvijek bila na ponos vjernika.

Uz moderne crkve zvonici se obično prave odvojeno i time se uspješno rješava problem zakišnjavanja uz zvonike.

U današnje vrijeme električna struja služi i za zvonjenje na crkvama.

47. CRKVA MOLI U JEDINSTVU S KRISTOM

III. KUĆA BOŽJA (2)

231. Oltar i crkveni namještaj. — Vi ste često ulazili u svoju crkvu, ali možda niste pažljivo gledali što se sve nalazi u njoj. Zato ćemo danas to zajedno učiniti.

Prije svega treba govoriti o velikom oltaru ili, kako se obično govori, o glavnom oltaru. Nalazi se nešto povišenije u svetištu da ga vjernici bolje vide. U stara vremena oltar bijaše poput malog stola, običan stolić, dug jedan metar, a nekad čak i manje od toga. Danas su dimenzije veće, ali oblik je ostao isti. Stol na stupovima ili na velikom komadu kamena, koji je ponekad kao grobnica, uspomena na vremena kad su se Mise prikazivale u katakombama na grobovima mučenika.

Oltar je od drveta, od kamena, mramora ili od metala.

Ima nepomičnih oltara, pričvršćenih s podnožjem i takve oltare biskup posvećuje. Ima i pomičnih oltara koji se sastoje od jednostavne kamene ploče koja se stavlja u oltarsku ploču, a u maloj ploči nalaze se relikvije ili moći svetih mučenika. Prije su propisi bili stroži i nije se Misa smjela prikazivati bez tih moćiju. Danas je to dopušteno i bez moćiju. Postoje oltari prema zidu i prema vjernicima.

Nasred oltara diže se tabernakul ili poseban ormarić u kome se čuva Euharistija, svete Hostije. U stara vremena tabernakul je bio smješten na susjednom zidu, a to se u novije vrijeme opet prakticira. Iz poštovanja prema Presvetom Sakramentu tabernakul je iznutra obložen bijelom svilom. Vanjski dio obično je od izvezene svile, a boja se mijenja prema svećeničkom misnom odijelu, kako određuju liturgijski propisi.
Nad tabernakulom se nalazi oveći križ da ga vjernici bolje vide. Ali ako tabernakul nije na oltaru, križ se stavlja na oltar ili uza nj ili potpuno iznad oltara na zidu.
Svijeće su bar dvije, radi svjetla, ali više radi simbolizma. Svjetlo svijeća slika je vjere koja rasvjetluje naš duh, te slika ljubavi koja gori u našem srcu.
Dodajmo još da se oltar i ukrašuje cvijećem, ali to mora biti ukusno.
U svetištu je poseban stol na kome se nalaze predmeti koji su potrebni za svetu Misu.
Na posebnom lancu visi ili stoji na stoliću svjetiljka koja gori u čast Presvetog Sakramenta. Znak je to vjere i poštovanja. To je također znak koji nam govori da je tu u tabernakulu živi Krist.
Od 11. stoljeća u svetištu su i sjedala za svećenike ili za pjevače. Često su vrlo ukrašena.
Svetište se nekoć dijelilo posebnom ogradom od ostalog prostora crkve. Do 15. stoljeća vjernici su primali Pričest na ulazu u svetište ili kod oltara. U najnovije vrijeme ta je praksa opet uvedena.
U crkvama su i posebne propovjedaonice. Uvodile su se od kraja srednjeg vijeka. Prije su svećenici propovijedali sa stubišta oltara ili s male govornice, koja se zvala ambon. Opet je u praksi nakon 2. vatikanskog sabora.
Ispovjedaonice su u crkvi od 15. stoljeća. Postoje propisi o tome kakve one moraju biti.
Posebno crkveno glazbalo jesu orgulje, koje se nalaze u svakoj većoj crkvi. U siromašnijima su harmoniji.
Za vjernike su u crkvi posebne klupe ili stolice. Ti su predmeti danas potrebni i svaka ih crkva postavlja, ali su inače novijeg datuma.
»Križni put« podsjeća na četrnaest »postaja« u vezi s glavnim događajima muke Kristove. Potrebno je 14 križeva, bilo da su na stupovima ili na zidovima u razmacima. Dopušteno

je ispod križeva staviti i slike ili rezbarije, ali da su ukusne i da potiču na pobožnost.
Po zidovima mogu biti i druge slike, mozaici ili jednostavnije slike, ali da potiču na pobožnost. U crkvama su i kipovi svetaca, no da ih ne bude previše. Prvenstvo imaju kipovi Srca Isusova i Blažene Djevice Marije.

232. Krstionica. — Kasnije ćemo vidjeti (v. 52. pogl.) da se krštenje u toku prvih deset stoljeća crkvene povijesti podjeljivalo drukčije nego danas. Katekumeni bi zaronili u vodu u velikom bazenu. Kasnije stupa u praksu polijevanje vodom po kršteniku. U tu svrhu napravljena je krstionica od kamena, brižno zatvorena, jer se u njoj nalazi krsna voda blagoslovljena za uskrsnog bdijenja.

233. Ukrašeni prozori. — Od davnina su se pravili ne samo radi svjetla u crkvi nego i radi sabranosti i molitve. Kako su divne »rozete« u gotskim katadralama! Kroz njih se raspršuje svjetlo u bojama ugodnim i za oči i za dušu.
Ukrasi su često prizori iz Svetog Pisma, najviše iz Evanđelja. Nauka vjere prikazana je tako da poučava sve koji ih promatraju te hrane dušu i srce.

234. Bogoštovni predmeti. — Općenito sigurno poznajete predmete koji služe za Misu i za Euharistiju.
Najprije ukratko o svetom posuđu. Najdragocjeniji je kalež. Zašto? Jer se u njemu za vrijeme Mise nakon posvete nalazi krv Isusa Krista. Ako je moguće, neka bude od zlata. Ako nije moguće, neka bude bar pozlaćen. Uz kalež je i patena, mali tanjurić od istog materijala. Na njemu stoji Hostija.
U obliku kaleža je ciborij, čestičnjak, koji stoji u tabernakulu, a u njemu su svete Hostije za pričest bolesnika.
Pokaznica služi za izlaganje Presvetog Sakramenta za vrijeme euharistijskog blagoslova ili za nošenje Tijela Kristova u procesijama. Mala posudica, zvana kustodija, jest kutijica — bar pozlaćena. U njoj svećenici nose Euharistiju bolesnicima.
Kalež, patena, ciborij, pokaznica, kustodija, zaslužuju svako poštovanje i ne upotrebljavaju se ni za što drugo, nego jedino za Euharistiju. Od davnina je u crkvi poznata i kadionica. Već od 4. stoljeća crkva se njome služi tako što stavlja zrnca tamjana u nju pa iz poštovanja kadi Presveti Sakramenat za vrijeme Mise, kod blagoslova, zatim Evanđelje misnika, prisutne svećenike u svetištu i prisutne vjernike.

Osim toga upotrebljava se i kod raznih blagoslova. Tamjan je, kad se diže iz kadionice, slika žarke molitve koju Bog očekuje od nas.

235. Liturgijsko odijelo, rublje i knjige. — Odijelo svećenika u svim obredima bilo je u početku odijelo kakvo su u rimskom carstvu nosili obrazovaniji ljudi između 3. i 5. stoljeća. Ali tijekom stoljeća ono je doživjelo velike izmjene.

Amikt je komad platna što su ga nekoć nosili oko vrata bilo zbog zime, bilo zbog znoja. Svećenici ga stavljaju oko vrata i visi im preko ramena.

Alba. Zove se tako zbog bijele boje (lat. alba). Bila je gornje odijelo. Duga tunika, koja je sezala do gležnja.

Superpelicij (ili roketa), kraća je tunika, do koljena. Upotrebljava se izvan Mise.

Pojas služi da se njim priveže alba oko tijela.

Kazula je zamijenila staru togu, poput otvorenog ogrtača kroz koji u sredini prolazi glava.

Kazuli su slične dalmatika i tunika za one koji asistiraju misniku za vrijeme Mise.

Stola, nekoć kao ubrus oko vrata, sada kao znak svećeničke vlasti visi ispod kazule.

Biskupi imaju još mitru, posebnu kapu još od 11. stoljeća, i savijeni štap, bilo drveni, bilo metalni. To je znak pastirske službe. Prsten je znak biskupove povezanosti s Crkvom. Križ mu je na prsima da ne zaboravi teret svoje službe.

Od 12. stoljeća liturgijsko odijelo ima posebne određene boje. Bijela boja je za svetkovine Isusa Krista, Presvete Djevice, svetaca koji nisu mučenici, te za nedjelje po Uskrsu, za blagdan svih Svetih.

Crvena je boja u Misama za Duhove, za svetkovanje apostola i evanđelista, mučenika.

Zelena je boja za nedjelje kroz godinu. Znak je nade, pouzdanja.

Ljubičasta je boja za vrijeme adventa i korizme. Znak je pokore.

Crna je boja u Misama za pokojne, ali može se uzeti i ljubičasta.

Zlatna boja može se upotrebljavati mjesto bijele, crvene i zelene.

Svaki oltar na kome se prikazuje sveta Misa mora biti pokriven lijepim i čistim stolnjakom.

Korporal ili tjelesnik je komad bijelog platna na kome za vrijeme Mise stoji kalež i patena sa svetom hostijom.

Pala ili pokrivač za kalež je mali četverouglasti komad platna. Purifikatorijem ili kaležnjakom čiste se kalež nakon Mise i prsti svećenika misnika.

Nakon Prikazanja u Misi upotrebljava se poseban rupčić za brisanje prstiju, koji se prema propisu tada operu (lavabo). Sada su na redu liturgijske knjige.

Misal je knjiga za Misu. U njemu je misna molitva Kanon, koji se ne mijenja, i molitve koje se mijenjaju prema liturgijskom vremenu.

Knjige za čitanja i Evanđelja, posebne za nedjelje i blagdane, a posebne za obične dane ili spomendane svetaca ili za druge zgode. Obrednik, prema kome se dijele sveti sakramenti i blagoslovi.

Prema svim spomenutim predmetima treba imati posebno poštovanje jer služe za najsvetije stvari u crkvi.

48. CRKVA ŠIRI ISTINU U JEDINSTVU S KRISTOM

I. MISIJE U PROŠLOSTI

236. »Idite i učite sve narode« (Mt 28, 19). — Već su vam poznate te riječi. To su zadnje riječi uskrsloga Isusa upućene njegovim apostolima.

Isus je osobno htio da njegova misija bude samo »kod izgubljenih ovaca doma Izraelova« (Mt 15, 24). Ali kad se imao vratiti k svome Ocu, izdaje svojoj Crkvi naredbu da nastavi osvajati svijet. To je primjena božanskog djela otkupljenja ljudi, svih ljudi bez izuzetka. Počela je u času kad je Isus izdahnuo na Križu. I mnogi će doći »s Istoka i Zapada«, tj. odasvuda, »i sjesti za stol u nebeskom kraljevstvu« (Mt 8, 11).

237. Osvajanja prvih dana. — Zanos za osvajanjem počeo je na dan Duhova. Apostoli, napunjeni Duha Svetoga, izlaze iz dvorane Zadnje večere, iz cenakula, i razilaze se po Jeruzalemu. Sveti Petar govori u njihovo ime. Tri tisuće Izraelaca, koji su bili iz različitih krajeva zemlje, ali prisutni u gradu zbog blagdana, uzdaju se u Krista i primaju krštenje

(Dj 2, 41). I svaki dan rastao je broj »svetih« i ubrzo ih bijaše pet tisuća (Dj 2, 47; 4, 4).

Divan uspjeh, ali to još nije ono što je Spasitelj želio. Ti su obraćenici Izraelci. Tko će zasvjedočiti skupa s Kristom da je Evanđelje za sve? Bez sumnje, apostoli, a između njih posebno sveti Petar (njegovo viđenje u Jopi, Dj 10, 9—23). Ali nitko neće pokazati u tome toliko žara i energije kao apostol Pavao. Zato ćemo više o njemu govoriti. Njega svaki kršćanin mora poznavati.

238. »Pavao, apostol Isusa Krista«. — Sveti Pavao nije iz broja dvanaestorice apostola i nije nikad susreo Isusa.

Rođen je »Hebrejin, sin Hebreja« oko 8. godine po Kristu u Tarsu, u Siliciji. Pripadao je bogatoj zanatlijskoj obitelji, vrlo odanoj vjeri i tako uglednoj da je glavar obitelji postao rimski građanin. Kad je Pavao imao 15 godina, roditelji ga poslaše u Jeruzalem da uči u farizejskoj školi. Tu je ostao 3—4 godine i zatim se vratio u Tars. Ali u prvim danima Crkve nalazi se u Jeruzalemu. Imao je tada oko 25 godina. Postade žestok neprijatelj nove vjere.

Godine 36. vidimo ga na putu u Damask s namjerom da hvata kršćane koji su se tu već skupljali, da ih veže i vodi u Jeruzalem da im se ondje sudi.

Ali dok se približavao gradu, oko podne, iznenada ga pogodi Božja milost i to tako jako da je bio poražen. Veliko svjetlo dođe s neba i zablješti ga. Pade na zemlju. Čuo je glas, koji mu je govorio: »Savle, Savle, zašto me progoniš?« On odgovori: »Tko si Ti, Gospodine?« Glas mu odgovori: »Ja sam Isus, Nazarećanin, koga ti progoniš... Ustani, idi u Damask. Tamo će ti se reći šta trebaš činiti« (Dj, pogl. 9).

Kad je došao k sebi, više nije bio progonitelj pun mržnje kao prije. Ne znajući još ništa o vjeri, postao je Isusov učenik. To će ostati do smrti, sav goreći od ljubavi.

Ovo iznenadno obraćenje potresno je čudo i jedan od najvećih događaja povijesti. Sveti Pavao radi u zajedništvu s Petrom i drugim apostolima (Sabor u Jeruzalemu 49. godine). Ali on je više od drugih nastojao otkinuti nastalu Crkvu od ropstva Mojsijevu Zakonu. Propovijedao je oslobođenje svih duša u ljubavi Krista Spasitelja, prema želji i nacrtima Isusa Krista, da od male skupine, koja bijaše još kolebljiva i strašiva, postane Crkva otvorena svima, da postane velika »katolička« Crkva, koje smo i mi članovi, pripadnici.

239. Misije svetog Pavla. — Nakon 8 ili 9 godina tišine, sabranosti i razmišljanja, sveti Pavao započe svoje misijsko djelovanje. Imao je 37 godina. Između 45. i 67. godine učinio je četiri velika putovanja u Malu Aziju, u Grčku, Macedoniju i u Italiju. U Rimu je umro kao mučenik.

Obično je više mjeseci ostajao u gradovima, koje je želio osvojiti za Krista. Da nikome ne bude na teret, sam je zasluživao kruh baveći se ručnim radom, tkajući šatore. Osim toga posla tražio je veze s braćom Izraelcima (svugdje je bilo židovskih kolonija) i sa svim poganima dobre volje. Kako sam kaže, nastojao je biti »sve svima da sve pridobije«. Jednima je propovijedao Mesiju, a drugima »nepoznatog Boga«, kojega su najbolji od njih željeli naći. Svima je propovijedao Evanđelje Krista raspetoga i Spasitelja. Kad bi se uvjerio da su prilike zgodne, osnivao bi Crkvu, izabrao i posvećivao poglavare, dajući im svoje ovlasti. Onda bi išao dalje. Ali ipak bi ostajao povezan sa zajednicama koje je osnovao (»rodivši ih za Krista Isusa«), pišući im pisma (sačuvano je 14 pisama ili poslanica koje su iza Evanđelja najveće znanstveno bogatstvo Crkve), šaljući im po kojeg od svojih pratilaca, nanovo ih posjećujući kad bi mu se pružila zgodna prilika za to.

Njegov utjecaj bio je i ostao izvanredan. Imao je neusporedivu snagu djelovanja: žar, smjelost, odlučnost, okretnost, strpljivost. Ali prije svega imao je u slabašnu i boležljivu tijelu željeznu volju, znajući sve podnositi i sve trpjeti (2 Kor 11, 23—28), imao je osjećajno srce do nježnosti (1 Sol 2, 7—8; 2 Kor 12, 15; Gal 4, 19; Fil 1, 8). Imao je silnu ljubav prema Isusu Kristu. Živio je u tako savršenu prijateljstvu s Isusom da je mogao reći: »Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni« (Gal 2, 19).

Zato je taj čovjek, iako je umro prije toliko vjekova, prisutan u Crkvi kao da i sada živi.

240. Misionarsko nastojanje u prošlosti. — Smrću svetog Pavla, zahvaljujući njegovim naporima, kao i naporima ostalih apostola, Crkva bijaše već prilično raširena u različitim krajevima rimskog carstva. Njezinu širenju pripomoglo je i političko jedinstvo carstva, relativna lakoća saobraćaja, no još više potrebe mnogih duša i osobito snaga istine žarko proživljene u prvim kršćanima, čistoća njihovih običaja i moralnog života, njihova bratska ljubav, heroizam njihovih mučenika. Od 3. stoljeća moglo se bez uveličavanja

pisati: »Od jučer smo, ali smo ispunili sve što dosad bijaše vaše, vaše gradove, vaše dvorove, vašu gradsku upravu, vaše palače, senat, trg. Samo smo vam ostavili jednu stvar: vaše hramove« (Tertulijan).

Barbarske invazije mogle su sve preplaviti i uništiti, ali Crkva je i barbare obratila na Kristovu vjeru.

Kad su se poznate granice svijeta proširile i nove zemlje bile otkrivene, apostolski žar Crkve tražio je da i tamo donese vjeru. Od 13. stoljeća misije djeluju u Maroku. Od 14. stoljeća i Perziji, Indiji, Kini. U 16. stoljeću u Japanu, Kanadi, u objema Amerikama. U 19. stoljeću u Africi, Oceaniji i svuda gdje ima duša.

Tko su bili radnici u tom velikom djelu? Pape (sveti Grgur Veliki, Pio V, Urban VIII i svi Pape modernog vremena), veliki crkveni redovi (najprije benediktinci, zatim franjevci, pa dominikanci i isusovci) i brojni apostoli, biskupi, svećenici, redovnici, laici, kojima više ne znamo imena, a koji su umirali na svom poslu. Upamtimo bar najveće od njih: svetog Martina iz 5. stoljeća, biskupa u Turonu u Francuskoj; svetog Patrika iz 5. stoljeća u Irskoj; svetog Augustina, benediktinca, iz 6. stoljeća u Engleskoj; svetog Bonifacija, benediktinca, iz 8. stoljeća u Njemačkoj; svetog Franju Ksaverskog, isusovca, iz 16. stoljeća u Indiji i Japanu, te apostole koji su širili Evanđelje u našim krajevima, Ćirila i Metoda iz 9. stoljeća.

49. CRKVA ŠIRI ISTINU U JEDINSTVU S KRISTOM

II. MISIJE U NOVIJE VRIJEME

241. Misijsko nastojanje danas. — Ako je bilo veliko misijsko nastojanje u prošlosti, nije ono manje važno ni danas. Nikad Crkva nije bila brižljivija u novim osvajanjima kao u 19. i posebno u 20. stoljeću.

Misijski apostolat solidno je organiziran.

1. Za nj se brinu Rimske kongregacije za širenje vjere i za istočne Crkve (Abesinci, Armenci, Egipćani, Grci, Sirijci).

Obje Kongregacije imaju istu svrhu: širiti vjeru u svijetu. One imenuju vikare i apostolske prefekte i vode brigu o velikim sjemeništima u misijskim zemljama.

2. Misijski apostolat je pod kontrolom samog Pape i njegovih »apostolskih delegata«.

3. Ustanovljene su ili se ustanovljuju biskupije, apostolski vikarijati i apostolske prefekture.

242. Misionari stranci. — U nekršćanskim zemljama većina je misionara došla iz kršćanskih zemalja. Bili su to svećenici, redovnici, redovnice i laici. Neki su od njih specijalizirani za misijski apostolat, a drugi su se njima priključili, iako rade na drugim mjestima i krajevima.

243. Misionari domorodci. — Osim stranih misionara, u nekršćanskim zemljama sve više raste i broj domaćih misionara.

Kad bi bilo više domaćih, lakše bi se mase obraćale na Kristovu vjeru. Pogani su povjerljiviji prema domaćim sinovima nego strancima. Svuda se nastoje otvarati mala i velika sjemeništa za odgoj domaćeg klera. Postavljaju se domaći biskupi. U poganskim zemljama već ima i kardinala iz redova domaćeg svećenstva.

244. Život u misijama. — Svećenici su glavni, ali njih je još uvijek malen broj na neizmjernim prostranstvima. Oni traže pomoć od laika. To su katehisti, čiji se broj stalno povećava. Uglavnom su to oženjeni ljudi. Izabiru se između najboljih kršćana i odgajaju za svoju službu. Oni poučavaju djecu i odrasle u vjeri i pripremaju ih za obraćenje. Ako mogu, prave škole, predvode molitve u crkvama i kapelicama. Svećenikova je dužnost da ih nadzire, bodri i utvrđuje.

Misionari laici bave se materijalnim poslovima. Oni su građevinari, radnici koji prave crkve i misijske postaje, upravljaju osnovnim školama i radionicama.

Redovnice vode brigu o ženama, o djeci, sirotištima, dispanzerima, bolnicama. Također poučavaju katekizam u školama. Laici su od velike koristi u misijama. Bilo da su liječnici, bilo učitelji ili profesori, inžinjeri ili bilo koje struke, mogu pridonijeti misijskom uspjehu.

U nekim zemljama pogani se u velikom broju javljaju za krštenje, ali misionari ne smiju s time žuriti. Moraju raditi polako, da budu sigurniji. Krštenje se podjeljuje nakon duljeg razdoblja priprave i pouke (nekad i po nekoliko godi-

na). Kao i u prvim vremenima Crkve, ustanovljuje se katekumenat za ozbiljnu pripremu. To je vrijeme vjerske pouke i vrijeme moralne kušnje. Katekumen mora pružiti sigurne znakove dobre volje i odluke da će živjeti kao ozbiljan kršćanin prije nego se pripusti milosti sakramenta.

245. Misijska djela. — Problem širenja kršćanstva, problem misija zanima svu Crkvu. Ne možemo i ne smijemo u tome biti indiferentni i svi moramo koliko možemo pomagati misije molitvom i materijalnim sredstvima.
»Papinsko misijsko djelo za širenje vjere« utemeljila je u Lyonu 1820. Paulina Jaricot i ono je rašireno svuda po svijetu. Skuplja duhovnu i materijalnu pomoć za potrebe misija.
»Papinsko misijsko djelo Svetog djetinjstva« utemeljio je u Nanciju 1846. svećenik Mons. de Forbin-Janson. Pomaže napuštenu djecu. Milijuni kršćanske djece organizirani su u službi brojne poganske djece.
»Papinsko misijsko djelo svetog Petra« utemeljila je 1889. u Caenu gđa Bigard i njezina kćerka. Pomaže duhovno i materijalno odgoj svećenika u misijskim krajevima.
»Papinska misijska zajednica svećenika i redovnika« potiče misijsku svijest, služeći se duhovnim i obrazovnim sredstvima.
Tko želi pratiti i pomagati misije, neka redovito čita misijske novine koje izlaze u Sarajevu pod naslovom: **Radosna vijest.** A to smo dužni svi bez razlike.

50. CRKVA UBLAŽUJE BIJEDU U JEDINSTVU S KRISTOM

246. »Žao mi je naroda« (Mt 15, 32). — Eto tako Crkva moli i širi istinu, kao što je to činio Isus, i u jedinstvu s njim. Ali Isus se nije samo klanjao Ocu nebeskom i propovijedao Evanđelje, nego se nadvijao i nad ljudsku patnju. Toliko je samilosti izviralo iz njegova Srca. Bijednici su ga uvijek tražili i on im je stalno pomagao.

Crkva je produženi Krist. Dužnost milosrđa i njoj se nameće pod svim oblicima. Već u početku su to prvi obraćenici razumjeli u plemenitosti, bez računa. Najbogatiji bi donosili svoja dobra apostolima za najsiromašnije. Sve bijaše zajedničko. Sačinjavali su »jedno srce i jednu dušu« (Dj 2, 44—45; 4, 32).
Tijekom vremena kršćanstvo se širilo po svijetu, ali smanjio se zanos za društvene potrebe. Ostalo je ono što mora uvijek ostati, a to je osjećaj uzajamne odgovornosti za različite oblike pažnje. Krist je jasno ustvrdio: priskočiti u nevolji u pomoć svoj braći, znači Njemu pomoći (Mt 24, 40).
Do naših vremena Crkva je vodila brigu za siromahe kao i za poučavanje u vjeri. Međutim, malo-pomalo to je postalo javni posao države. Ali ipak, duh Crkve mora do kraja svijeta biti duh Evanđelja. Katolici pak, koliko god odobravali brigu države za pomaganje siromaha službenim putem, ipak će tražiti zgodu da i sami pomognu svojoj braći. Lako će otkriti mnoge u potrebi.

247. »Bio sam gladan... Bio sam žedan... Bio sam bez odjeće...« (Mt 25, 35—36). — Evo najprije velikog mnoštva siromaha, evo onih koji nemaju dovoljno materijalnih dobara da bi mogli kako treba živjeti. Bez sumnje, u mnogim zemljama moderni zakoni socijalnog osiguranja, bilo protiv nezgodnih slučajeva, bilo za smještaj obitelji, bilo da se pomogne starim osobama, mnogo su ublažili položaj bolesnika, žrtava rada, nezaposlenih ili obitelji s brojnom djecom. Ali zakoni ne mogu predvidjeti sve slučajeve. Istinita je Kristova tvrdnja: »Uvijek ćete imati siromaha sa sobom« (Iv 12, 8).
Gotovo u svakoj župi velikih gradova ima katoličkih društava koja se brinu za pomaganje onih koji su u potrebi i nevolji.

248. »Bio sam bolestan...« (Mt 25, 36). — U svakom slučaju ako se broj siromaha umanjuje zahvaljujući boljoj socijalnoj organizaciji, ipak nam bolest, nemoć, starost daju priliku za dobra djela.
Crkva vodi brigu za bolesnike u različitim oblicima, bilo da se radi o privremenoj tjelesnoj nevolji, bilo o stalnoj nemoći.
Bolesnici... Gdje god je to moguće, velik broj crkvenih ustanova posvećuje se službi u dispanzerima, u klinikama, sanatorijima, bolnicama, pa i u bolnicama za gubavce, dok drugi posjećuju potrebne u kućama, vodeći brigu za mnoge u kućanstvu ili čuvajući djecu.
Neizlječivi... Drugi se opet brinu za slijepe, pomažući im da nauče kakav zanat da se mognu uzdržavati (glazba, ple-

tenje), bilo za gluhonijeme, dajući i njima potrebnu pouku, bilo za osobe koje izjeda rak, bilo za nesretnike bez inteligencije, često i bez misli i bez riječi.
Umno bolesni... Ima ih i neizlječivih, dok se neki mogu izliječiti. Ali u svakom slučaju, teška je to služba brinuti se za njih. Za to se traži velik duh žrtve.
Starci... Po gradovima i trgovištima postoje skloništa i domovi za njih.
Skitalice... Ima ih više nego se misli. Lutaju bez stalnog boravišta, a ima ih i uz putove, svuda. U velikim gradovima postoje svratišta i za njih, da im se pruži utočište, da provedu noć. Od njih se ne traži u tom slučaju ništa drugo nego osnovno uljudno ponašanje. Ako izraze iskrenu želju da se zaposle, traži im se kakav rad.

249. »Bio sam u tamnici...« (Mt 25,36). — Uvijek će biti zatvorenih u tamnicama, jer društvo ima pravo da se brani, pa i da kazni krivce. No kakvi god bili krivci u tamnicama, Crkva pokazuje prema njima samilost. Ona ne zaboravlja njihov duhovni život. Šalje im posjetitelje i svećenike gdje god je to moguće. Brine se za njih i u materijalnom pogledu ukoliko može.

250. Robovi. — U rimskom carstvu bilo ih je u velikom broju. U pravom smislu riječi bili su bez ikakva prava u osobnom i u obiteljskom pogledu. Potpuno su bili ovisni od gospodara: ako je on bio dobar, život im je bio podnošljiv. Ako je pak gospodar bio okrutan, život im bijaše nesnosan. Crkva nije ukinula ropstvo, jer nije imala političke vlasti. Ta sve do 4. stoljeća i sama je bila progonjena.

Ali propovijedajući Kristovu vjeru, ističući da su svi ljudi pred Bogom jednaki, pomogla je da ropstvo ne bude nesnosno. Već godine 55. sveti Pavao je govorio: »Nema tu više ni roba ni slobodnjaka... jer ste svi samo jedno u Kristu Isusu« (Gal 3, 28). Činjenice su potvrdile taj novi princip. U 2. i 3. stoljeću dva stara roba postadoše Pape. Nakon mučeništva Crkva slavi robinju Blandinu iz 2. stoljeća, robinju Felicitu iz početka 3. stoljeća kao svetice-mučenice. Nekad se držalo da fizičke poslove rade samo robovi, jer su, navodno, nedostojni za slobodne ljude. Brzo će ih početi preuzimati redovnici benediktinci.

Međutim, ropstva nestaje tek u naše vrijeme. Muslimani su dugo prakticirali ropstvo i kršćane držali u ropstvu. Bilo je

crkvenih redova koji su se brinuli za kršćanske robove i, kad bi bilo moguće, i otkupljivali ih. Još u 19. stoljeću postoje robovi u obje Amerike (radnici Crnci). Još i danas ima tragova toga ropstva.

51. CRKVA ČISTI I JAČA DUŠE U JEDINSTVU S KRISTOM

PRUŽANJE MILOSTI

251. Što je milost? — Dobro ste razumjeli da su javna molitva Crkve, propovijedanje istine u svijetu i djela milosrđa prema siromasima djelo Isusa Krista koje se nastavlja među nama.
Je li u tome sve rečeno? Sigurno da nije, jer Isus je i tvorac milosti. Ostaje nam, dakle, da govorimo o ulozi Crkve u pružanju milosti. Već smo spominjali milost. Rekli smo da je to dar koji je Bog bio dao našim praroditeljima, a koji su oni trebali prenijeti na svoje potomke, na sve potomke do kraja svijeta. Taj Božji dar bio je Adama i Evu uzvisio na nadnaravni život koji se trebao razvijati i zauvijek razviti u nebu. Ali istočni, izvorni grijeh sve je uništio. U našim praroditeljima svi smo izgubili nadnaravni život. I možemo ga ponovo naći u Isusu Kristu, svome Otkupitelju, u svome Spasitelju.
Tajna Otkupljenja i tajna milosti tijesno su povezane jedna s drugom: dragovoljno prikazanje, dragovoljna Žrtva, neizmjerne zasluge Krista-Boga dale su zadovoljštinu, otkupile su sve ljude od grijeha.
Milost je provrela iz Srca Isusova kao izvor vode.
Nadnaravni je život na zemlji opet obnovljen.
Čovjek je ponovo mogao poći prema nebu.

252. Oznake milosti. — Milost je dar ili, da jednostavnije reknemo, Božji poklon.
To je nezaslužen dar, odakle mu i samo ime »poklon«, dar strogo nadnaravan, tj. potpuno iznad sila naše naravi, potpuno iznad svega što bismo mogli sami učiniti.
Na taj dar nemamo nikakva prava. Potpuno smo ga nedostojni. Bog nam ga daje zbog toga što je On Bog ljubavi. A daje nam ga jedino zbog zasluga Isusa Krista.

Bez milosti ne možemo postići ništa nadnaravno: ni željeti vjeru, ni doći k vjeri, ni ustrajati u vjeri, ni moliti tako da bi nam molitva bila korisna za spasenje, ni oprijeti se napastima teškog grijeha.

Jednom riječi, bez milosti mi smo nesposobni da postignemo Boga koji spasava, nesposobni smo i da Ga tražimo. Sva se nauka sastoji u ovim Isusovim riječima: »Bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15, 5).

253. Milost posvetna i milost djelatna. — To Božje djelo ostvaruje se u našim dušama pod dva različita vida: pod vidom milosti posvetne i pod vidom milosti djelatne.

Milost posvetna jest prisutnost Boga u našoj duši: Bog nas gleda u prijateljstvu. Još više, posvaja nas kao svoju djecu. Još više, Bog dolazi u nas. On stanuje u nama. Daje nam da sudjelujemo u Njegovu životu.

»Stanje milosti« je potpuno božansko stanje naše duše: to je kao početak posjedovanja neba prije smrti.

Blago onima koji čuvaju stanje milosti kroza sav svoj život! Zemlja će za njih biti započeto nebo.

Blago i onima koji su manje hrabri pa koji put i izgube stanje milosti, dopuštajući da padnu u smrtni grijeh, ali koji se za to pokaju i oslobode se toga otrova što je moguće prije!

S druge strane, kakvu sućut i sažaljenje moramo imati za one koji, izgubivši stanje milosti, malo ili nimalo više ne misle na to! Sigurno ih svaki dan susrećete. Rade, govore, zabavljaju se i smiju, kao što to i vi činite... Jednom riječi, žive običnim ljudskim životom. Ali pred Bogom su mrtvi. Događa se da tako žive dugo, čitav život, od mladosti pa do starosti, stalno bez Božjeg prijateljstva i bez Božjeg života. Ako takvi nesretnici umru bez obraćenja, već su osuđeni. Zauvijek su daleko od Boga. Djelatna milost nije stanje, nije prisutnost koja traje: to je prolazna pomoć, koju nam Bog daje u bezbrojnim prilikama našeg svagdašnjeg života.

Milost djelatna je kao unutrašnji glas koji nam nadahnjuje dobru misao ili dobru želju. Posebno ako smo po nesreći izgubili milost posvetnu, sagriješivši smrtno, djelatna milost u našim srcima pobuđuje žalost što smo uvrijedili Boga i potiče volju da se vratimo k Njemu.

Milost djelatna jest svjetlo koje nas rasvjetljuje o svim našim kršćanskim dužnostima.

Djelatna milost jest i snaga koja nam pomaže da činimo sve što inače sami ne bismo bili u stanju izvršiti.

Svi ljudi uopće, pa i pogani, neznabošci, primaju djelatne milosti. Kada, kako, koliko? To je Božja tajna. Ali ne možemo sumnjati da Bog, koji želi spasiti sve ljude, ne daje svima, pa i bilo kako udaljenima od Njega, potrebna sredstva da dođu do Njega.

Još je sigurnije da kršćani, a od kršćana katolici, od katolika pak oni koji su odgojeni u vjeri i žarkoj pobožnosti, imaju prvenstvo. Nemojte nikad zaboraviti da mi koji smo od djetinjstva odgajani u atmosferi milosti sa svojim prednostima imamo i veće odgovornosti pred Bogom (v. 31. pogl.).

254. Možemo li se protiviti i odbijati djelatnu milost? — Sigurno da možemo. Bog ne dolazi k nama silom, kao grub osvajač. Mi ostajemo slobodni hoćemo li primiti ili odbiti pomoć koju nam Bog nudi.

I u stvarnosti, odbijamo ih češće nego mislimo.

Koliko puta je Bog tražio po dobroj misli, po hrabroj odrješitosti da uz Njegovu pomoć uložimo neki napor, da se bolje borimo protiv svojih nedostataka i grijeha, da bolje molimo, da se popravljamo?

I koliko smo puta odgovorili u svom srcu drukčije negoli je On očekivao: »To nije naređeno pod teški grijeh«... »Ne želim tereta, ne želim se žrtvovati«... »Kasnije ću o tome misliti!«

Koliko puta smo ušutkali taj Božji glas da činimo bolje, govoreći: »Zašto bih ja morao biti bolji nego drugi?«... »Zašto bih sebi nanosio više muka nego to čine drugi?«...

To je odgovor mlitavosti, nemarnosti, sebičnosti, osrednjosti. Ali kakav je odgovor plemenitosti i ljubavi? Poznate ga svi. Sastoji se u maloj riječi, u jednom »da«, uvjerenom, iskrenom, vjernom. Kako bismo bili bolji kad bismo imali običaj odgovoriti s »da« na sve pozive Božje!

255. Kako dobiti milost? — Razumjeli smo da nemamo nikakva prava na milost. Ali Božja je dobrota tako velika da možemo bez straha računati na milost kad je zamolimo bilo za sebe, bilo za druge ponizna i spremna srca.

To ćemo tražiti po molitvi i sakramentima. Ali i po načinu života: dobrim željama, nastojanjem i trudom, djelima ljubavi. Sve to privlači dobrotu Božju da nam dade svoje milosti. Nije li Isus rekao da ni čaša hladne vode, pružena u Njegovo ime, neće ostati bez nagrade.

Napokon, ne zaboravimo da smo svi djeca Crkve. Nismo sami. Sva Crkva, Crkva prošlosti i sadašnjosti, svi koji su sveto živjeli, svi koji nas vole i mole za nas, po svojim molitvama i žrtvama privlače na nas Božju pomoć, kao što i mi možemo učiniti za njih.

Već smo govorili o Misi. Sad je vrijeme da opširnije govorimo o sakramentima.

52. DAR MILOSTI PO CRKVI

I. KRŠTENJE — DIJETE BOŽJE

256. Što je sakramenat? — Vi ste već primili nekoliko sakramenata: krštenje, ispovijed, Pričest ili Euharistiju i potvrdu. Možda ste bili prisutni prigodom čije ženidbe. Opazili ste u čemu se ti sakramenti razlikuju jedan od drugoga. Ipak imaju svi nešto zajedničko. Svaki sakramenat ima vidljiv znak nevidljive milosti.

Vidljiv znak: ima kretnje koje vidite. Ima riječi koje čujete. Uz taj vidljiv znak, po Isusovoj odredbi, povezana je milost, iako se ne vidi. Sakramenat donosi dar milosti u sve duše koje su spremne.

257. »Krstite sve narode u ime Oca i Sina i Duha Svetoga« (Mt 28, 19). — Prvi od svih sakramenata jest sakramenat krštenja. Možda se sjećate da je već Ivan Krstitelj krstio u rijeci Jordanu sve one koji su se kajali za svoje grijehe. Ali on je govorio da će Spasiteljevo krštenje imati drukčiju vrijednost nego njegovo: »On će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem« (Mt 3, 11).

To krštenje, koje poput vatre mora proniknuti i potpuno očistiti srce, Isus je svečano ustanovio uoči svog odlaska sa zemlje: »Propovijedajte Evanđelje svakom stvorenju. Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se ... « (Mk 16, 15—16). »Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga« (Mt 28, 19).

258. Čemu krštenje? — Nažalost, mnogi kršćani to ne znaju, a možda to nisu nikada ni znali. No mi nemojmo zaboraviti ljepote i bogatstva što ih je naše krštenje donijelo u naše duše.

1. Krštenje diže, briše sve grijehe: najteže posljedice istočnog grijeha i, ako se radi o odraslu kršteniku, sve grijehe, pa i najteže, kojih je svjestan da ih je učinio. Sve je izbrisano. Sve je očišćeno. Sve je potpuno bačeno u zaborav. To je kao novo rođenje, rekao je Isus (Iv 3, 1—15).

2. Od časa novog rođenja nastaje nov život. I taj novi život jest život samog Boga, nadnaravni život. Život koji se mora razviti u nebu: koji su kršteni, postaju djeca Božja.

3. Ali kraljevstvo Božje na zemlji jest Crkva, koja nastavlja Krista. Ona je produženi Krist. Krštenje nas, dakle, usko povezuje s Crkvom i s Kristom: »Svi koji ste u Kristu kršteni, Krista ste obukli« (Gal 3, 27).

4. Usko povezani kao znak utisnut u našu dušu. Jedanput kršteni, zauvijek smo označeni znakom Krista Boga. Kršćani smo za svu vječnost. Odsad se nećemo čuditi što krštenje treba smatrati kao redovito sredstvo spasenja. »Tko se ne rodi iz vode i Duha Svetoga, ne može ući u kraljevstvo nebesko« (Iv 3, 5). Ipak je jasno da Božja dobrota neće osuditi duše željne Boga, duže u neznanju za koje nisu odgovorne i koje ih drži daleko od prvog izvora milosti (v. 31. pogl.). Krštenje vodom može biti zamijenjeno bilo mučeništvom (krštenje krvi), bilo pokornošću božanskoj istini, onakvoj kakva se upozna (krštenje željom).

Kad smo bili kršteni, bili smo sasvim maleni i naravno da se toga ne sjećamo. Ipak znajmo da je dan našega krštenja najljepši dan u našem životu.

259. Kako se krstilo u prvim vjekovima? — U prvim vjekovi- Crkve obično su se krstile odrasle osobe. Prije krštenja morale su biti poučavane najmanje kroz dvije godine o istinama vjere i morale su biti pitane o svom vjerovanju. Bile su prisutne kod propovijedi i na prvom dijelu Mise: već smo rekli da je to razdoblje katekumenata.

Ako bi biskup prosudio da su dovoljno pripravljene i spremne, uoči Uskrsa ili Duhova za noćnog bdijenja pristupale bi te osobe k njemu u pratnji drugih, napose kumova i kumâ. Tri čina prethodila su samom krštenju: odreknuće od sotone; mazanje uljem, što je znak moralne jakosti i ispovijest vjere. Nakon toga bi svi kandidati za krštenje skidali svoju odjeću, posebno muškarci, posebno ženske, i svi bi tri puta zaronili u bazen za krštenje, dok bi biskup izgovarao riječi krštenja, kako ih je Isus označio. Izišavši iz krsnog bazena, kršte-

nici su se oblačili u bijelu odjeću, za to pripravljenu, kao znak nevinosti i čistoće njihovih duša. Tu su odjeću nosili do slijedeće nedjelje, koja se zbog toga i zove »nedjelja odložene bijele odjeće (»in albis depositis«).
Zatim bi im se davala u ruke svijeća da ih podsjeća kako božansko svjetlo sada osvjetljuje njihove duše i njihove živote. Napokon, biskup bi ih potvrđivao svetom krizmom i puštao u crkvu, na Misu, pod kojom su primali prvu Pričest.

260. Kako se danas krsti. — Iz ovoga što je rečeno vidimo da je način današnjeg krštenja drukčiji u nekim točkama od onog u prva vremena. Najprije, počevši od 11. stoljeća krštenje male djece postalo je općim pravilom.
Zatim, krštenje se podjeljuje u bilo koji dan. Napokon, od 14. stoljeća nema više obligacije da se čovjek krsti uronjavanjem u vodu, nego mu se voda polijeva po glavi. Ostali obredi ostali su isti sve do 2. vatikanskog sabora, kad su izvršene neke sitnije izmjene. Dva su glavna dijela. Jedan pri ulazu u crkvu, a drugi kod krstionice.
U prvom dijelu svećenik pita roditelje ili kumove, koji odgovaraju mjesto djeteta. Nakon toga se čita sveto Pismo i homilija ili se drži propovijed. Slijedi molitva zaklinjanja, kojom se tjera moć sotone i zazivlje pomoć Duha Svetoga. U drugom dijelu je ispovijest vjere i samo krštenje uz trostruko polijevanje vode po glavi uz riječi: Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Zatim krstitelj pomazuje krštenika svetim uljem na tjemenu. Pruža mu bijelu haljinu i zapaljenu svijeću. Krstitelj dodiruje palcem uši i usta krštenika uz molitvu da mogne uskoro primati Isusovu riječ ušima i ustima. Zatim slijedi zajednička molitva Gospodnja, te blagoslov djeteta i prisutnih.
Dužnost je kumova uz roditelje djeteta da vode brigu o kršćanskom odgoju djeteta.
Nekad su biskupi sami krstili, a kad se kršćanstvo raširilo, onda su to činili svećenici. Ali mogu krstiti i đakoni, a u potrebi i laici. Ako je dijete u smrtnoj opasnosti, svatko ga može krstiti, samo ako ima pravu nakanu da čini ono što čini Crkva kad krsti te mora paziti da voda teče po glavi djeteta dok krstitelj izgovara riječi: »Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.«
U potrebi, kad se mora hitno krstiti, a nema pri ruci krsne vode, koja se za to blagosivlje na Svetu Subotu pri bdijenju, može se uzeti i obična (čista, naravna) voda.

53. DAR MILOSTI PO CRKVI POTVRDA. VOJNIK KRISTOV

II. SAKRAMENAT POTVRDE. VOJNIK ISUSA KRISTA

261. »Petar i Ivan položiše na njih ruke i oni primiše Duha Svetoga« (Dj 8, 17). — Vi se, bez sumnje, sjećate Isusovih obećanja apostolima uoči njegove muke: »Primit ćete snagu pošto Duh Sveti dođe na vas... On će vas sve naučiti« (Dj 1, 8; Iv 14, 26). I znate kako su se na duhovski dan ta obećanja ostvarila.
Od početka Crkve taj se dar Duha Svetoga podjeljivao svima novoobraćenicima koji su se po krštenju posvetili Kristu. To je drugi sakramenat, koji usavršuje djelo prvoga.
On je u upotrebi svuda u prvotnoj Crkvi. Evo za to dvaju svjedočanstava! Đakon Filip, dvije ili tri godine nakon Isusova uskrsnuća, uputio se da navješćuje Evanđelje u Samariji. Veliki broj njegovih slušatelja primio je krštenje. Čuvši za tu sretnu novost, Petar i Ivan, tada u Jeruzalemu, polagali su ruke na svakog od krštenih, koji su primali Duha Svetoga. (Dj 8, 14—17).
Dvadeset godina kasnije sveti je Pavao u Efezu. On susreće ljude koji su bili primili samo Ivanovo krštenje. Budući da su bili spremni primiti i Kristovo krštenje, krstio ih je. Zatim je na njih polagao ruke »i Duh Sveti siđe na njih« (Dj 19, 5, 6).

262. Kako se Potvrda podjeljivala u prvim vjekovima? — Nemojmo se, dakle, čuditi što su od početka sakramenti krštenja i potvrde bili povezani jedan s drugim. Izišavši iz krsnog bazena, novokrštenici su, obučeni u bijele haljine, bili dovedeni pred biskupa, koji je na njih polagao ruke i pravio znak križa na njihovu čelu, mažući ih uljem svete pomasti. On ih je tako potvrđivao.
Kad se krštenje počelo dijeliti u svako vrijeme u godini, a ne samo u noći Uskrsa i Duhova, te otkad je ušlo u običaj da se krste mala djeca, ta dva sakramenta odijeliše se jedan od drugoga. Krštenje se dijelilo nakon rođenja, a potvrda se odgađala dok krštenik nije došao k razumu.

263. Kako se danas dijeli sakramenat Potvrde? — Kao nekoć, tako i danas biskup u svakoj biskupiji podjeljuje sakramenat Potvrde. U određen dan, djeca koja će se krizmati ili primiti potvrdu skupe se u crkvi. Svi moraju biti kršteni i dobro poučeni u vjerskim istinama, tj. u kršćanskom nauku te u stanju milosti. Traži se da budu prije toga ispovijeđeni.

Potvrda se može dijeliti bilo izvan Mise, bilo pod Misom. Nakon biblijskih čitanja biskup drži nagovor ili homiliju i tako sve prisutne uvodi u dublje shvaćanje tajne ovog sakramenta. Slijedi obnova krsnih obećanja, a onda polaganje ruku nad potvrđenike, a biskup moli da im Duh Sveti dade duha mudrosti i razuma, duha znanja i pobožnosti i ispuni ih duhom svoga straha. Zatim biskup na čelu svakog potvrđenika maže krizmenim uljem znak križa govoreći: »Primi pečat dara Duha Svetoga.« Potvrđenik odgovara: Amen. Nakon sveopće molitve nastavlja se Misa ili euharistijska služba. Na kraju je blagoslov ili molitva nad narodom.

264. Sveto krizmeno ulje. — Korisno je da reknemo nešto pobliže o materiji sakramenta potvrde. Kao što je za krštenje materija naravna voda, znak čišćenja duše, tako je za potvrdu materija ulje, znak gipkosti i snage.

To je maslinsko ulje pomiješano s balzamom, s mirisavom smolom od drveća koje raste u Judeji i u Arabiji.

To miješanje čistog ulja i smole i blagoslov krizmenog ulja obavlja svaki biskup u svojoj biskupiji za vrijeme svečane Mise na sveti Četvrtak iza Pričesti. U isto vrijeme blagoslivlje i katekumensko ulje, koje se upotrebljava za krštenje i svećeničko ređenje, te bolesničko ulje, koje se daje teškim bolesnicima.

265. Zašto se podjeljuje Potvrda? — Milost krštenja jest milost oslobođenja: duša, oslobođena grijeha i od Zloga, postala je dijete Božje.

Milost Potvrde upotpunjuje, usavršuje božansko djelo ostvareno u krštenju. Duša je obogaćena darovima Duha Svetoga. Jasnije vidi svoju kršćansku dužnost. Postaje odlučnija i odvažnija da tu dužnost ispuni hrabrije, energičnije. Po sakramentu potvrde krštenik postaje vojnik Isusa Krista. Vojnik Isusa Krista? Što to znači? Znači: kao što je u običnu životu vojnik spreman da se bori i da se žrtvuje za spas svoje zemlje ako je to potrebno, tako i potvrđenik mora uvijek biti spreman da se bori i da se žrtvuje za spas svoje duše i za spas duša svoje braće. Radi se, dakle, o duhovnoj borbi u vjeri i ljubavi.

Potvrđenik se bori protiv neprijatelja svoje duše, tj. protiv napasti, protiv grijeha i mana ili poroka koji su izvor grijesima. Ne podleći, bolje vladati nad zlom, popravljati se, postajati bolji, to je žarka želja pravog potvrđenika.

Potvrđenik se bori i protiv neprijatelja duša svoje braće. Mora imati hrabrosti, uvjerenja, davati svuda primjer iskrenog kršćanskog života u obitelji i na radu, željeti druge privesti istini, biti odan radu u Katoličkoj akciji: to je također žarka želja pravog potvrđenika. Htjeti postati bolji, biti apostol, uvijek više danas nego jučer, sutra više nego danas, eto što čini u kršćanskom srcu milost sakramenta potvrde. Ako ste potvrđeni, jeste li ovako razumjeli stvar?

54. DAR MILOSTI PO CRKVI. POKORA. GREŠNIK KOJI SE OBRAĆA

III. POKORA — GREŠNIK KOJI SE OBRAĆA (1)

266. »Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni« (Iv 20, 23). — Kršteni smo i potvrđeni. Znači li to da više ne možemo sagriješiti? Dobro znamo da nije tako. Djeca Božja po krštenju i vojnici Isusa Krista po sakramentu potvrde, dakle očišćeni i ojačani, ipak ostajemo, svi mi ostajemo slabi, napastovani na zlo i činimo ga s većom ili s manjom težinom.

Još jednom moramo ustanoviti izvanrednu dobrotu Isusa Krista. Znajući unaprijed našu slabost, ostavio nam je i treći sakramenat, sakramenat pokore, koji briše grijehe učinjene nakon krštenja.

»Tko može opraštati grijehe osim Boga?« — govorili su farizeji (Mk 2, 7). U tom su imali pravo. To je jedan od znakova božanstva Isusova, kad je govorio ove riječi: »Uzdaj se, sinko, oprošteni su ti tvoji grijesi.« Tako je govorio padavičaru (Mt 9, 2). Isto reče obraćenoj grešnici (Lk 7, 48).

Takve nas riječi ne mogu čuditi, jer vjerujemo u božanstvo Isusa Krista. Veliko je čudo što je Krist htio svojoj Crkvi dati svoju osobnu moć da čisti srca, da čisti duše. Ipak je to učinio. Tu božansku moć već je obećao svetom Petru nakon što je apostol u Njemu prepoznao »Krista, Sina Boga živoga«.

Krist mu čestita i navješćuje mu da će biti prvi poglavar Crkve i dodaje: »Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga, pa što god svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, a što god razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima« (Mt 16, 19).

Kasnije će isto obećati i svim apostolima (Mt 18, 18).

Napokon, poslije Uskrsnuća, Isus ponavlja na najsvečaniji način što je rekao prije kao u slici: »Mir vama! Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem vas... Primite Duha Svetoga. Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani« (Iv 20, 21—23).

267. Kako su se opraštali grijesi u prvim vjekovima? — Nije moguće potpuno jasno odgovoriti na to. Sigurno je da u početku nije bilo jedinstvena načina, ali Crkva je uvijek i svugdje bila svjesna da ima pravo »vezati i odrješivati«, tj. opraštati ili ne opraštati grijehe. Sigurno, u primjeni sakramenta pokore u prvim vjekovima te u načinu koji je kasnije došao u upotrebu ima znatnih razlika.

U prvim vjekovima Crkva je imala strože propise nego danas. Onda nije mogla shvatiti da kršćanin, koji je kršten i potvrđen, može pasti u tako teške grijehe kao što su krivoboštvo (tj. napuštanje pravog Boga i vraćanje poganstvu), ili ubojstvo čovjeka (tj. ubojstvo jednoga od svoje braće), te javna bludnost, sablažnjiva nečistoća.

Isto tako Crkva je određivala za velike grešnike, ako bi željeli dobiti oproštenje, da moraju činiti javnu pokoru.

268. Javna pokora. — U čemu se sastojala ta javna pokora? Ponekad se govori da su se svi grijesi u prvim vremenima Crkve morali javno ispovjediti i za njih izvršiti javna pokora: to je zabluda. Uvijek je u Crkvi bilo privatnih ispovijedi, tajnih ispovijedi s privatnim, tajnim pokorama. Na javnu pokoru bili su dužni grešnici zbog vrlo teških grijeha zbog kojih su bili odstranjivani iz kršćanske zajednice.

Ti veliki grešnici bili su odvojeni od ostalih vjernika u molitvenim skupštinama. Morali su biti među »pokornicima«. Bili bi zajedno s katekumenima na prvom dijelu Mise. Nisu mogli primati Pričesti.

Tako je trajalo duže ili kraće vrijeme, prema težini učinjenog grijeha, ponekad i godinama. Od 4. stoljeća trajanje kazne bilo je odmjereno saborskim odredbama.

Kad bi se vrijeme pokore ispunilo i kad bi obraćenje grešnika bilo moralno sigurno, »pokornici« su bili pripušteni među ostalu braću. To se obavljalo na sveti Četvrtak. Biskup bi na njih stavljao ruke i dopuštao bi im da prime euharistijsku Pričest.

Ali »izmireni« bi mogli biti samo jednom. Ako bi ponovo pali u iste teške grijehe, izgleda da su bili stalno pod teretom svojih grijeha; ako bi se približila smrt, dobivali su pokajnici oproštenje.

Takav način trajao je kroz više vjekova. Taj se način ublažio kasnije. kad se Crkva raširila.

269. Kako se danas opraštaju grijesi? — To znamo, jer smo se već često ispovijedali. Koje su glavne razlike između nekadašnjeg načina i sadašnjeg načina?

Danas više ne postoji nikakva javna pokora. Sve se odvija u tajnosti, u najstrožoj tajnosti između ispovjednika i pokornika, tako da svećenik mora radije podnijeti svaku muku, pa i poginuti prije nego bi izdao ono što mu je rečeno u ispovijedi. Sad se može pokornik ispovjediti pred bilo kojim svećenikom uz uvjet da taj svećenik ima dopuštenje za ispovijedanje od biskupa na čijem teritoriju ispovijeda.

U sadašnje vrijeme može se pokornik ispovjediti vrlo često: svakog mjeseca ili svakog tjedna, pa i češće, kad god želi i kad misli da mu je to korisno za dušu.

270. Odrješenje. — Kao i u prvim vjekovima, tako je i danas priznanje grijeha potrebno da bi ispovjednik mogao prosuditi mogu li se oprostiti ili ne.

Skoro uvijek opraštaju se grijesi u ispovijedi. U tom slučaju svećenik ispružuje desnu ruku prema pokorniku uz molitvu s odrješenjem.

Ako ispovjednik prosudi da pokornik nije u srcu skrušen, da nije disponiran ili da nema prava primati sakramente (kao rastavljeni i ponovo oženjeni bračni drugovi dok živi njihov bračni drug), u tom slučaju svećenik uskraćuje odrješenje iako teška srca. Tada grešnik odlazi s teretom svojih grijeha, koji mu nisu mogli biti skinuti.

Evo riječi odrješenja: »Bog, milosrdni Otac, pomirio je sa sabom svijet smrću i uskrsnućem svog Sina i izlio Duha Svetoga za otpuštenje grijeha. Neka ti po služenju Crkve on udijeli oproštenje i mir. I ja te odrješujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.«

Ali odrješenje je daleko od toga da bude sav sakramenat. Nemojmo se zavaravati: nema sakramenta ni oproštenja grijeha bez iskrene ispovijedi, bez iskrenog kajanja i iskrene želje da više ne griješimo i bez želje da učinimo pokoru ili zadovoljštinu za učinjeni grijeh.

Ako bi u ispovijedi nedostajao koji od glavnih uvjeta, odrješenje ne bi vrijedilo.

55. DAR MILOSTI PO CRKVI

III. POKORA — GREŠNIK KOJI SE OBRAĆA (2)

271. Iskreno priznanje grijeha (ispovijed). — Priznanje grijeha ili ispovijed nužni je dio sakramenta pokore. Tome se ne treba čuditi. Rekli smo da je odrješenje ili odbijanje odrješenja pravi sud izvršen nad dušom: jasno je da se ne može suditi osim o onome što se poznaje.

Prva oznaka dobre ispovijedi jest iskrenost. To je bezuvjetno potrebna oznaka. Ako nema iskrenosti, nema ni sakramenta. Moraju se ispovjediti svi teški, smrtni grijesi. Sakriti, zatajiti samo jedan teški, smrtni grijeh, znači pokušati prevariti Boga, slagati Njemu, koji vidi i poznaje najtajniji kutić savjesti. Jedna takva laž ludost je koja samo uzrokuje štetu, a nikakvu korist. Nije naime moguće prevariti Boga, a lažac, izlazeći iz ispovjedaonice, nosi sa sobom sve svoje grijehe uz dodatak još jednog teškog, smrtnog grijeha, a to je teret svetogrđa, teret pogrđene svetinje.

Dobra ispovijed mora imati i druge potrebne oznake. Vrlo su važne i potrebne kao i iskrenost.

1. Dobra ispovijed mora biti vrlo brižljivo pripravljena, a to znači uz prethodan ispit savjesti. Ako imamo običaj da se često ispovijedamo, dosta je za to samo nekoliko minuta, ali te minute moraju biti ozbiljno upotrijebljene. Tražimo iskreno svoje grijehe koje smo zaista učinili od svoje zadnje ispovijedi. Izbjegavajmo da od ispovijedi do ispovijedi ponavljamo uvijek iste optužbe istim redom. To može biti znak da ispit savjesti nismo izvršili razmišljajući: takav način može biti uzrok da zaboravimo grijehe, koje smo zaista učinili i da se optužujemo za grijehe koje u to vrijeme nismo učinili.

2. Za dobru ispovijed potrebno je izložiti neke pojedinosti. Najprije, iako nismo dužni ispovjediti lake grijehe, ipak je vrlo dobro da i njih ispovjedimo. Uostalom, ozbiljni kršćani, hvala Bogu, nemaju običaja činiti teške, smrtne grijehe. Dakle, imajmo dobru volju, budimo spremni sve reći. To će biti veliko olakšanje za našu dušu da smo se potpuno oslobodili tereta, pa i manjih pogrešaka.

Zatim, nemojmo se zadovoljiti time da naše optužbe budu preopćenite kao, na primjer: »krao sam«, »lagao sam«, »bio sam nepristojan«. Takve, naime, neodređene i nejasne optužbe mogu se primijeniti na vrlo različite grijehe. »Krao sam«: Što ste ukrali? Možda nešto sitnog novca, prosutog po kući, možda koji kolačić u blagovaonici? Ili ste možda ukrali novac u kući ili od nekog drugog? »Lagao sam«: da li se optužujete za to što ste rekli manje važnu riječ, ili ste izmislili koji veći grijeh ili manu i to prišili drugome? »Bio sam nepristojan« radi li se o kojoj gruboj, prostoj, neuljudnoj riječi, ili se radi o nemoralnim, prljavim djelima?

Nije potrebno iznositi dugu povijest, ali treba ipak sve reći tako da nas ispovjednik može shvatiti onako kako treba, da upozna o čemu se radi. Napokon, nastojmo označiti točnije broj svojih grijeha. Jasno je da je veći grijeh slagati deset puta nego jedanput. Ako to ne znamo točno, možemo reći bar: rijetko, prilično često ili vrlo često!

3. Da ispovijed bude što je moguće bolja, ne smijemo ništa govoriti o drugima, niti označiti bilo čije ime. Nismo u ispovjedaonici radi toga da optužujemo svoga bližnjega, nego da sebe optužimo u poniznosti.

272. Iskreno kajanje (skrušenje, žaljenje). — Bez iskrenosti u ispovijedi nema sakramenta pokore. Isto tako nema ispovijedi bez pravog kajanja što je grijehom uvrijeđen Bog. Nema sakramenta pokore bez skrušenja ili žaljenja zbog učinjenog grijeha. Skrušena duša je kao smrvljena, skršena zbog grijeha i zbog kajanja za njih. Sigurno je da ima različitih stupnjeva u osjećaju kajanja, kao i kod drugih osjećaja. Tako se razlikuje savršeno kajanje i nesavršeno kajanje za grijehe. Savršeno je kajanje onda kad se kajemo za grijehe što smo njima uvrijedili dobrog Boga, dakle kad se kajemo iz ljubavi prema Bogu. Tako je velika vrijednost takvog pokajanja sa željom da ćemo se što prije ispovjediti, da to kajanje očisti našu savjest. Međutim, nesavršeno je kajanje onda kad se

kajemo zbog grijeha jer smo njima zaslužili pakao ili čistilište. U prvom slučaju mislimo prije svega na Boga, dok u drugom slučaju mislimo prije svega na same sebe.
Međutim, kako u tom strahu od kazne nužno ima i nešto ljubavi prema Bogu, nesavršeno pokajanje uz sakramenat ispovijedi ili pokore dostatno je da odrješenje izbriše naše grijehe. Ali plemenita duša uvijek će nastojati da se što više digne do savršenog pokajanja.

273. Zadovoljština za grijehe s odlukom ne griješiti više. — Je li sve u iskrenom priznanju i kajanju za grijehe? Nije sve u tome. Još treba dati zadovoljštinu, popraviti zlo koje je učinjeno i unaprijed obećati da ćemo nastojati da više ne činimo grijeha.
Kako se može dati zadovoljština za grijehe i popraviti zlo? Čineći pobožno i sabrano pokoru koju svećenik označi (to je obično kratka molitva), ali osobito popravljajući što je moguće bolje krivicu koja je učinjena drugome (vraćanje ukradenih stvari, priznanje klevete) i nastojeći živjeti kršćanskije i hrabrije, osobito kad moramo nešto trpjeti ili kad treba da se pomučimo u ispunjavanju dužnosti koja je teška.
Obećanje da ćemo u budućnosti bolje izbjegavati grijeh, bolje se unaprijed čuvati grijeha, u suglasnosti je s iskrenošću i s dobrim osjećajem: kako možemo tražiti da nam Bog oprosti, ako smo tvrdokorno privezani uz svoje grijehe?

274. Oprosti. — Crkva nam stavlja na raspolaganje praktično sredstvo kojim se mogu izbrisati vremenite kazne što smo ih zaslužili grijesima. To sredstvo su oprosti. Njima se potpuno ili djelomično opraštaju zaslužene kazne za grijehe. To milosrđe Crkve postiže se uz uvjet da se točno izvrši određena molitva ili nešto drugo što Crkva naređuje. Napose mora čovjek biti u stanju milosti i u sebi imati vjeru, pokajanje i ljubav prema Bogu.
Potpuni je oprost onda kad se vremenite kazne za grijehe potpuno opraštaju, a djelomični kad se oprašta samo dio tih kazni. Ti se oprosti mogu namijeniti i dušama u čistilištu.

275. Čemu služi sakramenat pokore? — Prije svega, ako su ispunjeni svi uvjeti o kojima smo govorili, sakramenat pokore služi za to da izbriše naše grijehe i da nam dade sigurnost Božjega oproštenja, kao i to da nam pomogne u duševnom napretku, čineći nas sposobnijima u borbi protiv grijeha.

Ispovijed, osobito ako je česta, obvezuje nas da razmišljamo, da sebe što bolje upoznamo, da se ne zaboravimo.
Kajanje, stavljajući nam pred oči žrtvu Isusa Krista, pomaže nam da bolje shvatimo rugobu grijeha i nezahvalnosti što je pokazujemo grijehom. Savjeti ispovjednika (korisnije je da se redovito ispovijedamo kod istog ispovjednika) pomažu nam da bolje upoznamo svoj karakter i odluke koje nam se nameću. Odluke nas vode na dobar put.
Sakrament pokore odlično je sredstvo ne samo da čisti našu savjest nego i da nas popravlja, da nas posvećuje. Kršćanin koji se često ispovijeda s vjerom, poniznošću i pouzdanjem, bez sumnje je na dobrom putu prema nebu.

56. DAR MILOSTI PO CRKVI

IV. ŽENIDBA — KRŠĆANSKA OBITELJ

276. Sakramenat ženidbe. — Tri sakramenta o kojima smo govorili oslobađaju, čiste i jačaju duše svakome napose. Naprotiv, sakramenat ženidbe donosi milost Isusa Krista ne samo jednom čovjeku ili samo jednoj ženi nego i čovjeku i ženi koji su odlučili zajednički osnovati malo društvo, koje se zove obitelj. To daje sakramentu ženidbe društveni karakter ili oznaku.
U kojem času zaručnici primaju sakramenat? U času kad čovjek prihvaća obvezu prema ženi i žena prema čovjeku. Na postavljeno pitanje: »Uzimlješ li... za svoju ženu..., uzimlješ li... za svoga muža...« i muž i žena odgovaraju s »da«. Sakramenat je bio u času tog čvrstoga obećanja zajedništva, braka.
Ali da bi sakramenat bio valjan, postoje i neki uvjeti.
Prvi uvjet: zajedništvo ili brak mora biti zakonit. Tako, neki čovjek koji bi došao pod tuđim imenom, čovjek ili žena koji su već crkveno vjenčani, nemaju prava na taj ugovor. Ako bi uspjeli prevariti Crkvu, ne mogu prevariti Boga.
Drugi uvjet: brak mora biti moralno slobodan. Mladić i djevojka koji bi se vjenčali pod silom, ili strahom, ili s nakanom da se rastave, ne bi sklopili valjanu ženidbu. Ako ugovor nije moralno slobodan, nema ni sakramenta.

Treći uvjet: brak se mora javno sklopiti. Od Tridentinskog Sabora potrebno je da bude prisutan župnik mladića ili djevojke ili svećenik kojega odredi župnik. Prednost se daje župniku djevojke ili zaručnice. Uz župnika, čak i kad se brak sklapa u tajnosti, moraju biti još dva svjedoka, muškarci ili žene. Ako ugovor ne bi bio javan, tj. uz svjedoke, ne bi podijelio sakramenat.

Ako sva tri uvjeta nisu ispunjena, ili ako jedan od njih nedostaje, nema ni ženidbe. I kad Crkva to ustanovljuje sa sigurnošću (u vrlo rijetkim slučajevima), ona izjavljuje da sakramenat nije bio valjano primljen i da su oboje zaručnika slobodni.

277. Samo jedan muž i samo jedna žena. — Činjenica da ugovor i sakramenat čine jedno ima vrlo važne posljedice.

Prva je posljedica u tome da kršćanska ženidba može biti samo između jednog čovjeka i jedne žene. To je volja Božja, koju je jasno izrekao Isus Krist, služeći se riječima Starog Zavjeta: »Čovjek će ostaviti svoga oca i svoju majku i svezati se sa svojom ženom i oboje će postati jedno tijelo« (Post 1, 27; Mt 19, 4—6). Uostalom, inače i ne može biti prave obitelji. Danas je drukčije još jedino u nekim muslimanskim zemljama.

278. Sjedinjeni zauvijek. — Druga je posljedica što se valjana kršćanska ženidba ne može raskinuti ni iz kakvog razloga. Crkva nikad nije priznavala zakonitost potpunog razvrgnuća ženidbe, koja se zove »rastava braka«, i nije dopuštala novu ženidbu. To neće nikad ni priznati ni dopustiti. Evo zašto je mudra takva strogost: narodi koji su dopuštali rastavu braka doživjeli su zbog toga najgorčije plodove. I mnogi traže da se umanje ti užasni učinci.

U Crkvi nema rastave braka: to je u interesu obaju bračnih drugova. Tko ne vidi da sama mogućnost rastave čini bračne drugove manje plemenitima, manje vjernima? Ona podjaruje svakojake teškoće u obitelji, jedno drugom »podmeće klipove« u težnji za promjenom.

Da u Crkvi nema rastave braka, to je i u interesu djece. Mučeni između oca i majke, odgajani sa slabošću s obje strane, gledajući katkad sablazan divljeg braka, djeca trpe u svom srcu te postaju zatvorena i šutljiva i nepovjerljiva.

U Crkvi nema rastave braka: to je i u interesu same države. Ona treba da počiva na solidnom temelju pravih obitelji, u kojima vlada osjećaj dužnosti i duh odanosti, požrtvovnosti, žrtve. Što vrijedi tijelo u kojem bi ćelije u većem broju bile bolesne? Tko ruši obiteljsko društvo, napada i narodnu zajednicu.

279. U jednoj volji suradnje i napretka. — Treća je posljedica da je kršćanska ženidba za oba iskrena bračna druga nužno prigoda za milost Božju i po njoj poziv za duhovni napredak.

Bračni će drugovi tražiti i nastojati da se razumiju. U novu obitelj oni donose svoja dobra svojstva, ali i svoje nedostatke i pogreške, svoj način gledanja, svoje ukuse, svoj karakter, svoju osobnost. Ništa ne popuštati, ništa ne podnijeti znači ženidbu temeljiti na sebičnosti i pripravljati neizbježive konflikte, sukobe. Mir će vladati u zajedničkom životu samo uz cijenu nekih žrtava.

I ljubeći se tako, ako treba i do žrtve (a to će uvijek trebati) bračni će drugovi imati volju da surađuju, tj. da rade zajednički u svemu, a prije svega u onome što se odnosi na djecu. U kršćanskoj obitelji treba da bude djece i, ako Bog da, neka ih bude mnogo. Primiti valja ih velikodušno, s pouzdanjem, raditi ustrajno da im se osigura sadašnji život i budućnost, odgojati ih odlučno i nježno, a prije svega pak nikad ne zaboraviti da djeca imaju neumrlu dušu, za koju su otac i majka prvi odgovorni pred Bogom: eto glavne dužnosti roditelja. Ispunjavanje te dužnosti snažno čuva muža i ženu od briga za niske i proste stvari i pomaže ih da se penju prema moralnim visinama!

Zaokupljeni tim plemenitim brigama, bit će bračni drugovi vjerni jedan drugome. Na kraju života, nakon mnogo teškoća i podnesenih zajedničkih muka, nakon mnogo žrtava koje su slobodno prihvaćali iz ljubavi, taj osjećaj iskrene vjernosti bit će za njih prva nagrada za njihov trud.

280. Priprava za ženidbu. — Razumljivo je, dakle, da se tako ozbiljan čin, kojega posljedice mogu izmijeniti cijeli život bilo u dobru, bilo u zlu, ne smije izvršiti na laku ruku i bez priprave. Ozbiljna ženidba ne sklapa se bez vrlo ozbiljne pripriprave.

Za ženidbu postoji najprije daljnja priprava. Pravo govoreći, to je cjelokupni obiteljski odgoj sve do same ženidbe: borba protiv sebičnosti, poštivanje međusobno mladića i djevojaka u iskrenosti i jednostavnosti, trajna borba za čistoću.

Blago mladićima i djevojkama koji se čuvaju čistima u pogledu ljubavi!
Zatim postoji bližnja priprava: to su zaruke, koje Crkva priznaje i blagoslivlje i koje su približavanje duša i srdaca u pogledu bližeg zajedništva.
Postoji i neposredna priprava, a sastoji se u uputama Crkve. Administrativni postupak: da ne postoji kakva fizička ili duhovna zapreka, od koje se mora tražiti oprost. Utvrditi jesu li zaručnici zaista slobodni za ženidbu i jesu li odlučni da se sjedine za cijeli život.
Podnošenje potrebnih dokumenata: krsni list, potvrda o prvoj ispovijedi i Pričesti, krizmeni list, potvrda o neposrednoj ispovijedi, potvrda o civilnom braku. To je napose potrebno ako se radi o kojem od zaručnika izvan župe gdje se obavlja vjenčanje. Svemu tome služe i objava ili oglas i navještaji buduće ženidbe u tri navrata u župi zaručnika i zaručnice, da se mogne doznati za kakvu moguću zapreku, koja bi priječila da se obavi crkveno vjenčanje.

57. DAR MILOSTI PO CRKVI

V. SVEĆENIČKI RED — VJEČNO SVEĆENSTVO. BOLESNIČKO POMAZANJE

281. Sakramenat svećeničkog reda. — Sakramenat svećeničkog reda određen je za podjeljivanje ovlasti i potrebnih milosti onima koji žele služiti Crkvi i koje je Crkva prihvatila (v. 34. pogl.).
Vidjeli smo da je svećeništvo ustanovio sam Isus Krist.
Apostoli su od prvog dana bili svjesni vlasti koju im je Isus dao i odgovornosti koja odatle proistječe. Sutradan po Uzašašću mjesto Jude izabiru Matiju (Dj 1, 23—26). Malo kasnije oni se oslobađaju materijalnih poslova, posvećujući od novoobraćenika sedam ljudi »punih Duha Svetoga i mudrosti« (Dj 6, 1—6): to su đakoni, tj. poslužnici. Malo nakon toga, videći da se Crkva brzo širi, postavljaju poglavare novim zajednicama: to su svećenici, biskupi. Teško ih je u početku bilo razlikovati jedne od drugih. Biskupi su nadglednici. Njima pripada sakramentalna služba. Bitni obred sakramenta je polaganje ruku uz molitve (Dj 6, 6; 13, 3).

Od druge kršćanske generacije biskupi se jasno razlikuju od svećenika. Na njima je uprava Crkve.
Napokon, u Crkvi se osjećala potreba za novim službama pa ih je Crkva postepeno i uvodila. Postavljeni su vratari u crkvama, čitači svetih knjiga u crkvi, posebni službenici za liturgijsko pjevanje, za vršenje zaklinjanja (molitva za opsjednute), za čuvanje mučeničkih relikvija, za brigu za oltare itd. Sve te službe i još neke druge poznate su u Crkvi od trećeg stoljeća. Crkva je neke od njih službeno priznala i zazivala na odnosne službenike Božju milost. Tako su se razvili različiti stupnjevi »redova«. Najviši od njih je svećeništvo, a poseban mu je vrhunac biskupstvo.

282. Niži i viši redovi. — Ima više stupnjeva da se dođe do svećeništva. Primaju se uz pripravu za svećeništvo. Neposredno prije samog svećeništva prima se red đakonata. Biskup drži nad kandidatom ispruženu ruku i moli da mu Duh Sveti bude snaga, da mogne hrabro odbiti sotonu i njegove napasti. Daje mu uz to posebno odijelo. Napokon svećeničko ređenje: biskup najprije pita svakog ređenika da li je spreman pod vodstvom Duha Svetoga vršiti svetu službu svećeništva kao biskupov suradnik. Hoće li slaviti Kristove tajne na hvalu Božju i na posvećenje kršćanskog naroda? Dostojno i mudro propovijedati Evanđelje, izlažući katoličku vjeru? Zatim biskup svakom ređeniku polaže ruke na glavu i moli nad njim. Svetom krizmom maže dlanove, pruža kruh i vino s vodom u kaležu i posvećenje da može prikazivati svetu Misu, propovijedati Evanđelje. Nakon toga ređenici skupa s biskupom nastavljaju koncelebriranu Misu.

283. Oče svemogući, obnovi u njihovim srcima Duha Svetoga. — (Obred ređenja). — Bit će korisno da jednom pročitate sve molitve pri ređenju svećenika. Crkva traži da se kandidati za svećeništvo obrate, da budu potpuno Božji ljudi, da čuvaju potpuno nevinost, da vode svet život, da surađuju s biskupom, da prema biskupu imaju poštovanje i budu mu poslušni i da budu pravi Kristovi apostoli u svemu sve do smrti.

284. Sakramenat bolesničkog pomazanja. — To nije sakramenat za umiruće, kako se često misli, nego za bolesnike.
Evanđelje svetog Marka aludira na to izdaleka. Pokazuje nam apostole u poslanstvu kako su mazali uljem bolesnike i ozdravljali ih (Mk 6, 13). Poslanica svetog Jakova mnogo je jasni-

ja: »Boluje li tko među vama? Neka sebi dovede crkvene starješine-svećenike! Oni neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Gospodnje« (Jak 5, 14).
Tijekom stoljeća način podjeljivanja tog sakramenta poprimao je različite oblike: podjeljivao ga je jedan svećenik, a vrlo često i grupa svećenika, kojih je bilo čak i sedam. Nekad samo s jednim pomazanjem, nekad i do dvadeset njih. Nekad je obred bio odjednom, a nekad se ponavljao kroz sedam dana uzastopce.
Donedavna se pomazivalo šest mjesta. Po najnovijim propisima pomazuje se bolesnik samo na čelu i na rukama. Dok svećenik vrši pomazivanje, govori slijedeće riječi: »Ovim svetim pomazanjem i svojim preblagim milosrđem neka te Gospodin milošću Duha Svetoga pomogne!«

285. Čemu služi bolesničko pomazanje? — Bolesničko pomazanje dovršava čišćenje duše od svih grijeha. Također pomaže bolesniku da se do kraja bori za svoje spasenje, dajući mu snagu da mogne podnositi svoje patnje i ublaživati strah, koji, naravno, dolazi svakome kad mu se približuje smrt. Ovaj sakramenat može pomoći i zdravlju tijela ako Bog bude smatrao da je to dobro za spasenje duše.

58. DAR MILOSTI PO CRKVI

VI. EUHARISTIJA — ISUS KRIST PRISUTAN I ŽIV MEĐU NAMA (1)

286. Stvarna prisutnost. — Svi sakramenti daju nam milost Isusa Krista koje je On zaslužio po svojoj Žrtvi. Ali sakramenat Euharistije čini još više, jer nam daje samog tvorca milosti, Isusa Krista osobno.
U svetoj Misi, vidjeli smo to već, u času posvećenja, Isus Krist postaje prisutan pod prilikama kruha i vina.
Nakon svršene svete Mise Isus Krist ostaje prisutan u posvećenim hostijama.
Tu se radi o pravoj prisutnosti. Euharistija nije samo sjećanje na zadnju Večeru, slika ili uspomena na prošlost. Ona stvarno sadržava Isusa Krista: On je tu po svojoj ljubavi i za nadnaravno spasenje svih ljudi i svakoga od njih napose.
To je velika tajna naše vjere.

Tajna koja se temelji na samoj riječi Isusa Krista.
Tajna koja je u središtu sve kršćanske vjere. Nigdje više ne osjećamo koliko nas je Bog ljubio u Isusu Kristu.

287. »Moje tijelo zaista je hrana« (Iv 6, 56). — O toj čudesnoj tajni bilo je govora u Evanđelju prije pashalne Večere na sveti Četvrtak. Sveti Ivan govori o njoj s takvom točnošću da ne ostavlja nikakve sumnje. Isus je umnožio nekoliko kruhova da bi nahranio veliko mnoštvo koje je išlo za njim u pustinju. Sutradan je u sinagogi u Kafarnaumu. Izjavljuje da je On »kruh života — živi kruh«, da je On »kruh s neba«, da je »kruh koji daje život vječni«... i taj kruh jest »njegovo Tijelo za život svijeta« (Iv 6, 48—52). I pred uzbuđenjem uznemirenog svijeta ne ublažuje Isus svoju misao, nego uporno tvrdi: »Zaista, zaista, kažem vam, ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nećete imati života u sebi. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ima život vječni. I ja ću ga uskristiti u posljednji dan. Tijelo je moje pravo jelo i krv je moja pravo piće. Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ostaje u meni i ja u njemu.« (Iv 6, 54—57).
Znamo kako su mnogi mrmljali zbog takvih riječi, koje su bile tvrde za slušanje: »Tko ga može slušati?« — govorili su. I u velikom broju se povukoše od njega s odlukom da više ne idu s njime (Iv 6, 61—67).

288. »Uzmite i jedite, ovo je moje Tijelo«. — Uvečer na sveti Četvrtak, u povjerljivosti dvorane Posljednje večere, ostvaruju se obećanja Isusova u sinagogi. Ne mogu se zamisliti jasnije riječi. »Uzmite i jedite, ovo je moje Tijelo«, izvješćuje sveti Matej... »Pijte iz njega svi, jer ovo je moja krv, krv Saveza, koja se prolijeva za sve za oproštenje grijeha« (Mt 26, 26—28). A sveti Luka izvješćuje: »Ovo je tijelo moje, koje se za vas daje. Ovo činite na moju uspomenu. Ovaj je kalež Novi Savez u mojoj krvi, koja se za vas prolijeva« (Lk 22, 19—20).
Riječi tako jasne da ih je Katolička Crkva od početka do danas uvijek razumijevala onako kako su bile izrečene. »Ovo je moje tijelo.« Te četiri riječi koje je izgovorio Onaj koji je istina tijelom postala, ne mogu nas prevariti. Tu je Krist.

289. »Kako nam ovaj može dati svoje tijelo za jelo?« (Iv 6, 52). — Kako je to moguće? Već su se Židovi u Kafarnaumu o tome pitali. Naravno je da i mi postavljamo takva pitanja.

Ne tražeći da se rastumači tajna koja je zauvijek neshvatljiva, ipak o njoj možemo dati neko razjašnjenje.

Najprije pazimo da ne bismo shvatili Isusa u svetoj Hostiji kao u nekom ograničenju. To bi bila velika zabluda! Euharistijska prisutnost nije u primjetljivoj prisutnosti. Ta je prisutnost skrivena, »supstancijalna-bitna« prisutnost.

Pokušajmo shvatiti što to znači. U svakom biću postoji spoljašnost, sporednost i bitnost stvari. Sporednost je ono što se može vidjeti i dotaknuti: veličina, debljina, okus, boja.

Supstancija ili bît jest ono što ostaje kad se sporednosti izmijene. To je ono što je u biću ispod njegovih prividnosti najnutarnije, najglavnije, najstvarnije.

Evo dvaju primjera: ista bît vode može se vidjeti po spoljašnostima u tekućem, u smrznutom i u parovitom stanju. Ista bit ugljena može imati prilike ugljena, dima i dijamanta.

Dakle, kad svećenik u svetoj Misi u ime Isusa Krista izgovori riječi posvete: »Ovo je moje tijelo, ovo je moja krv«, prilike, spoljašnosti kruha i vina ostaju iste. Dokaz: poslije, kao i prije posvećenja hostija izgleda jednaka.

Ali, iako su prilike ostale iste, bît više nije ista.

Bit kruha i vina je nestala. Mjesto nje zauzela je mjesto bît tijela uskrsnulog Isusa Krista.

To je ono što se nazivlje jednom teškom riječju, ali treba da je znamo: transsupstancijacija, a znači pretvaranje kruha i vina u tijelo i krv Isusovu. Kratko: pretvorba!

Za onoga koji ne vjeruje i, prema tome, ne zna to, hostija je i prije i poslije posvećenja kruh. Za onog pak koji vjeruje i, prema tome, znade, hostija je prije posvećenja i po prilikama i po bîti kruh, ali nakon posvećenja, iako se vide prilike kruha, što se tiče bîti, tu je zaista i stvarno uskrsnulo i slavno tijelo Isusa Krista, i to sa svojim tijelom, krvlju i božanstvom.

290. Posljedice bitne prisutnosti. — Ta bitna prisutnost Isusa Krista u Euharistiji slična je prisutnosti duha. Može se usporediti s prisutnošću ljudske duše, sve duše u našem tijelu, sve duše u svakom dijelu našeg tijela.

To jest, ta prisutnost nije podložna zakonima prostora: sav je Isus prisutan pod prilikama kruha, kao i pod prilikama vina; prisutan je u svakoj hostiji u tisućama ciborija što postoje na svijetu. Prisutan je i u svakom djeliću iste hostije.

To znači također da ta bît nije podložna zakonima probave. Samo se prilike lome u našim ustima. Njih jedemo i njih probavljamo. Bît nije podložna ljudskom ustroju. Ništa je ne može pogoditi, zgnječiti i učiniti da trpi.

Ta je bît nevidljiva. Međutim, ta je bît živa, čudesno djelotvorna za dobro Crkve i za dobro svakoga koji vjeruje.

U toj bîti jest Isus Krist kao stalan znak raširen svuda iz Božje ljubavi za naše duše.

Tu je Isus da stalno nastavlja svoje djelo otkupljenja. On se prikazuje, moli, zahvaljuje, daje zadovoljštinu. Bdije nad Crkvom. Štiti je, pomaže joj u borbi za osvajanje duša.

Tu je Isus za svakoga od nas. »Uzmite, jedite.« To je njegovo Tijelo, a s njegovim Tijelom sav Isus Krist. On nas želi. Čeka nas. Želi doći u nas da nam pomogne i da nas spasi.

Taj dolazak Kristov u naše tijelo i u našu dušu zove se Pričest.

59. DAR MILOSTI PO CRKVI

VI. EUHARISTIJA — ISUS KRIST PRISUTAN I ŽIV MEĐU NAMA (2)

291. »Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu« (Iv 6, 56). — Nema sumnje da se Isus Krist po Euharistiji htio sjediniti s nama što je najviše moguće.

Nema također sumnje da su apostoli i prvi kršćani razumjeli Isusove riječi u njihovu pravom smislu. I činili su »ovo na Njegovu uspomenu«. Sutradan po Duhovima tisuće obraćenika, prema Djelima apostolskim, bijaše postojano u apostolskoj nauci, zajedničkom životu, u lomljenju kruha i u molitvama« (Dj 2, 42).

Vjerojatno da se Večera svetoga Četvrtka obnavljala na subotnju večer jedanput tjedno. Svi prisutni primali su Tijelo Kristovo, a zatim bi Ga nosili odsutnima i bolesnima.

Kad je slavljenje Mise postalo češće, i Pričest je bila češća, ali bez stroge dužnosti. Općenito se može reći da su se kršćani pričešćivali svaki put kad su bili pri svetoj Žrtvi. Način nije bio svugdje isti. Kler, tj. oni koji su pripadali Crkvi po svom ređenju i službama, prvi su se pričešćivali, bilo na oltaru, bilo u svetištu a zatim po redu djevice, djeca, muškarci, žene. Primali bi Pričest na ulazu u svetište, ili na svom mjestu. Svećenik bi stavljao hostiju na desnu ruku pričesni-

ka koju bi dotični podržavao lijevom rukom, govoreći: »Tijelo Kristovo«. Vjernici bi odgovarali: »Amen«. Pošto bi primili svetu hostiju, pili bi i malo presvete Krvi, koju bi im svećenik pružao govoreći: »Krv Kristova, kalež života.« Vjernici bi na to ponovo odgovarali: »Amen«.

Tijekom vremena ti su se običaji mijenjali. Prema 6. ili 7. stoljeću javlja se drugi način. Govore se riječi: »Tijelo Gospodina našega Isusa Krista čuvalo dušu tvoju za život vječni.« Tada su počeli stavljati svetu hostiju na jezik pričesnika. Od 12. stoljeća prestaje se davati presveta Krv. Od 2. vatikanskog sabora uz odobrenje biskupskih konferencija može se opet davati Pričest na ruku, ali se preporučuje da se drži stoljetni običaj pričešćivanja na usta. Presveta Krv daje se u nekim slučajevima.

292. Česta Pričest. — Vidjeli smo da se u prvim vremenima često pričešćivalo. Uostalom, tako je i želio Krist Spasitelj. Zato je i izabrao za materiju sakramenta kruh, hranu svakog dana i zato je govorio da je On »kruh života«, koji nam je neprestano potreban.

Međutim, od 9. stoljeća ispovijedna praksa postaje rjeđa. Od Lateranskog sabora godine 1215. Crkva je naredila da se svaki kršćanin najmanje jednom u godini pričesti. I sad je na snazi taj zakon.

Zašto tako udaljivanje od Pričesti? Možda zbog slabljenja vjere, ali još više zbog krivog mišljenja koje se pomalo širilo o Euharistiji: lako je postati nedostojan za primanje tog sakramenta. Zavladalo je mišljenje da je Euharistija nagrada za izvanrednu krepost. A mi znamo da nije tako. Ako je Isus prisutan u Euharistiji i ako se On želi nama dati, znači da želi nagnuti se nad nas Srcem punim samilosti da nam pomogne kako bismo postali njegovi hrabriji učenici i tako zaslužili nebo.

Ovo mišljenje je točnije, i od Pape Pija X. sve više se širi u svijetu. Pričest je ponovo zauzela prvo mjesto u današnjoj pobožnosti katolika.

293. Dekret Pape Pija X. — Izdan je 20. prosinca 1905. i potvrdio je promjenu mišljenja. Prva dva člana u Dekretu potiču nas na češću pričest.

1. član: »Česta i svagdašnja Pričest, kako je želio Isus Krist i kako želi Crkva, mora opet biti pristupačna svim vjernicima bez obzira, ako su u stanju milosti i ako pristupaju k svetom Stolu s pravom nakanom.«

2. član: »Prava nakana sastoji se u tome da se na Pričest ne dolazi iz običaja, iz taštine, nadutosti, umišljenosti ili iz nekih ljudskih razloga, nego da se dopadnemo Bogu, da se što tješnije sjedinimo s Njime po ljubavi, zahvaljujući Božanskom lijeku, boreći se protiv grijeha i slabosti.« Taj dekret od velike važnosti malo-pomalo prouzročio je porast euharistijske pobožnosti. Koliko god Crkva od 2. vatikanskog sabora nastoji da vjernici još više primaju Pričest, vjerski život i kod nas i u svijetu opada. Neka ga svatko od nas nastoji oživjeti.

294. Pričest djece. — Želja Crkve da se odrasle osobe pričešćuju češće, pa po mogućnosti i svaki dan, proširila se i na djecu. Papa Pio X. izdao je 8. kolovoza 1910. drugi dekret sa željom da se djeca pripuštaju Pričesti čim dođu k razumu ukoliko je to moguće. Dijete treba da zna glavne tajne kršćanske vjere, mora sigurno razlikovati euharistijski kruh od običnog kruha i nastojati da se popravlja prema svojoj dobi. Dužnost je roditelja, odgojitelja, župnika, ispovjednika da provjere tražene uvjete. Tako se Prva Pričest prima između sedme i dvanaeste godine. Ali pošto su djeca pohađala s uspjehom tri godine kršćanski nauk, slijedi svečana pričest. Treba da tada obnove obećanja da će se boriti protiv grijeha i da će biti što vjernija Kristu i obećanjima što su ih prigodom njihova krštenja izgovorili kumovi.

295. »Onaj koji jede i pije nedostojno, jede i pije svoju osudu« (1 Kor 11, 28-29). — Ove riječi apostola Pavla izgledaju stroge. Ipak su na mjestu. Ništa na svijetu nije tako veliko ni sveto kao sveta Hostija. Prema tome, nema ništa veće ni svetije od Pričesti.

Neka se nitko ne čudi što Crkva traži za Pričest neke uvjete.

1. Euharistijski post prema propisima Crkve: jedan sat prije Pričesti niti jesti niti piti. No slobodno je u svako doba piti običnu vodu.

2. Stanje milosti. Primiti Pričest smije samo onaj koji je čist od svakog teškog grijeha. Tko je u teškom grijehu, a nije se izmirio s Bogom u iskrenoj i skrušenoj ispovijedi, pa primi Pričest, taj dodaje svojim grijesima novi teški grijeh, grijeh svetogrđa, oskvrnuća svetinje. Takvima se grozi sveti Pavao.

3. Prava nakana. Rekli smo već u čemu se sastoji. Imati pravu nakanu znači primiti Pričest da postanemo jači i sposobniji u borbi protiv grijeha.
Čuvajmo se Pričesti iz jednostavnog običaja, a napose ne primajmo Pričest iz straha od drugih, zbog želje da se dopadnemo drugima, bilo roditeljima, bilo odgojiteljima, bilo svećenicima. Samo jedan pravi razlog postoji da se pričestimo, a taj je: željeti primiti Krista kao hranu jakosti da Krista bolje slijedimo i da Ga bolje nasljedujemo.

60. DAR MILOSTI PO CRKVI

VI. EUHARISTIJA — ISUS KRIST PRISUTAN I ŽIV MEĐU NAMA (3)

296. »Klanjam Ti se smjerno, tajni Bože Naš« (himan Presv, Sakramentu). — Jasno je da Isus Krist, prisutan i živ u Euharistiji, ima pravo na naše poštovanje, na našu ljubav, i na naše klanjanje. Izraz tih osjećaja može biti privatan ili javan. Govorit ćemo po redu o jednom i o drugom.
Privatna štovanja jesu ona naša vlastita štovanja stvarne prisutnosti Isusa Krista.

1. V l a d a n j e u n a š i m c r k v a m a. Isus Krist je u njima. Poštovanje se nameće samo po sebi. Ono se izražava do najmanjih stvari: ne razgovarati uzalud, zabranjeno je nelijepo i neukusno ponašanje, užurbano prigibanje koljena ili poklecanje.

2. P r i p r a v a z a P r i č e s t. Ne smijemo ići k svetom Stolu bez sabranosti, bez razmišljanja, bez molitve, kao da činimo nešto obično. Nema bolje priprave nego kad se prigodom Pričesti sjedinimo sa Žrtvom Isusa Krista. Zato se pričešćujemo pod Misom.

3. Z a h v a l a p o s l i j e P r i č e s t i. Tako se zovu časovi posvećeni molitvi (desetak minuta sigurno nije previše) kad smo primili veliku milost da imamo u svom srcu Isusa Krista: klanjanje, zahvaljivanje, odluke, prošnje. Kad imamo u sebi Onoga koji je »pobijedio zlo« (Iv 16, 33), onda smo najjači moleći.

4. P o s j e t P r e s v e t o m S a k r a m e n t u. Zar je teško od vremena do vremena ući u crkvu i ostati nekoliko minuta

u Isusovoj prisutnosti? Što ćemo Mu reći? Sasvim jednostavno, reći ćemo Mu kao prijatelju svoje želje da bismo htjeli dobro činiti, reći ćemo Mu svoje poteškoće, svoje boli i svoje radosti. Treba da tražimo i molimo od Isusa pomoći i milosti koje su nam potrebne, kao i za sve one koje volimo.
Tako moleći, često ćemo biti s Isusom Kristom.

297. Blagdan Presvetog Sakramenta. — Privatnim pobožnostima treba dodati i veći broj javnih pobožnosti na čast Presvetog Sakramenta. Čini se da ih nije bilo prije 13. stoljeća. Znači li to da je vjera u stvarnu prisutnost Isusa Krista bila slabija u starija vremena nego danas? Sigurno ne! Dok je svuda bila živa vjera u Euharistiju, nije bilo potrebno javno je proglašavati. Tek kad su se pojavile hereze u vezi s Euharistijom nastala je potreba javnih pobožnosti.
Prva javna manifestacija bila je ustanovljenje blagdana Presvetog Sakramenta, što je proglasio Papa Urban IV. godine 1264. To je blagdan Tijelova, a sada se slavi u četvrtak nakon nedjelje Presv. Trojstva. U početku bila je službena molitva za svećenike i redovnike, te sveta Misa za sve. Tekstovi su sadržavali sigurnu nauku o Euharistiji, a priredio ih je teolog sveti Toma Akvinski. Kasnije je uvedena i procesija s Presvetim Sakramentom, tako da je svetu Hostiju mnoštvo lako moglo vidjeti u pokaznici.

298. Blagoslov s Presvetim Sakramentom. — Svima nam je poznat način te pobožnosti. Potječe iz 16. stoljeća i raširio se svuda u Crkvi. Obično se obavljao nedjeljama i blagdanima, u prve petke u mjesecu. Sam blagoslov se davao ili pokaznicom ili ciborijem. U prvom slučaju Presveti Sakramenat izložen je na oltaru, a u drugom slučaju bio bi u tabernakulu, a vrata tabernakula bila bi otvorena. Pjevale su se euharistijske pjesme, pjesme Gospi (posebno u svibnju i listopadu), za Papu, za mir, te »Divnoj dakle Tajni ovoj«, neposredno pred blagoslov.

299. Javno klanjanje, bratovštine Presv. Sakramenta, kongresi. — Ima više vrsta klanjanja: po danu, po noći ili takozvano trajno klanjanje. Adoracije ili klanjanja po danu obično organiziraju biskupije tako da svaki dan po mogućnosti bude klanjanje u drugoj župi. Presveti Sakramenat je izložen i okićen cvijećem i svijećama.
Adoracije ili klanjanja po noći počinju uvečer i svršavaju u zoru slijedećeg dana Misom i pričešću. Manje su raširene

od prvih. Trajno klanjanje znači bez prekida izložen Presv. Sakramenat. Obično se to čini po redovničkim crkvama ili u svetištima, kao na Montmartreu u Parizu, gdje se održava trajno klanjanje od travnja 1885.
Posebno je klanjanje od četrdeset sati. Potječe iz 16. stoljeća, a obavlja se pred korizmu.
Bratovštine Presv. Sakramenta potječu od 13. stoljeća. Razvile su se najviše od 16—17. stoljeća, a svrha im je širiti pobožnost prema Euharistiji.
Kongresi su novijeg datuma, a svrha im je javno zborovanje, predavanja o Euharistiji, gdje je to moguće. Drže se dekanatski, biskupijski, narodni i međunarodni kongresi. Svim je svrha da se javno manifestiraju vjera i ljubav prema Isusu Kristu u Presv. Sakramentu.
Međunarodni kongresi potječu od 19. stoljeća, a u 20. stoljeću su se posebno raširili. U njima se ogleda silan euharistijski žar. Najprije su se priređivali po Evropi, a zatim i po drugim kontinentima. Prisustvuju im predstavnici svih zemalja svijeta i zajedno slave stvarnu prisutnost Isusovu u Euharistiji. Svi slave zajedničkog Spasitelja.

300. Čemu služi Euharistija? — Zaista čudno pitanje! Tko ima vjeru, lako će odgovoriti na to.
Euharistija, u svetoj Misi, u svetoj Pričesti, najuže nas sjedinjuje s Kristom-Bogom; spominjemo se Njegove otkupiteljske smrti i Njegova života u slavi.
Spominjući se Njegove smrti, razapinjemo u sebi zle i opake napasti, želju za grijehom i sam grijeh.
Sjedinjeni s Njegovim životom, čuvamo i usavršujemo u sebi dar milosti, Njegove milosti.
To znači: Euharistija nas čini jačima da se opremo zlu i da više težimo za svetošću.
Euharistija je i divna veza između svih koji vjeruju.
Euharistija je izvor mira, nutarnje smirenosti i izvor mira sa svim ljudima, našom braćom.
Euharistija je sakramenat jedinstva i ljubavi.

61. PATNJE I RADOSTI CRKVE

301. »Sjetite se riječi koju vam rekoh: Nije sluga veći od svoga gospodara! Ako su mene progonili i vas će progoniti« (Iv 15, 20). — Naše prethodne lekcije pomogle su nam da bolje

shvatimo kako Crkva nastavlja djelo Isusa Krista. Krist je molio, poučavao o istini, bio je pun dobrote za ljude i u svakoj zgodi davao im je blago svoje milosti. I Crkva, koliko može, čini kao i Krist.
Ali Krist je i trpio na tijelu i u duši od jasala Betlehema do križa Kalvarije. S druge strane, osjećao je u nekim časovima da bi nadnaravna radost zahvatila Njegovo Srce. Poznaje li Crkva patnju kao Krist? Poznaje li Crkva radost kao Krist?
Da, Crkva poznaje patnju. Povijest o tome svjedoči.
Već od prvog dana po Duhovima počinje kušnja progonstva. Petar i Ivan uhvaćeni su i bačeni u tamnicu. Pošto izađoše na slobodu, opet su bili uhvaćeni i s ostalim apostolima zatvoreni. Šibali su ih i branili im »govoriti u ime Isusovo«.
A oni su bili »radosni što su bili dostojni trpjeti...« (Dj 4, 1-22).
U slijedećim mjesecima progonstvo će biti još žešće. Đakon Stjepan prvi je ubijen kamenjem (Dj 6, 8-15; 7, 1-60).
Iza njega pogibe Jakov, brat Ivanov. Zatim, prema predaji, svi apostoli podniješe mučeništvo. U Rimu sveti je Petar raspet na križ s glavom prema zemlji, a svetom Pavlu odsjekoše glavu mačem.

302. »Tada će vas dati na muke i ubijati vas« (Mt 24, 9). — Od Nerona do Dioklecijana, tj. od 1. do 4. stoljeća, kršćanska krv teče u mnogim krajevima poput rijeke.
Bez sumnje, kroz ta dva i po stoljeća bilo je i duljih perioda mira. Ali razdoblja rata bila su zaista teška.
Progonstvo kršćana nije bilo svuda iste jačine. Neki su carevi naređivali da se progone samo oni kršćani koji bi bili prijavljeni. Drugi su pak svoja nasilja provodili nad biskupima, svećenicima i znamenitijim građanima.
Ali bilo je i strahovitih iskušenja: zakoni cara Dioklecijana (303-304.) naređivali su svim kršćanima da pod smrtnu kaznu moraju žrtvovati poganskim bogovima, idolima.
Sigurno je velik broj kršćana pred mukama i smrću podlegao i prividno zanijekao svoju vjeru.
No mora se reći da je broj mučenika bio zaista velik. Ništa nije tako potresno kao opis njihove žrtve. Tu su ljudi, žene, mladež, djeca. Svake dobi, svakog društvenog položaja. Robovi, običan svijet, ali i osobe visokog položaja, svećenici, biskupi, svi bijahu tijesno povezani u istoj ljubavi Isusa Krista. Podržavani Kristovom milošću, hrabro su odbijali da se klanjaju krivim bogovima i caru. Jedni su bili rastrgani šiljcima,

drugi su bili zadavljeni, neki kamenovani na ulici, razapeti na križu, živi spaljeni, vrlo često bacani pred divlje životinje u amfiteatrima. Velikom broju sjekli bi glave sjekirom.
Odredba cara Konstantina (Milano 313.) dokrajčila je to krvoproliće.
Ali krv Crkve ipak se nastavlja prolijevati. Nema razdoblja bez mučenika, bilo prigodom lokalnih buna ili revolucija, bilo u tek nastalim zajednicama (mučeništva u Ugandi 1885.), bilo kod progona misionara.
Iako se više ne radi o prolijevanju krvi, nego o klevetama i nepravdama, proroštva Isusa Krista uvijek će se obistinjavati: »Pogrđivat će vas i progoniti i zbog mene će vam lažno pripisivati svaku vrstu opačine« (Mt 5, 11). Da se Crkva okljaštri, vlastodršci zatvaraju njezine škole i rastjeruju njezina vjerska društva.
A koliko ste laži možda i vi čuli o svećenicima, o kršćanskom, moralu, o religiji! Koliko psovki i hula protiv Boga!

303. »Oče sveti... da budu jedno kao i mi« (Iv 17, 11). — Nemojte misliti ipak da su krvavo progonstvo ili brutalna nepravda najveće boli Crkve.
Crkva više trpi što nije mogla ostvariti jednu od najžarčih želja Isusa Krista, koju je On izrekao nekoliko sati prije svoje smrti: želju da budu jedno svi koji vjeruju u Evanđelje. Crkva trpi od shizma i hereza što je razdiru.

Shizme ili raskoli su nasilna otcjepljenja jednog dijela Crkve od vlasti vrhovnog Svećenika, središta katoličke vjere.

Najveća otcjepljenja izvršile su istočne i protestantske Crkve. Raskol istočnih Crkava počinje od 9. stoljeća, a konačno je izvršen u 11. stoljeću. Taj raskol povukao je za sobom Grke, Rumunje, Srbe, Bugare i osobito ogromno mnoštvo Rusa.
Raskol protestantskih Crkava potječe od 16. stoljeća. Pogodio je osobito Njemačku, skandinavske zemlje, Englesku i, dosljedno, kasnije Sjedinjene Države Amerike, dio Kanade i Australiju.

Hereze su nazori protivni tradicionalnoj vjeri. Bilo ih je već od početka Crkve. Neke, kao Arijeva hereza u 4. stoljeću, gotovo su potresle temelje kršćanstva.

Nema raskola a da ga ne prati i hereza. Ali treba još razlikovati u toj stvari. Između istočnog raskola i rimokatoličke vjere razlike u nauci nisu velike. Najveće zapreke stvorila je politika, nacionalnost i rasa. Mnogo teže je složiti se s protestantskim crkvama, koje se između sebe razlikuju u vjerovanju i čine posebne grupacije, koje su vrlo velike.
Treba mnogo moliti za jedinstvo kršćana. S mnogo prava nazivljemo one koji ne misle kao mi »našom odijeljenom braćom«! Neka bi svi poslušali Kristovu riječ: »Da bude jedno stado i jedan pastir« (Iv 10, 16).

304. »Učite sve narode... (Mt 28, 19). Budite savršeni kao Otac vaš nebeski« (Mt 5, 48). — Velika je bol što je zadaju raskoli i hereze, ali tu bol nadvisuje još veća bol što se još nije ostvarila Isusova želja, koju je On izrazio riječima: »Učite sve narode.« A nakon skoro dvije tisuće godina većina čovječanstva nalazi se još »u tami« (Mt 4, 16). Isus je rekao svojim učenicima: »Budite savršeni kao Otac moj nebeski« (Mt 5, 48). I mi ćemo davati račun za to što grijeh vlada ne samo kod pogana nego i kod kršćana: koliko je duša nemarnih i nehajnih! Kolikima nedostaje pravednost, ljubav, čistoća! Sebičnost, oholost, tjelesno uživanje udaljuje nas previše od Isusa Krista. Zar nam se ne čini da čujemo riječi: »Ali vi nećete da dođete k meni da primite život« (Iv 5, 40).

305. Radosti Crkve. — Treba li zbog svega toga da Crkva bude žalosna ili obeshrabrena? Sigurno da ne! S milošću Božjom Crkva čuva vjeru i svoj polet. Što nije mogla učiniti dosad, ona će raditi sutra, da bi ostvarila dosad neostvareno. Isus je rekao: »Svakom danu dosta je njegove muke« (Mt 6, 34).
Uostalom, volja je Isusova da budemo sretni i u samoj patnji. »Blago vama kad vas budu grdili i progonili i kad vam zbog mene budu lažno pripisivali svaku vrstu opačine. Radujte se i veselite se jer vas čeka velika nagrada na nebesima« (Mt 5, 11-12).
S druge strane, uz pustošenje što ga čini grijeh ima i divota što ih stvara milost, bilo u misijama, bilo u kršćanskim zemljama, bilo u pojedinim dušama: koliki se obraćaju!
Koliki se drugi, još brojniji, obraćaju, popravljaju i posvećuju (v. 88. pogl.)! Neka svaki od nas bude što revniji svojom vjernošću, svojim kršćanskim dužnostima da bi pripravio radost Crkvi! Vaša prva nadoknada neka bude u tome da vam Crkva mogne primijeniti ovu riječ iz Evanđelja: »Nato ga Isus pogleda i zavoli ga« (Mk 10, 21).

TREĆI DIO

UČENIK ISUSA KRISTA

62. BOŽJI POZIV NEŠTO MOŽE

306. Bog govori svim ljudima. — Sada, kad poznajemo dobro Isusa Krista u Njegovoj osobi i u Njegovoj Crkvi i kad smo razumjeli da je On jedini Učitelj naše duše, da je Spasitelj bez kojega ne možemo biti, lakše nam je zapitati se: što nam je činiti da iskoristimo Otkupljenje? Šta ćemo učiniti? Prije svega slušati Boga, koji nam govori i zove nas, slušati Njegovu riječ.

Bog nam govori? Eto, to je izvanredno! Gdje nam On govori? Kako nam On govori? Nismo Ga čuli. Što to znači? To je teško shvatiti...

Naprotiv, to je vrlo lako. Da to mognemo shvatiti, dovoljno je da kroz nekoliko minuta budemo pažljivi i da razmišljamo.

307. Bog govori svakom čovjeku po njegovoj savjesti. — Svaki čovjek, ma tko to bio, ima savjest. On zna ili bar osjeća da ima čina koji su dobri i čina koji su zli. To je kao glas koji se čuje u nutrini duše.

Taj glas svi smo mi čuli.

Kad smo dobro činili, znali smo to vrlo dobro: bili smo u miru i bili smo sretni.

Kad smo učinili neko zlo, također smo to vrlo dobro znali: bili smo uznemireni, smućeni, osjećali smo se neugodno.

Po našoj savjesti u oba slučaja Bog nam je sam govorio. Odobravao je i hvalio nas u prvom slučaju, a kudio nas i korio u drugom slučaju.

Većina ljudi, kojima nije poznata kršćanska vjera, nisu poučeni o svojim dužnostima, osim po svjetlu svoje savjesti. Imaju shvaćanje dobra i shvaćanje zla: Bog će ih suditi onako kako su oni shvatili da treba činiti dobro, a izbjegavati zlo.

Ali, koliko god to svjetlo savjesti bilo dragocjeno, lako ćemo prosuditi da još nije dovoljno.

Savjest može biti slabo odgojena, loše formirana: tako je u slučaju kad djeca pripadaju nevaljaloj obitelji i malo po malo odaju se manama, opačinama, odaju se zlu.

Može netko imati bojažljivu savjest, koja svugdje vidi grijeh i gubi hrabrost da čini dobro.

Može se i ušutkati i tako reći prigušiti glas svoje savjesti. Netko rekne, na primjer: »Previše se traži!« Ili: »To je teško!« Ili još: Zašto ne bih činio kao i drugi?...« I tako radeći, stvorili bismo otvrdnulu, okorjelu savjest, slijepu savjest, koja više ne bi vidjela razlike između dobra i zla.

Vidimo kako treba imati sažaljenja prema siromašnim poganima koji mogu čuti riječ Božju samo po svojoj savjesti. I, naprotiv, kako moramo biti zahvalni Bogu, koji nas je vrlo jasno poučio o našim dužnostima. Najprije po velikom proroku Mojsiju, a posebno po Isusu Kristu i po Njegovoj Crkvi!

308. Bog nam je govorio po Mojsiju. — Sigurno niste zaboravili kako je Mojsije bio četrdeset dana na brdu Sinaju, gdje mu je Bog davao nadahnuća i tako mu govorio. On je Izraelcima, koji su naši pradjedovi po vjeri, dao zakone prema kojima su morali provoditi moralni život (v. 3. pogl.).

Tih zakona ima deset. Kad su bili zajedno grupirani, nazvani su »dekalogom« prema grčkoj riječi, koja znači »deset riječi«. Između tih deset riječi ili zakona, tri se odnose na naše dužnosti prema Bogu, pet na naše dužnosti prema bližnjemu, a dvije na naše dužnosti prema samima sebi.

Podsjećam vas ponovo na njih:

1. Dužnosti prema Bogu:

— Klanjati se samo jednom Bogu, služiti jednom Bogu i ljubiti Ga.

— Nikada se lažno ne zaklinjati imenom Božjim niti Ga uzalud spominjati.

— Posvetiti, svetkovati dan Gospodnji u odmoru i u molitvi.

2. Dužnosti prema bližnjemu:

— Poštivati oca i majku.

— Ne ubijati.

— Ne krasti.

— Ne lagati i napose druge ne klevetati.

— Ne zavidjeti i ne željeti ono što pripada drugima.

3. Dužnosti prema samom sebi: Ne misliti i ne činiti ništa nepristojno i biti potpuno čist na tijelu i na duši (Izl 20, 7-17).

Tih deset zakona što ih je dao Mojsije u ime Božje obično se zovu »deset Božjih zapovijedi«.

309. Bog nam govori po Isusu Kristu, po »Riječi koja postade Tijelo« (Iv 1, 14) i po Crkvi. — Tih deset Mojsijevih zakona, Božjih zapovijedi, Isus Krist nije ukinuo. Kako bi to mogao učiniti Krist-Bog, kad one dolaze od Boga? Zato Krist od početka svoje misije govori da nije »došao ukinuti Zakon i Proroke, nego nadopuniti ih, usavršiti« (Mt 5, 17). »Nadopuniti« znači ostvariti u svojoj Osobi što su o Njemu unaprijed govorili proroci, ali i očistiti Zakon, nadopuniti ga, oživjeti ga vjernošću i odanošću, poniznošću, pouzdanjem u Boga, ljubavlju bez granica. Dakle, učiniti ga višim i plemenitijim, tako da ljubav Božja i ljubav prema braći postane prva od svih zapovijedi, tj. da bude izvor svima drugima. Uz tu riječ Isusa Krista u Njegovu Evanđelju postoji i riječ Crkve, koja nastavlja Kristovo djelo. Ako ste dobro razumjeli ono što smo rekli o Crkvi, nećete se iznenaditi da Crkva ima pravo učiti nas i voditi nas.
Crkva to i čini, bilo u svečanim izjavama o vjerskim istinama i kršćanskom moralu, bilo određujući nam neke dužnosti u disciplini, a te dužnosti imaju podržavati naš duh pobožnosti i pokore.
I dužnost nam je pokoravati se Crkvi u svemu i razumom, i voljom, i srcem.

O tim svečanim izjavama već smo govorili (v. 37. i 38. pogl.). Zakone discipline ili stege možemo iznijeti sada. Opširnije će se o njima govoriti u 83. poglavlju.

1. Svake nedjelje i zapovijedanog blagdana biti na Misi.
2. Svake godine najmanje jednom ispovjediti se i pričestiti.
3. Obdržavati određeni post i nemrs.

310. Bog govori u srcu svakoga od nas. — Napokon, ne zaboravimo na taj unutrašnji poziv da bolje činimo, a Bog ga upućuje svakoj duši dobre volje.
Iskreno kajanje, možda grižnja savjesti što smo sagriješili i što tako često upadamo u grijehe: to je Bog koji nam govori.
Želja da postanemo bolji, da se popravimo i obratimo, da uvijek budemo pravi kršćani: po tome nam opet Bog govori. Šta ćemo odgovoriti na Božje pozive, na Božju riječ?

63. ŠTO ĆEMO ODGOVORITI BOGU?

311. »Ne riječi, nego djela«. — Kakav ćemo odgovor dati na Božju riječ? Bogu, koji nas zove da budemo bolji i da spasimo svoju dušu?
Samo jedan odgovor: slušati Boga i pokoravati Mu se.
Prva dužnost — slušati Boga. U crkvi, u molitvi, u savjesti. »Pazite na ovo što slušate« (Mk 4, 24) veli nam Isus. Često Isus opetuje: »Tko ima uši, neka čuje« (Mk 4, 9).
Druga je dužnost pokoravati se Bogu. Čemu lijepe riječi ako su bez ploda? Čemu dobre želje, koje se ne ostvaruju? Čemu duge molitve, pa i sama vidljiva djela pred ljudima, ako se ne čini ono što Bog želi? Poslušajte strašne Isusove riječi: »Tada ću im kazati (svima takvima): Nikad vas nisam poznavao. Odlazite od mene, zlotvori« (Mt 7, 21-23).
Ali Boga mogu slušati jedino oni koji su dobre volje u srcu. I samo oni mogu se pokoravati Bogu koji su spremni na trud i na žrtvu. To vam želimo razjasniti u ovoj i u dvjema slijedećim lekcijama.

312. »Iziđe sijač da sije«. — Pročitajte polako priču o sijaču (Mk 4, 1-9). Kao što sjeme ne raste na svakoj zemlji, tako ni Božji poziv, upućen dušama da im pomogne ući u nebo, ne slušaju svi, i tako ne donosi koristi.

Ima duša u kojima Božje sjeme nije nikad niklo.

A još više ih ima u kojima Božje sjeme nikne, ali se zatim osuši i ugine. Zašto? Zato jer duše tih ljudi ili žena često od samog djetinjstva nisu imale prave, dobre volje u svom srcu.
Neke su duše slične zemlji na tvrdoj stazi, koju gaze prolaznici, putnici. Ta vrsta ljudi misli jedino što će jesti i piti, kako će se zabavljati i kako će što više novaca zaraditi i uživati u materijalnim dobrima. Postoji li Bog, imaju li dušu, to se njih ne tiče. Možda će i drsko odgovoriti: »Baš mi je svejedno postojili Bog ili ne!« Takvi će postati ili su već postali nehajni, nemarni, sebični, kako ih već poznajete oko sebe.

Drugi su slični zemlji punoj kamenja. Nisu zli, ali su bezbrižni, nemarni, lakoumni, površni, nestalni. I ako su lijepo i iskreno primili prvu Pričest, nisu sposobni da ostanu vjerni Isusu Kristu, jer su nestalni i prevrtljivi i mlitavi.

Drugi su opet slični zemlji punoj trnja i drača. Pustili su se da rastu u oholosti, u sebičnosti, u proždrljivosti, u zavisti, ljubomornosti, a možda i u nečistoći i nemoralu svake vrste. Ti

poroci i opačine ugušili su riječ Božju. Takvi više i ne traže da se poprave. To su mlohavci, kukavice.
Napokon, ima duša koje se mogu usporediti s dobrom zemljom. Sjeme proklije, niče i raste, razvija se u njihovu srcu. Još kao djeca, već su dobri dječaci, dobre djevojčice u kršćanskom smislu. I napredujući u dobi, postaju dobri mladići i djevojke, a zatim ozbiljni, uvjereni, odani kršćani, muževi i žene, pravi vjernici.
Tako neki ne slušaju glasa Božjega, neki ga brzo zaboravljaju, a neki ga slušaju i čuvaju u sebi. Kako ćete biti među ovima?

313. »Što će čovjek dati u zamjenu za svoju dušu? (Mt 16, 26). — Kako ćemo biti među pravim kršćanima? Najprije moramo biti uvjereni da je naša najveća briga na zemlji da spasimo dušu.
Željeli to ili ne željeli, jednog dana doći će smrt k nama. Možda će doći poput kradljivca, kako reče Isus, tj. kad se ne budemo nadali. Može to biti sutra ili nakon mnogih godina — o tome ništa ne možemo znati. Jedino je sigurno da će doći.
I kad dođe, sve što ljubimo, za nas više neće imati vrijednosti. Siromašno tijelo morat će u zemlju, gdje će ga uništiti trulež. Jedino važno pitanje tada bit će: kako smo živjeli? Dobro ili zlo? Da li smo zaslužili Boga zauvijek ili smo Ga izgubili zauvijek? Tada će svakome biti jasno što reče Isus: »Što koristi čovjeku da dobije cijeli svijet, ako izgubi dušu svoju? Što će čovjek dati u zamjenu za svoju dušu?« (Mt 16, 26) I još: »Tražite prije svega kraljevstvo Božje i njegovu pravdu« (Mt 6, 33), tj. svoje posvećenje.

314. »Luđače, još noćas zatražit će se natrag tvoja duša« (Lk 12, 16-20). — Ludost je drukčije misliti. U jednoj priči Isus dovodi na scenu takvog luđaka, bogatog čovjeka, čije je imanje donijelo mnogo pa je mislio sagraditi veće hambare da bi u njih mogao sasuti svu žetvu. Govorio je u sebi: »Dušo, imaš mnogo dobra u zalihi za brojne godine, počivaj, jedi, pij, uživaj!« Ali reče mu Bog: »Luđače, još noćas zatražit će se natrag tvoja duša. Komu će pripasti ono što si skupio?« (Lk 12, 16-20).

315. »Blago žednima i gladnima pravednosti« (Mt 5, 6). — Uz uvjerenje da nam je na zemlji najveća briga spasiti svoju dušu treba dodati: da bismo dostojno odgovorili na Božji poziv, moramo imati i žarku želju da postanemo bolji, pravedniji.
Imamo li takvu želju? Nije sigurno da je svi imamo. Ima duša koje su vrlo zadovoljne same sa sobom. Osjećaju se dobro onakvima kakve već jesu. Bez sumnje, za druge imaju prigovora, ali za sebe ne. Kolika sljepoća! Isus ih drži za licemjerce. Vide trun u očima bližnjega, a ne vide grede u svojim očima (Mt 7, 3—5).
Nek nas Bog čuva da ne budemo među njima. Neka nam dade da upoznamo svoje pogreške i mane sa željom da ih popravimo!
Ali ne radi se tu o bilo kakvoj želji koja se zaustavlja u duhu i srcu, nego se radi o žarkoj želji, koja se mora usporediti sa željom za jelom ili za pićem, kad se pojavi glad ili žeđa. Svi smo bar ponekad bili gladni ili žedni. Biti gladan ili žedan znači osjećati potrebu za jelom ili pićem u tijelu. To je kao neka patnja, trpljenje ili bar nelagodnost, neugodnost. Svatko tada misli i nestrpljivo čeka čas da jede ili pije.
Isto tako želja da postanemo bolji mora biti stvarna želja naše duše, potreba koju ništa ne može zadovoljiti i koja mora trajati čitav život. U dvadesetoj godini moramo biti bolji nego što smo bili u dvanaestoj. Moramo biti bolji u četrdesetoj godini nego što smo bili u dvadesetoj. Stalno bolji nego prije, a najbolji na kraju života, u času kad ćemo se pojaviti pred Bogom. I ta žarka želja mora nas nositi do junačkog napora. Ta ne možemo slijediti Krista bez junačke borbe protiv zla.

64. BORBA ZA SPASENJE DUŠE

I. BORBA PROTIV ZLA

316. »Kraljevstvo nebesko silom se osvaja« (Mt 11, 12). — Dobra je volja potrebna, ali to nije dosta. Nije moguće spasiti dušu bez borbe. Nije moguće boriti se bez napora i muke. Onaj tko neće napora, koji se ne želi truditi, unaprijed je pobijeđen.
Isus reče: »Kraljevstvo se nebesko silom osvaja.» I opet: »Koji želi ići za mnom, neka se odreče samoga sebe . . .« (Mt 16, 24).

To je borba protiv zla. Odreći se zla, bilo pod kojim oblikom se ono pokazivalo.
U svakome od nas ima zla. Bez sumnje, naše nas je krštenje očistilo od najtežih posljedica istočnog grijeha i oslobodilo nas od ropstva sotonskoga (v. 52. pogl). Ali naša duša je i nakon krštenja ostala slična ranjeniku koji nije potpuno izliječen. U njoj se nalaze zle klice oholosti, sebičnosti, nečistoće, lijenosti. Te klice se propinju da se razviju, da rastu. I treba da se junački borimo protiv njih, inače će rasti.
Ima zla i oko nas. Oni, među kojima živimo svaki dan, u obitelji, u školi, na radnom mjestu, ne daju nam i neće uvijek davati dobar primjer. Ono što govore i što čine može nam nametnuti misao i želju za zlom a može nas i uvesti u zlo. Ne borimo li se protiv zla, koje je u nama, i ne opiremo li se zlu koje je oko nas, bezuvjetno će nas jednog dana zlo pobijediti.

317. »I ne uvedi nas u napast« (Mt 6, 13). — Siguran sam da ćete svi odgovoriti: »Razumjeli smo sve i borit ćemo se!«
Najprije, borit ćemo se protiv napasti. »Napast« se zove misao koja je usmjerena na zlo. Ili, još više, želja da činimo zlo, misao i želja da učinimo ovaj ili onaj grijeh.
Nitko ne može biti potpuno bez napasti. Ima samo jedan koji nikad nije bio sklon na zlo: to je Isus Krist, a Krist je Bog. Vidjeli smo u čemu se sastojala »napast: kojoj se Krist opro, ali ta napast nije slična ljudskim napastima (v. 9. pogl.). Ni Preveta Djevica Morija nije imala sklonosti na zlo, nije imala ljudskih napasti, jer je Ona Majka Isusa Krista-Boga. Ali osim Isusa i Njegove Majke, svi ljudi, pa i sveci i svetice, imali su, imaju i imat će napasti, protiv kojih se treba boriti. Treba li se zbog toga prestrašiti ili biti žalostan? Nikako! Napast nije grijeh. Bila ma kako žestoka ili ružna, dok vodimo borbu protiv nje i imamo volju tjerati je iz svoje mašte i svog srca, ona postaje, naprotiv, prigoda za čin hrabrosti i ljubavi, i možda je vrlo zaslužan čin kome Bog odgovara pomažući nam svojom milošću.

318. »Što izlazi iz srca, to kalja čovjeka« (Mt 15, 18). — Odakle izlaze napasti? One izlaze kao iz otrovanog izvora, od slabosti koje u nama drijemaju. Svi ih imamo u sebi. Zovemo ih zlim izvorima. Obično se smatra da ima sedam glavnih izvora zla, koje dobro poznajemo, možda nesrećom i iz iskustva: oholost, škrtost, nečistoća, zavist, proždrljivost, srdžba i lijenost.

Biti ohol znači isticati se iznad drugih, sebe smatrati većim od drugih, a to može dovesti do preziranja drugih. Ta oholost i umišljenost može dovesti do ludog mišljenja da se bez Boga može dobro činiti.

Protivna od oholosti jest krepost poniznosti.

Biti škrt znači utvrditi se u sebičnosti u svemu što čovjek posjeduje i žaliti da se drugome bilo što dade; napose pak znači skupljati novac i bogatstvo, a što manje trošiti ga.

Protivno od škrtosti jest krepost plemenitosti, darežljivosti.
Biti nečist znači prepustiti se nepristojnim mislima, željama i djelima.

Protivno od nečistoće jest krepost duhovne čistoće.

Biti zavidan znači biti žalostan zbog dobra ili sreće što je imaju drugi. Protivno od zavisti jest krepost ljubavi, nesebične ljubavi prema bližnjemu. Biti proždrljiv, znači jesti i piti više nego treba, a katkad u tolikoj mjeri da neumjerenost uzrokuje i bolest.

Protivno od neumjerenosti jest krepost umjerenosti.

Biti naprasit i upasti u srdžbu znači planuti protiv drugih ljudi, protiv životinja, pa i protiv samih stvari koje nam se ne sviđaju. Protivno od srdžbe jest krepost strpljivosti i blagosti.

Napokon, biti lijen znači zanemarivati sve što traži neki napor i trud u našem radu, pri ustajanju i lijeganju, u uslugama što bismo ih trebali učiniti kod kuće, u manjku volje, po težnji za odmorom i neradom. Protivno od lijenosti jest krepost hrabre radinosti u svemu što se ima učiniti.

319. »Najmanje zapovijedi« (Mt 5, 19). — Kad se ne opiremo i ne borimo protiv napasti, činimo ono što se zove grijeh.
Jasno je da grijesi mogu biti vrlo različiti. Ima ih lakih, ali i teških grijeha.

Laki grijesi nazivlju se »malim grijesima«, a teški »smrtnim grijesima«.

Zašto se laki grijesi nazivlju »malim (oprostivim) grijesima? To su oni grijesi koji se mogu lakše oprostiti. Oni su također grijesi pa smo, prema tome, i po njima neposlušni Božjem zakonu, ali nisu tako teški grijesi. Istina, oni oslabljuju našu dušu i čine je manje borbenom protiv napasti i, prema tome, manje dragom Bogu. Ali po njima ne gubimo prijateljstva Božjeg, tj. stanja milosti.

320. »Bojte se onoga koji može ubiti dušu« (Mt 5, 19). — Naprotiv, smrtni grijesi su očitovanja velike nepokornosti i neposlušnosti Božjim zapovijedima. Teški su sami u sebi, ali i u nakanama krivca. Smrtni grijeh čini onaj, tko zna da čini veliko zlo. Pred izborom između Božjega zakona i grijeha izabire grijeh odlučnom voljom.

Ti se grijesi zovu »smrtnima« jer donose ili zadaju smrt našoj duši. Bog se povlači. I neće se vratiti u dušu teškog grešnika koji se iskreno ne obrati od svog grijeha.

Napasti, slabosti, mane, grijesi, eto neprijatelja s kojima se treba boriti. Što treba zapravo činiti?

65. BORBA ZA SPASENJE DUŠE

II. OBRAĆENJE: POTREBA OBRAĆENJA I ZAHTJEVI OBRAĆENJA

321. »Obratite se« (Mk 1, 15). — Što činiti? Odgovor je lagan. Već smo ga označili: treba se mijenjati, treba se popraviti, na neki način postati nova duša, koja je spremna prihvatiti geslo cijelog svog života: »Uvijek bolje i bolje!«

Jednom riječju, treba se obratiti... To je ono što je već sveti Ivan Krstitelj govorio na obalama Jordana prije nego bi njegovi učenici zaronili u rijeku kao znak čišćenja njihovih srdaca.

Poslije njega to je govorio i naš Spasitelj Isus Krist na početku svoga poslanstva: »Ispunilo se vrijeme. Blizu je kraljevstvo Božje. Obratite se i vjerujte Evanđelju« (Mk 1, 15).

To je Krist naučavao i u zadnjim mjesecima svog javnog djelovanja: »Ako se ne obratite... nećete ući u kraljevstvo nebesko« (Mt 18, 3).

322. »Novo vino u nove mjehove« (Mk 2, 22). — Prema svom običaju služio se poznatim usporedbama da bi slušatelji bolje shvatili njegovu misao. Zar se lijeva novo vino u stare mjehove? Sigurno ne, jer bi snaga novog vina uništila stare mjehove pa bi se vino prolilo i tako propalo. Novo vino ulijeva se u nove mjehove, koji nisu istančani i tako se u njima vino sačuva (Mt 9, 17).

Drugi primjer: prišiva li se nova zakrpa na staru haljinu? To bi bilo nerazborito. Novi komad tkanine istrgnuo bi staru tkaninu i poderano mjesto bilo bi veće nego prije (Mt 9, 16). Isto tako i istina Evanđelja može prodrijeti samo u duše spremne da se obrate, da se hrabro preobraze, izmijene, da postanu drukčije nego što su bile.

Treba reći da ta preobrazba i obnova moraju biti tako odlučne da bi se mogle nazvati drugim rođenjem: »Treba se ponovo roditi... Treba se roditi iz vode (krštenje) i duha« (Iv 3, 1—15). Samo uz taj uvjet može se ući u kraljevstvo Božje.

323. »Tko želi ići za mnom, neka se odreče samog sebe« (Mk 8, 34). — Ta volja za obraćenjem, za obnovom i u nekom smislu za novim rođenjem, mora biti tako odlučna da bude spremna, ako je potrebno, i na teške žrtve. Zato su riječi, koje najprije izgledaju tajnovite: »Tko sačuva život svoj, izgubit će ga. A tko izgubi život svoj radi mene, naći će ga« (Mt 10, 39) samo prividno tajinstvene i zagonetne: sačuvati svoj život u ljudskom smislu riječi, znači tražiti svoj interes i svoj užitak prije dužnosti. Izgubiti svoj život znači prije svega izvršavati svoju dužnost.

Isto tako, kad se radi o »odricanju«, zar tu nije pitanje da li se odričemo onoga što je zlo u nama? Potvrđuje se apsolutna potreba izbora kako tvrdi Isus: nitko ne može u isto vrijeme biti i lijenčina i radnik, srdit i blag, škrt i darežljiv, ohol i ponizan, nečist i čist. Taj potrebni izbor ne može biti bez žrtava.

324. »Ako te tvoje desno oko navodi na grijeh, iščupaj ga i baci od sebe« (Mt 5, 29). — Tu žrtvu treba odlučno prihvatiti, na primjer kad bi se radilo o tome da bacimo kakvu nevaljalu knjigu, koja bi nas mogla smutiti, da izbjegavamo zlog druga, da se borimo protiv proždrljivosti i neumjerenosti, da ujutro ustanemo na vrijeme, bez istezanja, da budemo uslužni u kući, da valjano obavimo svoje školske dužnosti, da izbjegavamo laži u školi — itd., itd.

Kasnije će u životu žrtve postati još ozbiljnije. Zar mislimo da otac i majka mogu bez žrtve hraniti i odgajati brojnu djecu? Ili zar da netko može ostati vjeran svojoj savjesti i svojim dužnostima bez borbe?

Recimo iskreno: bez žrtava nije moguće biti pravi Isusov učenik! Isus nas o tom poučava služeći se usporedbama, koje

nas iznenađuju: »Ako te tvoje desno oko navodi na grijeh, izvadi ga i baci od sebe« (Mt 5, 29). »I ako te tvoja desna ruka navodi na grijeh, odsijeci je i baci je od sebe« (Mt 5, 30). To ne znači, razumije se, da stvarno treba izvaditi svoje oko ili odsjeći ruku, nego da čovjek mora uvijek biti spreman na najveće napore i muke, samo da ne učini teški grijeh.

325. »Tko se onda može spasiti?« (Mk 10, 26). — Obratiti se, odbijati napasti, hrabro se boriti protiv mana i opirati se grijesima uz najveće žrtve... sigurno je divan program. No da to nije iznad naših snaga?

To su već apostoli pitali jednog dana, kad im je Isus govorio o zloupotrebi bogatstva. Svi su bili iznenađeni pa su međusobno govorili: »Tko se onda može spasiti?« Isus ih pogleda i reče: »Ljudima je to nemoguće, ali nije Bogu. Bogu je sve moguće« (Mk 10, 26—27). Tu se radi o naporu i nastojanju čovjeka da se pokorava Bogu, te o Božjoj dobroti da priteče u pomoć ljudskoj slabosti, o čemu ćemo sada opširnije govoriti.

Sve se svodi na tri riječi: vjerovati, nadati se, ljubiti!

Vjerovati: mi smo katolici. Dakle, vjerujemo svim srcem u sve istine koje je Bog objavio i o njima nas poučava Isus Krist i njegova Crkva.

Nadati se: katolici smo. Dakle, pouzdano se nadamo da nas Bog neće nikad napustiti ni ostaviti, nego da će nas pomagati svojom milošću da uzmognemo na zemlji tako živjeti da Ga možemo posjedovati vječno u nebu.

Ljubiti: katolici smo. Dakle, ljubimo Boga iznad svega, pokoravajući se Njegovoj volji i ljubeći sve druge ljude, sve bližnje koji su naša braća u Bogu.

Vjerovati, nadati se, ljubiti, ili, ako volimo reći: vjera, nada i ljubav — to su tri glavne sile kršćanina, tri »kreposti«, koje je Bog ulio u našu dušu na dan našega krštenja: sve druge kreposti izviru iz ovih triju kao iz svojih izvora.

I te tri kreposti neodvojive su jedna od druge u duši pravog učenika Isusa Krista.

Nema vjere bez nade: kako se može vjerovati u Boga bez nade u Boga! Nema vjere, napose žive vjere, tj. bez milosti, bez ljubavi: kako se može vjerovati u Boga, a živjeti u neprijateljstvu s Njime, bez ljubavi prema Bogu i bližnjemu!

Najprije ćemo govoriti o vjeri!

66. VJERA

I. GLAVNE OZNAKE

326. »Tko uzvjeruje, spasit će se« (Mk 16, 16). — Nema na svijetu ništa važnije nego imati i čuvati vjeru. Dobro ćete razumjeti zašto. Kao što kuća, sagrađena na dobrim temeljima, stoji sigurno, tako će i vjerski i moralni život biti sigurni ako stoje na vjeri.

Ako nemamo, ili ako više nemamo vjere, čemu izbjegavati grijeh, čemu se popravljati od mana i grijeha, čemu željeti da postanemo bolji, čemu gubiti vrijeme za molitvu? Čemu, zašto?

Naprotiv, ako imamo vjeru, sav naš život dobiva divan smisao: što su sva zemaljska bogatstva prema bogatstvu vjere!? U času naše smrti zemaljska bogatstva će nam izbjeći, a bogatstvo vjere dat će nam život vječni. Sam Isus nam je rekao: »Tko vjeruje u mene, ima život vječni« (Iv 6, 47). I opet: »Tko uzvjeruje, spasit će se, a tko ne izvjeruje (svojom krivnjom) bit će osuđen« (Mk 16, 16).

327. »Sve je moguće onome koji vjeruje« (Mk 9, 22). — Kako je dobro čuti tu Isusovu riječ! Ako zaista imamo vjeru, ništa nas ne treba obeshrabriti — ni napasti, pa bile i najžešće, pa ni sami grijesi, pa bili i najteži. Vjera nas baca, tako reći, u Božje ruke. I Bog, pun samilosti prema nama, pomaže nam bilo da se hrabro opiremo, bilo da se podignemo, ako smo pali. Poslušajte što još govori Isus Krist: »Zaista vam kažem, ako imadnete vjere koliko gorušično zrno te reknete ovom brdu: prijeđi odavle onamo, prijeći će. I ništa vam neće biti nemoguće« (Mt 17, 19).

Bez sumnje, to je slikovito rečeno i ne treba to uzeti doslovno. Ali ta slika je potresna. Jasno nam pokazuje kako je silna snaga vjere u borbi za spasenje duše.

328. »Najsigurniji znakovi« (I. vatikanski sabor) svjedoče za istinitost vjere. — Možemo li vjerske istine, tako potrebne, prihvatiti s potpunom sigurnošću? Jesu li te istine sigurne, kao što su lijepe i utješne? Jednom riječju, je li pametno vjerovati? Pazite na riječ »vjerovati«. Ona može imati različita značenja. Kad kažete: »Vjerujem da će sutra biti lijepo«, mislite »vjerojatno«, a da li ste sigurni u ono što tvrdite?

Naprotiv, kad kažemo: »Vjerujem u sve ono što nas je Bog učio, vjerujem u riječ Božju«, onda istine u koje vjerujemo nisu samo vjerojatne, nego su potpuno istinite, potpuno sigurne, tako da smo spremni trpjeti, pa i umrijeti radije nego zanijekati ih i u najmanjoj stvari, kao što su to učinili mnogi mučenici.

Zašto su te istine sigurne? Zato jer dolaze od Isusa Krista, Sina Božjega, koji je postao čovjekom i zato što je Bog sva snaga, sva istina i sva dobrota te Mu je najveća želja da spasi naše duše (to dokazuje i čudesno Utjelovljenje). Nemoguće je da bi se mogao prevariti kad nam govori. Nemoguće je da bi nas htio prevariti!

Samo nam se jedno pitanje postavlja: je li Isus Krist Bog? Ako je On Bog, nužno je istina sve ono što nam je rekao. Kako bi se moglo staviti u sumnju ono što nam je Bog govorio? Da je Isus Krist Bog, to smo već rastumačili (vidi 21. pogl.). Budući da je Bog, istine vjere su sigurne. Budući da su sigurne, pametno je vjerovati u njih.

329. Međutim, ljudi su slobodni vjerovati ili ne vjerovati. — Iako su vjerske istine sigurne, mi nismo prisiljeni vjerovati u njih. To je činjenica. Ima ljudi koji nikad nisu vjerovali. Ima i drugih, koji su prestali vjerovati. Vi sigurno poznajete i jednu i drugu vrstu takvih ljudi. Možda ima takvih i u vašim obiteljima. Možete mirno pokušati da ih uvjerite o vjerskim istinama, ali ne možete ih prisiliti da vjeruju.

Iako je vjera sigurna i savršeno razumna, ipak se ne nameće našem duhu kao sigurna pravila matematičke ili fizičke znanosti. Ostajemo slobodni vjerovati ili ne vjerovati.

Ali kako to da unatoč sigurnim dokazima o istinitosti vjere ima toliko nevjernih duša?

Najprije treba znati da među onima koji ne vjeruju ili su prestali vjerovati ima velik broj inteligentnih, a među obrazovanima i učenjaka koji su neznalice u pogledu vjerskih istina. Nikad nisu nastojali da se pouče o tome. I nisu nikad ozbiljno razgovarali sa svećenikom. Ne samo da ne znaju ništa ili gotovo ništa o kršćanskoj istini, nego se ne boje ni ustvrditi da Crkva naučava nešto što nikad nije naučavala. Ne znaju da je zabluda to što govore. Kako će onda vjerovati ono što ne poznaju ili vrlo slabo poznaju?

Uz takve neznalice ima također mnogo onih koji su nemarni i nehajni kao što smo rekli prije (v. 63. pogl.). Postoji li Bog ili drugi život? Imaju li dušu? To njih ne zanima! Kako će se priključiti stvarnostima kojima ne žele pogledati u lice, s kojima se ne žele suočiti? Ima i takvih koji provode nevaljali, sebičan i nečist život. To ih smeta da prihvate istinitost kršćanstva. Zato oni i odbacuju kršćanstvo što je moguće dalje od sebe, ili govore: »Vidjet ćemo to kasnije.« Budući da zlo žive, »više vole tamu nego svjetlo« (Iv 3, 19). Na njih se odnosi Kristova riječ: »Tko čini zlo, mrzi svjetlo i ne dolazi k svjetlu« (Iv 3, 20).

Neznanje, nemarnost, grijeh, tri su velike zapreke za vjeru. Postoji i četvrta zapreka, koja se odnosi na najtemeljnije vjerske istine. Te istine nisu protiv razuma, ali su iznad našeg razuma.

Nije moguće da ih potpuno shvatimo. Da bismo ih prihvatili, naš duh mora se mrtviti, mora se poniziti. Neki govore: »Ne vjerujem što ne vidim.« Siromasi, kojih je pogled vrlo ograničen! Ne računaju s tim da je neizbježna tajna tamo gdje je Bog i Njegova neizmjernost!

330. Treba pristupati k istini sa svom dušom. — Sve te teškoće mogu nam pomoći da shvatimo kako vjera nije samo stvar inteligencije i razuma, nego i stvar srca i volje.

Srce i volja tjeraju nas da vodimo plemenit život, da izbjegavamo zlo, da se bolje poučimo o svojoj vjeri.

Srce i volja pomažu nam da uklonimo predrasude, da odbacimo zapreke i da nas podsjete na odlične i mudre razloge da vjerujemo.

Srce i volja pomažu nam još da od Boga po molitvi tražimo milost da nađemo vjeru i da je čuvamo.

Jer čin vjere izlazi iz čitava čovjeka, on je također čitav Božji.

67. VJERA

II. ČIN VJERE. KAKO ČUVATI I JAČATI VJERU?

331. Božji udio u činu vjere. — Čin vjere je sav pod Božjim djelovanjem: krepost vjere, izvor čina vjere nadnaravna je krepost.

Što to znači? To znači da su naš razum, volja, srce, ako su oslonjeni samo na naravne snage, potpuno nesposobni da nas

utvrde u kreposti vjere i, dosljedno, da ne možemo vršiti čine prave vjere. Bez sumnje, napor s naše strane potreban je. Imat ćemo vjeru, ako smo raspoloženi da je imamo, ako je želimo imati. Ali taj napor nije dostatan: Bog nam daje vjeru! »Nitko ne može doći k meni, veli Isus, ako ga Otac moj, koji me je poslao, ne privuče« (Iv 6, 44). I kad je Petar u ime svih svojih sudrugova izjavio za Isusa da je On »Sin Boga živoga«, rekao mu je Isus: »Nije ti to objavilo tijelo i krv (tj. samo naravne snage tvoje duše) nego Otac moj nebeski« (Mt 16, 17).

To Božje djelovanje osjeća se od početka do kraja čina vjere. Da to bolje shvatimo, pretpostavimo da koji član naše obitelji počne vjerovati, a dosad smo slušali kako govori: »Ja ne mogu vjerovati.« Što se dogodilo u njegovoj duši? Njega je, tako reći, Bog tražio pokazujući mu kako bi bilo lijepo da ima vjeru te kako su sretni oni koji već imaju vjeru, i probudio je u njegovu srcu želju za vjerovanjem.

Bog mu je dao snagu da se potrudi proučavajući vjeru, bilo osobnim čitanjem, bilo razgovarajući s kojim svećenikom ili vjernikom.

Bog je uklonio od njegova duha poteškoće, prigovore, rasvijetlio ga i ojačao u zadnjem času da je mogao sigurno reći: »Vjerujem iz svega srca.«

Napokon, Bog će mu pomoći u budućnosti da ustraje u svojoj vjeri, da bude uvijek dobar kršćanin.

Zašto bismo se čudili tom Božjem djelu da privuče i sačuva naše duše u vjeri? Isti Bog koji želi spasiti sve ljude po Otkupljenju Isusa Krista, koji, dosljedno, želi da oni poslije smrti uđu u svjetlo njegove istine i u vatru njegove ljubavi, isti Bog ih pomaže da Ga požele, da Ga traže i da Ga nađu u vjeri. Zato se vjera zove »zorom blaženog viđenja«.

332. Može li se vjera izgubiti? Može li se vjera utvrditi i jačati? — Sve što smo rekli u pređašnjim poglavljima, od početka pa dovde, pomoglo nam je da shvatimo da se vjera može izgubiti ili, naprotiv, da se može utvrditi, ojačati. Izgubiti vjeru sigurno je najveća žalost koja može zadesiti dušu. Kako je to moguće? Iz više razloga!

Neki gube vjeru zbog nerazboritosti pri čitanju: čitaju novine ili knjige koje napadaju kršćanske istine ili moralnu nauku Evanđelja. Tako malo-pomalo ulazi u njihovu dušu otrov, te se jednog dana, a da i ne znaju kako to, osjećaju kao otkinuti od prijašnjeg vjerovanja.

Drugi gube vjeru zbog opće malodušnosti. Vele: »Teško je biti dobar kršćanin.« I tako se puštaju te čine teške grijehe bez otpora i stječu žalosnu naviku. A po teškim grijesima iskorjenjuje se vjera iz njihova srca.

Jedni su nemarnjaci, mlitavci, kukavice. Zacrvene se što su kršćani pred onima koji to nisu. Da bi izbjegli podrugivanja, da bi »radili kao i drugi«, govoreći o Isusu upotrebljavaju riječi svetog Petra u noći svetog Četvrtka: »Ne znam toga čovjeka« (Mt 26, 72). Ali sveti Petar, tek što je izgovorio te riječi, zasramio se silno pa je gorko zaplakao, dok kršćani-kukavci ponavljaju te riječi cijeli svoj život. Zaboravili su osudu koju je već unaprijed izrekao Isus Krist protiv njih: »Tko prizna mene pred ljudima, i ja ću njega priznati pred svojim Ocem nebeskim. A tko se mene odreče pred ljudima, i ja ću se njega odreći pred svojim Ocem nebeskim« (Mt 10, 32-33).

Napokon, neki zbog lijenosti i nemarnosti napuštaju molitvu, bilo svagdašnju kršćansku molitvu, bilo nedjeljnu Misu, bilo sakramenat pokore ili Euharistije. Ako pak više ne mole, udaljuju se od Boga. I ako se udaljuju od Boga, kako će sačuvati vjeru koja dolazi od Boga?

Naprotiv, mi ćemo jačati i utvrđivati svoju vjeru proučavajući što bolje možemo vjerske istine i kršćanski moral Evanđelja, mrzeći zlo i težeći za dobrim kršćanskim životom, ostajući uvijek vjerni molitvi.

Trudimo se uvijek da živimo kao pravi kršćani pa nećemo nikad izgubiti vjeru. To nam je obećao Isus Krist, kad je rekao: »Onaj koji radi što je pošteno dolazi k svjetlu« (Iv 3, 21).

333. Sumnje o vjeri. — Nećemo izgubiti vjeru, ali ćemo možda morati u borbu protiv nekih sumnji koje će zaokupiti naš duh ne bi li nas smutile. Rekosmo »možda«, jer ima, na sreću, vrlo mnogo kršćanskih duša koje nikad nisu imale takvih nevolja. Pretpostavljamo da takve nevolje poneki od vas poznaje, napose u godinama mladosti. Što treba činiti?

Prije svega, treba se tome mirno opirati, iznijeti teškoće svom ispovjedniku, sjetiti se uvjerljivih razloga da treba vjerovati Isusu, koji je Bog. Njegova je riječ sigurna! I osobito treba više nego ikad nastojati da kršćanski duh zahvati svagdašnji život. Dakle, ustrajati u molitvi, u nastojanju iskazivanja samilosne ljubavi prema bližnjima. Ne zaboravite nikad da će vas Bog učvršćivati u vjeri to više što budete više pokazivali ljubavi prema drugima.

334. Naše dužnosti prema vjeri. — Ništa nije jasnije nego te dužnosti.

Budući da je vjera najveće dobro, dužni smo čuvati je u sebi kao najdragocjenije blago, da živimo tako kako bi nam vjera stalno bivala jača, jasnija, pouzdanija i praktičnija.

Ali dužni smo to željeti i drugima. Možda je u obitelji ili među prijateljima, među onima koje najviše volimo — otac, majka, braća, drugovi — netko izgubio vjeru ili je nemaran da živi po vjeri. Treba da za njih molimo i da im primjerom pravog kršćanskog života pomognemo da cijene kršćansku vjeru u duši. Ali »drugi« nisu samo oni koji su vam najbliži. To su i stotine milijuna pogana koji žive u tami, tami neznanja. Misionari idu do kraja svijeta da bi ih pokušali obratiti. Možemo im pomoći sudjelujući u velikim djelima, moleći i materijalno pomažući misije.

335. »Gospodine, umnoži nam vjeru« (Lk 17, 5). — Ne možemo zgodnije završiti te dvije lekcije o vjeri nego ovom poniznom molitvom apostola. Vjera nam ovdje daje da uzmognemo spoznati Boga, Njegovu ljubav i volju. Vjera, ako je povezana s ljubavlju, dat će nam nakon naše smrti, Boga zauvijek... Razumijete li da nikad nećete imati previše vjere? Zato molite Isusa Krista da vam umnoži vjeru!

68. NADA

336. Možemo li imati nadu, pouzdanje u Boga? — Neobično i čudno pitanje! Bilo bi bolje reći: kako ne bismo imali nade, pouzdanja, neograničenog pouzdanja prema Bogu, koji je svakome od nas pokazao toliko znakova svoje ljubavi!

Bog je naš Stvoritelj: Njegova je volja što smo pozvani na život.

Bog je naš Spasitelj: u životu smo zato da Ga spoznamo, da Ga ljubimo, da mu služimo i da se iza smrti s Njim sjedinimo u Njegovu miru i Njegovoj ljubavi, zahvaljujući Isusovoj Žrtvi!

Bog je naša Providnost, što znači da On bdije nad nama bez prestanka.

Bez sumnje, Njegova dobrota, kako god bila velika, ne može iz nas iščupati zlu volju, ukloniti našu neopreznost ili lijenost.

Bog nije dužan da se mjesto nas trudi, da mjesto nas nešto želi ili da radi. Ali ako smo iskreni i vjerni, ako činimo uvijek što možemo, onda možemo računati na Njegovu zaštitu u svim potrebama, bilo tjelesnim bilo duhovnim.

337. Nada i pouzdanje u svim našim potrebama. — Što se tiče zemaljskih ili vremenitih potreba, kod nekih postoji prevelika briga i nemir, uzrujanost pred životnim teškoćama, strah pred sutrašnjicom. Stalno se pitaju: »Što ćemo jesti, ili što ćemo piti ili u što ćemo se obući.« (Mt 6, 31) Oni zaboravljaju, reče nam Isus, da Otac nebeski hrani ptice nebeske, koje niti siju, niti žanju, niti skupljaju u žitnice, i da Otac nebeski odijeva ljiljane i poljsko cvijeće, koje niti radi, niti tka. Zar ljudi nisu vredniji od ptica nebeskih i od trave poljske? Ne brinite se previše za budućnost. »Vaš Otac nebeski znade što vam je potrebno... Svakom danu dosta je njegove muke« (Mt 6, 25-34). Pazite dobro, Isus Krist ne poriče bijede i siromaštva, kojega je bilo u Njegovo vrijeme, kao i u naše. »Uvijek će biti siromaha među vama« (Iv 12, 8). Tako je Isus govorio apostolima. Krist nije rekao da — ako bi siromaštvo dulje potrajalo — ne bi nikako trebalo brinuti se da to kušamo popraviti. No On traži od nas da se i u najtežim okolnostima Njemu predamo i u Njega uzdamo. Zaista, mnogo divnih primjera mogli bismo o tom iznijeti!

Ako već moramo imati pouzdanja u Boga u svojim zemaljskim brigama, još više razloga imamo da se u Njega uzdamo u svojim duhovnim potrebama! Kako bismo mogli sumnjati u ljubav Boga, koji je postao čovjekom radi nas, kako bismo mogli sumnjati u Isusa Krista?

Bog, Otac, Sin i Duh Sveti poznaje svakoga od nas napose i ljubi nas i želi biti u našoj duši ovdje na zemlji da nam pomogne kako bismo kasnije mogli biti s Njime u vječnosti.

Bog »Otac«... Ta riječ kaže sve. »Ako vi, premda ste zli, dajete svojoj djeci dobre darove, koliko će više Otac vaš nebeski dati dobra onima koji Ga mole?« (Mt 7, 11).

Bog »Sin«, koji je bio poslušan do smrti, i to do smrti na križu, samo da vi živite...

Bog »Duh Sveti«, koji pokreće i pobuđuje vaše duše na vjeru, koji vas rasvjetljuje, jača, utvrđuje, oduševljuje svojom ljubavlju... Trojedini Bog želi vas imati kod sebe. Zar možete na to misliti i vjerovati u to bez uzbuđenja?

338. Ovo pouzdanje, ova nada mora biti stalna. — Mora biti stalna kao i vjera. Imate li vjeru, pravu vjeru? Vjerujete li da je »Bog ljubav« i da vas je ljubio do Utjelovljenja, do Otkupljenja, do Euharistije? Dakle, vaše pouzdanje u Nj mora biti tvrdo kao dijamant: da je ništa ne može načeti. Ni napasti, ni iskušenja bilo koje vrste. Ni patnje, ni najveće nevolje.

Ima mnogo katolika koji ljube Boga kad im je sve dobro, ali se okreću protiv Njega kad ih udari kakva nevolja, pa znaju reći: »Kad bi nas Bog ljubio, bili bismo uvijek sretni.«

Zaista, takvi govore kao pogani.

To znači zaboraviti da nas je Bog stvorio moralno slobodne, a to je jedini način da svojim djelima nešto zaslužimo. Mi smo slobodni i, prema tome, odgovorni zbog nesretnih posljedica svojih nemarnosti, svoje lijenosti, svojih zabluda i svojih grijeha, a ne Bog.

To napose znači zaboraviti da nismo na zemlji da uživamo sadašnji život, koji je tako prolazan, tako kratak, nego da se pripravljamo i da zaslužimo drugi život, jedini život koji traje i, dosljedno, koji vrijedi.

Kad trpite bilo kako teško u tijelu ili u srcu, protivno je vjeri da se zbog toga udaljujete od Boga i da sumnjate u Njegovu dobrotu. To je čas da se pokorite Njegovoj volji u poniznosti, prepuštajući se Providnosti i gledajući prema Bogu.

Kakve god bile zapreke koje bi se isprriječile pred vama, nikad nemojte skrenuti s puta koji vodi k Bogu.

339. Nikad se prepustiti očaju. — Što? Zar treba da sačuva pouzdanje u Boga i onaj koji je dugo vremena, gotovo i sav život proveo kao utonuo u glib teškoga grijeha? Pa i onda, kad bez prestanka pada u iste grijehe? Bez sumnje, i onda se treba uzdati u Boga! Isusove riječi uvijek su pune sažaljenja za velike grešnike. Sjetite se priče o rasipnom sinu (Lk 15, 11-12), radnika jedanaestog sata (Mt 20, 1-15), izgubljene ovce (Lk 15, 1-7). Sjetite se Isusova držanja prema mnogim nesretnicima koji su Boga teško uvrijedili. Kakvo god bilo stanje njihove duše, nikad ne smiju izgubiti hrabrosti, prekinuti borbu, napustiti bitku. Treba da kažu kao rasipni sin: »Ustat ću, poći ću ocu svome pa mu reći: Oče, sagriješio sam Bogu i tebi. Nisam dostojan da se zovem tvojim sinom. Primi me kao jednog od svojih najamnika. Diže se i krenu ocu svome. Dok je još bio daleko, opazi ga njegov otac, sažali mu se, poleti, pade mu oko vrata i uzljubi ga« (Lk 15, 17-20).

340. Uvijek pouzdanje, ali nikad preuzetnost. — Ipak je moguće da u nekim dušama bude neumjesno i nerazborito pouzdanje u same sebe i u Boga, što treba osuditi, jer to je preuzetnost.

Pod izlikom da je Bog pun dobrote i blagosti, ima ljudi koji žive u nemaru i nebrizi, čak u praktičnom preziru duše i vječnosti.

Nikad se ne bore protiv napasti. Nemaju nikakve želje za obraćenjem. Ako ih upozorite na njihov postupak, reći će vam da se uzdaju u dobrotu Božju.

Takvi su u očitoj zabludi. Bog nas neće spasiti bez našeg sudjelovanja. Spasenje naše duše nije moguće bez naše suradnje, bez aktivne suradnje između Boga i nas. Mi moramo pridonijeti svoj udio, trud i napor, a Bog nadahnjuje i podržava taj napor po svojoj milosti.

Treba osjećati potrebu Božje milosti i ponizno računati na tu milost.

69. LJUBAV

341. »Kad ne bih imao ljubavi, bio bih ništa« (1 Kor 13, 2). — Krepost vjere i krepost nade ili pouzdanja bezuvjetno su potrebne snage za spasenje naše duše. Nitko se ne može spasiti bez vjere i nade. Međutim, krepost ljubavi još ih nadilazi. Vjera i nada prestat će postojati u nebu, jer je nebo gledanje i posjedovanje Boga. Naprotiv, ljubav će se vječno hraniti Bogom. »Bog je ljubav« (1 Iv 4, 9) i u toj ljubavi spasene duše bit će kao uronjene zauvijek.

Zato se nećemo čuditi odgovoru što ga je Isus dao književniku koji ga je pitao: »Učitelju, koja je najveća zapovijed u Zakonu? On mu reče: Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom. To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe« (Mt 22, 34-40).

Budući da je Bog ljubav, naravno je da i vjera koju je On osnovao, bude upravo ljubav. Ljubav prema Bogu i ljubav prema ljudskoj braći, koju je Bog stvorio i otkupio.

342. »Ako me ljubite, vršit ćete moje zapovijedi« (Iv 14, 15). — Najprije o ljubavi prema Bogu. Dakle, što znači ljubiti Boga?

U toj temeljnoj dužnosti mogu se ljudi neobično obmanjivati i biti u zabludi. Neke osobe utvaraju sebi da ljube Boga, jer provode mnogo vremena u molitvi i osjećaju u sebi žarke že-lje da čine dobro. Bez sumnje, vrijeme posvećeno molitvi ili dobra i iskrena volja da postanemo bolji, znakovi su ljubavi. Ali u svojoj bitnosti ljubav je nešto veće nego nastojati da budem pobožan ili da imam zanosno srce. Ljubav je prava volja da činimo sve što Bog od nas traži.

Bez obzira na to koje smo dobi ili položaja u svijetu, svi moramo vršiti svoje dužnosti: prema Bogu, prema bližnjima i prema samima sebi. Izvršavamo li svoje dužnosti pokoravajući se Bogu i tako posvećujući sami sebe, dajemo pravi znak ljubavi. Može netko s puno riječi govoriti o Bogu, možemo imati vjerske osjećaje, a ipak biti daleko od Boga. Nitko ne može vršiti svoju dužnost kako treba dok se ne izmiri s Bogom, dok Mu se što više ne približi i ako Ga ne ljubi.

To znači da ne možemo ljubiti Boga samo onda kad u crkvi molimo ili kad primamo sakramente. Cijeli svoj život moramo ljubiti Boga, a da toga nismo uvijek ni svjesni (to je iznad naših ljudskih sila), želeći da budemo što dalje od grijeha i nastojeći da stalno izvršavamo svoje moralne dužnosti. To je siguran znak ljubavi prema Bogu.

343. »Ovo je moja zapovijed: ljubite jedan drugoga« (Iv 15, 12). — Dakle, prva od ovih moralnih dužnosti jest ljubiti druge ljude, sve druge ljude. Ljubiti ih kao same sebe. To nije jednostavan savjet. To je »Njegova zapovijed« (Iv 15, 12), »nova zapovijed« (Iv 13, 34). Tako velika zapovijed da čini jedno sa zapoviješću ljubavi prema Bogu pa je sveti Ivan mogao napisati: »Onaj koji kaže da ljubi Boga a ne ljubi bližnjega, lažac je« (1 Iv 4, 20). Ne treba se tome čuditi! Budući da je Bog Otac svih ljudi, svi su ljudi, prema tome, braća u Bogu.

Velika zapovijed, koja nadvisuje i samu dužnost molitve. U »Govoru na gori« Isus Krist iznosi primjer vjernika koji ulazi u hram i žuri prema oltaru da bi poklonio svoj dar Bogu kao znak ljubavi. Ali tu se sjeti da nije u miru s jednim drugom. Što treba da učini? Da li da izvrši službu Bogu? Ne! Treba da učini ono što je prešnije, da se pomiri sa svojim protivnikom. Neka, dakle, ostavi svoj dar kod oltara! Kad se pomiri s bratom, neka se onda vrati Bogu (Mt 5, 23—24). To je tako velika zapovijed da Isus ističe milosrđe o kome će ovisiti naše spasenje ili naša vječna osuda. Poslušajte kako Isus u Evanđelju opisuje zadnji sud. Neizmjerno mnoštvo ljudskih duša skupljeno je pred Kristom. On ih dijeli jedne od drugih. S jedne strane njega su dobri, izabranici za nebo. S druge strane su zli, osuđeni na pakao. Zatim se Isus obraća prvima govoreći: »Dođite, blagoslovljeni Oca moga i primite u posjed kraljevstvo koje vam je pripravljeno od postanka svijeta. Jer bijah gladan i dadoste mi jesti. Bijah žedan i dadoste mi piti. Bijah putnik i primiste me. Bijah bez odjeće i obukoste me. Bijah bolestan i pohodiste me. Bijah u tamnici i dođoste k meni.« Tad će mu reći pravednici: Gospodine, kad te vidjesmo gladna pa ti dadosmo jesti ili žedna pa ti dadosmo piti? Kad li te vidjesmo kao putnika i primismo te? Ili bez odjeće pa te obukosmo? Kad li te vidjesmo bolesna ili u tamnici te dođosmo k tebi? Meni ste učinili koliko god ste učinili jednomu od ove moje najmanje braće.« Što se tiče drugih koji su bili tvrda srca i nisu se obazirali na Isusa u njegovoj patničkoj braći, čut će sa strahom osudu: »Idite od mene prokleti u oganj vječni« (Mt 25, 31—46).

344. »Ljubite jedan drugoga kao što sam ja ljubio vas« (Iv 13, 34). Na koji način u djelo provoditi tu ljubav, bez koje nema pravog kršćanina? Samo je jedan način, način Isusa Krista: moramo ljubiti jedni druge kao što je Isus ljubio nas. Isusovo je Srce gorjelo ljubavlju za sve duše, bilo je predano za duše njegovih krvnika, kao i za duše njegovih apostola. To bijaše Srce Čovjeka-Boga, Srce onoga koji »je ljubio svoje do kraja« (Iv 13, 1), tj. do smrti, i to sramotne smrti na križu.

A naše siromašno ljudsko srce ne može imati isti zanos i snagu! Nama nije moguće da osjećamo privrženu ljubav prema nebrojenom mnoštvu, koje će nam uvijek ostati nepoznato. Pa i prema svima onima s kojima živimo stalno, prema obitelji, učiteljima, drugovima, prijateljima, sigurno je da ne osjećamo jednako. Neki nam se čak i ne sviđaju. Međutim, kod Kristove izjave nema ispravka: moramo ljubiti druge »kao što je Krist nas ljubio«.

345. Ljubiti znači htjeti biti dobar i služiti. — Ta teškoća nestaje sama od sebe ako se ljubav prema drugima shvati u kršćanskom smislu.

Kršćanski ljubiti ne znači samo u srcu imati ili osjećati simpatiju, uzbuđenje, srdačnost.

Ljubiti prije svega znači: htjeti voljom.

Imati volju da budemo u miru sa svima.

Imati volju da budemo blagi, mirni pred manama i pogreškama bližnjega.

Imati volju da budemo dobri i odani, da pomažemo i služimo one koji trpe.

Imati volju da primjenjujemo veliko pravilo života, što ga je Isus dao: »Sve što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima« (Mt 7, 12).

Jednom riječju, imati volju da učinimo uslugu, dobro, bez ikakva interesa i vlastitog računa, bez taštine i isticanja pred drugima, ne tražeći nikakvu zahvalnost ili priznanje, ne računajući na ljudsku nagradu.

Ali ta volja da ljubimo bližnjega, tako određena, treba da se pokuša sjediniti sa žarkim Srcem Spasiteljevim u granicama naših sila.

Jer Srce Isusovo ljubilo je sve ljude bez razlike.

Srce Isusovo ljubilo je sav svijet u njegovim tjelesnim i duševnim nevoljama.

Srce Isusovo ljubilo je sve ljude bez izuzetka da ih spasi.

Tražimo od Njega milost da Ga nasljedujemo što je više moguće: »Isuse blaga i ponizna Srca, učini srce moje po Srcu svome!«

70. NAŠE DUŽNOSTI PREMA BOGU

I. POŠTOVANJE BOGA I NJEGOVA DJELA (1)

346. Poštovanje imena Božjega. — Budući da imamo vjeru, zar je potrebno uvjeravati nas kako moramo poštivati predobroga i svemogućeg Boga u svemu što On jest i u svemu što čini? Sigurno da to nije potrebno. Međutim, bit će korisna neka razjašnjenja.

Najprije, moramo poštivati ime Božje. To znači da ne smijemo izgovarati ime Božje lakoumno, uzalud, a posebno na prostački način. Ne smijemo ime Božje izgovarati uzalud. Velik broj ljudi ima taj ružni običaj: bez ikakva razloga izgovaraju ime Božje. Bilo da izraze neko čuđenje, ili u zlovolji, u nestrpljivosti, ili tjerajući životinje izgovaraju ime Božje i pogrđuju ga.

347. Sramota psovke. — Taj način izgovaranja imena Božjega treba ukoriti, ali još je gore uz Božje ime dodavati prljave i katkad odvratne riječi. One koji se upuštaju u takvu sramotu i uvrede, nazivamo psovačima. Ako su svjesni što čine, terete svoju dušu vrlo teškim grijehom. Uz Božje ime stavljati proste riječi, sramotne izraze kad se znade što je Bog, to je vrsta ludosti od koje bi se svatko trebao stidjeti.

Nažalost, ne možemo izbjeći da ne čujemo kletve i psovke. Prolazeći ulicom, ispred gradilišta ili radionica, idući poljem, svugdje čujemo tu rugobu za kulturne ljude, napose za vjernike. Što ćemo učiniti kad čujemo psovku i kletvu? Ono što čine mnogi dobri kršćani: kad im psovke i kletve dođu u uši, zazivlju Boga da oprosti onima koji ga vrijeđaju. Nije potrebno ustima moliti. Dosta je misao; brzo reagiranje srca i duše dovoljno je da se dade neka zadovoljština za tu nepravdu prema Bogu.

348. Poštivanje prisege ili zakletve. — Međutim, ako je uvijek zabranjeno izgovarati psovke i kletve, ima okolnosti kad je slobodno zakleti se imenom Božjim, zazivljući kao svjedoka Onoga koji je Istina, kad se želi posvjedočiti istinita stvar. Jasno, to se smije činiti samo u ozbiljnim prilikama. Nije to slobodno činiti bilo zašto, u običnu razgovoru. Na primjer, to bi bilo slobodno učiniti na sudu, gdje se priznaje Bog, u korist istine, ili da ćemo iskreno govoriti u svoju obranu, protiv laži i kleveta uperenih protiv naše časti. Isto tako u slučajevima kada to Crkva traži. Sigurno bi bilo grijeh zazvati Boga za svjedoka u lažnoj stvari. Tko tako čini, taj je krivokletnik.

349. Poštivanje zavjeta. — Zaklinjati se službeno znači tražiti da Bog svjedoči za nas, da se založi za nas. Naprotiv, učiniti zavjet znači da se mi moramo založiti za Božju stvar.

Prema tome, zavjeti nisu obične odluke ni jednostavna obećanja. Zavjetovati se znači obvezati se da ćemo nešto učiniti ili ne učiniti. Tko se iznevjeri zavjetu, čini grijeh, jer se zavjetovao pred Bogom da će biti vjeran zavjetu.

Takav je zavjet, na primjer, što ga polažu mladići pred ređenje za đakonat prije svećeništva da će obdržavati zavjet čistoće, tj. da će se dušom i tijelom posvetiti Bogu, da se zauvijek odriču ženidbe i da će uvijek živjeti u čistoći.

Tako se zavjetuju redovnici i redovnice (v. 35. pogl.).

Obični vjernici mogu činiti privremene ili trajne zavjete.

Potrebno je za to imati odobrenje ispovjednika. Ako se nekome odbije odobrenje iz razborita razloga, on se mora tome pokoriti i to će mu biti zaslužnije nego da bude tvrdoglav u svojim planovima, makar bili iskreni ili plemeniti.

350. Poštovanje prema Božjoj kući. — Poštovanje koje dugujemo Bogu treba da se odnosi i na naše crkve, na sve naše crkve, bilo da su to veličanstvene katedrale, bilo skromne bogomolje, svejedno: u očima onih koji vjeruju sve su dostojne poštovanja. Zašto? Zbog milosti što se primaju u njima, zbog stvarne, prave prisutnosti Isusa Krista.

Crkva je kuća milosti: kad bijasmo djeca, ondje smo bili kršteni i tako smo postali djeca Božja. U crkvi su nas poučavali u kršćanskoj vjeri, bilo poučavanjem katekizma, bilo u propovijedima. U crkvu dolazimo da očistimo svoju savjest od grijeha u ispovijedi i da primimo Spasitelja u Pričesti. U crkvi će se mnogi zakleti ili su se već zakleli o osnivanju kršćanske obitelji, sklapajući kršćansku ženidbu. Možda će nas nakon smrti donijeti zadnji put u crkvu, da nam dušu pred oltarom preporuče Bogu. Crkva je kuća Božja, posebno zato što u njoj trajno boravi Isus Krist u tabernakulu u tajni presvete Euharistije. Sve to traži od nas da s crkvom ne postupamo kao s običnom kućom. Ulazeći u crkvu, poslužit ćemo se blagoslovljenom vodom i učiniti na sebi znak križa. Pomolit ćemo se kad god uđemo, napose na koljenima pred Presvetim Sakramentom. Pokleknimo uvijek do zemlje kad pozdravljamo Isusa u Euharistiji. Nedjeljom i blagdanom ostanimo uvijek do kraja Božje službe. Lijepo se vladajmo i držimo šutnju, osim kad molimo recitirajući dijelove koji na nas spadaju ili kad ih pjevamo.

Poštujmo i pobožne predmete! Nadam se da imate u kući Raspelo. Neka bude u spavaonici ili na drugom počasnom mjestu. Pred njim obavljajte svoje dnevne molitve. Čuvajte u redu i svoju krunicu. Nosite je sa sobom i molite razmišljajući o tajnama radosnim, žalosnim i slavnim.

Je li to sve što smo dužni činiti pri štovanju Boga? Pitanje je važno i o njemu ćemo raspravljati u slijedećem dijelu.

71. NAŠE DUŽNOSTI PREMA BOGU

I. POŠTOVANJE BOGA I NJEGOVA DJELA (2)

351. Poštovanje dana Gospodnjega. — Svake sedmice i zapovjednog blagdana treba da poštujemo »dan Gospodnji«.

Taj običaj postojao je već u dalekoj prošlosti ljudskog roda. O danu Gospodnjem govori se već na prvim stranicama Biblije.

Ali u izraelskom narodu dan Gospodnji bio je subota (sabbatt), dok je to u našoj Crkvi od 2. stoljeća nedjelja.

Pod utjecajem Evanđelja, gdje Isus reče: »Subota je radi čovjeka, a nije čovjek radi subote« (Mk 2, 27) nedjelja više odgovara kršćanima nego subota. U nedjelju je Isus uskrsnuo od mrtvih.

Nedjeljom se svakom katoliku nameću dvije dužnosti: odmor od teškog rada i zajednička molitva u crkvi na Misi.

352. Nedjeljni odmor. — Dužnost nedjeljnog odmora određen je iz ljubavi i zdravog razuma. I građanski su zakoni prihvatili nedjeljni odmor kao vrlo razuman. Odmor nam je potreban u svakom pogledu. I za tijelo i za duh. Fizički odmor je svakome potreban, a napose teškim radnicima i zemljoradnicima, ali i drugim zanimanjima. Nedjeljni počinak podiže duše radnika. Daje im mogućnost da provode nedjelju zajednički u obitelji, da se bolje mognu posvetiti djeci, da se pošteno razonode, da mognu čitati i poučiti se bolje o svojoj vjeri. U svakom slučaju, to im pomaže da ne zaborave da imaju besmrtnu dušu i da je nastoje što bolje usmjeriti prema Bogu.

353. Zajednička molitva nedjeljom. — Druga obveza nedjeljom jest zajednička molitva, tj. molitva s drugima u crkvi, po mogućnosti u župskoj crkvi. Ta je molitva obvezatna, a sastoji se uglavnom u sudjelovanju u svetoj Misi. Tko bez teškog razloga propusti nedjeljom i zapovjednim blagdanom Misu, čini grijeh (v. 83. pogl.).

354. Slobodno vrijeme nedjeljom. — Osim odmora ili počinka i službene zajedničke molitve nedjeljom, ostalo vrijeme možemo slobodno provesti držeći se općih načela kršćanskog morala. Čuvati nam se svega što može duši nanijeti štetu (negativni komadi u kazalištu, u kinu, zle knjige, zlo dru-

štvo). Nije dopušteno zanemariti Misu zbog sportskih utakmica i drugih sličnih razloga.

355. Poštovanje djela Božjega. — Poštivati moramo ne samo Božje ime, Njegovu Crkvu i dan Gospodnji, nego i sve djelo što ga je proizveo Božji razum, Božja moć i Božja dobrota. Kakvo Božje djelo? To su »vidljive i nevidljive stvari«, sve vidljivo i nevidljivo, kao što spominjemo u svom Vjerovanju. Pomislimo li, promatrajući prirodu, koji put na Boga? Sve što nas okružuje dostojno je divljenja. I ono najveće i ono najmanje u prirodi. Naša zemlja, makar bila sitna u svemiru, ipak je za naše oči velika: polja, šume, pustinje. planine i mora, na stotine milijardi živih bića i nekoliko milijardi ljudskih bića. Zatim, neizmjernost neba, sunce, milijuni zvijezda. Pogledajmo za ljetne večeri. Naša mašta izgubit će se u neizmjernim prostranstvima.

Sitni svijet je također veličanstven. Zrno, jedva vidljivo, sadržava u sebi tajnu života. Žir je malen, ali od njega naraste ogroman hrast. Pčele ili mravi ravnaju se mudrim zakonima instinkta. Sitni insekt ima sve bitne potrebne organe. Nevidljivi mikrobi svuda kruže i navaljuju na naše tijelo, bore se jedni protiv drugih i u sebi nose snagu za život ili za smrt...

Promatrajmo životinje, napose domaće. Nama su na pomoć i službu. Rade za nas i s nama. Ne valja mučiti ih ili s njima divlje postupati.

A što tek da reknemo o ljudima, o našoj duši, o duši drugih ljudi? U svakom čovjeku je Božji odsjev. Kako god naš bližnji bio pokvaren, sigurno je da Bog misli na nj, da ga želi i da bi ga želio spasiti. Sve iz ljubavi. Zar Isus nije došao na zemlju, na zemlji živio, trpio i umro da sve ljude spasi? Bog ga zove k sebi kao što i nas zove.

Ako budemo na to više unaprijed mislili, s većim ćemo poštovanjem postupati sa svim stvarima!

72. NAŠE DUŽNOSTI PREMA BOGU

II. MOLITVA (1)

356. Što je molitva? — Moliti znači obratiti se i govoriti Bogu, kao što se čovjek obraća i govori sa živom osobom, koju poštuje, koju ljubi i u koju ima pouzdanja.

Bogu se možemo moliti klanjajući mu se. Klanjati se Bogu znači reći mu da Ga stavljamo iznad svega kad na Nj mislimo, iznad svega što postoji: »Moj Bože, Ti si jedini, svemogući, presveti. Ti si Stvoritelj svega. Bdiješ nad svim, upravljaš svime. Ti si otac, učitelj, sudac moje duše. Ljubim Te iznad svih stvari« (tako ili sličnim riječima).

Možemo moliti Boga zahvaljujući Mu. Bog je naš najveći dobročinitelj. Od djetinjstva smo u njegovoj ljubavi. Stalno je nagnut nad nama, nad našom dušom, da od nje otjera zlo i da je privuče k sebi. Zato ne budimo poput onih gubavaca koje je Isus izliječio, a oni mu ne zahvališe, osim jednoga: »Zar nisu ozdravila desetorica? Gdje su još devetorica? Ni jedan se ne nađe da se vrati i Bogu zahvali osim ovog tuđina« (Lk 17, 17—18).

Mi ćemo znati uvijek reći Bogu: Hvala!

Možemo se moliti Bogu moleći od njega oproštenje. Znamo da smo u prošlosti griješili, pa još i sada griješimo, a koji put bilo je možda i težih grijeha. Uostalom, ako i nismo teško sagriješili, znajmo da su i laki grijesi ipak nepokornosti Božjem zakonu. Kakvi god su, vrijeđaju Boga i mrski su. Mi se zato moramo često moliti Bogu iskreno, sa žaljenjem i s kajanjem što smo Ga uvrijedili.

Napokon, možemo se moliti Bogu tražeći milost i pomoć koja nam je potrebna, ali ne samo u materijalnim potrebama, nego napose u duhovnim.

Klanjati se, zahvaljivati, moliti oproštenje i tražiti pomoć i za sebe i za druge, to su glavni razlozi naše molitve.

357. Usmena i mislena molitva. — Postoji usmena i mislena molitva. Usmena je molitva koja se izgovara ustima, bilo da je izgovaramo naglas ili tiho riječima koje i drugi izgovaraju.

Mislena molitva moli se u duhu, u srcu, bilo da se izgovaraju riječi molitve ili ne.

Vrlo dobro nam je poznata usmena molitva. Takve molitve počeli smo učiti još kao mala djeca. Može biti dulja ili kraća, prema pobožnosti pojedinca i prema vremenu kojim raspolaže. Dobar kršćanin će svaki dan moliti usmeno.

Možda mislite da vam je nepoznata mislena molitva. Međutim, vi ste sigurno misleno molili, na primjer, prije i poslije ispovijedi, prije i poslije Pričesti, za vrijeme Mise. Bez običajnih usmenih molitava razmišljamo, mislimo na Boga s

pouzdanjem, tražimo od Njega pomoć i milost. Sve je to mislena molitva.

358. Moliti sam. Moliti s drugima. — Bila naša molitva usmena ili mislena, možemo je obavljati sami ili s drugima. Isus Krist odobrava obje vrste molitve. I usmenu i mislenu! On nam govori o molitvi koju sami obavljamo kad nam savjetuje da ne budemo kao licemjeri koji vole stojeći moliti u sinagogama ili na javnim mjestima »da ih ljudi vide« ... »A ti kad se moliš, uđi u svoju sobu, zatvori vrata, te se pomoli Ocu svom u tajnosti, pa će ti platiti Otac tvoj koji vidi u tajnosti« (Mt 6, 5—6).
Ali Isus nam govori i o molitvi koju obavljamo s drugima. To čini kad veli: »Gdje su dvojica ili trojica sabrana radi mene, tu sam i ja među njima« (Mt 18, 20).
Kada molimo sami? U svojoj kući, u svojoj sobi, ili bilo gdje. Ili kad pohodimo crkvu. Ili kad učinimo na sebi znak križa. Kad prolazimo pokraj crkve ili pokraj Raspela na raskršću. Svejedno u kakvim okolnostima, kad osjećamo potrebu Božje pomoći.
Kad molimo s drugima? Kad smo na pouci kršćanskog nauka, kad smo nedjeljom u crkvi na Misi ili kod blagoslova s Presvetim Sakramentom ili kod koje druge zajedničke molitve. Može se s drugima moliti i kod kuće, posebno uvečer, kad zajedno mole roditelji i djeca.

359. Svagdašnja molitva. — To je dužnost da se molimo svakog dana, jer nema dana, a pravo govoreći, nema ni časa u našem životu, kad ne bi bilo razloga da se Bogu klanjamo, da Mu zahvaljujemo, da tražimo od Njega oproštenje ili da molimo od Njega pomoć i milost.
Dobar katolik običava dvaput dnevno moliti: jutrom, kad započinje novi dan, i navečer prije noćnog počinka.
Ujutro, nakon ustajanja, potrebno je staviti se pod Božju zaštitu i Bogu prikazati dan koji počinje i sve svoje poslove, trude, muke, žalosti i radosti. Dovoljno je da na to samo pomislimo u srcu prije ili poslije usmene molitve. Što god u danu dobra učinimo, pa i najobičnije poslove, ako ih tako prikažemo, sve će to biti molitva ugodna Bogu i nas će sjedinjivati s Njim.
Možemo to jednostavno izraziti u srcu: »Bože moj, prikazujem Ti ovaj dan koji počinje. Pomozi mi da ga provedem kao dobar kršćanin i da Te ničim ne uvrijedim.«

Uvečer činimo obratno. Neka dan svrši pod Božjim okom! Iza usmenih molitava provodimo kratak ispit savjesti moleći od Boga oproštenje za grijehe ako smo ih možda počinili.

360. Kad još treba moliti? — Ako smo dužni svaki dan moliti, posebno smo to dužni činiti u nedjelju, koja se zove dan Gospodnji. Već smo vidjeli da u taj dan Crkva teško obvezuje svakog katolika da bude u crkvi i da prikaže svetu Misu, sa svećenikom i ostalim vjernicima. Ocu nebeskom to je najdraža molitva i najdraži dar.
Ali osim svagdašnje molitve i molitve u nedjelju može se uvijek moliti. I moramo moliti kad osjetimo da nam je potrebna Božja milost: bilo kad navali napast na zlo, bilo kad osjetimo pomanjkanje hrabrosti, ili u žalosti, ili u tjelesnoj bolesti, ili u bilo kojoj duševnoj nevolji. Ili, još jednostavnije, kad osjetimo Božji poticaj.

73. NAŠE DUŽNOSTI PREMA BOGU

II. MOLITVA (2)

361. Molitva za sebe. — Sasvim je naravno i vrlo je potrebno moliti i za se i za druge, bilo klanjanjem, bilo zahvalnošću, bilo molitvom za obraćenje, bilo prosnom molitvom.
Najprije za se. Ne znači biti sebičan kad čovjek moli za sebe. To znači ispuniti svoju dužnost. Najvažnija je, naime, dužnost svakog čovjeka da spasi svoju dušu, za koju smo svi mi sami najodgovorniji, te da je spasi, da joj pribavi stanje milosti, a to ne možemo bez Božje pomoći, što zapravo znači bez molitve.

362. Molitva za druge. — Ali bio bi sebičnjak onaj tko bi molio samo za sebe. Svi oko nas, bilo roditelji, braća i sestre, bilo drugovi i prijatelji, svi su potrebni Božje pomoći kao i mi, pa možda i više, ako su udaljeni od Boga. Nemojmo ih zaboraviti u molitvi. Ne zaboravite ni pokojnikâ koje ste poznavali i koje ste voljeli. Moleći za njih, možete ubrzati i čas da uđu u blaženi mir.
Moliti za druge ne znači samo moliti za poznate nego i za nepoznate. Možemo moliti za svoju domovinu, da napreduje u kršćanskom duhu, za svu Crkvu, da njome upravljaju njezini

poglavari plodonosno i sveto: Papa i biskupi, da može što uspješnije širiti Evanđelje među milijunima pogana koji na nesreću još ne poznaju pravog Boga, koji ih ljubi.

363. Oznake dobre molitve. — Kakav god bio oblik molitve, dobra molitva mora biti izvršena u pažljivosti, u poniznosti, u pouzdanju i ustrajnosti.

Najprije, treba moliti pažljivo. To je razumljivo. Kad govorimo s nekim, osobito sa starijim, bilo bi vrlo neuljudno kad ne bismo mislili na ono što govorimo.

U molitvi se radi o Bogu kome govorimo, s kojim razgovaramo.

Bez sumnje, nemoguće je izbjeći takozvanu rastresenost. Vrlo često usta mole, a duh se izgubi u lutanju kojekuda. Mislimo možda na svoje poslove, na odmor, na bilo kakve brige, ili ne mislimo ni na što. Nitko nije pošteđen od različitih rastresenosti. Jedva da su to pogreške, pa se zato u savjesti ne moramo uznemirivati zbog njih, osobito ako imamo volju da ih otjeramo, kako što se ljeti tjeraju dosadne muhe, koje padnu i na lice. Ali znajte da same riječi ništa ne koriste. Samo unutrašnji osjećaji imaju vrijednost. Zato je Isus rekao: »Kad se molite, ne izgovarajte prazne riječi kao pogani, koji misle da će biti uslišani zbog svog nabrajanja« (Mt 6, 7-8).

Kako god pažnja bila potrebna u molitvi, neće biti od naše molitve koristi ako ne budemo molili poniznim i pouzdanim srcem.

Što to znači »ponizno srce«? Znači: kad se molimo, treba da se Bogu obraćamo kao siromah bogatašu, kao onaj koji nema ništa Onome koji ima sve, kao grešnik Svecu nad svecima. Bog je iznad svih svetaca! Farizej o kome govori Evanđelje bio je pun sebe, ponosan zbog svoje važnosti i umišljene kreposti, pa je izišao iz hrama zadovoljan sa samim sobom, ali nije bio uslišen, dok siromašni carinik, pokajano udarajući se u prsi, nije iz poniznosti ni pogledao gore prema nebu, nego je molio: »Bože, budi milostiv meni grešniku«. On bijaše uslišen i za njega Isus reče da je otišao opravdan kući, a ne farizej (Lk 18, 9-14).

Kako da u molitvi ne bismo imali srce puno pouzdanja i nade? Isus je jasno i odlučno rekao da će dobiti sve onaj koji se uzdaje. Evo Isusovih riječi: »Što god zatražite u moje ime od Oca, dat će vam« (Iv 16, 23). Zatim: »Sve što s vjerom zamolite, dobit ćete« (Mt 21, 22). I dalje: »Što god moleći pitate, vjerujte da ste već to primili, i bit će vam« (Mk 11, 24). I još

kod Mateja: »Molite i dat će vam se. Tražite i naći ćete. Kucajte i otvorit će vam se. Jer svaki koji moli, prima. Tko traži, nalazi. I tko kuca, otvara mu se« (Mt 7, 7-8).

Ove Isusove riječi potiču nas na hrabrost u molitvi, jer će Bog sigurno dati molitelju ono što je potrebno njegovoj duši, kad moli kako treba. Dakle, budite ustrajni u molitvi. To je nauka iz dviju divnih parabola, iz one o dosadnom prijatelju (Lk 11, 5-8) i one o sucu i udovici (Lk 18, 1-8). U oba slučaja upornost bijaše uzrok uspjehu. No drugo je onaj prijatelj i onaj sudac, a drugo je Bog. Kod prvih je sebičnost, a kod Boga je ljubav, koju ništa ne može umoriti, niti joj može dosaditi. Eto zašto »treba uvijek moliti i nikad ne klonuti« (Lk 18, 1).

364. Što se može tražiti u molitvi? — Kao što dijete čini sa svojim ocem, može se tražiti sve što je potrebno — dobro zdravlje, ako je čovjek bolestan, život onih koje volimo, ako im je ugrožen, posao, ako ga nemamo.

Ili, općenito govoreći, možemo moliti za bilo kakvo materijalno dobro koje smatramo korisnim, ali uz uvjet da nije protiv pravednosti. No napose treba moliti bilo za se, bilo za druge milosti duhovnog reda, za duhovna dobra, tj. jakost da se opremo napastima, jaču vjeru, žarču ljubav, duh molitve.

Bitno je istaći da možemo očekivati milost duhovne vrste sa sigurnim pouzdanjem nakon jasnih Isusovih izjava.

Bitno je također istaknuti da je potreban i osobni udio. Milost ne uklanja potrebu rada, niti isključuje borbu protiv zla. Tu istinu potvrđuje iskustvo u poznatoj poslovici: »Pomozi sam sebi, pa će ti i Bog pomoći!«

365. Ne moliti znači propasti. — Sada bolje shvaćamo vrijednost molitve u svom životu. Kad više ne bismo molili, brzo bismo zaboravili Boga: materijalni život nas zaokupi. I onda prolaze dani, mjeseci, a možda i godine da duša ne pomisli na svog Stvoritelja i Spasitelja. Misao na Boga polako se udaljuje, potamni i nestane. Kad se čovjek više ne moli, udaljuje se od milosti i tako sav kršćanski život slabi i umire. Kad se više ne moli, svojevoljno se kreće putem koji vodi u propast duše.

74. NAŠE DUŽNOSTI PREMA BOGU

II. MOLITVA (3)

366. »Oče naš koji si na nebesima«. — Bit će dobro za našu pobožnost da sada rastumačimo glavne molitve koje molimo svaki dan. Toliko smo ih puta izgovorili, ali često ih izgovaramo mehanički i nesvjesno, a da i ne mislimo što znače. A to je žalosno, napose zato jer su to divne molitve, koje su u stanju da nas približe Bogu i da nam posvete naše duše.

Najprije ćemo govoriti o molitvi »Oče naš«. Ta je molitva najljepša od svih molitava. Ne moramo se tome čuditi kad znamo da ju je sastavio sam Isus Krist.

Jednog dana, veli sveti evanđelista Luka, Isus bijaše u molitvi. Apostoli, gledajući njegov žar u molitvi, željeli su u sebi da Ga nasljeduju. U to ne treba sumnjati. Ali u svakom slučaju, kad je Isus svršio molitvu, jedan od učenika reče mu: »Gospodine, nauči nas moliti, kao što je Ivan naučio svoje učenike.« Isus je na to odgovorio izmolivši molitvu koju već znamo (Lk 11, 1-4; potpunija kod Mateja 6, 9-13).

Ta božanska molitva počinje zazivom koji je kao povik upućen Bogu: »Oče naš, koji jesi na nebesima . . .«

Velimo »Oče naš« da bismo jasno potvrdili i istaknuli da je Bog ljubavi Otac svih ljudi, bilo koje rase, bilo kojeg vjerskog uvjerenja i stanja njihove savjesti.

Potvrđujemo također da Bog sve ljude očinski ljubi i da se svi ljudi moraju međusobno ljubiti kao braća.

Sedam različitih prošnji slijedi nakon toga zaziva.

Tri prve prošnje odnose se na Boga: mi želimo iz svega srca da ljudi na svemu svijetu vjeruju u Njega, da Mu se klanjaju, da sve čine po Njegovoj volji i da dođe Njegovo kraljevstvo.

Četiri ostale prošnje odnose se na nas same: molimo Boga da nam dade svagdašnji kruh, tj. sve što nam je potrebno za život, da nam oprosti naše grijehe kao što i mi obećajemo da ćemo sami oprostiti svima koji su nam bilo kakvo zlo učinili.

Napokon, tražimo Božju milost: da nam dade jakost da se možemo oprijeti napastima i uopće da nas izbavi od zla, svakog zla a osobito od grijeha i od sotone koji nas želi zavesti u grijeh.

»Gospodnja molitva«, što je i razumljivo, mnogo se upotrebljava u Crkvi. Ne samo u svagdašnjoj molitvi, nego i u službenoj molitvi Crkve, kao i u svetoj Misi.

367. »Zdravo Marijo, milosti puna«. — Molitva na čast Presvete Djevice sadržava tri različita dijela.

U prvom dijelu su riječi anđela Gabrijela, upućene Gospi, kojima navješćuje da će Marija postati Majka Mesije, Majka Isusa Krista: »Zravo Marijo, milosti puna, Gospodin je s tobom.«

Drugi dio su pohvale koje je izrekla sveta Elizabeta Presvetoj Djevici na dan pohođenja: »Blagoslovljena si među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje« (Isus).

Napokon, treći dio uvela je Crkva u 15. stoljeću. Molimo se Presvetoj Djevici da Ona moli za nas. Uvijek nam je potrebna njezina moćna zaštita jer nam neprestano prijeti opasnost od grijeha. Osobito nam je potrebna pomoć na smrtnom času, kad će sud Božji odlučivati sudbinom naše duše. »Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grešnike sada i na čas smrti naše.«

Kao što je molitva »Oče naš« često na usnama kršćana, isto je tako i molitva »Zravo Marijo«. To nam je već poznato.

368. »Vjerujem u Boga, Oca svemogućega«. — »Vjerovanje« nije prosna molitva, kao dvije prethodne. To je podsjetnik na velik broj glavnih istina naše svete vjere. Izgovarajući ih ujedno izgovaramo i čin vjere. Uostalom, »Vjerovanje« i služi kao ispovijest vjere pri krštenju.

Kažemo i »Apostolsko vjerovanje«. Ne znači to da je dvanaest članaka vjere sastavilo dvanaest apostola, nego jednostavno da se u nauku Vjerovanja vjerovalo već u prvim vremenima Crkve. Od vremena apostola. Riječi našeg Vjerovanje upotrebljavaju se od 5. stoljeća.

369. Krunica ili Ružarij. — Ružarij se moli na čast Presvete Djevice. Sastoji se od pedeset »Zdravomarija«, odijeljenih po deseticama »Očenašem« i »Slava Ocu«. U svemu petnaest desetica.

U svakoj od tih desetica razmišljamo o velikom događaju evanđeoske povijesti.

Pet prvih desetica posvećeno je »radosnim tajnama«: navještenje, pohođenje, rođenje Isusa Krista, službeno-zakonsko očišćenje presvete Djevice i našašće izgubljenog Isusa u hramu.

Pet slijedećih desetica posvećeno je »žalosnim tajnama«: Kristova agonija, bičevanje, krunidba trnjem, nošenje križa, razapinjanje.

I napokon »slavne tajne«: uskrsnuće, uzašašće, Duhovi, Gospino uznesenje, Gospina krunidba u nebu.

Svi ste vidjeli krunicu i vjerujem da je svi imate. Služimo se zrnjem krunice, moleći Ružarij. Držeći križ krunice u rukama, najprije molimo »Vjerovanje«, na veće zrno »Oče nas« i »Slava Ocu«, a na ostala zrnja »Zdravo Marijo«.

Ne mogu svi katolici svaki dan moliti čitav ružarij zbog zaposlenosti, ali ih ima mnogo koji svaki dan izmole po pet desetica (ili radosnu, ili žalosnu, ili slavnu tajnu). A najviše ih ima koji izmole po jednu deseticu na dan.

Crkva je mnogo puta preporučila tu vrstu molitve na čast Gospi. Pa i današnji Papa je rekao da ta vrsta molitve ne može zastarjeti. Zato svaki pravi katolik nastoji da ima krunicu i da se njome služi.

370. »Ispovijedam se Bogu svemogućemu«. — Postoji dulji i kraći oblik ove molitve. Obje su sadržajne i dobre. Na početku Mise moli svećenik s narodom kraći oblik ove molitve. Nadam se da i vi molite uvečer istu molitvu prije ispita savjesti ili prije ispovijedi. Opća je to optužba i pokajnička molitva da se obratimo od grijeha. Optužujemo se pred Bogom, Presvetom Djevicom Marijom, pred anđelima i svecima. Posebno spominjemo svetog Ivana Krstitelja, velikog pokornika, apostole Petra i Pavla, velike svece na kojima je počivala Crkva prvih vremena i svih vremena. Tražimo od Boga milost i milosrđe, moleći i svece da nas zagovaraju kod Boga.

75. NAŠE DUŽNOSTI PREMA BOGU

II. MOLITVA (4)

371. Djelo vjere, nade, ljubavi i skrušenja — pokajanja. — I te su nam molitve poznate, pa će biti korisno da i o njima nešto reknemo. U tim kratkim i svagdašnjim molitvama izražavamo svoje osjećaje prema Bogu. To su čuvstva o kojima smo već govorili: vjera, nada (ufanje ili pouzdanje), ljubav i napokon pokajanje ili skrušenje. U činu vjere izjavljujemo da vjerujemo u sve istine koje je Bog objavio i obrazlažemo to, zbog čega vjerujemo.

Djelo vjere: »Moj Bože, ja čvrsto vjerujem u sve ono što si Ti objavio i što sveta Crkva predlaže vjerovati, jer Ti si jedini Istina, koji niti možeš prevariti, niti biti prevaren. U toj vjeri želim živjeti i umrijeti.«

U djelu ufanja, pouzdanja ili nade tvrdimo da imamo pouzdanje u snagu milosti, koja će nam pomoći da kršćanski živimo i postignemo nebo.

Djelo nade ili ufanja: »Moj Bože, ja se ufam u Te i čvrsto se nadam da ćeš mi dati po zaslugama Isusa Krista nebo i milosti da ga zaslužim, jer Ti si neizmjerno dobar, svemoguć i vjeran svojim obećanjima. U toj nadi želim živjeti i umrijeti.«

U djelu ljubavi stavljamo pred oči svoje duše veliki evanđeoski zakon ljubavi i obveze toga zakona.

Djelo ljubavi: »Moj Bože, ja Te ljubim iznad svega svim srcem, svom dušom i svom snagom svojom, jer si neizmjerno savršen i dostojan ljubavi. Ljubim također svoga bližnjega kao samoga sebe iz ljubavi prema Tebi. U toj ljubavi želim živjeti i umrijeti.«

Napokon, u djelu skrušenja ili pokajanja iskreno žalimo što smo uvrijedili Boga te obećajemo da ćemo u budućnosti nastojati da Ga više ne uvrijedimo. Drukčije rečeno, djelo skrušenja je odluka o pokajanju i o obraćenju.

Djelo skrušenja: »Moj Bože, žao mi je što sam uvrijedio Tvoje neizmjerno veličanstvo. Kajem se za sve svoje grijehe, ne samo što sam zaslužio kaznu, nego osobito zato što si Ti neizmjerno savršen i neizmjerno dobar i što mrziš grijeh. Tvrdo odlučujem da ću se popraviti i bježati od svake grijешne prigode. U tom kajanju želim živjeti i umrijeti.«

372. Litanije. — Riječ »litanija« je grčka riječ, a znači »prošnja«, »molba«.

Šest vrsta litanija odobrila je Crkva za javnu službu: Litanije svih svetih, Litanije muke Kristove, Litanije imena Isusova, Litanije Srca Isusova, Litanije Gospine i Litanije svetog Josipa.

Sve litanije počinju i svršavaju gotovo jednako. Zazivlje se ime Isusovo, sve osobe Presvetog Trojstva i Presvete Djevice Marije.

Zajednički je svršetak upućen našem Gospodinu zazivom: Jaganjče Božji.

Najstarije su Litanije svih Svetih. Osim nekih novijih zaziva, potječu iz 8. stoljeća. Nazivlju se tako jer se u njima obraćamo svecima: prorocima, patrijarsima, apostolima i evanđelistima,

mučenicima, ispovjedaocima vjere, biskupima i nebiskupima, djevicama i udovicama. No te bi se litanije zapravo mogle nazvati i Litanije Isusa Krista, jer tolik je udio što ga u njima ima osoba Isusa Krista, bilo glavni događaji iz Njegova života i njegove smrti, bilo zbog mnogih vremenitih i duhovnih milosti što ih tražimo od Boga, uzdajući se u neizmjerne Spasiteljeve zasluge.

Stare su i Litanije muke, što se mole uz umiruće. To su zapravo skraćene Litanije svih Svetih.

Litanije imena Isusova potječu iz 15. stoljeća, ali službeno ih je potvrdio Papa Pio IX. Sastoje se od pohvala, kojih su gotovo sve riječi uzete iz Novog Zavjeta, bilo iz Evanđelja, bilo iz poslanica svetog Pavla. To su molitve Isusu, uzoru i kralju svih Svetih.

Sadašnji oblik Gospinih litanija potječe iz 16. stoljeća. To je pjesma Gospi. Za neke izraze trebalo bi rastumačiti kako su postali i što znače.

Litanije Srca Isusova nastale su najkasnije. Potječu iz 18. stoljeća, ali službeno ih je za svu Crkvu potvrdio Papa Leon XIII. Još su mlađe Litanije svetog Josipa. Potvrdio ih je Papa Pijo X. godine 1909.

373. Službena večernja molitva. — Svećenici i redovnici moraju tu molitvu moliti svaki dan. U nekim crkvama moli se s narodom nedjeljom i blagdanom. Zašto treba i o toj molitvi nešto reći? Važna je to molitva zbog psalama. Oni nam moraju biti dragi zbog svoje starine, zbog misli i osjećaja koji se u njima nalaze, te zbog činjenice da ih je Isus molio.

Psalmi su vrlo stare pjesme iz Biblije. Neke je ispjevao kralj David, a neke drugi autori. Potječu od 10. stoljeća prije Krista (već im je tri tisuće godina!). Izraelski narod molio je ili pjevao te svete pjesme uz pratnju kojeg instrumenta (glazbala) pri vjerskim sastancima ili prigodom hodočašća u Jeruzalem. Te pjesme izražavaju vječne vjerske osjećaje: Božju svemogućnost, Božju pravdu, Božju dobrotu, ljudsku bijedu bez Boga, kajanje, pouzdanje i Božju pomoć u nevolji, zahvalnost za primljena dobra, nadu u bolju budućnost koju će osigurati Mesija — Spasitelj.

I Isus Krist molio je psalme u nazaretskoj sinagogi, u jeruzalemskom hramu. U svojim poukama aludira na te svete pjesme. I njegove zadnje riječi na križu podsjećaju na psalme. Ugodno je moliti riječima koje je i sam Isus izgovarao. Danas mnogi vjernici-laici mole često sav Časoslov, što ga inače

moraju redovito moliti samo svećenici i redovnici. Preveden je na sve jezike, kao i Misal.

374. Zazivi ili strelovite molitve. — Tako se zovu vrlo kratke molitve koje svatko može lako naučiti i u svakoj ih zgodi moliti. Na primjer: »Presveto Srce Isusovo, smiluj nam se!« — »Isuse, blaga i ponizna Srca, učini srce naše po Srcu svome!« — »Marijo, bez grijeha istočnog začeta, moli za nas koji se k Tebi utječemo!« — Postoji mnogo takvih kratkih molitava Isusu, Gospi, anđelima, svecima. Naučimo koju i molimo je što češće!

375. Hvalospjevi. — I to su prave molitve na čast Isusa Krista, Gospe i svetaca ili na čast koje vjerske tajne. Zato ih čitajmo ili pjevajmo s poštovanjem i misleći na ono što izražavaju. I u tim molitvama govorimo Bogu, bilo da mu se klanjamo ili da tražimo njegovu milost i pomoć.

76. NAŠE DUŽNOSTI PREMA DRUGIMA

I. NAŠE DUŽNOSTI S OBZIROM NA PRAVEDNOST (1)

376. Što znači biti pravedan? — S našim dužnostima prema Bogu su povezane i dužnosti prema bližnjima. Već smo rekli: ljubav prema Bogu i bližnjemu ne mogu se rastaviti jedna od druge.

Prema bližnjima imamo vrlo mnogo dužnosti: dužnost pravednosti i ljubavi. Najprije nešto o dužnostima pravednosti. Što znači biti pravedan? Već imamo neki pojam o tome, jer često govorimo o roditeljima, o profesorima, svećenicima itd. da nisu pravedni ili da su nepravedni prema nama. Ali moramo znati da su potrebne pohvale i kazne.

Biti pravedan znači činiti svakome ono na što ima pravo. Važna je to krepost. Mnogo ih ima koji o tome ne vode brigu.

377. »Ne ubij« (Izl 20, 13). — Prva dužnost pravednosti sastoji se u poštivanju života našeg bližnjega. Život svakog od nas u Božjim je rukama. U rukama našeg Stvoritelja i Suca. On će nam oduzeti život kad sam odredi. Tu Božju odluku ne smijemo mi preuzimati na sebe. Prema tome, velik je grijeh

oduzeti nekome život, bilo da ga okrademo, bilo da mu se osvetimo, bilo zbog nepravde, bilo zbog svađe ili u srdžbi. Zločini tako učinjeni imaju različitu težinu. Neki su od njih užasni. Neki mogu imati »olakšavajuće okolnosti«, ali u svakom slučaju teški su to grijesi.

378. Smije li se ikad nekome oduzeti život? — Znači li to da nikad ne smijemo zadati smrt nekome? Ne znači! Ne samo u ratu, o kojem ćemo govoriti kasnije, nego i u slučaju kad je naš život u opasnosti, imamo pravo braniti se do kraja. Dakle, ako je potrebno, imamo pravo i oduzeti život onome koji nas napada, ako se drukčije ne možemo spasiti.

Dobro treba razumjeti riječi: »Kad nam je život u opasnosti.« Dakle, nepravde, grožnje, udarci još nam ne dovode život u opasnost pa nemamo pravo zbog toga oduzeti život onome koji nam čini te nepravde. Prava opasnost, bliža opasnost nije tako česta. Treba dobro paziti da se ne bismo prebrzo poslužili oružjem ili ubojitim predmetom.

Kao što pojedinac ima pravo u nekim slučajevima na samoobranu, tako to pravo ima i društvo. Gotovo svi narodi dopuštaju za neke zločine kaznu smrti. To nije zbog osvete (to ne bi bilo dopušteno), nego zato što kazna može biti i korisna. Zločinci će biti oprezniji kad znaju da mogu izgubiti život. Međutim, neke zemlje ukinule su smrtnu kaznu u svojim zakonicima jer je odiozna.

379. Dvoboj, ranjavanje. — Ne samo da je zabranjeno ubijati nego je zabranjeno i ranjavati druge. Nekoć bijaše običaj da dvojica vode borbu jedan protiv drugoga mačem ili pištoljem i mnogi su tako izgubili život. Crkva je uvijek osuđivala takav način traženja pravde. Više, na sreću, ne postoji dvoboj.

380. »Ne ukradi« (Izl 20, 15). — Druga dužnost pravednosti sastoji se u tome da se ne krade ništa od onoga što pripada drugome, bližnjemu. Što znači to »pripadati bližnjemu«? To može biti zemlja, kuća, životinje, namještaj, odijelo, novac itd., a kod djece školske stvari, molitvenici, krunice igračke. Zašto treba poštivati ono što pripada drugima? Jer je to rezultat njihova rada ili rada i truda njihovih prethodnika. Radom se stiče zakonito vlasništvo. Bez sumnje, ima i nepravednih vlasnika, nepravednih bogataša, sebičnjaka ili škrtaca. Bog će svakome suditi, ali mi nemamo pravo prisvajati tuđe vlasništvo.

Ima različitih kradljivaca. Nekima je i zanat krasti, jer ne vole raditi. Obično su to provalnici ili razbojnici, koji ubijaju i kradu.

Ima i kradljivaca prigodnjaka. Takvi su spremni ukrasti kad im se pruži zgoda da ih nitko ne opazi, bilo da orobe drugoga, bilo da prisvoje nađene stvari: nečiji zaboravljeni novčanik, kakav vrijedan predmet ili bilo što što su negdje pronašli. Ima i takvih koji pozajmljuju novac da ga više ne vrate, te onih koji ne vraćaju dugove ili ih plaćaju vrlo kasno, kad padne vrijednost novcu.

Ima i zlonamjernih trgovaca koji varaju bilo na težini, bilo na vrijednosti u svojim trgovinama. Tako se krade krivom mjerom, neispravnom vagom ili udarcem u vagu da pokaže više nego što ima na njoj, ili se prodaju bolesne životinje uz tvrdnju da su zdrave, ili se prodaje mlijeko ili vino pomiješano s vodom, ili umjetno vino pod naravno — itd.

Ima djece koja govore: »Nije grijeh ukrasti male stvari.« I to je grijeh: ukrasti gumu, olovku, boju, značku, koji novčić. Tako se stiče navika za krađu većih stvari. Svaka vrsta krađe zabranjena je jer škodi duši.

77. NAŠE DUŽNOSTI PREMA DRUGIMA

I. NAŠE DUŽNOSTI S OBZIROM NA PRAVEDNOST (2)

381. »Ne reci lažna svjedočanstva« (Izl 20, 16). — Kad se mora poštivati tuđi život, tijelo, vlasništvo u različitim oblicima, koliko više mora se poštivati duša! Ali mnogi to ne razumiju. Uznemiruju se zbog ubojstva, zbog krađe ili zbog divljačkih napadaja i udaraca bližnjega, a mirno ranjavaju ili ubijaju duše.

Dušu možemo ubiti napadajući tuđi dobar glas, tj. lažući bilo u razgovoru, bilo pred sudovima, iznoseći mane kojih bližnji nema ili grijehe što ih nije učinio. To je strašan grijeh klevete. Ako se takav jednog dana pokaje, mora u granicama mogućnosti priznati da je lagao i popraviti zlo koje je time nanio.

382. »Teško onome po kome dolazi sablazan« (Mt 18, 7). — Tko rani dušu, već je učinio veliko zlo. Ali tko ubije dušu, još je veće zlo učinio.

Duša se može ubiti ako se otkine od Božjeg prijateljstva, ako joj se oduzme stanje milosti te ako nastupi smrt u tom stanju, lišavajući je vječne sreće.

Lišiti dušu Božjeg prijateljstva sablažnjujući ili navodeći na smrtni grijeh zlim primjerom ili zlim savjetom! Takvi bi ljudi morali čuti riječi Isusa Krista, koji veli: »Potrebno je da dođu sablazni, ali teško čovjeku po kojem dolazi sablazan!« (Mt 18, 7).

Strašne riječi iz usta blagog Spasitelja! Međutim, ima kršćana koji te riječi slušaju i ne boje se. Riječima i djelima navode druge za zlo, na laž, na krađu, na nečistoću ili bludnost. Pomažu drugima da prekinu vezu s Bogom: ubijaju njihove duše. Kolika strahota! Neka nas Bog sačuva da nikad ne učinimo nešto slično!

383. Dužnost pravednosti počinje u kući. — Da, najprije u kući. Nije sve dopušteno u obitelji. Ima i djece i roditelja koji su nesnosni u kući. Tako raditi znači slabo razumjeti svoju dužnost. Jasno je da nitko nema više prava računati na naše dobro nego oni s kojima živimo svaki dan. Dakle, koga imate u kući? Možda djeda, možda baku, koje morate poštivati i biti plemeniti prema njima. Zatim braću i sestre s kojima treba da živite u miru, dajući im dobar primjer u svemu, bez izazivanja, bez svađa. Ne smijete nikome zadavati muku i nevolju.

384. »Poštuj oca i majku« (Izl 20, 12). — Napose prema roditeljima naše su dužnosti posebno ozbiljne i stroge. Ne trebamo se tome čuditi. Gotovo svi oci i majke odani su svojoj djeci. Otac radi, nekad i vrlo teško, da bi njegova obitelj mogla živjeti. Majka također radi bez prestanka, brinući se za djecu i za ostale članove obitelji. Koliko umora, koliko patnje zbog nas! Roditelji su nas dali na svijet. Majka nas je hranila svojim mlijekom, brinula se za nas u bolesti. Uvijek vodi brigu o nama.

Zato ono dijete koje je indiferentno prema svojim roditeljima, koje ne vodi brigu o njima, koje ništa ne radi za njih, ni u mladosti, ni u njihovoj starosti, nezahvalno je u pravom smislu riječi.

Još je gore ako dijete neprijateljski postupa prema roditeljima. Kako je žalosno kad djeca govore o svojim roditeljima s mržnjom.

Ali koje su to stroge dužnosti djece prema roditeljima? Tri su glavne: poštivati roditelje, pokoravati im se i pomagati im u potrebama.

Najprije poštivati! Nažalost, ima djece koja se rugaju roditeljima, iznose njihove pogreške, optužuju ih pred drugima. Odgovaraju roditeljima grubo i prostački, opiru im se otvoreno, proklinju ih i psuju, pa i tuku. Neki se stide svojih roditelja jer su siromašni ili nisu školovani. Sve je to vrijedno osude! S dužnošću poštovanja spojena je i dužnost pokoravanja, poslušnosti. Pokoravati se znači izvršavati sve što nam otac ili majka naređuju, bez obzira na to da li nam se to sviđa ili ne sviđa, da li je to lako ili traži napora, osim ako nam naređuju što zlo. Treba uvijek poslušati, da roditelji ne moraju više puta govoriti što žele; ne valja protiv toga mumljati, pokazivati da nam je teško poslušati. Valja poslušati iz kršćanske kreposti, a ne od straha da roditelji ne upotrijebe kaznu.

Djeca moraju i pomagati roditelje u njihovim potrebama, napose u njihovoj starosti ili bolesti. Treba im pomoći u kuhinji, pri pripremanju ručka ili večere, pripremajući stol, čuvati manju djecu, očistiti kuhinju. Pripaziti na blago, ako ga ima. Ako roditelji ne mogu više raditi, djeci je još veća dužnost pomagati im. Težak je grijeh za djecu ostaviti roditelje ili zanemariti ih, osobito ako su siromašni ili bolesni ili moralno osamljeni.

385. Dužnosti prema roditeljima. — Ako nam se čini da su teške naše pravedne dužnosti prema roditeljima, imajmo na umu da mi nikad nećemo toliko učiniti za svoje roditelje koliko su oni učinili za nas.

U materijalnom pogledu sve smo od njih primili i primamo godinama. U duhovnom pogledu oni su nas slali u školu da se naobrazimo i da imamo osiguranu budućnost. Slali su nas u crkvu da bolje spoznamo Boga i da Ga više uzljubimo, da postanemo bolji, da se malo-pomalo iz osrednjosti i sebičnosti podignemo na ljepši i plemenitiji život.

Kad sami budemo imali djecu, činit ćemo hrabro i strpljivo za njih sve što su naši roditelji činili za nas. Možda i više, ako nam to bude moguće. I tako će se nastaviti po nama sveta kršćanska predaja.

78. NAŠE DUŽNOSTI PREMA DRUGIMA

I. NAŠE DUŽNOSTI S OBZIROM NA PRAVEDNOSTI (3)

386. Dužnost pravednosti na radnom mjestu. — Dužnost pravednosti ne obvezuje samo u obitelji nego u svemu životu i u svim prilikama, a napose na radnom mjestu.

U modernom društvu rijetki su osamljeni, izolirani radnici. Ni zanatlije ne rade sami nego obično imaju nekoliko suradnika. Može se reći da velika većina ljudi, bilo kojeg zanata, i u gradu i u selu, radi u zajednici s drugima. Neki upravljaju, ravnaju poslom, bilo tehničkim, bilo trgovačkim: poslodavci, direktori poduzeća. Ima radnika, činovnika, inženjera itd. Među svima njima mora vladati pravednost u svemu. Uvijek i svugdje bilo je nepravde prema ljudima. U 19. stoljeću radnici su se počeli udruživati u sindikate za obranu svojih prava. U radničkom svijetu učinjen je velik napredak u pogledu pravde, ima već više od 80 godina. To ćemo izložiti u slijedećim točkama.

387. Zaštita radnika. — O kakvoj se zaštiti radi? O dostatnoj plaći, o redovitom odmoru, o zaštiti na radu i o drugim pravima radnika.

Plaća mora biti dostatna za život. Za onoga koji je sam treba mu plaća pristojna za njegovo uzdržavanje. Tko ima obitelj, treba da dobiva dodatak za obitelj, a ako ima mnogo djece, da dobiva i poseban dodatak na svako dijete.

Odmor mora biti osiguran, i dnevni, i tjedni, i godišnji. Tjedni je općenito nedjeljom. Ako netko mora raditi nedjeljom, treba da ima odmor tijekom tjedna u koji drugi dan.

Što se tiče godišnjeg odmora, danas je svuda radnicima i službenicima i ostalima plaćen godišnji odmor od najmanje 15 pa do 30 dana, što je potrebno za tjelesno i duševno zdravlje. Radnicima je potrebna tjelesna i duhovna higijena. U materijalnom pogledu radi se o ograničenju radnog vremena (što jedino nije moguće ostvariti na poljoprivrednom poslu na selu za vrijeme sjetve i berbe). Prostorije moraju biti higijenske, čiste i svijetle.

Što se tiče moralnog vida, nameće se potreban nadzor nad naučnicima, nad djevojkama i ženama.

388. Treba da bude osigurana budućnost radnika. — Prije nije bilo toga. Radnici i njihove obitelji bili su prepušteni nesigurnosti u slučaju bolesti, u nezgodama ili nesrećama na poslu, niti je bilo socijalnog osiguranja uopće. Danas je to posve drukčije. Radništvo je osigurano, a nakon umirovljenja dobivaju pojedinci mirovinu, da se obitelj može i onda uzdržavati.

389. Moralne dužnosti radnika. — Nema sumnje da su se životne prilike radnika poboljšale u smislu pravednosti. Ali i radnici imaju svoje obveze, a one se sastoje u iskrenom nastojanju da pridonose uspjehu poduzeća u kome rade, da ne ljenčare na poslu, da budu savjesni u radu, da ne čine štetu, da ne sabotiraju.

Ni nepravedni štrajkovi nisu dopušteni, a isto tako ni krađe, oštećenja sa zlom namjerom, lažna bolovanja i druge zloupotrebe. Što bolje budu svi poštivali pravednost, svima će biti bolje. I savjest će svima biti mirnija!

390. Kršćanska nauka o radu. — Crkva se uvijek brinula da se svuda poštuje pravednost. Organiziranje rada, zaštita radnika, udruživanje u sindikate, sve se to slaže s naukom Crkve. Ta nauka izložena je opširno u posebnim dokumentima, koje se zovu enciklike. Leon XIII. izdao je o tome 1891. encikliku »Rerum novarum«, a Pio XI. godine 1931. encikliku »Quadragesimo anno«. Ivan XXIII. izdao je godine 1961. encikliku »Mater et Magistra«, Pavao VI. godine 1971. encikliku »Octogesima adveniens«. Crkva je uvijek branila prava radničkog svijeta.

79. NAŠE DUŽNOSTI PREMA DRUGIMA

I. NAŠE DUŽNOSTI S OBZIROM NA PRAVEDNOST (4)

391. Što je domovina? — Dužnost pravednosti prelazi granice obiteljskog i profesionalnog života. Proširuje se do narodnog i međunarodnog života, što znači da imamo dužnosti prema svojoj domovini i prema domovinama drugih naroda.

Nije lako točno definirati što je domovina... Ali sigurno je to da ona postoji i da ljudi u svemu svijetu žive u granicama svojih domovina. Još je sigurnije da ne znamo točno rastuma-

čiti što je za nas domovina, za koju smo privezani svom snagom svog srca. Jedna zemlja, jedan jezik, jedna povijest, zajednički interesi, zajednička slava i zajednička nevolja, zajednička patnja, isti temperamenti s nijansama pojedinih pokrajina, sve to približuje ljude i sjedinjuje ih i stvara među njima čvrstu zajednicu, koja se zove domovina.

392. Poštovanje prema domovini i državi i pokornost prema njima. — Dužnost prema domovini lako je označiti: iste su to dužnosti kao i dužnosti djece prema svojim roditeljima: poštivati, slušati i pomagati im u njihovim potrebama.

Najprije svoju domovinu moramo poštivati, ne govoreći o njoj zlo, nerazborito, a osobito pred strancima. Ne kritizirati na laku ruku one koji su na upravi. Ukratko, Crkva se uvijek držala Kristovih riječi: »Dajte caru carevo, a Bogu Božje!« (Mt 22, 21).

Zatim treba da se pokoravamo pravednim zakonima, osim ako bi se ti zakoni protivili našoj kršćanskoj savjesti.

393. Domovinu treba i pomagati. — Koliko god je važno poštovanje i poslušnost, to nije dosta. Treba dodati i praktičnu pomoć. U čemu se ona sastoji? Valja osigurati pomoć domovini u sadašnjosti i u budućnosti. U svemu što je pravo. Narodna duša ima svoje tradicije, svoju nezavisnost. Postoje problemi u odnosima s drugim narodima. Građani su dužni pomagati domovinu u porezu, jer oni služe za potrebe zajednice.

394. Što Crkva misli o ratu? — Katolička Crkva, koju je osnovao Isus Krist, »Knez mira«, sigurno ne može željeti rata. Ratove smatra velikim nesrećama za čovječanstvo. Zato molimo u litanijama svih Svetih: »Od glada, kuge i rata, oslobodi nas Gospodine!« Nauka Crkve o ratu jest nauka majke, koja ne želi da djeca jednog Boga, njezina djeca također, ustaju jedna protiv drugih. Zato je prije nekoliko godina Papa proglasio poseban »Dan mira«, da se ljudi mole Bogu za mir u svijetu i da rade svim silama da ne bi dolazilo do ratnih sukoba.

395. Poštivanje domovine drugih naroda. — Kršćanska pravednost odnosi se i na druge narode. Ljubav prema svojoj domovini ne smije biti ohola i nasilna. Najvatrenije domoljublje ne smije prezirati druge narode, izrugivati ih ili ih mrziti. To domoljublje mora biti ljudsko i kršćansko. Treba

razumjeti i druge narode da imaju pravo na život. Svi, bilo veliki, ili mali. Poštivati valja njihovu kulturu, jezik, vjeru, granice, sve kako želimo da se drugi odnose prema našoj domovini. Treba sa svima imati dobre odnose.

80. NAŠE DUŽNOSTI PREMA DRUGIMA

II. NAŠE DUŽNOSTI LJUBAVI (1)

396. »Ako ljubite one koji vas ljube, kakvu ćete plaću imati?« (Mt 5, 46). — Vidite da su brojne i važne obveze što ih nameće krepost pravednosti, pa možda neki od vas misle: »Pravednost je dovoljna. Čemu onda i ljubav?« Zabluda je tako misliti! Lako je ustanoviti u obitelji, u školi, na radu i svuda da se pravda ne bi održala među ljudima da ih ne veže ljubav.

Više nego ikada inače u toj tako ozbiljnoj stvari nasljedujemo Isusa Krista, koji je svima ljudima želio dobro.

Otac naš nebeski daje nam primjer: »On čini da njegovo sunce izlazi nad zlima i dobrima i da kiša pada pravednima i nepravednima« (Mt 5, 45). Njegova dobrota je za sve (Lk 6, 35).

Što se tiče samog Isusa Krista, dovoljno je pogledati na Njegov križ: govori glasnije nego sve rasprave!

Tako, budući da smo kršćani, ne smijemo praviti nikakve razlike među ljudima: svi su jednaki, bili ma koje rase, boje, narodnosti, religije i društvenog položaja. Kako god bili različiti po inteligenciji, civilizaciji, naobrazbi, moralnom odgoju, svi su pred Bogom jednaki. Moraju i pred nama svi biti jednaki.

Ako ne ljubite nego samo one koji vas ljube, veli Krist (Mt 5, 46), ako pozdravljate samo svoju braću (Mt 5, 47), ako činite dobro samo onima koji vama čine dobro (Lk 6, 33), što vrijedno činite? Zar tako ne čine i pogani i grešnici? Kakva vam je u tome zasluga?

Naša se ljubav mora protezati na sve, pa i na strance i na nepoznate. Priča o dobrom Samaritancu jasno nam pokazuje dokle seže naša dužnost (Lk 10, 30—37).

397. »Ne osvećujte se!« (Mt 5, 38—42). — Ta općenita ljubav nameće nam se pod dva vida. Jedan vid možemo nazvati ne-

gativnim, a sastoji se u tome da ne činimo nikome zla. Drugi je vid pozitivan, a sastoji se u tome da svakome činimo dobro.

Ne činiti drugima zlo... dakle ne tražiti osvetu. Može se dogoditi da nam netko čini nepravdu bilo riječima, ukoliko govori zlo o nama ili nas kleveta, bilo djelima, želeći nam naškoditi našem profesionalnom položaju ili našim odnosima s drugima. U takvim slučajevima u našim bi se srcima instinktivno javio pokret da što prije odgovorimo osvetom i da reknemo sa starim izraelskim zakonom: »Oko za oko, zub za zub!« Možda su se takvi osjećaji javljali i u vašim srcima prigodom vaših svađa. Zato poslušajte dobro što Isus govori. On ne želi da na silu odgovorimo silom, na udarac udarcem, na mržnju mržnjom. Jedini odgovor onima koji nam žele ili čine zlo uz zakonitu obranu jest blagost i strpljivost, pa ako treba, čak i do heroizma. To je Krist izrazio u dobro poznatoj slici: »A ja vam kažem ne opirite se zlotvoru. Naprotiv, ako te tko udari po desnom obrazu, okreni mu i drugi« (Mt 5, 39).

398. »Ljubite svoje neprijatelje« (Mt 5, 44). — Što? Zar i neprijatelje treba ljubiti? One koji su nam stalno neprijatelji i uvijek nastoje da nam čine zlo? I one koji su tako nepošteni i prave smetnje našim planovima, nacrtima, našem poslu ili napadaju naše uvjerenje, našu kršćansku vjeru ili našu domovinu? Da, unatoč svemu tome. Zapovijed Isusa Krista neprijeporna je: »Ljubite svoje neprijatelje. Činite dobro onima koji vas mrze. Blagoslivljajte one koji vas proklinju. Molite za one koji vas ogovaraju« (Lk 6, 27—28).

Nakon svega On veli: »Budite, dakle, savršeni kao što je moj nebeski Otac savršen« (Mt 5, 48).

399. »Ne sudite nikoga« (Mt 7, 1). — Evo, Kristova se nauka širi. Ne radi se samo o našim protivnicima, nego o svim ljudima: ne smijemo ih ni suditi ni govoriti protiv njih.

Šta znače ove riječi: »Nemojte suditi«? Zar ne vidjeti zlo tamo gdje ono jest? Sigurno ne! Ali tvrdeći da je takav način mišljenja i rada protivan kršćanskoj vjeri i kršćanskoj savjesti, moramo paziti da ne bismo nikoga surovo osuđivali. Najprije, tko nam daje pravo da osuđujemo? Zar ćemo preuzeti mjesto vrhovnog Suca? Na Bogu je da ocjenjuje njihovu odgovornost i da izreče sud o njihovoj krivici.

Osim toga, zar smo mi savršeni da bismo mogli biti optužitelji naše braće? Sjetite se slike o gredi i trunu i licemjerne optužbe! Kako Isus odgovara prestrogim sucima (Mt 7, 3—5). Sjetite se i strašnih Isusovih riječi: »Kako budete sudili, onako će se i vama suditi. Kako budete mjerili, onako će se i vama mjeriti« (Mt 7, 2).

U nerazborite sudove spada ogovaranje. Sastoji se u tome da se o drugome govori zlo, a ogovaratelj uživa u tome da iznosi tuđe mane i nesavršenosti bez ikakve koristi.

Prema tome, ogovaranje nije klevetanje. Klevetati znači o drugome govoriti da je učinio zlo, koje nije učinio, a klevetnik zna da to zlo nije učinjeno. Ogovaranje je iznošenje zla koje jest učinjeno. No iako je ogovaranje manji grijeh od klevetanja, ipak je grijeh, osobito ako se iznosi nečiji moralni prekršaj koji je malo poznat ili uopće nije poznat.

Šutnja je najjednostavniji i često najljepši znak ljubavi.

400. »I otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo našim dužnicima« (Mt 6 ,12). — Tu molitvu i to obećanje više puta na dan upućujemo Bogu, moleći »Oče naš«. No da li su te riječi u našem dnevnom životu prazne riječi ili su stvarnost i istina?

Kako nam je teško oprostiti svom bližnjem ne samo teške uvrede nego i najlakše krivnje! Ovaj se malo narugao, onaj je bio nagao, onaj opet neljubezan, onaj nam je odbio uslugu: sve je to dosta da u nama uzbudi i podržava mržnju nekad mjesecima, nekad i godinama. Dogodi se da su dvije obitelji posvađene, a ne znaju više što je uzrok njihovim slabim odnosima, jer je to nastalo zbog neke male nesuglasice.

Međutim, Kristova je volja izvan sumnje, izvan diskusije. Naći ćete je u Njegovoj nauci o molitvi: »Ako vi ne oprostite ljudima, ni Otac vaš neće oprostiti vama grijeha vaših« (Mt 6, 14). I još u priči o nemilosrdnom sluzi: »Tako će i Otac moj nebeski postupiti s vama ako ne oprostite jedni drugima od svega srca« (Mt 18, 35). I napokon, u odgovoru što ga dade jednog dana apostolu svetom Petru. Petar je mislio da je vrlo plemenito oprostiti do sedam puta onome koji nas je uvrijedio, pa je htio čuti o tome Isusov sud. A Isus mu reče: »Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset i sedam puta« (Mt 18, 21—22).

Nakon svih tih božanskih riječi sigurno ćete još pomisliti i na primjer što nam ga je dao Spasitelj, On nevina i čista žrtva, s križa, kad je molio za svoje ubojice: »Oče, oprosti im jer ne znaju šta čine« (Lk 23, 34).

81. NAŠE DUŽNOSTI PREMA DRUGIMA

II. NAŠE DUŽNOSTI LJUBAVI (2)

401. »Blago milosrdnima« (Mt 5, 7). — Tako shvaćena ljubav već je vrlo lijepa. Kako bi mir vladao među ljudima, kad bi znali u svom životu provoditi ljubav između sebe! Međutim, sve nije rečeno. Još nam ostaje da govorimo i o pozitivnom vidu ljubavi: pomagati sve u svim potrebama, i tjelesnim i duševnima. »Budite milosrdni, reče Isus, kao što je milosrdan Otac vaš« (Lk 6, 36). To znači sebe zamisliti na mjestu onih koji su u nevolji. Imajmo samilosti za njihove patnje. Pomozimo im da ih lakše podnose.

Patnje? Zar ih ima na svijetu? Pa zar sumnjate u to? Dosta je da pogledamo oko sebe i lako ćemo ih zapaziti.

Postoji patnja siromaha koji su u slabim stanovima, sa slabom hranom, koji žive iz dana u dan. Stroga je i teška dužnost da se takvima pomogne kad je to moguće, ali obzirno i s pažnjom. Kolika sramota da čuvamo za se sve što imamo, dok uz nas naša braća gladuju, trpe zimu, u poderanoj odjeći!

Postoji i patnja bolesnika, nemoćnika, neizlječivih bijednika. I kratkotrajna bolest uvijek je mučna. Ali bolesti kod kojih liječenje traje mjesecima ili godinama (na primjer tuberkuloza), neizlječiva bolest, koja ne dopušta nikakav rad bolesniku, slabost koja ne dopušta nikakvu aktivnost, još su mnogo bolnije. Koliko li je skriveno tuge u bolnicama, u sanatorijima, u obiteljima gdje su otac, majka ili djeca u fizičkoj bijedi! Oni kojima je dobro ne razumiju uvijek onih kojima je zlo. Ne budimo zato kao mnogi koji se vrlo lako priviknu na tuđu patnju!

Ima patnji staraca i starica koji su osamljeni. Nije ugodno osjećati kako snage sve više slabe, pa se ove godine više ne može raditi što se moglo činiti prošle, spuštati se nizbrdicom koja vodi u smrt. Ali najžalosnije je kad čovjek osjeti da nema u blizini nikoga tko bi imao osjećaja i razumijevanja za te nevolje, a to se događa.

Postoji patnja otaca i majki kojima je smrt otela dijete. Ima siročadi koja nikad neće osjetiti ugodnost obiteljskog života. Postoji patnja mnogih srdaca koja su utučena nezahvalnošću, nepravdom, napuštanjem i koja krvare iz svih rana koje su im zadane.

Pa beskrajna nesreća-patnja onih stotina milijuna ljudi koji ne poznaju istine i koji prema riječi proroka Izaije »sjede u tami... i sjeni smrtnoj«.

Koliko li je patnje po svijetu! Otvorimo oči! Gledajmo oko sebe, u svojim obiteljima, u svojim kućama, u svojem susjedstvu, u svojoj župi... koliko li imamo prilike da se smilujemo onima kojima možda nikad nismo pokazali svoju pažnju.

402. »Neka tvoja milostinja bude tajna« (Mt 6, 4). — Dužnost nam je davati milostinju, bilo indirektno, dajući karitativnim društvima, bilo direktno, dajući je onima kojima je potrebna. Stroga je i teška to dužnost kako nas uči parabola o zlom bogatašu i siromašnom Lazaru. Bogataš se svaki dan sjajno gostio, dok je Lazar ležao na zemlji pred njegovim vratima, pun čireva. Ali kad ih je smrt obojicu odnijela, duša siromašnog Lazara stiže u blaženu vječnost, a bogataševa propada u paklu (Lk 16,19-31).

No milostinja nema nadnaravne zasluge, osim ako je učinjena bez taštine i samopohvale, bez težnje da se pokaže pred svijetom. Isus veli: kad se daje milostinja, da se to ne razglašava svijetu, nego treba »da vaša ljevica ne zna šta čini desnica« (Mt 6, 1-4).

403. »Blago mirotvorcima« (Mt 5, 9). — Milosrđu će iskreni učenik Isusa Krista dodati duh pomirljivosti, uz cijenu svake žrtve da ostane u miru sa svakim. Moramo izbjegavati srdžbu, vrijeđanje drugoga, čuvati se da ne bismo olako druge nazivali »idiotima« ili »luđacima« (Mt 5, 22). Pa ako bismo i imali kakvu svađu ili prepirku, treba da sve učinimo da se što prije izmirimo (Mt 5, 23-24). Tko će prvi popustiti? Onaj tko je bolji kršćanin.

Prema Evanđelju: »Ako te posluša, dobio si svoga brata« (Mt 18, 15).

404. »Nitko nema veće ljubavi od ove: dati svoj život za svoje prijatelje« (Iv 15, 13). — Međutim, ljubav može ići još dalje. Dokle? Sve dotle da se dadnu svoje snage i sam život za druge.

To je učinio Isus Krist, koji je prolio svoju krv za nas. Po njegovu primjeru učiniše tako mnogi mučenici svih vremena. Radije su izabrali smrt u mukama nego da zanijeću svoju vjeru i napuste svoga Učitelja.

Krvno mučeništvo bit će izuzetak, rijedak slučaj, ali mnogi ne misle na žrtve što ih čine otac i majka brojne obitelji. Ubijaju se radom i umorom za svoju djecu. To čini i djevojka u godinama koja nije nastojala da osnuje svoju obitelj, nego je ostala uz svoje stare ili bolesne roditelje. Koliko žrtve za bolničarku kod siromaha, koja nikad ne odbija poziv ni u koje doba? Koliko li žrtve čini svećenik koji ne žali svojih sila ni svog zdravlja u teškoj službi? Redovnica, koja cijeli život služi starcima, abnormalnoj djeci, umobolnima i odbačenima? Misionar, koji daleko od svoje domovine pada kao žrtva u krajevima koji su opasni po njegovo zdravlje? Svi se oni žrtvuju za druge, a ne za svoj osobni interes. Nalaze svoju sreću, usrećujući druge: to je zadnja riječ ljubavi.

405. Što sveti Pavao kaže o ljubavi? — Nitko nije govorio o ljubavi divnije od svetog Pavla. Ne možemo ništa bolje učiniti, nego poslušati njegove riječi na kraju ove pouke: »Ljubav sve ispričava, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi... Kad bih ljudske i anđeoske jezike govorio... Kad bih znao sve tajne... i puninu vjere tako da bih brda premještao... Kad bih dao sve što imam... Kad bih tijelo svoje predao da se sažeže, a ljubavi ne bih imao, ništa mi ne bi koristilo pred Bogom« (1 Kor 13).

82. NAŠE DUŽNOSTI PREMA DRUGIMA

II. NAŠE DUŽNOSTI LJUBAVI (3)

406. »Vi ste sol zemlje... Vi ste svjetlo svijeta« (Mt 5, 13-14). — Za kršćanina je, dakle, ozbiljna i teška dužnost da pomaže drugima, svima, koliko može, da pruži kruha onima koji su gladni, posao onima koji nemaju posla. Mora se pobrinuti za bolesne i nemoćne, utješiti one koji moralno trpe.

Ali velika je i najvažnija dužnost ne zaboraviti duše i pomoći im da čuvaju ili da nađu istinu. Kakvu istinu? Istinu koju je Isus naučavao. Dati drugima Kristovu istinu, gle, na to nismo nikad mislili, reći će možda netko od nas... Možda će

reći da to nije naš pošao, nego posao svećenika koji poučavaju o kršćanskoj vjeri i koji propovijedaju u crkvi.

Sigurno, nitko kao svećenici ne mora poučavati o Kristovoj istini, o istini koja oslobađa i spasava duše.

Ali dužnost svećenika ne dokida dužnosti onih koji nisu svećenici. Mora se posebno istaknuti da svi oni koji imaju vjeru, pa i djeca, moraju nastojati širiti istinu oko sebe.

Ne odnosi se samo na svećenike ono što je Isus rekao: »Vi ste sol zemlje« (Mt 5, 13). To znači: kao što so daje ukus hrani i čuva je od pokvarenosti, i kršćani svojim životom moraju čistiti i liječiti što je potrebno u obitelji, u društvu, na radnom mjestu.

Nije samo svećenicima Isus rekao i riječi: »Vi ste svjetlo svijeta... Ne pali se svjetiljka da se stavlja pod sud, nego na svijećnjak da svijetli svima koji su u kući« (Mt 5, 14-15). To znači: kao što svjetlo širi svjetlost oko sebe, tako se i svjetlo vjere, koje je u nama, mora širiti oko nas.

407. »Neka vaše svjetlo zasja pred ljudima« (Mt 5, 16). — »Sol zemlje. Svjetlo svijeta!« Kako bi to mogli biti? Vi tražite nemoguće!

Naprotiv! Isus očekuje od svakoga od nas da budemo hrabri u uvjerenju i da budemo odlučni u dobru primjeru. Hrabri u vjerskom osvjedočenju: ne skrivati svoju vjeru, ne stidjeti se vjere, a osobito je nikad ne zanijekati. Tada ni Isus Krist neće nas zanijekati pred svojim Ocem (Mt 10, 32-33).

Odlučni u dobru primjeru! Primjer ima izvanrednu snagu: djeca, mladež, ljudi i žene promatraju jedni druge i nasljeduju jedni druge. Koliko li smo puta čuli i sami rekli: »Jedni to čine, a drugi ne čine.«

Dakle, primjer je privlačiv. Može privući i na zlo, a može privući i na dobro. O nama ovisi hoćemo li svojim primjerom privlačiti na dobro ili na zlo.

Ako budemo živjeli kao iskreni kršćani, ako budemo hrabri u radu, ako budemo iskreni, čisti, milosrdni, pobožni, nužno ćemo oko sebe širiti dobro.

408. »Neka dođe kraljevstvo tvoje« (Mt 6, 10). — Našoj brizi da pružamo dobar primjer lako je dodati molitvu. Učili smo da nije dosta proučavati, razmišljati, umovati da se stekne vjera, nego da je za to potrebna milost. Ako je vjera onih koje ljubimo uspavana ili ako je više nemaju, molimo Boga da se ona probudi i da uskrsne u njihovu srcu. Činimo li to? Jesmo

li to ikad činili? Nije sigurno da jesmo. Međutim, u našoj blizini ima duša koje umiru, a neke su možda već odavno mrtve. A dalje od vas, u našoj biskupiji, u našoj domovini, u svemu svijetu veliko je mnoštvo duša u neznanju i u zabludi. Imamo li ljubavi da molimo za one kojima je Bog potreban i koji Ga ne poznaju?

409. »Učinit ću vas ribarima ljudi« (Mt 4, 19). — Dobrim primjerom i molitvom već možemo biti pravi apostoli Isusa Krista i činiti dobro ne samo onima koje poznajemo nego i mnoštvu onih koje ne poznajemo. Od djetinjstva pa dalje dobar primjer i molitva bit će naša jaka sredstva apostolata. Možemo u društvu izbjegavati zlo, nastojeći da prestane prljav razgovor ili čineći dobro, odvraćajući društvo da ne učini kakvu glupost. Možemo pridobiti nekoga da se upiše na vjeronauk, u društvo katoličke mladeži.

Dužnost osvajanja drugih da ih pridobijemo za istinu raste skupa s nama. Ta dužnost treba da traje cijeli život.

410. Služiti Crkvi. — Ta dužnost, već nam je poznato, seže do početaka naše vjere. Prevarili bismo se kad bismo mislili da je ta dužnost novijeg datuma. Pročitajte ponovno 40. i 41. poglavlje. Vidjet ćete da su gorljivi i pravi laici bili uvijek u službi Crkve. Ta obveza nije nikad bila potrebnija nego danas. Ne samo da još ima na milijune pogana koji ne poznaju pravog Boga, nego i kršćani u mnoštvu postaju danas poganima!

83. NAŠE DUŽNOSTI PREMA CRKVI

POŠTIVANJE I POKORNOST

411. Poštivanje Crkve. — Već smo rekli da katolici imaju velike dužnosti prema svojoj Crkvi. Kako bi i moglo biti drukčije, kad po Crkvi i u Crkvi bratska zajednica onih koji vjeruju u Isusa Krista pomaže Spasitelju da se nastavlja Njegovo djelo među ljudima.

Moramo poštivati Crkvu, pokoravati joj se i pomagati je u svim potrebama. Trebate je poštivati, poštujući ujedno i one koji upravljaju Crkvom, poštivati i njihove odluke.

Tko su oni koji upravljaju Crkvom? Mi to već znamo. To je Papa, to su i biskupi, koje u župama i u drugim službama zamjenjuju svećenici. Možda opazimo nedostatke u njihovu karakteru, koji nam mogu biti teški. Nitko ne traži od nas da to ne gledamo, ali nikad nemojmo zaboraviti da su oni koje je Crkva posvetila za svoju službu primili božanske ovlasti i poslanstvo da upravljaju: Papa svom Crkvom, svaki biskup svojom biskupijom, a u svakoj župi u ime biskupa i ovisno o njemu svaki župnik upravlja svim vjernicima. To je dovoljno da nas potakne na poštivanje tih osoba. Sve je to i razlog da poštujemo odluke Crkve: ne samo one koje se odnose na vjeru nego i one koje se odnose na »zapovijedi« koje su određene da u nama podržavaju duh molitve i pokore, ali i odredbe manje važnosti, koje se izdaju radi zajedničke discipline u pogledu zajedničkog dobra.

To poštivanje svoje Crkve, koje je najpraktičniji oblik pokornosti, velika je stvar jer je povezano s dvostrukom ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

412. Dužnost prisustvovanja svetoj Misi. — Crkvene zapovijedi o kojima smo govorili, svjedoče o brizi koju Crkva ima za naše duhovno dobro. Poput Krista Crkva dobro zna »što je u čovjeku«. Ona nas obvezuje da joj se pokoravamo, da bi nam bolje pomogla u našoj slabosti na putu prema Bogu.

Prva od tih obveza jest da prisustvujemo svetoj Misi u sve nedjelje kroz godinu i na velike ili zapovjedne blagdane. Potrebni su za to slijedeći uvjeti. Crkva traži najprije tjelesnu prisutnost, što znači da moramo biti u crkvi gdje se prikazuje sveta Misa. Ne ispunjamo tu dužnost slušajući Misu na RTV. Traži se i pobožno prisustvovanje. Tko bi se za vrijeme Mise bavio bilo čim drugim, npr. čitajući profanu knjigu bez brige za molitvu, takav se ne pokorava Crkvi i ne bi zadovoljio dužnosti.

Treba biti u crkvi na cijeloj Misi! Treba stići bar do časa prikazanja i ne otići prije svećenikove pričesti. Ali pobožnost traži ozbiljne razloge i za najmanje skraćivanje toga prisustvovanja.

Obveza prisustvovanja sv. Misi smatra se kao teška. To znači da nas samo teški razlozi mogu opravdati od teškog grijeha. Koji su to razlozi? Bolest, što se samo po sebi razumije, potreba njege bolesnika ili čuvanja male djece u kući, ili udaljenost od crkve.

413. Dužnost ispovijedi i godišnje Pričesti. — Druga obveza katolika određena je u 13. stoljeću (1215.) na 4. lateranskom

saboru (u Rimu): Vjernici treba da se ispovijede i pričeste najmanje jednom na godinu.

Godišnja ispovijed obvezuje i djecu čim dođu do razuma, oko 7. godine.

Obveza je apsolutna ako je, po nesreći, savjest opterećena teškim, smrtnim grijesima. Nije takva obveza za onoga koji je u prijateljstvu s Bogom. Ali, zar je potrebno istaknuti da je dobro i tada se ispovjediti da se iskoristi sakramentalna milost?

Slobodno je svakome da se ispovjedi kod bilo kojeg svećenika.

Godišnja Pričest također obvezuje i starije i djecu ako su došla do razuma da shvate vjerske istine toliko da bi se dostojno pričestila.

Ta Pričest obavlja se u uskrsno vrijeme prema biskupijskim običajima. Tko nije primio Pričest u propisano vrijeme, jasno je da je mora primiti što prije.

Nije propisano da to mora biti u vlastitoj župi, no to se preporučuje zbog dobra primjera.

Ispovijed i Pričest koja se propisuje jednom na godinu, to je najmanje što može biti: svi mi znamo da je često primanje tih dvaju sakramenata najbolji način da ustrajemo bez grijeha i da se popravljamo ako smo sagriješili.

414. Zakon posta. — Zapovijed posta potječe iz početka kršćanstva. U prvim vremenima postilo se u dane prije Uskrsa. Zatim se u rimskoj Crkvi od 9. stoljeća ustalio post od četrdeset dana prije Uskrsa da bi se vjernici što više sjedinili s duhom molitve i pokore Isusa Krista u pustinji.

Nekoć je post bio vrlo strog. Upotreba mesa bila je potpuno zabranjena.

Post obvezuje sve koji su navršili 21 godinu života, a još nisu započeli 60. godinu. U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok, a jutrom i večerom može se nešto založiti.

415. Zakon nemrsa. — Zakon ili zapovijed nemrsa obvezuje uzdržavanje od mesa na uspomenu krvave žrtve Isusa Krista. Prema propisima nemrs zajedno s postom obvezuje na Pepelnicu i na sveti Petak, a sam nemrs u sve korizmene petke. Zakon nemrsa obvezuje i na sve petke u godini ako na petak ne padne zapovijedani blagdan, ali mjesto toga nemrsa u petke izvan korizme mogu vjernici odabrati drugo djelo pokore ili pomaganje siromaha. Nemrs obvezuje sve koji su navršili 14 godina.

84. DRUGE NAŠE KRŠĆANSKE DUŽNOSTI

I. BORBA PROTIV MANA

416. Borba protiv mana. — Već smo rekli da najozbiljniji nedostaci nose žalosno ime mana, a to su srdžba, proždrljivost, lijenost, zavist, škrtost, najgore su pak među njima nečistoća (duhovna) i oholost. To su izvori grijeha, a svatko ih nosi u sebi i mora se protiv njih boriti cijeli život. Ti izvori po sebi nisu grijeh, no postaju grijehom ako im se puste uzde. To su inače sklonosti na grijehe.

417. »Blago krotkima!« — Svi znamo iz iskustva u čemu se sastoji srdžba. Kad bijasmo maleni, često bijasmo »srditi«. Rastući postajali smo više gospodari nad sobom, ali možda se i sada srdimo protiv koje osobe ili čak i na stvari. Srdimo se u kući jer nam ne dopuštaju sve po našoj volji. U igri i radu među drugovima opet srdžba.

Kod djece se svaki čas vidi mrgođenje, suze, vika, lupanje, udaranje šakama i nogama. Često to prelazi u neku vrstu ludosti: lupanje nogom u vrata, prevrtanje stolica, razbijanje posuđa, lomljenje stvari. Takve stvari čine nekad i djeca i stariji. Kao da im se razum pomutio! Prestali su biti gospodari nad sobom.

Najpoznatije kreposti protivne srdžbi jesu: strpljivost i blagost, jer treba vladati sobom! Plod srdžbe često su i ubojstva.

418. »Budite trijezni i bdijte« (1 Pet 5, 8). — Svi se ljudi ne srde, ali mnogi su bar malo proždrljivi, neumjereni u jelu. Treba pak da svi vladaju nad tom sklonošću. Zabranjeno je jesti i piti više nego je potrebno. Neki se ne svladavaju, pa čak i teško škode svom zdravlju neumjerenošću. Čim opaze jelo, vidi im se na pogledu da su izjelice. Djeca najviše ključkaju u se bombone. To nije dostojno ozbiljnog djeteta.

Postoje neke vrste proždrljivosti koje su posebno vrijedne osude: opijanje alkoholnim pićima i trovanje drogama. Susretali ste pijance. Govore ludosti i prostote, teturaju, posrću . . .

Grozota! Alkohol je otrov koji može uništiti zdravlje ako se troši u većoj količini i stalno.
Krepost protivna neumjerenosti u jelu i piću jest umjerenost. Dostojanstvo i osobno zdravlje, mudrost u trošenju novca, fizička otpornost i moralna čast, mir u kući, sve su to plodovi umjerenosti.

419. »Nevaljali i lijeni sluga...« (Mt 25, 26). — Lijenost je vrlo raširena, napose kod djece, ali nije rijetka ni kod starijih. U školi su mnogi lijenčine. A lijenčina ima svuda. Nekima je teško ustati, urediti se, moliti. Posebno su lijeni za svaki posao. Ako se ne izliječe od te ružne mane, kako će živjeti? Kako će podići svoju obitelj? Ne budimo poput nevaljalog i lijenog sluge!

420. »Čuvajte se svake pohlepe« (Lk 12, 15). — Divna krepost darežljivosti protivna je zavisti i škrtosti. Ima li zavidnika? Sigurno! Na čemu su zavidni drugima? Na svemu! Ne mogu podnositi bez žalosti, a nekad postanu i neprijatelji onima koji posjeduju nešto što oni nemaju. Djeca su zavidna drugima na boljim ocjenama u školi ili na vjeronauku, na novom odijelu, na privlačivijem izgledu, na ugodnijem glasu. Stariji su pak zavidni drugima zbog boljeg položaja, zbog boljeg uspjeha u radu, bolje kuće i namještaja, automobila. Zavidno srce postaje nesnosno. Žalosno je što zavidni žele drugima i zlo. Ružna je to mana. Moramo se uvijek protiv nje hrabro boriti da nas ne zarobi. Škrtost općenito nije tako opasna, ali je također ružna mana. Već djeca znaju grčevito čuvati ono što misle da je njihovo. Privezanost na neke predmete, a posebno za novac stvara škrce. Osim u slučaju zavjeta siromaštva (Mt 19, 21-22) dopušteno je voljeti svoju zemlju, svoju kuću, namještaj, knjige, obiteljske uspomene. Dopušteno je imati i štednu knjižicu. Jedno je razborito upravljati (to je i pohvalno), a druga je stvar kupovati samo iz požude sve više i više pa posjedovati svega preko mjere, a imati tvrdo srce za bijedu i za siromaštvo drugih, pa čak sebi i svojima uskraćivati ono što im je potrebno.
Isus bijaše strog prema škrtim bogatašima. Čak je govorio da će teško ući u kraljevstvo nebesko (Mt 19, 23-26). Naš ideal mora biti da skupljamo blago na nebesima a ne na zemlji »gdje ga izgriza moljac i rđa, gdje lopovi prokopavaju zidove i kradu ga« (Mt 6, 19-20).

Bogataši treba da što više pomažu siromašnije, dajući im mogućnost da zarade ili pomažući ih u nevolji.
Isus reče: »Blago siromašnima duhom« (Mt 5, 3), a to znači bogatima koji se nisu privezali za ono što imaju previše.

85. NAŠE KRŠĆANSKE DUŽNOSTI

II. ISKRENOST

421. »Vaš govor neka bude: da — ne, ne!« (Mt 5, 37). — Sve su kreposti potrebne u odnosu prema kršćanskoj ljubavi, bilo ljubavi prema Bogu, bilo ljubavi prema drugima. Ali ima nekih o kojima ćemo posebno govoriti, jer su posebno svjedočanstvo našeg najintimnijeg života.
Prva je od njih iskrenost. Velika je važnost iskrenosti. Lažljiva duša ili dvolična duša daleko je od istine. Da bi netko mogao ići za Isusom Kristom, Učiteljem istine, treba da ima iskrenu i čistu dušu. Treba da se čuva od svake laži u bilo kojem obliku, od laži bilo koje vrste.
U najopćenitijem smislu riječi lagati znači govoriti neistinu s nakanom i voljom da se drugi zavede i prevari.
Čak se može i samome sebi lagati. Mjesto da hrabro pogleda na svoje mane, pogreške i slabosti, da se bolje upozna i da se lakše popravi, čovjek traži način da se osobno zaslijepi, da ne vidi nedostatke i pogreške. Da zaslijepljenost bude sigurnija, nikad se ne ispituje vlastita savjest. I kad se opaze sigurni veći nedostaci, onda se traži opravdanje: »Nije to tako zlo kako se govori... uostalom, svatko tako radi!«
Neki nastoje i Bogu lagati. Kako? Skrivajući teške grijehe u ispovijedi, ili ne priznajući ih djelomično, ili umanjujući njihovu važnost. Nema veće ludosti od takvih laži! Moguće je prevariti svećenika, koji je čovjek, ali nije moguće prevariti Boga, koji sve jasno vidi i u najtajnijim dubinama naše duše. Laž je bez ikakve koristi. Još točnije: teška laž. Kad takav lažljivac izlazi iz ispovjedaonice, duša mu je grešnija i opterećenija nego što je bila prije nego je ušao u ispovjedaonicu. Međutim, najčešće se laže drugima, bilo svojima u kući, bilo učiteljima, drugovima u školi ili na radu, ili bilo gdje.

422. Zašto se laže? — Ima mnogo razloga zbog kojih se laže. Evo najobičnijih: strah od kazne, taština, interes, želja da se

drugima naškodi. Vrlo često se laže zbog straha. Strah od sramote, da se izbjegne grđenje i kazna. Učini se kakva ludost, neposlušnost, zanemarivanje dužnosti, kasni dolazak u kuću, nedolazak na posao. Ništa se ne priznaje, nego se laže, da se sakrije istina. Laže se iz taštine, da se čovjek pokaže bogatijim, učenijim, sposobnijim. U razgovoru s drugima poneki nastoje istaknuti kako poznaju neke zemlje, osobe, da imaju uspjeha u radu, u igri i da su zaslužili mnogo novca, a sve je to lažno i namješteno.

Laže se iz interesa, iz koristoljublja. Laže se roditeljima ili starijima. Laže se učiteljima, profesorima, svećenicima, majstorima, šefovima poduzeća, svugdje. Tako se laži dodaje još nepravda i krađa.

423. Najgora vrsta laži. — Napokon, laže se sa svrhom da se naškodi drugima iz mržnje, zavisti ili, jednostavnije, iz zlobe, pakosti. To se zove opadanje ili kleveta, o kojoj smo govorili prije (77. pogl.). Nema gadnije laži od ove! Možemo učiniti veliku štetu drugima udarajući na njihov dobar glas, na obiteljsku sreću, zanimanje, zaradu svagdanjeg kruha. Najružnija vrsta klevete jest lažno svjedočanstvo: laž na sudu pod zakletvom da se govori istina!

424. Je li u nekim slučajevima dopušteno lagati? — Nikad nije dopušteno lagati nikome tko ima pravo da mu se rekne istina.

No dopušteno je sakriti istinu, a to je često i dužnost da se učini onima koji nemaju prava da im se rekne istina.

Na primjer, svećenik nikad ne smije nikome govoriti što je čuo u ispovijedi, liječnik o onome što je čuo od bolesnika, odvjetnik o onome što je čuo od svojih štićenika. Uopće nitko kome bi bila povjerena neka tajna. Razboritost i ljubav mogu biti razlogom da se ne otkrije sva istina ni bolesniku kojemu nije poznato njegovo stanje, osim ako bi to škodilo njegovoj duši.

Ima, dakle, izuzetnih slučajeva u kojima će dobro odgojena savjest znati ispravno prosuditi.

Inače u životu ostaje pravilo: ne lagati! Strogo pravilo: Nikad ne lagati!

Ništa nije ljepše nego imati čistu dušu poput ogledala bez mrlje, da se u nju može uvijek imati povjerenje bez izuzetka.

425. Prava nakana. — Laž, kako smo je označili, uvijek je čin koji treba osuditi. Još je gore kad netko ima običaj da stalno

bude dvoličan! Oni koji su takvi, uvijek nastoje drugoga prevariti. Prave se kreposnima, darežljivima, pa i pobožnima, ali nakana je neiskrena. Takvi ne nastoje da vrše svoju dužnost i da se pokoravaju Bogu, nego da se svide drugima, da druge prevare i da izvuku iz toga kakvu korist.

Isus Krist je vrlo strogo govorio o toj vrsti dvoličnosti. »Pazite da ne vršite svoje pravednosti pred ljudima da vas oni vide! Inače nećete imati plaće kod svoga Oca nebeskoga« (milostinja, molitva, post) (Mt 6, 1).

Zaista iskreni kršćanin nije nikad dvoličan, ni u svojoj obitelji, ni kod starijih, ni kod sudrugova, nigdje. Pravi kršćanin, dijete ili odrastao, ostat će uvijek isti u svom srcu s jednom željom i nakanom: uvijek biti dobar i činiti ono što Bog želi i traži.

86. NAŠE OSTALE KRŠĆANSKE DUŽNOSTI

III. ČISTOĆA

426. »Blago onima koji su čista srca!« (Mt 5, 8). — Ova je lekcija vrlo važna za našu dušu. Treba da dobro razumijemo: u nama se nalaze klice nečistoće, koje traže da se što više razviju. Moramo se boriti protiv toga zla. Cijeli život moramo voditi borbu protiv tih opasnih klica da se ne razviju.

427. U čemu se sastoji nečistoća? — Biti nečist znači činiti nepristojne stvari. Misliti ili željeti nepristojne stvari.

Znamo da se često govori o nepristojnim stvarima. Koji put ili možda i često čuli smo vrlo proste riječi, riječi prljave, kojih pravi kršćanin ne bi nikad smio izgovoriti. Možda smo i sudjelovali u nepristojnim razgovorima nakon kojih smo osjetili nemirnu savjest i uzrujano srce.

Mogu se i činiti proste stvari, na primjer pogledima: ima slika, ilustriranih časopisa, fotografija, oglasa koje ne bismo smjeli gledati. Može to biti i risarijama, jer ima slika što ih ne smijemo risati u svojim bilježnicama, knjigama, po zidovima da bi ih drugi gledali, ili čitanjem: ima knjiga i novina koje pošteni ljudi ne bi smjeli nikada čitati. Ima i prostačkih prizora, kao u nemoralnim komadima u kinu, gdje se na ekranima prikazuju vrlo prostačke stvari.

Ima i zlih čina: treba biti stidljiv pri pogledu na svoje tijelo. Moramo se potpuno oprati. ali nemojmo sebi pri tom dopustiti ništa nepotrebno. I prema tijelu drugih treba biti stidljiv. Među mladima bude nekad i nečednih pogleda, prostih čina i ružnih igara. Mislim da me dobro razumijete i da nije nužno da vam opširnije o tome govorim.

Tako se mogu učiniti i proste stvari. Nevaljale misli i predodžbe mogu biti samo napasti ako nisu svojevoljne. Tko pri tom traži priliku da želi zlo ili da ga učini, taj je teško sagriješio.

428. Je li važno biti čist? — Neki se smiju i zabavljaju svojevoljno tim vrstama grijeha i sve to olako uzimlju. No mi moramo biti čvrsto uvjereni da je (duhovna) čistoća i djeteta i odrasla čovjeka ili žene vrlo važna krepost.

Za nas je ta krepost važna u sadašnjem životu, ali i za našu budućnost.

Najprije, tko živi čisto, jača svoje snage: dječaci i djevojčice, kao i stariji, čvrstom voljom vrše svoje dužnosti, svoje poslove i svoj rad. Nisu mlitavi.

Zatim, čistoća čini naše duše radosnima i bezazlenima, otvorenima, dok su oni koji su odani nečistoći zatvoreni, nepovjerljivi, manje otvoreni.

Napokon, čistoća nas čuva da ostanemo vjerni Bogu. Ima i djece i mladeži koji postaju indiferentni prema moralu, molitvi, kreposti uopće, jer su se u nečemu prepustili nečistoći, koja je prodrla u njihovu dušu, pa više ne znaju kako bi se izbavili iz tog ropstva. Dodajmo, da nas naša čistoća pripravlja da budemo i ostanemo u budućnosti pošteni ljudi i poštene žene. Kad se mladež osamostali i odraste, nastoji poput svojih roditelja da osnuje novu obitelj, da rađaju i odgajaju svoju djecu. Blago onima koji u tom času mogu reći da su se hrabro borili da ostanu čisti! Kasnije ćete možda sve bolje razumjeti to što vam sada govorim. Zasad se držite svega što vam rekoh: Srce čisto stvori u meni, Bože. I duh pravi obnovi u meni!

429. Da ostanemo čisti, moramo bdjeti! — Sigurno sredstvo da ostanemo (u duši) čisti jest u tome da se uklanjamo i čuvamo od svega što bi nas moglo dovesti do zla.

Nemojmo nikad čitati pokvarenih, prljavih knjiga. Ima djece i mladeži, pa, nažalost, i starijih, napose u gradovima, koji su u tom pogledu vrlo nerazboriti. U knjižarama, u prodavaonicama novina, po kioscima, kupuju knjige, jeftine romane, osobito ilustrirane časopise, ili pozajmljuju kojekakve brošure i knjižice od kolega. Sve to čitaju i tako truju svoju dušu i kreću se prema propasti. Odlično je pravilo: ne čitati ništa što ne preporuče roditelji, ispovjednik, svećenik.

Ne upuštati se nikad u prljave razgovore! Sigurno poznajete ljude koji stalno samo prostački govore. Ne možete ih uvijek izbjeći, ali uvijek možete ostati mirni, ne smijati im se, pa ni smiješka ne pokazati, uozbiljiti se, a najbolje je udaljiti se od njih.

Izbjegavati treba prostačke drugove i znance! Ima ih svuda: u školi, u kućnom dvorištu, u uredu, u tvornici, na putu, na ulici. Često su takvi žrtve loše obitelji. Njih treba više žaliti nego osuđivati! Ne govorite o njima s prezirom, nego budite sa svakim ljubezni, ali se s takvima nemojte vezati. Stara poslovica kaže: »Reci mi s kim si, pa ću ti reći kakav si!« Mi ćemo se sprijateljiti samo s onima koji imaju iste ideale kao i mi.

430. Da ostanete čisti, budite iskreni, radišni i pobožni. — Drugo sredstvo da sačuvamo čistoću jest da budemo iskreni i otvoreni prema svom ispovjedniku. Da mu sve reknemo što nas iznenadi, što nas potrese ili sablazni. Ima i djece, i mladeži, i starijih koji ne vole u ispovijedi govoriti o nečistim grijesima iz straha da se ne osramote. Takav stid može imati žalosne posljedice. Ispovjednik će svakome razjasniti da li je u nečemu zaista sagriješio i koliko je sagriješio. Ako bi netko takvim grijesima i teško uvrijedio Boga, svećenik ga neće grditi, nego će ga posavjetovati. Dajući mu odrješenje i Božje oproštenje, pomoći će mu da se bolje drži u budućnosti.

Da bi čovjek ostao čist, mora biti vrlo aktivan, radin i iskreno pobožan. Mi znamo što znači biti radin. To znači biti uvijek nečim zabavljen, bilo radom, bilo pametnom igrom, bilo pomaganjem u kući, bilo sudjelovanjem u katoličkim omladinskim društvima. Nikad dugo ostati besposlen. Bit će onda manje napasti i manje zla.

Svaki dan moliti, često primati Pričest, staviti se pod zaštitu Presvete Djevice, pa ćemo osigurati čistu savjest i pobjedu nad napastima. Ako bi one i dolazile, u njima nema grijeha. Srce će nam ostati čisto unatoč napastovanju, koje hrabro i trajno odbijamo.

87. NAŠE OSTALE KRŠĆANSKE DUŽNOSTI

IV. PONIZNOST

431. »Bože, zahvaljujem Ti što nisam kao drugi ljudi« (Lk 18, 11). — Jadni farizej, jako zadovoljan sam sa sobom, počeo je tako svoju molitvu u hramu, misleći da se sigurno sviđa Bogu. Kako ga Bog ne bi poslušao kad mu zahvaljuje što je bolji od drugih, čišći, plemenitiji, darežljiviji i pobožniji uz Njegovu milost?

Međutim, Evanđelje veli da je farizej koji se uzdizao tako nad svog bližnjeg, izašao iz hrama u teškim grijesima, u kojima je i ušao, dok se carinik zadovoljio da ponizno rekne: »Bože, smiluj se meni grešniku« (Lk 18, 13) i dobio oproštenje grijeha.

Misao je Kristova očita: On osuđuje oholice, koji su uvijek zadovoljni sa sobom. Što god reknu ili učine, sve je najbolje u njihovim očima. S drugima se uspoređuju da sebe istaknu. Smatraju se boljima od drugih, koje i preziru.

Naprotiv, Isus slavi ponizne, koji priznaju svoje slabosti i grijehe, koji se bore da bi se popravili, a Bogu prepuštaju sud o drugima.

Nije previše reći da je u poniznosti Evanđelje. To se vidi na svakoj strani. Sjetimo se divnog prizora kad Isus daje odgovor učenicima koji su ga pitali: »Tko je najveći u kraljevstvu nebeskom?« On postavlja pred njih dijete i veli im: »Ako ne postanete kao mala djeca, sigurno nećete ući u kraljevstvo nebesko« (Mt 18, 1-4). I još: »Tko se uzvisi, ponizit će se, a tko se ponizi, uzvisit će se« (Mt 23, 12). »Tko želi biti najveći među vama, neka bude vaš poslužnik« (Mk 10, 43). Zaista, čudne riječi za one koji ne vjeruju Isusu Kristu. Može netko biti bogat ljudskim kvalitetama a da ih drugi ne razumiju. Razumiju ih samo oni koji znaju što su pred Bogom. To je ono što tvrdi Isus Krist u zaletu svoje molitve: »Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima« (Mt 11, 25).

Riječi koje na prvi pogled malo iznenađuju i nas koji vjerujemo. Ali kad razmislimo, nestaje toga.

Dosta je, naime, sjetiti se da smo od Boga primili sve što imamo: u naravnom pogledu jakost tijela, dobro zdravlje, inteligenciju, a u duhovnom pogledu vjeru, želju za dobrom, pouzdanje u molitvi. Oholost je najveća zapreka u svakom od nas za djelo Božje. Ta oholost izvor je pogreškama, napastima, grijesima. Lako je to ustanoviti u kratkom ispitu savjesti.

432. Smiješni znakovi oholosti. — To su taština, umišljenost, samodopadnost ili želja za dopadnošću, hvalisanje, osjetljivost. Sigurno poznajete umišljene ljude. Oni smatraju da su lijepa izgleda, da su ljepuškaste djevojke, pametniji i fizički jači od drugih, vještiji u igri, bogatiji od drugih. Možda i jesu, ali kojim se pravom hvale i uzdižu iznad drugih? Zar oni imaju kakvu zaslugu za to što su zdravi, što imaju ovu ili onu boju očiju, što imaju novaca koje je zaslužio njihov otac ili netko drugi?

Još su smješniji samodopadnici. Ima ih koji se uzdižu poput pauna da pokažu svoje novo odijelo, šešir po modi, elegantnu kravatu, značku ili vrpcu u kosi ili pomadu za kosu, koju kap parfema. Vrijedni sažaljenja!

Posebno je žalosno kad se pokaže koji hvalisavac na riječima: »Da sam htio... da sam bio tamo... ne bih to podnosio... Vidjet ćete šta sam u stanju učiniti...« U životu pokazuju da su kukavice, a junaci su samo na riječima.

Ima i takvih koji su toliko oholi da im se ništa ne smije reći niti savjetovati, pa ni najobzirnije, jer se uvijek vrijeđaju i povlače a da ni jedne riječi više ne progovore. Znaju se i gušiti u suzama od srdžbe. Kad bi svi oni znali kakvi su zapravo, možda bi nastojali da se poprave.

433. Nesnosan oblik oholosti. — Još su ružniji drugi oblici oholosti. Na primjer jedna vrsta ambicije ili slavoljublje. Postoji i zdrava ambicija, koja je namjestu. Ali mi govorimo o ambiciji koja je puna zavisti. Ide stalno za tim da nadvisi druge. Uvijek i u svemu mora takav čovjek imati prvo mjesto. Briljirati i dominirati! Mora biti najobljubljeniji od svih! To je ružna strast! Svuda se može naći. U obitelji, u igri, u školi, na vjeronauku, u bilo kojem poslu i zanatu. Može biti uzrokom nepravdama, zavisti, kleveti, pa možda i mržnji.

434. Smrtonosni oblik oholosti. — Ima i takvih koji se smatraju toliko superiornima da sebi umišljaju kako mogu biti i bez Boga: »Svoje ću nedostatke popraviti bez Boga. Teške grijehe izbjegavat ću bez Boga. Spasit ću dušu bez Boga!« U to vjerovati najveća je ludost! Ludost je nijekati potrebu milosti, potrebu ići u crkvu i primati sakramente. Tko u tom ustraje, ta će ga ludost dovesti sigurno do gubitka duše.

435. Prava poniznost. — Razumijete li sada bolje kako je važna poniznost u životu dobrog kršćanina i u čemu se sastoji ta potrebna krepost? Biti ponizan ne znači biti lažno skroman, niti je poniznost o sebi zlo govoriti, niti se praviti bez vrijednosti pred drugima.

Možeš biti prvi u razredu, vrlo okretan i marljiv na poslu, najvještiji u radionici ili u igri, možeš nastojati da budeš bolji u svemu od drugih, a da ipak sačuvaš poniznost.

Imati ponizno srce, to se prije svega očituje u tome da se ne uzoholimo zbog dobra što ga imamo, nego da to iskoristimo za to da se više približimo Bogu. Ponizan kršćanin ne traži da se pokaže drukčijim nego jest, sa svojim dobrim kvalitetama i nedostacima. Dobre kvalitete primio je od Boga. Nedostatke pak priznaje, a priznaje i to da nije nikad uložio dovoljno napora da ih popravi.

Ponizan kršćanin otvoren je, jednostavan i istinit kršćanin. Nije lako biti ponizan. Nikakva se mana ne prilijepi uz nas tako čvrsto kao oholost. Kad misliš da si je otjerao s jednog kraja, eto je s drugog. Što smo stariji, pomagat ćemo si naporom i milošću Božjom da napredujemo. Ali do zadnjeg dana moramo biti na oprezu. Treba se stalno boriti!

88. SVETOST I SVECI

436. Što je to »svetac«? — Riječ »svet« može se uzeti u dva potpuno različita značenja.

U širem smislu, sveci su oni i one koji su sačuvali ili ponovo našli stanje milosti i koji se nakon smrti u Božjem prijateljstvu raduju u vječnoj nebeskoj sreći. Na takvu svetost pozvane su sve ljudske duše.

U točnijem smislu, sveci su oni koji nisu zadovoljni da samo čuvaju stanje milosti, nego su napredovali u herojskom stupnju i u praksi provodili velike kršćanske kreposti. Crkva ih razlikuje od mnoštva zbog izuzetne ljubavi što su je pokazivali prema Bogu i bližnjemu. I Crkva nam govori: »Ovo su vaši uzori i zaštitnici. Gledajte ih. Divite im se. Nasljedujte ih. Molite im se. Njihove zasluge mogu vam isposlovati milosti. U svakom slučaju treba da ih javno štujete«.

437. Izvanredna raznolikost svetaca. — Nekad se smatra da su sveci vrlo slični u svemu. Tko poznaje jednoga kao da poznaje

sve. Ali to nije točno. Sveci su različitiji između sebe nego ljudi između sebe. Njihova osobnost je drukčije jačine. Oni se razlikuju od mnoštva drugih ljudi i kršćana, kao što se osobe živih boja razlikuju od sivog stakla.

Ima svetaca svake dobi: uz starce, koji su dugo živjeli, kao sveti Antun i sveti Pavao, pustinjaci, ima i vrlo mladih osoba, mladića i djevojaka, kao što su to bili sveti Alojzije, sveti Stanislav, sveta Marija Goretti.

Imi svetaca svih rasa. Poznati su mučenici iz Ugande u Africi iz 19. stoljeća. Poznati su i mučenici iz Kine, Japana, Anama i Tonkine iz 16. stoljeća. Ima svetaca svih društvenih položaja. Bilo ih je u sva vremena Crkve. Ima kraljeva i kraljica, kao što su sveti Ljudevit (francuski), sveti Henrik (njemački), sveta Elizabeta (ugarska). Ali ima i prosjaka, kao što je bio npr. sveti Benedikt Labre. Ima majki obitelji poput svete Marije Taigi, udovica poput svete Monike i svete Franjice rimske. Ima djevica i redovnica, kao što je sveta Katarina Sienska. Ima svetaca svakog vjerskog položaja. Tako sveti Ivan Krstitelj, Isusov preteča, sveti Josip, čuvar svete Obitelji. Ima i apostola i evanđelista, Papa (sveti Grgur Veliki, sveti Leon, sveti Grgur VII.). Ima biskupa, kao što su bili sveti Augustin, sveti Ivan Krizostom, sveti Martin, sveti Franjo Saleški, svećenika (sveti Ivan Vianney, župnik arski), redovnika (sveti Anto Padovanski, sveti Toma Akvinski, sveti Nikola Tavelić), redovnica (sveta Gertruda, sveta Terezija starija i mlađa, sveta Bernardica lurdska), misionara (sveti Patrik, sveti Bonifacije, sveti Franjo Ksaverski), i na stotine tisuća mučenika, koji su radije podnijeli sve vrste muka i otišli u smrt nego da bi zanijekali Isusa Krista, počevši od prvog mučenika svetog Stjepana pa do naših dana po svemu svijetu.

Tu su i utemeljitelji redova, kao sveti Benedikt, sveti Bernard, sveti Bruno, sveti Franjo Asiški, sveti Dominik, sveti Ignacije, sveta Klara, sveti Ivan od Križa, sveti Vinko Paulski, sveti Ivan Bosco.

Iako se sveci vrlo razlikuju jedni od drugih, imaju i nešto zajedničko: svi iskreno ljube Boga iznad svega.

U svojoj izvanrednoj poniznosti smatrali su pogreškama svoje najmanje slabosti. Mrtvili su tijelo i držali ga u podložnosti. Mrtvili su dušu i stalno je usmjeravali samo prema Bogu, u neprekidnoj revnosti za duše, koja se ne obazire na umor i na muke. Svetačka hrabrost nas iznenađuje i potresa. Tre-

ba znati da su sveci ljudi kao i mi. Morali su se boriti protiv napasti. Postali su sveci po žrtvi i ljubavi.

438. Djelovanje svetaca za života i nakon smrti. — Djelovanje svetaca za života iznenađivalo je. U više slučajeva Bog im je davao moć da čine i čudesa. Ali često im je život začuđivao po veličini i po rezultatima njihova rada. Njihov rad nas zbunjuje: kako su mogli za kratkog ljudskog vijeka toliko toga učiniti? Uz Božju intervenciju! Drukčije se ne može razumjeti djelovanje svetog Pavla, svetog Augustina, svetog Bernarda, svetog Vinka Paulskog, svete Terezije starije, svetog Franje Ksaverskog, svetog arskog župnika Ivana Vinneya. No sveci su još moćniji u nebu. Mnogi su na zemlji bili nepoznati i nije se do njih mnogo držalo, ali su se proslavili poslije smrti.

439. Štovanje svetaca. — Sveci u nebu klanjaju se Bogu i mole za nas. Ako ih zazivljemo s pouzdanjem, njihove zasluge pomoći će nam kod Boga. Priznajući ih i poštujući ih, priznajemo znakove božanskog djelovanja na njima. Naše molitve preko svetaca usmjerene su zapravo Bogu, koji se proslavio u svojim svecima. Ali pri štovanju svetaca može biti i praznovjerja i žalosnih zloupotreba. Toga se moramo čuvati. Mnogi traže od svetaca samo čudesa za postizanje materijalnih stvari. U svecima treba gledati Krista i milost Božju. Prvenstveno treba nasljedovati svece i tražiti njihovu pomoć da idemo prema nebu u milosti i u vjernosti Evanđelju. U prvo doba Crkve štovali su se samo mučenici, a kasnije i drugi sveci.

440. Kult ili štovanje relikvija. — Crkva dopušta ne samo štovanje svetaca nego i njihovih relikvija ili »moći«, kao što su: tijelo ili dio svečeva tijela ili predmeta kojima se svetac služio. Ali kult relikvija treba da se uvijek odnosi na svece. Kult svetaca treba da se odnosi na Krista, na Boga.

89. POSTIĆI BOGA ILI IZGUBITI GA ZAUVIJEK

441. Smrt. — Ne volimo mnogo misliti na smrt. Želja za životom u svakom je od nas. Međutim, smrtni čas najvažniji je u našem životu jer u tom času postižemo Boga ili Ga gubimo zauvijek.

Poslušajmo nekoliko najobičnijih istina o smrti! Svi ćemo umrijeti. Na to djeca najmanje misle, no i stariji često nastoje ne misliti na grob. Ali to je općenit zakon. Na zemlji sve umire. I biljke, i životinje, i ljudi. Ne znamo ni kada ni kako ćemo umrijeti. Da li u mladosti ili u starosti? U bolesti ili iznenada? U postelji ili u kakvoj nezgodi? To je strašna tajna! Sin Čovječji doći će kad se ne nadamo (Mt 24, 44). Napokon, svaki dan pomalo umiremo. To znači: bez obzira na to kad će doći smrt, neprestano se približujemo smrti.

Vidimo kako je važno čuvati svoju dušu u stanju milosti. Živjeti u smrtnom grijehu bezbrižno znači živjeti poput luđaka, jer smrt može doći po nas »poput kradljivca« — iznenada (Mt 24, 43).

442. Posebni sud. — Zaista je ludo ne misliti na smrt, jer u času smrti duša se dijeli od tijela i odmah biva suđena. Nema više mjesta za laži i za obmane. Duša ima pregled nad svim svojim životom. Vidi dobro i zlo što je činila. Vidi svoju sudbinu, svoj ishod. Ili ide u lijepo nebo ili će se zadržati u čistilištu, ili mora zauvijek biti daleko od Boga u paklu. Čas tako odlučan, a može biti i tragičan, nesretan! Zar onda nećemo moliti od Boga milost za svoju sretnu smrt i za sretnu smrt drugih? Zar nećemo posebno moliti za obraćenje onih koji se nalaze u smrtnim mukama? Posebno milost obraćenja u zadnjem času!?

443. Pakao i čistilište. — Bilo bi lijepo da nema pakla, ali, nažalost, sigurno je da on postoji. Isus Krist često je govorio o paklu, kako nas izvješćuje Evanđelje.

Dvije su vrste groznih muka u paklu. Prva muka je gubitak gledanja Boga i sreće koja iz tog gledanja proizlazi. Osuđena duša kasno ustanovljuje da je bila stvorena za Boga, kojega nikad neće imati. Ona Boga želi žarko, nagonski, ali Bog je tjera bez nade da će Ga ikad postići. Između te dvije stvarnosti duša je kao razderana i neizmjerno trpi. Druga vrsta muke jest tajinstvena kazna o kojoj nam Isus i apostoli govore u slikama koje su vrlo potresne. Trideset puta u Novom Zavjetu govori se o vatri ili ognju, o »ognjenoj peći« (Mt 13, 42), o »neugasivom ognju« (Mk 9, 43), vrlo često i o »tami« (Mt 8, 12).

Kakva je to vatra? Nije to materijalna vatra koju mi poznajemo na zemlji, jer od te vatre trpe duše odijeljene od svog tijela. Ta vatra neće uništiti ni sama tjelesa i neće prestati.

Međutim, to je prava muka, drukčija od one prve. Tvrdnje Isusa Krista jasne su, vrlo jasne, i ne možemo u njih ni najmanje sumnjati!

Te dvije kazne odmjerene su prema težini grijeha. Ali obje su vječne. Nikad se ne može iz pakla preći u nebo: »Između nas i vas velik je bezdan« (Lk 16, 26).

Nemojmo reći da je Bog okrutan. To bi, naime, značilo zaboraviti da se oni koji idu u pakao slobodno odlučiše živjeti daleko od Boga: njihova je to zla volja, a ne nesmiljena volja Boga koja ih tjera zauvijek od Oca i Spasitelja njihovih duša.

Čistilište je u sredini između pakla i neba. Ondje duše dovršavaju svoje čišćenje u strpljivosti i molitvi prije nego stignu u vječnu sreću, jer nisu dosta okajale svoje grijehe na zemlji.

Dakle, u čistilištu postoje i muke. Posebna je pak muka čežnja za Bogom, a duša ne zna kad će postići nebo i stići k Bogu.

Ali u čistilištu ima i divnih radosti. Velika je radost duše kad vidi i znade da je zauvijek daleko od prokletstva grijeha, da je sigurno Bog ljubi, da živi u sigurnoj nadi da će stići u nebo! Svoju pokoru rado će podnositi u sigurnosti da se neprestano približuje Bogu.

Postojanje čistilišta dokazuje i postupak Crkve, koja od najstarijih vremena preporučuje molitvu za mrtve, a posebno prikazivanje žrtve svete Mise, da se duše što prije oslobode iz čistilišta.

Velik broj duša, gotovo sve duše prolaze kroz čistilište. Može se to držati vjerojatnim, ali nije pametno o tome ništa određenije govoriti. Kako bismo mogli prodrijeti u tajne božanskog milosrđa!?

444. Nebo. — Bilo u času smrti, ako je duša potpuno čista, bilo nakon kušnje u čistilištu, ako je duši potrebno čišćenje, ona ulazi u nebo. Nebo je gledanje Boga licem u lice, u njegovoj ljubavi.

Nebo je, u tom gledanju Boga, spoznanje istine, koju duša na zemlji s mukom traži i ljubi je u nejasnoći vjere.

Nakon borbe i patnje nebo je sreća u svjetlu i radosnom miru. Duša više ništa ne želi. Prestaje vjerovati jer gleda u što je vjerovala. Prestaje nadati se jer ima ono čemu se nadala. Sad je zadovoljna, ljubeći najveće dobro.

Sigurno, ta je sreća razmjerna zaslugama svake duše, ali za svakoga je potpuna sreća.

445. Opći sud. — Isus Krist je više puta govorio o kraju svijeta. Mi ne znamo ni kada ni kako će to biti. Tada će biti opći sud svijetu. Na kraju svijeta uskrsnut će ljudska tjelesa. Kako, u kojim prilikama, o tome nismo u stanju ništa reći. Jednostavno znamo da će uskrsnula tjelesa biti slična Kristovu slavnom tijelu kad je izašlo iz groba. Bit će neovisna od materije, nepokvarljiva, duh će potpuno vladati tijelom! To će biti čas vrhovnog suda. Svaka ljudska duša ponovo će biti svjesna svoje sudbine »po unutarnjem duhovnom rasvjetljenju« (sveti Toma Akvinski): »Idite od mene, prokleti, u oganj vječni... Dođite, blagoslovljeni Oca Mog, i primite u posjed kraljevstvo« (Mt 25, 24—46).

Nestat će spoljašnosti ovog svijeta. Neće više biti ništa nego Bog, Otac, Sin i Duh Sveti, anđeli i duše. Jedan dio anđela i duša bit će kod Boga, a jedan dio daleko od Boga. I tako će ostati zauvijek.

90. POTPUNA RADOST (Iv 15, 11; 16, 24)

446. »Vaše radosti nitko neće moći uzeti« (Iv 16, 22). — Nije moguće živjeti kršćanski bez odluke da se bori protiv zla i dosljedno da se u mnogim okolnostima ne prihvati truda i teških žrtava. Nevjernici znaju govoriti: »Kako li je težak život katolika! Koliko smo sretniji mi, koji živimo slobodno, bez teškoća!«

Oni koji tako govore teško se varaju. Nema duša koje bi bile u većoj radosti nego što su katolici ako život provode kako ih uči vjera. Sigurno, kao i drugi ljudi, poznajemo zakon patnje, kojoj nitko na zemlji ne može izbjeći. Moramo podnositi bolesti, tjelesne nevolje i slabosti, bol i tugu, katkad nesnosne teškoće materijalnog života, nezahvalnosti, osamljenosti, napasti. Ali pored svih tih bijeda i nevolja, makar duša bila satrvena, makar tijelo trpjelo, makar i suze tekle iz očiju, ipak ostajemo vedri i mirni. Isus nam je dvaput obećao nekoliko sati prije svoje smrti »potpunu radost« i radost koju nitko ne može uzeti od nas (Iv 15, 11; 16, 22).

447. »Mnogi proroci i pravednici željeli su vidjeti što vi vidite ali ne vidješe, čuti što vi čujete, ali ne čuše« (Mt 13, 17).

— Odakle ta potpuna radost? Najprije odatle što jasno vidimo. Postoji svjetlo na našem putu. Svjetlo u našoj savjesti. Imamo svjetlo na putu. Znamo odakle dolazimo. Dolazimo od Boga. Bog je ostavio svoj znak na našoj besmrtnoj duši. Znademo i kuda idemo. Idemo k Bogu. K njegovoj istini i ljubavi. Bog nas zove. Bog nas čeka. Želi nas primiti da se usrećimo kod Njega bez kraja.

Postoji svjetlo u našoj savjesti. Ne samo da nam Bog govori u tajnosti srca (»ovo je dobro, ovo je zlo«), nego nam je stavio u ruke i Evanđelje. Čitamo Evanđelje ili nam ga Crkva tumači. I sretniji od drugih, koji kao da u mraku traže što trebaju činiti, mi znamo sigurno sve što nam je činiti: vjernost, poniznost, čistoća, duh pravednosti, bratska ljubav bez granica, pouzdanje u nebeskog Oca... To je divan ideal koji je pred nas postavljen bez obzira na to kakva je bila naša prošlost i kakve su bile naše slabosti sada. Nema sličnog ideala. Malo-pomalo oslobađa nas od prostota, neuljudnosti, oholosti i sebičnosti, po čemu naša narav, ranjena grijehom, traži svom težinom da nas vuče za sobom. Taj nas ideal upućuje prema nebu.

448. »Bog je tako ljubio svijet da je dao svog jedinorođenog Sina« (Iv 3, 16). — Dodajmo još i to da taj životni ideal ne dolazi od preuzetnog i strogog učitelja koji ga nameće ne vodeći brigu o tome da se ne slomimo pod njim. Ljepota je kršćanstva u tome što Bog koji zapovijeda u isto vrijeme i neprestano pomaže da činimo sve po njegovoj volji. On ljubi svakoga od nas. I svakome daje Isusa Krista!

Bog, Isus Krist, naš Spasitelj, žrtvovao se do smrti, do smrti na križu. Učio nas je i predao nam je Istinu, jedinu Istinu koja je u stanju da nas oslobodi od grijeha.

On je ustanovio svoju Crkvu da nastavi Njegovo djelo i da pomaže svakome od nas.

Po svojoj žrtvi Krist nam je zaslužio neograničenu pomoć milosti, koje nam se pružaju ako imamo dobru volju u svim svojim molitvama, a posebno u svetoj misnoj Žrtvi i u primanju sakramenata.

Krist želi da se s njim združimo u tajni Euharistije. Nije On samo naš Bog, naš Otkupitelj i naš Sudac. Htio je da nam bude i naš Prijatelj, naš Suputnik. On ide s nama. Ako smo u stanju milosti, On radi u nama, s nama i za nas.

449. »Ostavljam vam mir. Mir, i to svoj mir, dajem vam« (Iv 14, 27). — Znati kamo idemo, poznavati sve dužnosti, biti siguran da nas Bog ljubi, sve su to divni uzroci radosti. Sama ta radost zavijena je u miru. U miru koji izlazi iz Krista, »kneza mira«. Na prvim stranicama Evanđelja stoji: »Na zemlji mir ljudima dobre volje« (Lk 2, 14). Na zadnjim pak stranicama Evanđelja Isus veli: »Ostavljam vam svoj mir, dajem vam svoj mir« (Iv 14, 27). O kakvom se miru radi? O potpunom miru, koji prima naš duh po vjeri i milosti. Vjera je stanje milosti, prijateljstvo Božje, aktivna Božja prisutnost u našoj duši, nebo već u posjedu. Samo o nama ovisi da ga čuvamo ili, ako ga po nesreći izgubimo, da ga opet nađemo u poniznom kajanju za svoje grijehe. Kako ne bismo razumjeli svoju sreću!

450. »Dobiti brata« (Mt 18, 15). — Kršćanin ne smije biti sebičan u svojoj sreći. Evanđelje nas uči da katolici nemaju pravo ljubomorno samo za se čuvati svjetlo i milost što su ih dobili, kao škrtac svoje blago. Kao i svi bogataši, katolici su dužni dati siromasima od svega što im je Bog dao i svaki dan daje. Kolika li je radost znati da nas je Bog izabrao da budemo njegovi predstavnici među ljudima! Kolika li je radost moći svojim primjerom, molitvom, požrtvovnošću, ljubavlju činiti malo dobra svojoj braći, i onima koji vjeruju i onima koji ne vjeruju, i onima koji nas ljube i onima koji nas ne ljube!

*

Dakle, velika je stvar biti katolik. Sigurno velika, jer biti katolik znači živjeti za Boga i za druge. Znači biti sjedinjen s Bogom u Isusu Kristu, našem Gospodinu, nadajući se nebu. Budimo uvjereni da pred tolikom milošću nikad nećemo biti ni dovoljno ponizni, ni dovoljno zahvalni, ni dovoljno hrabri. Na kraju našeg izlaganja još jednom poslušajmo Isusov glas: »Nek se ne uznemiruje i ne plaši vaše srce. U svijetu ćete imati patnju. Ali ohrabrite se, ja sam pobijedio svijet, tj. zlo koje je u svijetu« (Iv 14, 27; 16, 33).

SADRŽAJ

Uvod

Prvi dio

Naš Gospodin Isus Krist

Drugi dio

Naš Gospodin Isus Krist s nama u Crkvi

Treći dio

Učenik Isusa Krista

NAŠA KATOLIČKA VJERA

Obiteljska knjiga

»S kraljevstvom je nebeskim kao s blagom što sakriveno leži u polju. Kad ga netko pronađe, sakrije ga te, pun radosti, ode da proda sve što ima i kupi ono polje« Mt 13, 44.

Zatim im iznese drugu usporedbu: »Kraljevstvo je nebesko slično gorušičinu zrnu, koje netko uze i posija na svojoj njivi« Mt 13, 31.